

markсист teori 43

Temmuz-Ağustos 2020 ❖ 7.50 TL

Kapitalizmin cenazesini
devrim kaldırır
Marksist Teori Kolektifi

İki kongre, iki program,
iki politika
İnan Özgür

Krizden çıkış manifestosu

Leninizm'de proletaryanın rolü
Veysel Güney

Yaklaşan fırtınalı döneme hazırlık
Toprak Akarsu

Eğitimde ısrar ve süreklilik

Enternasyonalde kurtulur insanlık

Ulusal Birlik, Rojava ve
Kürdistan'ın geleceği
Arîn Çîya

ABD sokaklarında siyah ateş
Güney Işıkkara - Muhsin Yorulmaz

Doğu Akdeniz'de
keskinleşen rekabet
İbrahim Okçuoğlu

Otonomi ve karşı iktidar:
Sarı Yelekliler Hareketi'nin
ardından örgüt meselesini
yeniden düşünmek

Libya'da emperyalistlerarası
"it dalaşı"
İbrahim Okçuoğlu

Marksist Teori

43

Temmuz-Ağustos
2020

Marksist Teori - Yaygın Süreli Yayın
Varyos Yay. San ve Tic. Ltd. Şti. Adına
İmtiyaz Sahibi: Şengül Güneş Bali
Sorumlu Yazışları Müdürü: Şengül Güneş Bali
Yönetim Yeri: Aksaray Mah. Müezzin Sok. İlhan Apt. No: 12/1 D:7 Fatih/İSTANBUL
Tel: (0212) 529 15 94 **Faks:** (0212) 529 06 75
Web Sitesi: www.marksistteori1.org
Baskı: Ceylan Matbaacılık Tel: (0212) 613 10 79
Abonelik: Yıllık 40 TL (Posta çekini yatırdıktan sonra bilgilerinizi e-posta veya faksla iletiniz.)
Posta Çeki: Varyos Yayıncılık 17182760

İçindekiler

- 7** | Kapitalizmin cenazesini devrim kaldırır
Marksist Teori Kolektifi
- 11** | Krizden çıkış manifestosu
- 17** | Yaklaşan fırtınalı döneme hazırlık
Toprak Akarsu
- 31** | Enternasyonal kurtulur insanlık
- 41** | ABD sokaklarında siyah ateş
Güney Işıkara-Muhsin Yorulmaz
- 57** | Otonomi ve karşı iktidar: Sarı Yelekliler Hareketi'nin ardından örgüt meselesini yeniden düşünmek
- 65** | İki kongre, iki program, iki politika
İnan Özgür
- 83** | Leninizm'de proletaryanın rolü
Veysel Güney
- 89** | Eğitimde ısrar ve süreklilik
- 99** | Ulusal Birlik, Rojava ve Kürdistan'ın geleceği
Arîn Çiya
- 115** | Doğu Akdeniz'de keskinleşen rekabet
İbrahim Okçuoğlu
- 127** | Libya'da emperyalistlerarası "it dalaşı"
İbrahim Okçuoğlu

Kapitalizmin cenazesini devrim kaldırır

Marksist Teori Kolektifi

Kapitalizm varoluşsal bir kriz içerisinde ve bu kriz koronavirüs salgınıyla birlikte iyice derinleşiyor. Burjuvazi bu krizden çıkış için kendi planlarını yapıyor. Küçük burjuva aydınların farklı nitelikte uluslar arası çaba ve girişimleri hızlanıyor. Bu koşullar altında Marksist Teori Kolektifi olarak dünya işçi sınıfı ve ezilenlerine devrimci bir çağrı yapmayı görev ve sorumluluk bilerek bu manifestoyu hazırladık.

Kapitalizm salgından önce de büyük bir krizdeydi. Bir yanda milyarlar için yoksulluk, işsizlik ve ölüm, diğer yanda bir avuç asalak için devasa bir zenginlik biriktiren sermaye düzeni büyümekte zorlanıyor, zorlandıkça da daha fazla eşitsizlik üretiyordu. Salgın, düzenin tüm çelişkilerini çok daha fazla keskinleştirdi. Önce ormansızlaştırma yoluyla ölümcül virüsler yaban yaşamdan toplumsal yaşama taşındı. Tüm uyarılara rağmen salgınla mücadeleye aylar sonra başlandı. Salgın başladığında ise yoksullar gerekli önleyici ve tedavi edici sağlık hizmetlerinden mahrum bırakıldı. Hatta üretmeyecek ve tüketmeyecek olan yaşlı nüfus doğrudan ölüme terk edildi. Fiziksel mesafeyi korumak adına bir çok yerde sokağa çıkma yasakları ilan edildi ancak binlerin yan yana çalıştığı fabrikalar, şantiyeler, madenler, atölyeler mümkün olduğunca açık tutuldu, yüz milyon-

lar kitlesel olarak ölüme gönderildi. Üretimi sürdürmenin mümkün olmadığı yerlerde de milyonlar işten atıldı. Kadınlar karantinada erkek şiddeti ve cinsiyetçi sömürü ile başbaşa kaldı. Devletler trilyonlarca dolarlık paketlerinin tamamına yakınına şirketleri kurtarmaya ayırdı. İşçi ve emekçilere sağlanan gelir destekleri ve yardımlar devde kulak kaldı.

Salgın süreci bize tekelleri kapitalist düzenin ve burjuva devletlerin kendi yarattıkları sorunları çözme yeteneklerini tamamen kayb ettiklerini bir kez daha gösterdi. Burjuvazinin insanlık için sırttan atılması bir yük olduğu herkes için gözle görünür hale gelirken, değeri yaratanın ve çoğaltanın makineler, girişimciler, bankalar değil, sadece ve sadece işçi sınıfı olduğu iyice açığa çıktı. Tarih şimdi çok daha gür bir sesle işçileri yeni toplumun öncüsü ve kapitalizmin mezar kazıcısı olarak harekete geçmeye,

tüm emekçileri ve ezilenleri etrafında birleştirmeye çağırıyor.

Sınıf işbirliği insanlığı değil sermayeyi kurtarır

Bugün tekelleri, dünya burjuvazisini ve burjuva devletleri devrim korkusu sarmış durumda. Emperyalist ülkelerin orta sınıflarını ve özellikle düzenden beslenen küçük burjuva aydın tabakaları da düzeni korumanın telaşına düşmüş gözüküyor. Dünya proletaryası ve ezilenlerin devrim hazırlığının temel bir yönü de bu sol-liberal sınıf işbirliği ideolojisini ve politikasını etkisizleştirmektir.

Sınıf işbirliği ideolojisinin yaslandığı hayal, II. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrası dönemde Avrupa’da tekelci sermayenin kendi proletaryasına verdiği kimi tavizlere dayanmaktadır. Oysa bu tavizleri mümkün kılan şey, kapitalizmin “insancılığı” değil, SSCB’nin ve bir bütün olarak sosyalist kampın varlığının emperyalist ülke proletaryası üzerinde yaratacağı devrimci etkiyi engellemenin paniği idi. Bugün sermaye sınıfı tüm bu “engellerden” boşanmış durumda. Kapitalizm, yazgılı olduğu krizlerin ve tükenen pazarların baskısı altında

azami kar güdüsüyle saldırganlığının son raddesine geldi ve artık ilerleyerek değil, adeta “içer doğru patlayarak” büyüyebiliyor. Tarihsel olarak azalan kar oranları tekelci kapitalizmi elde ettiği karları yeniden üretimden ziyade geleceğin gasp edilmesine dayalı hayali sermaye pazarlarına akıtmaya, kamu varlık ve hizmetlerini piyasalaştırmaya, sosyal, siyasi ve sendikal hakları budamaya, işgalciliğe, ucuz emek gücü ülkelerindeki proletaryayı en acımasız şekilde sömürmeye, doğayı sınırsızca talan etmeye zorluyor.

Bu açıdan baktığımızda, üretim araçlarının mülkiyeti ve siyasi iktidar burjuvazide olduğu sürece “demokratik işyeri” mücadelesi kendi başına bir hedef değil, ancak ve ancak iktidarı alma mücadelesi temelinde bir anlam ifade edebilir. “İşçi konseyleri” ancak bu doğrultuda, işçi sınıfını üretim üzerinde denetimi, sonra da yönetimi ele almaya geçişinin bir aracı olarak işlev görebilir. Kapitalizm kendisi dışındaki bütün üretim ilişkilerini önce kendisine tabi kılan, ardından da yıkıma uğratarak kendi içinde eriten bir üretim tarzı olduğu için, emek gücü sadece belirli sektörlerde değil, ancak ve ancak toptan meta ol-

maktan çıkarılabilir - bu da kapitalist üretim tarzının ortadan kalkması demektir. Tekellerin azami karı gözetin çıkarları yenilenebilir enerjinin gerektirdiği yüksek maliyetli yatırımları üstlenmelerini engeller. Bu sebeple iklim krizi sadece ve sadece kapitalist sınıfın iktidarının yıkılmasıyla gerçek anlamda aşılabilir. Kapitalizm sadece ücretli emeğe değil, aynı zamanda ev içi bakım emeğine de bağlı olduğu ve tam da bu sebeple erkek egemenliğini tekrar tekrar ürettiği için, kadın devrimi de ancak kapitalizmin yıkılışı ile keşiştiğinde gerçek bir eşitliğin ve özgürlüğün teminatı olabilir.

Tekelleri sınırlamak için burjuva devletlere güvenemeyeceğimizi iyi bilmeliyiz. Toplumun tüm üretici güçlerini, tüm zenginliğini mülk edinmiş tekellerin iflası milyonları aç ve işsiz bırakacağı için, en sosyal-demokrat burjuva devlet bile krizlerde önce sermayeyi kurtarmak zorunda kalacaktır. Aksi yöndeki herhangi bir zorlama, diyelim servet vergisi, devletleştirme kararı vb. karşısında patronlar tüm mülkleriyle birlikte açık sınır kapılarından kaçıp gidecek ya da doğrudan saldırıya geçeceklerdir. "Sermayeyi sınırlandırma" söylemi ile Avrupa'da iktidara gelen sosyal-demokratların 2008'deki krizde sermaye sınıfını kurtarmaları ve bu kurtarma paketlerinin faturasını kemer sıkma politikaları ile işçi-emekçilere ödetme görevini üstlenmeleri yakın dönem hafızamızda kayıtlıdır. Bugün de tamı tamına aynı yol tutulmaktadır.

Sosyalist devrim insanlığın kurtuluşu için tek gerçekçi yoldur

Madem bilim ve tarih bize fabrikaları, toprakları, bankaları elinde bulunduran sınıfın her şeye karar vereceğini; bu kararların mecburen aleyhimize

olacağını ve bu sınıfın yasalarla ve seçimlerle sınırlanmayacağını söylüyor, o halde insanca bir yaşam için geriye tek seçenek kalıyor: Burjuvazinin iktidarının zor yoluyla devrileceği ve üretim araçlarının zorla yoluyla toplum mülkiyetine geçirileceği sosyalist devrim. Sosyalizmde üretim de, bölüşüm de kar değil, toplum için yapılacak, neyi, ne kadar, nasıl ve ne zaman üretileceğinin kararı da toplum tarafından verilebilecektir. Karın

Tekelleri sınırlamak için burjuva devletlere güvenemeyeceğimizi iyi bilmeliyiz. Toplumun tüm üretici güçlerini, tüm zenginliğini mülk edinmiş tekellerin iflası milyonları aç ve işsiz bırakacağı için, en sosyal-demokrat burjuva devlet bile krizlerde önce sermayeyi kurtarmak zorunda kalacaktır.

olmadığı yerde kriz de olmayacak, emek gücü meta olmaktan çıkacak, tam istihdam sağlanabilecek, ürettiğimiz fazla borsalara değil, toplum yararına yatırımlara döndürülebilecektir. Kadınlar olarak eşitlik ve özgürlük taleplerimiz de böylece maddi bir zemine kavuşacaktır.

Devrim bir çoğumuza bir hayal gibi geliyor olabilir. Oysa hayal olan tek bir şey vardır, o da kapitalizmden doğanın ve insanların lehine olacak

adımları atmasını beklemektir. En el-verişsiz koşullarda kurulan sosyalizm bile en müreffeh ve en demokratik kapitalizmden on kez, yüz kez daha insancıldır. Şüphesiz ki devrim, bir sınıfın diğerini kanlı bir şekilde alaşağı ettiği, mülksüzleştirdiği ve ezdiği son derece şiddetli bir tarihsel eylemdir. Ancak yaşadığımız açlık, yoksulluk, ayrımcılık, borç, cinsiyetçilik, eşitsizlik, ırkçılık, salgın, talan, baskı ve savaşlar devrimci eylemden daha az şiddet içermemektedir. Devrim, işçi sınıfı için bir bedel ödeme değil, bedel ödetme eylemi olacaktır.

Kimsenin bizi kandırmasına izin vermeyelim. Sınıflar arasındaki uzlaşmaz çelişkiyi değil, sınıf işbirliğini temel alan; sorunun etkin ekonomi politikaları değil, siyasi iktidarı alma sorunu olduğu gerçeğini örten;

işçi sınıfını devrime değil, patronları ve onların devletlerini önlem almaya çağırın; farklı bir toplumsal düzen istediğini söyleyip “sosyalizm” diyemeyenler, nesnel olarak işçi sınıfı ve ezilenlerin değil, tekellerin çıkarlarını korumaktadırlar. Kapitalizm yıkılıyor. Yapılması gereken onu onarmak değil, kirşilere asılmaktır. Dünya proletaryası, sosyalist devrimin insanlığın önündeki tek gerçek, rasyonel ve mümkün seçenek olduğu bilinciyle ayağa kalkmalı, devrim iddiasında olan partilerde örgütlenmeye başlamalı ve tüm ezilenlere önderlik ederek kapitalizmin mezara gönderileceği son kavgaya hazırlanmalıdır.

Bütün ülkelerin işçileri ve ezilenleri, birleşin!

Marksist Teori Kolektifi

Krizden çıkış manifestosu

650 üniversiteden 3 binden fazla akademisyen, araştırmacı, yazar "Krizden Çıkış Manifestosu" yayınladı. "Yirmi Birinci Yüzyılda Kapital"ın yazarı Thomas Piketty, Dani Rodrik gibi isimlerin imzacıları aralarında bulunduğu manifestoyu Boston Globe, The Guardian, The Wire, De Morgen, Le Soir, Politiken, Le Monde, Die Zeit, Cumhuriyet gibi medya kuruluşları yayınladı.

İş: Demokratikleştirme Meta Olmaktan Çıkarma Ve Çevresel Sürdürülebilirlik

Bu kriz bize ne öğretti? En temelde, çalışan insanların sıradan bir "kaynak"tan çok daha fazlası olduğunu. Doktorlar, hemşireler, eczacılar, tıbbi personel, kargo çalışanları, kasiyerler, kısaca COVID-19 salgını ve karantina süresince yaşamlarımıza devam etmemizi sağlayan tüm insanlar, emekçiler, bunun yaşayan kanıtı. Bu salgın, bize çalışma eyleminin kendisinin bir "meta"ya indirgenemeyeceğini gösterdi. Özellikle sağlık hizmetlerinin sağlanmasını ve toplumun en savunmasız kesimlerinin temel ihtiyaçlarının karşılanmasını, tümüyle pazar şartlarına, piyasa koşullarına bırakamayacağımız konusunda bizi uyardı. Bırakmamız, toplumsal eşitsizlikleri daha da artıracak. Ve bunun en yıkıcı sonuçları-

nı, hal-i hazırda zaten zor durumda olan toplumun en dezavantajlı kesimleri yaşayacak.

Böyle bir senaryodan kaçınmak için ne yapılmalı? Öncelikle, çalışanların kendi hayatlarını ve geleceklerini etkileyen işyeri kararlarına katılımı sağlanmalı, yani işyerleri demokratikleştirilmelidir. İş bir meta olmaktan çıkarılmalı ve herkes için faydalı istihdam sağlanmalıdır. Hem salgının getirdiği riskler hem de çevresel felaket ile karşı karşıya olduğumuz bu kritik dönemde, bu iki stratejik dönüşümü yapmak, bize sadece insanlara onurlu çalışma şartları yaratma konusunda değil, aynı zamanda gezegendeki yaşamı ve geleceği korumak adına kolektif hareket etme konusunda da yardımcı olur.

İşyerlerini Demokratikleştirmek

Her sabah birçok çalışan, evlerinde karantinada kalabilme şansına sahip

olanlarımızın da temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere işlerine gitmeye devam ediyor. Yaptıkları işin ne kadar önemli ve onurlu olduğunu tarif etmek için, yalnızca “temel ihtiyaç” tanımını bile yeterli. “Temel ihtiyaç” tanımını, kapitalizmin insanları sadece “kaynaklara” dönüştürme çabasını da açığa düşürüyor. İnsanlar ve emekleri, sadece “kaynak” olmaktan ibaret değildir. İnsan ve emeği olmadan hiçbir kaynak, üretimi de, hizmeti de, işleri de, işyerlerini de var edemez.

Öte yandan evlerinde karantinada çalışmaya devam edenler de, şirketlerin faaliyetlerini sürdürebilmesi için emek vermeye devam ediyor. Evlerinden çalışarak şirketlerin faaliyetlerini devam ettiren insanlar, çalışanların evlerde sıkı bir denetim olmadan güvenilemeyeceğine ve çalışmayacağına inananları, her gün haksız çıkarmaya da devam ediyor. Aynı zamanda çalışanlar, gece gündüz verdikleri hayati emeklerle, şirketler için sıradan bir “paydaş” ya

da “ilgili taraf” olmadıklarını gösteriyor. Kısaca çalışanlar, çalıştıkları organizasyonların “var oluş” ve “yaşamına devam edebilme” sebebi. Ancak çoğu zaman, işler ve işyerleriyle ilgili kararlar sermaye sahiplerinin tekelinde olduğu için, çalışanların kurumsal yönetişime katılma hakları reddedilmekte.

Şirketlerin ve bir bütün olarak toplumun, emekçilerin bu kriz zamanındaki emeklerini takdir etmesinin en iyi yolu, işyerlerini demokratikleştirmekten ve çalışanların yönetime katılımının önünü açmaktan geçiyor. Git gide açılmakta olan gelir adaletsizliğini onarmak ve asgari geliri artırmanın yolunu bulmak kesinlikle çok önemli ve acil. Ancak bu tek başına yeterli değil. Nasıl ki dünya savaşları sonrası, kadınların topluma olan reddedilemez katkıları kadınların seçme ve seçilme hakkının alınmasının yolunu açıtıysa; şimdi de zaman, emek sahiplerinin haklarının teslim edilmesi, her anlamda güçlendirilmesi ve işyerlerinin demokratikleş-

tirilmesi yoluyla emekçilerin karar verme mekanizmalarına katılımının yolunun açılması zamanıdır.

Avrupa’da çalışanların işyeriyle ilgili karar verme mekanizmalarındaki temsili, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra kurulmaya başlayan “işçi konseyleri” aracılığıyla sağlandı. Ancak bu temsil organlarının sesleri, -en iyi ihtimalde- zayıfça duyulabildi. Zira bu konseyler çoğu zaman hissedarlar tarafından atanan yönetim ekiplerinin

Artık işçi konseyleri, diğer yönetim kurullarıyla benzer yetkilerle donatılmalıdır. Bunun gerçekleşebilmesi için, nasıl ki şirket (üst) yönetimi aldığı kararlarda hissedarların çoğunluk oyuna ihtiyaç duyuyorsa; kararlar aynı zamanda işçi konseylerinin de çoğunluk oyuna tabii olmalıdır.

kontrolüne tabi olageldi. Böylece bu konseyler, gezegene çok ciddi zararlar vermekten geri durmayan, gelir eşitsizliğini artıran sermayedar politikalarını yavaşlatmakta etkili olmadı. Artık işçi konseyleri, diğer yönetim kurullarıyla benzer yetkilerle donatılmalıdır. Bunun gerçekleşebilmesi için, nasıl ki şirket (üst) yönetimi aldığı kararlarda hissedarların çoğunluk oyuna ihtiyaç duyuyorsa; kararlar aynı zamanda işçi konseylerinin de çoğunluk oyuna tabii olmalıdır.

Almanya, Hollanda ve İskandinav ülkelerinde, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra aşamalı olarak uygulamaya konan yönetime katılma/ortaklaşa karar verme (Mitbestimmung) denemeleri, bu doğrultuda önemli bir aşamayı temsil ediyordu. Ancak bu uygulamalar, çalışanların şirketlerinde gerçek bir “vatandaş” olması için yeterli olamadı. Bugün işçi örgütlenmelerinin ve sendikal hakların ciddi şekilde bastırıldığı Amerika Birleşik Devletleri’nde bile, çalışanlara yönetim kurullarında nitelikli temsil verilmesini talep eden çağrılar var. Genel müdürün (CEO) seçilmesi, şirket stratejilerinin belirlenmesi, kârın dağıtılması gibi konular, sadece hissedarların kontrolüne bırakılamayacak kadar önemli. İşlerine akıllarını, güçlerini, sağlıklarını, kısaca yaşamlarını yatırmakta olan çalışanlar da kendi hayatlarını ve geleceklerini etkileyen bu gibi kararları toplu olarak denetleme, doğrulama ve reddetme haklarına sahip olmalıdır.

İşi Meta Olmaktan Çıkarmak

Bu salgın ve devamında yaşamakta olduğumuz kriz aynı zamanda şunu gösterdi: İşi, sadece hayali bir meta olarak kavramsallaştırmamalı ve yukarıda bahsedilenler gibi önemli kararları tamamen “piyasa” dinamiklerine bırakmamalıyız. Sağlık sektöründe istihdam ve acil durum teçhizatının ve servislerinin tedariki, yıllardır kârlılık mantığı ile idare edilmektedir. Her gün salgına kurban verilmekte olan binlerce insan, neden bazı ihtiyaçların asla tam anlamıyla ticarileştirilmemesi ve kârlılık mantığıyla karşılanmaması gerektiğini, bize tekrar tekrar en acı şekilde hatırlatıyor. Konu, insanların ve gezegenin sağlığı

olduğunda, kârlılık mantığı, her şeye karar veren temel prensip olamaz.

İşi meta olmaktan çıkarmak, belirli sektörleri “serbest piyasa” yasalarından korumak ve aynı zamanda tüm insanların işe ve işin getirdiği insanlık onuruna erişimini sağlamak anlamına geliyor. Bu hedefe ulaşmanın bir yolu, istihdam garantisi yaratmaktır. Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi’nin 23. maddesi, herkesin çalışma hakkı olduğunu söyler. İstihdam garantisi, sadece herkesin bu evrensel hakka erişimini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda şu anda sosyal, ekonomik ve çevresel sorunlara karşı verdiğimiz mücadelede kolektif kabiliyetlerimizi de artırır. Merkezi hükümetler, yerel topluluklar ve idareler iş birliği ile sağlanacak bir istihdam garantisi, tüm insanlara iş hakkı vererek onlara iyi bir gelecek sağlayacak ve çevresel felaketin önlenmesine yardımcı olacaktır. Bu bağlamda, tüm dünyada işsizlik oranları süratle yükselirken, istihdam garantisi programları, sosyal, ekonomik ve çevresel istikrarın temin edilmesi ve demokrasilerin güçlenmesinde önemli bir görev görebilir. Avrupa Birliği, böyle bir inisiyatifi, Avrupa Yeşil Anlaşması (Green Deal) kapsamına almalıdır. Avrupa Merkez Bankası’nın, hayatta kalmak için gerekli olan böyle bir programı finanse edebilmek yönünde misyonunu tekrar gözden geçirmesi, Banka’nın Avrupa Birliği’nde yaşayan vatandaşlar nezdindeki meşruiyetini de artıracaktır. Avrupa Birliği, işsizlik açısından yaklaşmakta olan şoklara karşı böyle bir çözüm sunmak yoluyla, demokratik toplumlarımızın sosyal, ekonomik ve çevresel refahına olan bağlılığını göstermiş olacaktır.

Çevresel Sürdürülebilirlik

2008 krizi ve sonrasında yaptığımız hataları tekrarlamayalım. 2008 finansal krizi, finans sektörünün koşulsuz şekilde kurtarılmasıyla sona erdi ve kamu borcunu derinleştirdi. Eğer devletlerimiz bugün ekonomiye müdahale edeceklerse, bu müdahaleden fayda sağlayacak şirketler, demokratik prensiplere uygun hareket etmelidir. Hizmet ettiği ve onu oluşturan demokratik toplum adına devletler, hayatta kalmamızı sağlamak ve acil çevresel sorunlarla baş ede-

Avrupa Birliği,
işsizlik açısından
yaklaşmakta olan
şoklara karşı böyle
bir çözüm sunmak
yoluyla, demokratik
toplumlarımızın sosyal,
ekonomik ve çevresel
refahına olan bağlılığını
göstermiş olacaktır.

bilmek için yaptığı müdahaleleriyle, yardım ettiği şirketlerin stratejik yönelimlerdeki ve çevresel sorumluluk anlayışlarındaki değişiklikleri, yapacağı yardıma ve müdahalesine şart koşmalıdır. Devletler, müdahalelerden fayda sağlayacak şirketlerin, çerçevesi net şekilde belirtilmiş çevresel düzenlemelere uymasını sağlamanın yanında; şirketlerin iç yönetim ile ilgili demokratikleşmeye yönelik adımları atmasını da dayatmalıdır.

Çevresel yıkımdan çevresel onarıma yapılacak geçişi teşvik etmeye en hazır şirketler, şüphesiz demokratik

yönetimleri olan şirketler olacaktır. Böyle bir yönetim anlayışı da, ancak hem sermayedarların hem de emekçilerin seslerini duyurabildikleri ve uygulanacak stratejilere birlikte karar verebildikleri yönetimlerle mümkündür.

Mevcut kapitalist sistemde emek, gezen ve sermaye arasında bir denge bulunmaya çalışıldığında, kaybedenin hep emek ve gezen olduğundan emin olacak kadar deneyimimiz var. Cambridge Üniversitesi'nden Cullen, Allwood ve Borgstein'in araştırmalarının (Envir. Sc. & Tech. 2011 45, 1711-1718) gösterdiği gibi: üretim süreçlerindeki uygulanabilir değişiklikler, global enerji tüketimini %73'e kadar azaltabilir. Ancak bu değişiklikler, şirketlerin kısa vadede daha fazla emek ve maliyet gerektiren kararlar almasını gerektiriyor. Bu tür değişikliklerin getirdiği zorluklara rağmen, birçok sosyal girişim ve kooperatif, hibrit hedefler (ekonomik, sosyal ve çevresel) belirlemenin ve demokratik yönetim mekanizmaları ile yönetilmenin mümkün olduğuyula ilgili umut veren çalışmalar yapmakta. Fakat kârlılığı tüm kararların merkezine oturtan, kâr maksimizasyonunun tek odak noktası olduğu anlayışla yönetilmeye devam eden şirketlerin -enerji ma-

liyetlerinin de hızla düştüğünü göz önüne alındığında- gerçekten bu gibi değişiklikleri yapacaklarına inanıyor musunuz?

Kendimizi daha fazla kandırma-yalım. Verecekleri kararların somut sonuçları olmadıkça, sermaye sahiplerinin ve şirketlerin çoğu, ne emekleriyle şirketleri var eden insanların onurunu umursayacaklar ne de yaklaşan çevresel felaketle mücadele edecekler. Bunların gerçekleşmesini umutsuzca beklemektense, dünyadaki yaşamın sürdürülebilirliğini sağlamanın başka bir yolu var: şirketleri demokratikleştirmek, işi meta olmaktan çıkarmak ve insanı ve emeğini sadece bir "kaynak"tan ibaret görmekten vazgeçmek.

Manifestoya İmza Atan Bazı İmzacılar:

Isabelle Ferreras (University of Louvain/FNRS-Harvard LWP), Julie Battilana (Harvard University), Dominique Méda (University of Paris Dauphine PLS), Julia Cagé (Sciences Po-Paris), Lisa Herzog (University of Groningen), Sara Lafuente Hernandez (University of Brussels-ETUI), Hélène Landemore (Yale University), Pavlina Tcherneva (Bard College-Levy Institute), Halil Sabanci (IESE Business School), Imge Kaya Sabanci (IE Business School), Alberto Alemanno (HEC Paris-NYU Law), Elizabeth Anderson (University of Michigan), Philippe Askénazy (CNRS-Paris School of Economics), Aurélien Barrau (CNRS et Université Grenoble-Alpes), Adelle Blackett (McGill University), Neil Brenner (Harvard University), Craig Calhoun (Arizona State University), Ha-Joon Chang (University of Cambridge), Erica

Chenoweth (Harvard University), Joshua Cohen (Apple University, Berkeley, Boston Review), Christophe Dejours (CNAM), Olivier De Schutter (UCLouvain, UN Special Rapporteur on extreme poverty and human rights), Nancy Fraser (The New School for Social Research, NYC), Archon Fung (Harvard University), Javati Ghosh (Jawaharlal Nehru University), Stephen Glinessman (UC Santa Cruz), Hans R. Herren (Millennium Institute), Axel Honneth (Columbia University), Eva Illouz (EHESS, Paris), Sanford Jacoby (UCLA), Pierre-Benoit Joly (INRA - National Institute of Agronomical Research, France), Michele Lamont (Harvard University), Lawrence Lessig (Harvard University), David Marsden (London School of Economics), Chantal Mouffe (University of Westminster), Jan-Werner Müller (Princeton University), Gregor Murray (University of Montréal), Susan Neiman (Einstein Forum), Thomas Piketty (EHESS-Paris School of Economics), Michel Pimbert (Coventry University, Executive Director of Centre for Agroecology, Water and Resilience), Raj Patel (University of Texas), Katharina Pistor (Columbia University), Ingrid Robeyns (Utrecht University), Dani Rodrik (Harvard University), Saskia Sassen (Columbia University), Debra Satz (Stanford University), Pablo Servigne PhD (in-Terre-dependent researcher), William Sewell (University of Chicago), Susan Silbey (MIT), Margaret Somers (University of Michigan), George Steinmetz (University of Michigan), Laurent Thévenot (EHESS), Nadia Urbinati (Columbia University), Jean-Pascal

van Ypersele de Strihou (UCLouvain), Judy Wajcman (London School of Economics), Léa Ypi (London School of Economics), Lisa Wedeen (The University of Chicago), Gabriel Zucman (UC Berkeley) ve 650 üniversiteden 3000'i aşkın araştırmacı.

İmzacı akademisyenlerin tam listesine ulaşmak için: <https://democratizingwork.org/>

Manifestoyu Yayınlayan

Medya Kuruluşları

Türkiye: Cumhuriyet
İngiltere: The Guardian
Arjantin: Ambito
Brezilya: La Folha de Sao Paulo
Peru: El Comercio
ABD: Boston Globe
Uruguay: La Diaria
Çin: Made In China Journal
Hong Kong: South China Morning

Post

Hindistan: The Wire
Belçika: De Morgen ve Le Soir
Çekya: A2larm
Danimarka: Politiken
Estonya: Delfi
Finlandiya: Helsingin Sanomat
Fransa: Le Monde
Almanya: Die Zeit
İzlanda: Studin
İtalya: Il Manifesto
Hollanda: De Groene Amsterdammer

Norveç: Klassekampen
Polonya: Gazeta Wyborcza ve Krytyka Polityczna
Portekiz: Diário de Notícias
İspanya: Público ve El Diario
İsviçre: Le Temps
Avustralya: The Guardian
İsrail: Davar
Fas: Média24
Tunus: La Presse ve Assahafa

Yaklaşan fırtınalı döneme hazırlık

Toprak Akarsu

İşin meta olmaktan çıkartılabilmesi için üretimin amacının değişmesi, kar için üretimin yerini ihtiyaç için üretimin alması gerekir. Ancak böylece üretim insani yabancılaşma aracı olmaktan kurtarılır, iş/üretim insani toplumsal niteliğini yeniden kazanır. İhtiyaç için üretimin birinci temel önkoşulu bütün üretim araçlarının toplumsal mülkiyete geçirilmesi, sermaye düzenine son verilmesidir. Bildirinin öngördüğü tedbirlerin hiçbirisi işin meta niteliğini zayıflatmaz, değiştirmez, ortadan kaldırmaz. Üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti ancak zorlım yoluyla, burjuvazinin siyasi iktidarının yıkılmasıyla gerçekleştirilebilir. Diğer yandan bildiri bir veri kabul edildiğinde işin meta niteliğinin toplumsal meşruiyetinin akademisyenler arasında erimekte olduğunun tespit edilmesi tarihsel bakımdan önemli ve dikkat çekicidir.

Biriken veriler son 10-15 yıllık süreçte emperyalist küreselleşme döneminin çelişkilerinin iyiden iyi olgunlaştığına tanıklık ediyor. 2008 krizi bunun ilk en güçlü verisi olmuştur. Seattle'da başlayan ve hızla yayılan sosyal forumlar sönmümlenme sürecine girmişken; 2010'nun sonunda Tunus'ta patlak veren Mısır, Bahreyn'nden Yemen'e ulaşan, İran'a, Suriye'ye sığırayan 2013 Gezi Haziran başkaldırısında etkileri Türkiye'de hissedilen halk ayaklanmaları dönemin temel bir eğiliminin olgunlaşmakta olduğunu gösteriyordu. Rojava Devrimi halkların isyanlarının en ileri kazanımı olur. Bütün dünyada son yıllarda gelişen kitlesel

kadın özgürlük mücadeleleri, 2019 yılına sığınan 40'ı aşkın ülkedeki halk isyanları, Fransa'da Sarı Yelekliler Hareketi ve en son ırkçı beyaz bir polisin George Floyd'u katletmesine karşı gelişen ve ABD'nin bütün eyaletlerine yayılan halk isyanı, bütün bu veriler yaklaşan kesin hesaplaşmaları da kapsayan fırtınalı dönemin belirtileri olduğu kadar aynı zamanda ezilenlerin kitlesel hazırlığı niteliğini de taşımaktadır.

Halk isyanının patlak verdiği Suriye'yi kısa sürede ABD, AB, Türkiye ve Suudi Arabistan başta olmak üzere müdahale edip işbirlikçi güçleri aracılığıyla hızla iç savaşa dönüştürmeleri, keza İran ve Rus-

ya Federasyonu'nun güçlü dahiliyle birlikte Suriye sahası dünyada emperyalist güç ilişkileri bakımından bir katalizör işlevi kazanır. Rusya Federasyonu'nun dünya politikasına dönüşü, ABD'nin SSCB ile yaptığı (ve Rusya Federasyonu'nun devam ettirdiği) bazı anlaşmaları feshetmesi, sarsılan ve sorgulanan ABD hegemonyası, İngiltere'nin AB'den sancılı tarzda çıkışı, ABD'nin Çin başta olmak üzere ilan ettiği ticaret savaşları, ABD tekelleri ve devlet bürokrasisinin iki kesimi arasında gelişmekte olan sert çatışma; Avrupa ve ABD'de ırkçı faşist hareketlerin geliştirilmesi ya da bölgesel güç olma çabası içerisindeki ülkeler örneklerinde Türkiye'nin Güney Kürdistan'dan Efrîn-Serêkaniyê'ye uzanan işgalinden, Libya'daki askeri faaliyetlerine veya faşist şeflik rejimine geçişine, İran'ın Irak, Suriye ve Yemen'deki askeri ve siyasi faaliyetleri vb., bütün bunlar emperyalist küreselleşme döneminin çelişkilerinin olgunlaşmasının yansımaları olduğu kadar emperyalist devletlerin

ve egemen tekeli burjuvazilerin; yerel milliyetçi, sömürgeci faşist ya da bürokratik militarist despotlukların, temsil ettikleri işbirlikçi tekeli burjuvazilerin yarınki daha kesin hesaplaşmalara hazırlığı anlamına da gelmektedir.

2019'da 40'dan fazla ülkede patlak veren halk isyanları, 2010/11 Arap halk ayaklanmaları ile aynı çizgi üzerindedir ve halk ayaklanmalarının tesadüfi, arizi bir durum değil emperyalist küreselleşme gerçekliğinden kaynaklanan temel bir eğilim olduğunun doğrulanmasıdır. 2010/11 halk isyanları Kuzey Afrika'dan Arap Yarımadası'na geniş ya da büyük Ortadoğu denen sahada tutuşmaya hazır patlayıcı maddelerin büyük miktarlarda biriktiğini haber veriyordu. 2019 halk isyanları bu gerçekliğin hiç de bölgeye özgü olmadığını dünyanın hemen bütün bölgeleri ve ülkelerinde alev almayaya hazır patlayıcı maddelerin devasa ölçekte biriktiğini gözler önüne serdi. Başlangıç halindeki ekonomik krizle birlikte patlayan 2020 pande-

mi krizi halk isyanlarının önünü kesitse de pandemiye rağmen Şili’de, Lübnan’da patlak veren isyanlar ve protestolar, Fransa’da devam eden Sarı Yelekliler isyanı, son dönemde ABD’de George Floyd’un beyaz ırkçı bir polis tarafından katledilmesinin tetiklediği halk isyanı (ve gelişen uluslar arası dayanışma hareketi), emperyalist küreselleşme döneminde tekelci kapitalizmin merkezlerinde biriken muazzam patlayıcı maddelerin tutuşmaya hazır olduğunu açıklıkla gösteriyor.

Fırtınalı döneme Avrupa orta sınıflarının belli kesimlerin hazırlığının yansıması olarak okunabilecek “Krizden çıkış manifestosu”nun doğumunun bu döneme denk gelmesi, “son” gelişmeler tarafından hızlandırılmıştır. Kabul etmek gerekir ki, kapitalizmin kriziyle buluşan pandemi krizi, yarattığı çok ağır durumun basıncı ile nicel birikimleri nitelik değişimlere, sıçramalara zorluyor, bu nedenle bir “milat” özelliği de kazanıyor. “Krizden çıkış manifestosu” bir “aydın girişi”dir, yaklaşan fırtınayı öncelikle aydınların sezmesi ve görmesi şaşırtıcı değildir. Krizden kapitalist düzenin sürdürülmesi stratejisine dayanan “çıkış planı”, manifestonun olduğu kadar, hazırlayan ve imzalayan araştırmacılar ve akademisyenlerin tercihlerinin burjuva sınıfsal ve siyasal niteliğini açığa vurmaktadır. Diğer yandan bildirimine öne sürdüğü tekelleri (şirketler diyorlar) demokratikleştirme, işçi konseyleri ve işi meta olmaktan çıkartmak, çevresel onarım ve dünyadaki yaşamın sürdürülebilirliği talepleri sol bir eğilimi ima etmektedir. 3 bin aşkın araştırmacı ve akademisyen eğer önüne geçilmezse çok yıkıcı gelişmelerin olacağına dikkat çekmek-

te ve endişe ettiği yıkıcı gelişmeyi önlemek için inşa ettiği sınıf uzlaşması ve sınıf işbirliği stratejisini ilan ederek harekete geçmektedir.

“Krizden çıkış manifestosu” imzalayan araştırmacı ve akademisyenlerin sınıflar mücadelesinde nasıl ne kadar etki yapabileceği süreç içerisinde açığa çıkacaktır. Diğer yandan proletarya ve ezilenlerin sınıf mücadelesinin gelişimi imzacıların bir bölümünü kendi yanına çekebilir ve çekecektir de. Bu burjuva sol girişim hakkında kesin hükmü biz verecek değiliz, ama oynayabileceği muhtemel rolü az çok kestirmek, analiz ederek tutum almak da devrimci proletaryanın hazırlık görevlerine dahildir. Yaklaşan kesin hesaplaşmalar döneminin hazırlığı dünya proletaryası ve ezilenlerinin olduğu kadar devrimci öncülerinin de ana gündemidir. Devrimci öncülük adına yola çıkan, ama bu gerçekliğin ayırında olmayanların yürüyüşü daha baştan kendiliğindencilik zaafıyla malüldür. Dünya proletaryası ve ezilenlerinin dikkatini yaklaşan fırtınalı döneme çekmek, onları diğer sınıf ve katmanların hazırlığının kapsam ve içeriğine dair aydınlatmak, teorik ve pratik olarak devrimci hazırlığı bütün güç ve imkanlarıyla yürütmek devrimci öncülük iddiasının gereğidir.

Bilimin Ve Bilim İnsanın Görevi

“Krizden çıkış manifestosu”nun kamuoyuna sunumunda araştırmacı ve akademisyenlerin bilimsel sorumluluklarını yerine getirdikleri-

nin vurgulanıyor olması, bilimin ve bilim insanlarının görev ve sorumluluklarının neler olduğu konusuna değinmeyi zorunlu kılıyor. Avrupa merkezli “3 bini aşkın araştırmacı ve akademisyen”in krizden çıkış ve kapitalizmin sürdürülebilirliğini tasavvur etmesi, öneriler geliştirmesi bilimin ve bilim insanının görev ve sorumluluğu, bilimsel bir uğraşı olarak mı kabul edilmelidir? Kapitalizmin krizden çıkışını dert edinen bilim insanları, acaba neden insanlığın krizler üreten kapitalizmin bizzat kendisinden kurtulmasına kafa yormazlar? “Bilimin gereği nedir?”

Kapitalizmin krizden çıkışını dert edinen bilim insanları, acaba neden insanlığın krizler üreten kapitalizmin bizzat kendisinden kurtulmasına kafa yormazlar?

Eğer bilimin görevinin ne olduğu bir kapitaliste sorulsa, o doğa bilimlerinin sanayinin, tekniğin ve üretimin gelişmesine, toplum bilimlerinin görevinin de mevcut toplumsal düzenin devamına hizmet etmek olduğunu “doğallıkla” bildirecektir. Günümüzde üniversitelerle tekeller (“şirketler”) arasında gelişen işbirliği, tekellerin araştırma geliştirme bölümleri, bu alana yaptıkları yatırımlar, “şirket üniversiteleri” vb., patronlar sınıfının bilimin görevlerine dair düşünceleri hakkında yeterince fikir veriyor.

Marks, “Görüntüler yetseydi bilime gerek kalmazdı” demişti. Buradan bilimin görevinin görüntünün örttüğü gerçeğin, kabuğun içindeki

özün açığa çıkartılması olduğunu anlıyoruz. Toplumsal ilişkilerin yapılanışında “görüntü”nün arkasındaki gerçeğin, özün açığa çıkartılması egemen çıkarlar, egemen sınıfın çıkarları ile çelişir, çatışır. Bu yüzden ki, bilim insanlarının yetiştirildiği üniversite düzeni egemen sınıf burjuvazinin, onun kolektif sınıf çıkarlarının temsilcisi ve iktidar aracı burjuva devletin sıkı kontrolü altındadır. Şu ya da bu biçimde burjuva demokrasisi olan ülkelerde bile üniversite ve bilim insanlarının özgürlüğü, egemen sınıftan ve burjuva devletten bağımsızlığı ancak kısmen sözkonusu olabilir. Burjuva eğitim ve üniversite düzeni araştırmacıları ve akademisyenleri, “bilim insanlarını” kapitalist düzenin sürdürülebilirliğini içselleştirecek, inanmış ve bağlı tarzda yetiştirir. Tabi bu çizgiye itiraz eden bilim insanları da “çıkar” bu eğitim ve üniversite düzeninden, ama eğitim ve üniversite düzenini işlevi sucuk fabrikası gibi kapitalizme, liberal burjuva dünya görüşüne bağlı elemanlar yetiştirmektedir.

“Krizden çıkış manifestosu”nun takdiminde, “Bilim insanları olarak bizim sorumluluğumuz, titiz araştırmaların verileri ve sonuçları ışığında, topluma alternatifler sunmak ve toplumun kendi geleceğini şekillendirmesine yardımcı olmak. Araştırmaları sayesinde bilim insanları, geçmişte yapılan hataların tekrarlanmamasına ve alternatifler üreterek daha demokratik ve sürdürülebilir bir ekonomik gelecek hazırlanmasına yardımcı olabilir” deniyor. Toplumun geleceği hangi yönde şekillenmelidir? Toplumla yardımcı olmak adına “daha demokratik ve sürdürülebilir bir ekonomik gelecek” tasavvuru, mevcut ekono-

mik ve toplumsal düzenin, kapitalist sistemin devamını da bildiren bu tercih neden “bilimsel” oluyor? “Bilim” ve “bilim insanları” bu sıfatı hak edebilmek için hakikatlere sadık kalabilmelidir.

Örneğin kapitalizmin kaçınılmaz olarak krizler üreten bir iktisadi ve toplumsal düzen olduğunu insanlık kapitalizmden kurtulmadığı sürece tekrar tekrar ekonomik krizler, değişik türleriyle finansal ve mali krizler yaşanacağını açıklamaları bilimin gereği değil midir? Ya da bilimin pandemi krizinin sorumlusunun kapitalizm ve egemen tekelci burjuvazi olduğu gerçeğini açığa çıkartması, topluma göstermesi gerekmez mi? Kapitalist toplum burjuvazi ve proletaryanın uzlaşmaz sınıf karşıtlığı temeli üzerinde, proletaryanın yarattığı artıdeğerin burjuvazi tarafından gasp edilmesi üzerine kurulmuş bir ekonomik ve toplumsal düzen olduğunu gizlemeli midir bilim? Nüfusun çok küçük bir azınlığının nüfusun engin çoğunluğunu sömürdüğü, dünyanın en zengin %1’inin 7 milyar insanın gelirinin iki katı servete sahip olduğu mevcut kapitalist sistem “akla” ve “bilime” aykırı değil midir? Toplumsal artığın bir bölümüyle varolabilen bilim ve bilim insanlarının bunu, toplumsal artığın yaratıcılarına açıklama, gösterme görev ve sorumlulukları yok mudur?

Soruların açığa çıkarttığı gerçeklik “manifesto”nun yazarları ve imzacılarının kaderlerini ve geleceklerini, işçi sınıfı ve ezilenlerle değil de kapitalist düzen ve burjuvazi ile birleştirdiklerini açığa çıkartmaktadır. Kapitalizmden çıkış manifestosunda ilan ettikleri talepler kendi ekonomik ve toplumsal konumları tarafından, kendi sınıf çıkarları tarafından belirlenmiştir, bilim insanı olmanın sorumluluğu olamaz bu!

Aslında 3 binden fazla araştırmacı ve akademisyenin imzasını koyduğu “Krizden çıkış manifestosu”, tekelci kapitalizmin, burjuvazinin çağdaş eğitim sisteminin nasıl da burjuvazi düzene ve burjuvazinin çıkarlarına bağlı elemanlar yetiştirdiğini, burjuvazi eğitim sisteminin işlev ve niteliğini deşifre eden güvenilir bir veridir.

Orta Sınıf Ayrıcalıklarının Bastırdığı Cins Bilinci

“Krizden çıkış manifestosu”nun takdiminde, “Değişimin öncüsü kadınlar” alt başlığı altında verilen bilgiler dikkat çekici: “Bu bildiri tamamen bir kadın inisiyatifi olarak başladı ve kadın akademisyenler tarafından yazıldı. Bu akademik dünya için de çok önemli.” Metnin yazarlarından biri ekliyor: “Bu önemli inisiyatif, kadınların dünyadaki krizin yönetilmesinde ne kadar önemli bir rol oynadığını da şüpheye yer bırakmayacak şekilde gösteriyor.” deniyor.

Kadınlar “Krizden çıkışta nasıl bir rol oynuyorlar?” denince ABD’den Türkiye’ye; Şili’den Hindistan’a, İspanya’dan Brezilya’ya dünya genelinde kriz koşullarında ağırlaşan cinsel baskı ve sömürüye karşı, protesto ve gösterilerde, halk isyanlarının en önünde, kadın grevinde vb., özgürlük talebiyle başkaldıran on

binlerce, yüz binlerce ve milyonlarca kadın geliyor bizim aklımıza. Dünya kadınları “krizin yönetilmesinde” değil, ama insanlığın krizin kaynağı erkek egemen kapitalizmden ve erkek egemenliğinden kurtulması için büyük kitlesel mücadeleler yürütüyor, büyük fedakarlıklar ve kahramanlıklar yaratıyorlar. Krizin “yönetilmesinde” önemli bir yer tutan kadınların ayağa kalkan milyonlarca kadın olmadığı kesin. Onlar krizi “yönetmekle” çok da ilgili değiller. Hakikat şu ki, “Krizin yönetilmesinde” önemli ya da önemsiz bir yer tutanlar, ancak sisteme içten bakma imkanına sahip olanlar tarafından görülebiliyorlar! Oysa özgürlük talebiyle ayağa kalkan kadınlar, toplumsal konumları nedeniyle sisteme içten bakma imkanına sahip değiller.

“Manifesto”yu kadınların hazırladığı duyurusunun, belli bir algı yaratmak ve toplumsal ilgi oluşturmak bakımından önemli görülmüş olması anlaşılabilir bir şey. Hatta böylece dünyanın her yerinde erkek egemenliğine ve erkek egemen kapitalist

düzene karşı ayağa kalkan kadınlara, yönünüzü “manifesto”ya çevirin mesajı verilmek istendiğini söylemek de çok yanlış olmaz. Ama yine de hal böyle olunca “Acaba metni hazırlayan kadınların ‘cins bilinci’ bakımından durum nedir?” “Bu ‘manifesto’ kadınlar için ne talep ediyor?”, “Kadınların bu ‘manifesto’da yeri nedir?” veya “Kriz kadınlar için ne ifade etmektedir?” gibi sorulardan insan aklı yakasını kolay kolay kurtaramıyor. Araştırmacı ve akademisyen kadınların hazırladığı “manifesto”da kadınları bulmak güç, hatta gerçekte kadının adı yoktur, ama bakın kadınlar hangi vesile ile “manifesto”da yer bulabiliyorlar:

“Nasıl ki dünya savaşları sonrası, kadınların topluma olan reddedilemez katkıları kadınların seçme ve seçilme hakkını almasının yolunu açtıysa; şimdi de zaman, emek sahiplerinin haklarının teslim edilmesi, her anlamda güçlendirilmesi ve işyerlerinin demokratikleştirilmesi yoluyla emekçilerin karar verme mekanizmalarına katılımının yolunun açılması zamanıdır.”

İşçi sınıfına sınıf uzlaşması önen metinde, yalnızca bunu “gerekleştirmek”, inandırıcı bir mantık denklemi kurmak vesilesiyle kadının adının geçtiğine tanık oluyoruz. Kriz kadınlara ne getirmiştir veya daha doğrusu kadınlardan ne götürmektedir, “manifesto”nun kriz ve kadın bağlamı yoktur! Metni kaleme alan kadınlar kriz ve kadın bağlamına bilemeyeceğimiz nedenlerle girmek istememişler ya da cins bilinçlerinin görüş mesafesi buna yetmemiştir!

İki dünya savaşı sonrasında kadınların seçme seçilme haklarıyla ilgili kazanımlarının “manifesto”da verilmesi de sorunludur. “Kadınların topluma olan reddedilemez katkıları” bütün insanlık tarihi boyunca hep vardı! Fakat kadınlar tarihsel olarak bir kez ikinci sınıf cins durumuna düşürüldükten sonra “kadınların topluma olan reddedilemez katkıları” gerçekliği asla kendiliğinden kadın haklarının kabul edilmesini getirmedi! “Manifesto”nun sorunu koyuş tarzı, “kadınların topluma olan reddedilemez katkıları”nı anlayan, takdir eden bir otoriteyi, iki dünya savaşı sonrasında egemenin, egemen cins ve sınıfın demokratikleştiği kabulüne dayanıyor. Böyle olduğu içindir ki, seçme ve seçilme hakkı için kadınların yürüttüğü büyük mücadeleler ve ödedikleri büyük bedeller tuhaf bir yüzeysellikte yok sayılıp, inkar edilmiş, en azından önemsizleştirilip ve değersizleştirilmiş oluyor.

Bildiriye kaleme alan kadın bilim insanlarının “manifesto” bazında cins bilincinin izine yer vermemeleleri, diğer bir ifadeyle verili erkek egemen durumun kabulünden hareket etmeleri, toplumsal sınıfsal konularının bilincinin derinliğini ima ediyor. Kapitalist düzenin krizden çıkışı

için işçi sınıfı ile tekelci burjuvaziye tekellerin devleti aracılığıyla uzlaştırmayı, sınıflararası işbirliğini stratejilerinin odağına yerleştirmeleri, işçi sınıfı ile tekelci burjuvazi arasında yer alan kendi toplumsal sınıfsal konumları tarafından koşullandırıldığı gerçekliğine denk düşüyor.

“Manifesto”nun Temel Kaygısı

Sınıf kavramını kullanmamaya özen göstererek bir sınıf uzlaşması “sistemi” vaaz eden bildirinin hareket ettiği öncüllerden tamamen farklı bir sonuca gidilebilir: İşçiyi, emekçiyi insan değil de “bir kaynak” olarak gören; çalışma eylemini “metaya indirge”yerek işçinin emeğini gasp edip kendisine yabancılaştıran, sermayeye dönüştürüp işçiyi kontrolü altına alarak insanın insana yabancılaşmasını; keza doğanın kar için talanını, insanın doğaya yabancılaşmasını gidebileceği en yıkıcı düzeye taşıyan, ekolojik yıkımı ve iklim krizini bizzat hazırlayan, COVID-19’u doğal ortamından çıkartarak piyasaya salan, sürü bağışıklığı yöntemini benimseyerek 65 yaş üzeri nüfusu pandemiye kurban eden, sağlık hizmetleri dahil temel insani gereksinimlerin tümünü “pazar şartlarına”, “piyasa koşullarına bırakan” kapitalist sistemin insanın toplumsal varoluşsal gerçekliğine, akla ve bilime aykırı olduğu sonucuna gidebilir, eğer insani bir yaklaşım geliştirile-

cekse, eğer tutarlı olunacaksa, eğer hakikaten bilimin gereklerine bağlı kalınacaksa gidilmelidir de!

Binlerce iyi yetişmiş kadın ve erkek araştırmacı ve akademisyen bu sonuca gitmiyor ve hatta bu sonuca gitmekten özellikle imtina ediyorlar.

Hareket edilen öncüller dün de geçerli olduğuna göre, dün “görülemez”, “ayırdına varılamaz” olan yıkıcı gerçeklerin bugün görülmesi ve bilince çıkartılmasını sağlayan “uyandırıcı”, “idrak ettirici faktör” nedir?

“Manifesto” bize eğer, özellikle sağlık hizmetlerinin sağlanmasını ve “toplumun en savunmasız kesimlerinin temel ihtiyaçlarının karşılanmasını”, tümüyle pazar şartlarına, piyasa koşullarına bırakırsak toplumsal eşitsizlikleri daha da artıracığını, “ve bunun en yıkıcı sonuçlarını, hal-i hazırda zaten zor durumda olan toplumun en dezavantajlı kesimleri”nin yaşayacağını bildiriyor. Bunun büyük ve yakın bir olasılık olduğu kuşku götürmez! 2019 dünyasında 40’ın üzerinde ülkede halk isyanları çıktığını da tekrardan hatırlayalım ve şu sorunun altını çizelim: Her şey piyasa

ve pazar koşullarına bırakılıp da “toplumsal eşitsizlikler daha da arttığıında” sadece “bunun en yıkıcı sonuçlarını, hal-i hazırda zaten zor durumda olan toplumun en dezavantajlı kesimleri” mi yaşayacaktır?

Öyle sanmak çok naif tuzu kuru bir bakış olur. Doğru en yıkıcı sonuçlarını “en dezavantajlı kesimler” yaşayacaktır, ama neden bu “en dezavantajlı kesimler” kılıçlarını çekip toplumsal eşitsizliklerle yüklü kapitalist sistemi sorgulamasınlar, burjuva devleti yıkıp burjuvazinin egemenliğine son vermektten başlayarak toplumsal eşitsizlikleri ortadan kaldıracak yeni bir düzeni, sosyalizmi kurmaya; faturayı kapitalizme ve burjuvaziye ödetmeye yönelmesinler! Bütün ülkelerde devrimci öncülük iddiasındaki bireyler, çevreler, gruplar, parti ve örgütlerin çok değişik biçimlerde tam da bunun için hazırlanmakta olduklarından şüphe duyulamaz. “Manifesto”nun böyle “yıkıcı bir olasılık” öngörmediği düşünülemez. “Manifesto”nun toplumsal eşitsizliklerin hızlı ve çok keskin tarzda derinleşerek görülmemiş tarzda yıkıcı bir hal alması temel kaygısı her halde bunu da ima etmektedir.

İşyerlerinde İktidarın Paylaşımı Mümkün Mü

“Manifesto”nun, öngördüğü yaklaşan yıkıcı tehlikeden “kaçınmak” için “işyerlerinin demokratikleştirilmesi”, “işin meta olmaktan çıkartılması ve herkes için faydalı istihdam sağlanması”nı öneriyor. Salgının getirdiği riskler ve “çevre felaketleri”yle karşı karşıya olunan “bu kritik dönemde” “iki stratejik dönüşüm”ün yapılmasının “onurlu çalışma koşullarını yaratacağı” gibi, “gezegendeki yaşamı ve geleceği korumak adına kolektif hareket etme konusunda da yardımcı” olacağını bildiriyor. Her halde bu taleplerin işçilerin, genel olarak işçiler değilse bile işçi sınıfının belli kesimlerinin dikkatini bildiriye çevireceği umulmaktadır. “İşçi sınıfı” daha fazlasını istemeli mi, bildiri daha fazlasını istemelerini öngörmüyor ve önermiyor! Bildiri “işyerlerinin demokratikleştirilmesini” işçilerin kendi hayatlarını ve geleceklerini etkileyen “işyeri kararlarına katılımı”nı öngörüyorsa da bunun için işçileri sınıf mücadelesine çağırıyor. Keza “işin meta olmaktan çıkartılması ve herkes için faydalı istihdam sağlanması” için işçilerin ve emekçilerin mücadelesinin öngörülmesi de sözkonusu olmuyor! O halde bildirin önüne sürdüğü talepler nasıl gerçekleşecektir? Bildiri neye güvenmektedir?

Gelir adaletsizliğinin kendisini ve ortadan kaldırılmasını dert etmeyen bildiri için “gelir adaletsizliğini onarmak ve asgari geliri artırmanın yolunu bulmak kesinlikle çok önemli ve acil”dir. Bunun güvencesini işçilerin yönetime katılmasında gören ve nüfusun engin çoğunluğu için asgari gelir düzeyini normalleştiren bildiri, “Kısaca çalışanlar,

çalıştıkları organizasyonların ‘var oluş’ ve ‘yaşamına devam edebilme’ sebebi”dir; “Şirketlerin ve bir bütün olarak toplumun emekçilerin bu kriz zamanındaki emeklerini takdir etmesinin en iyi yolu, işyerlerini demokratikleştirmekten ve çalışanların yönetime katılımının önünü açmaktan geçtiğini” bildiriyor.

Marksistler sonra da Marksist Leninist Komünistler, daima hem işçi sınıfı ve emekçilerin iş ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi, kısmi talepler ve reformlar için, işçiler ve emekçilerin kapitalizm ko-

İşçi konseyleri ve işçilerin yönetime katılmaları “şirketlerin” ve “bir bütün olarak toplumun” emekçileri ve emeklerini “takdir etmesi”yle ve keza II. Dünya Savaşı sonrasında gündeme gelmiş değildir.

şullarına dayanma gücünü artırmak hem de bizzat toplumsal eşitsizlikleri ve kapitalist sömürüyü ortadan kaldırmak için mücadele etmişler, kısmi talepler ve reform talepleri için mücadeleyi ikincisine tabi kılan bir yaklaşım ve yönelim içerisinde olmuşlardır. Kısmi talepler, iş ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi için mücadeleyi asla küçümseyip, erteleyip ötelememişlerdir. Sorun bildirgenin emekçilerin durumlarını iyileştirebilecek kısmi talepler veya reform talepleri ileri sürmesinde, hatta bunları dikkatinin merkezine koymasında değil, bu talepleri kapitalizmin sürdürülebilirliği burjuva liberal görüş açısı ve yaklaşımıyla formüle etmesindedir.

İşçi konseyleri ve işçilerin yönetimi katılmaları “şirketlerin” ve “bir bütün olarak toplumun” emekçileri ve emeklerini “takdir etmesi”yle ve keza II. Dünya Savaşı sonrasında gündeme gelmiş değildir. İşçi konseyleri 1901 genel grevinde İtalya’da, 1905 devriminde Çarlık Rusya’sında (fabrika konseyleri ve işçi sovyetleri) mücadele sahnesine çıkmış sınıf örgütlenmeleridir. 1. Emperyalist Paylaşım Savaşı’nı takip eden iktisadi ve toplumsal kriz koşullarında 1920’lerde İtalya ve Almanya’da yaygın tarzda kurulan işçi konseyleri varoluşlarıyla derinleşen ve keskinleşen sınıf mücadelesi gerçekliğini yansıtır. Krizin olgunlaşmakta olduğu koşullarda fabrika ve işletmelerde sınıf mücadelesi örgütleri olarak devrimci komiteler, işçi konseyleri, işçi temsilcileri konseyleri, işçi sovyetleri, meclisleri vb. tarzındaki örgütlenmeler aracılığıyla işçiler kapitalistler karşısında özneleşir, iradeleşirler. İşçi konseyleri, özsel olarak iktidar mücadelesi demektir. Üretimi, sermaye sahibi kapitalist mi yoksa bizzat üretimi yapan işçiler mi denetleyecektir? Fakat bir kez emek-sermaye çelişkisi ve sınıf mücadelesi üretimi kimin denetleyeceği düzeyine tırmandı mı hızla üretimi kimin yöneteceğine, fabrikada iktidar sorunu düzeyine sıçrar. Bu aşamada artık sorun daha yüksek bir niteliğe bürünür, üretim araçlarının

mülkiyeti sorununa, böylece de ülke genelinde siyasi iktidar mücadelesi haline gelir.

II. Dünya Savaşı’yla bağlı ekonomik ve toplumsal kriz koşullarında doğan işçi konseyleri sosyal demokrat işçi partilerinin kendilerini burjuva demokrasisiyle sınırlamaları ve burjuva hükümet partilerine dönüşmeleri, keza komünist partilerin “Avrupa komünizmi”ne geriledikleri koşullar altında devrimci niteliklerini kaybetmiş, sınıf barışı ve uzlaşmasının araçları olarak dejenere olmuşlardır. Bildirinin sözkonusu yaptığı “işçi konseyleri” bu türden sınıf uzlaşması ve işbirliği yapılarıdır; “Ancak bu temsil organlarının sesleri, -en iyi ihtimalde- zayıfça duyulabildi. Zira bu konseyler çoğu zaman hissedarlar tarafından atanan yönetim ekiplerinin kontrolüne tabi olageldi. Böylece bu konseyler, gezegene çok ciddi zararlar vermekten geri durmayan, gelir eşitsizliğini artıran sermayedar politikalarını yavaşlatmakta etkili olamadı.” Bildiri, şimdi “kararların aynı zamanda işçi konseylerinin de çoğunluk oyuna tabii olma”sını talep ediyor ve böylece bu yapıların “sermayedar politikalarını yavaşlatmakta” etkili olacağını bildiriyor. Sermayedarlar ve sermaye varlığını sürdürmeli, ama gelir eşitsizliğini artıran politikalarının sınırlandırılmasıyla yetinilmelidir!

Tarih sermayenin bırakın işçi konseyi ve benzeri örgütlenmeleri, işçi sendikalarını bile ancak işçilerin sınıf mücadelesinin baskısı altında muhatap almak, kabul etmek zorunda kaldığına tanıklık eder. Sermaye sahiplerinin durup dururken iktidarı işçi konseyleriyle paylaşması için hiç bir sebep yoktur! Sermaye sahibinin bakış açısından sermaye onun

mülkü olduğuna göre işyerinde iktidar da onundur, onun olmalıdır! Esasen bildiri de Almanya, Hollanda ve İskandinav ülkelerinde kademeli olarak uygulamaya konulan işçilerin katılımının “Ancak bu uygulamalar, çalışanların şirketlerinde gerçek bir ‘vatandaş’ olması için yeterli olamadığı”nı sermayenin görüş açısını değiştirmediğini, sermayedarların iktidarı paylaşmak istemedikleri gerçeğini kaydediyor.

“Manifesto”yu hazırlayanların, sınıflar arası uzlaşma ve işbirliği örgütleri olarak “işçi konseyleri” önerisi/talebini bir önalma girişimi olarak değerlendirmek ne temelsizdir ne de subjektiftir. Bildiriyi hazırlayan ve imzasını koyan bilim insanları öngördükleri koşullar altında işçi sınıfının yükselen mücadelesinin işçi konseyleri türünden devrimci örgütleri yaratacağını sınıf mücadelesi tarihinden iyi biliyorlar. Bildiriyi kaleme alan araştırmacı ve akademisyen Dominique Meda, Fransa’da Çalışma İşleri Genel Müfettişi’dir. Önce de Çalışma ve İstihdam Bakanlığı müdürlüğünde istatistik, analiz ve araştırma

konusunda ve kadınların istihdamına odaklı çalışma yapmış. Keza Isabelle Ferreras 2004 yılından bu yana Harvard Hukuk Fakültesi’nde (Cambridge, MA) İş ve Çalışma Hayatı Programı’nda çalışmaktadır ve şu anda kıdemli araştırma görevlisidir. Julie Battilana da benzer bir mesleki konumdadır.

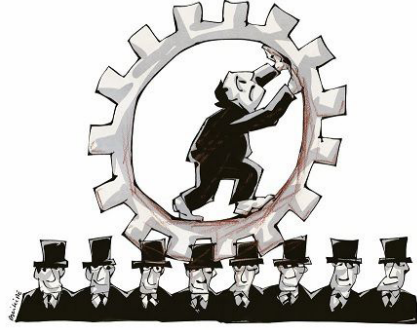
“Kısaca çalışanlar, çalıştıkları organizasyonların ‘var oluş’ ve ‘yaşamına devam edebilme’ sebebi” olduğu ya da “şirketler” işçilerin “kriz zamanındaki emeklerini takdir” ettikleri/edecekleri için iktidarı paylaşmalarını beklemek tam bir safdillik olur. Şirketler daha doğrusu tekeller işyerinde iktidarın paylaşımını çıkarlarına aykırı ve tehlikeli bulacaklardır. Bildiriyi hazırlayanlar ve imzalayanlar bunu istiyorlar, ama bunun öyle gerçekleşebileceğini sanacak kadar naif de değiller. Yeterli imkan ve ağırlığa sahip bir kuvvetin sermaye ve tekelleri buna zorlaması gerektiğini biliyorlar. Böylece bildiride ileri sürülen taleplerin hangi yöntemle ve hangi kuvvetlere dayanarak gerçekleştirileceği konusuna geliyoruz.

Kapitalizm Varolduğu Sürece İş Meta Olmaya Devam Eder

Bildiri işi meta olmaktan çıkarmasının “belirli sektörleri ‘serbest piyasa’ yasalarından korumak ve aynı zamanda tüm insanların işe ve işin getirdiği insanlık onuruna erişimini sağlamak anlamına geldiği” görüşünde. Belli sektörlerin “serbest piyasa yasalarından korunması” sermaye egemenliği düzeni koşullarında (devlet kapitalizmiyle) mümkün olmakla birlikte bu, işi meta olmaktan çıkartmadığı gibi sermaye egemenliğini de zedelemiyor. Kar amacıyla piyasa için üretim, meta üretimi yürürlükte kaldığı sürece iş, diğer bir ifadeyle işgücü meta olmaya devam eder. İş gücünün diğer herhangi bir metadan farkı artıdeğer üretme yeteneğidir. Artıdeğer üretimi kapitalizmin temel varoluş koşuludur.

“Manifesto”nun önerdiği gibi işçilerin “yönetime katılması” işi meta olmaktan çıkartmaz. Bildirinin öngördüğü sınıf uzlaşması ve işbirliği örgütlerinde işçiler yönetime katıldıkları durumda; işçiler, işgücünü kapitaliste satmak zorundaki işçiler olmaya, sermayedarlar da işçilerin yarattığı artıdeğeri gaspeden sermaye sahipleri olmaya devam edeceklerdir. Bildirgenin tasavvur ettiği gibi bir durumda işçiler, en iyi halükarda işgüçlerini daha iyi bir fiyatla, daha elverişli koşullarda satacaklar, ama iş meta olmaya devam edecektir.

Bildiri “isthdam güvencesi yaratmayı” da işi meta olmaktan çıkartmanın bir yolu olarak görüyor. Gönderimde bulunduğu Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi’nin 23. maddesi herkesin çalışma hakkından bahsediyor ve fakat sermaye düzeni de yedek işsizler ordusu olmadan olmuyor. Kitlesel işsizlik günümüzde muazzam boyutlara ulaşmış ve kro-

nikleşmiş bulunuyor. Evet “Merkezi hükümetler, yerel topluluklar ve idareler iş birliği ile” istihdam sağlayıcı alanlar yaratabilirler, ama asla “istihdam garantisi” sağlayamazlar. İşsizlik açısından yaklaşan şoklardan büyük tedirginlik duyan bildiri, Avrupa Birliği’ni inisiyatif almaya çağırıyor; “Avrupa Birliği, böyle bir inisiyatifi, Avrupa Yeşil Anlaşması (Green Deal) kapsamında almalıdır. Avrupa Merkez Bankası’nın, hayatta kalmak için gerekli olan böyle bir programı finanse edebilmek yönünde misyonunu tekrar gözden geçirmesi, Banka’nın Avrupa Birliği’nde yaşayan vatandaşlar nezdindeki meşruiyetini de artıracaktır.” Buradan bakıldığında bildirinin aynı zamanda AB eğilimini beslemek, güçlendirmek gibi bir tasasının olduğunu, aslında bildirinin daha büyük bir stratejinin, alt stratejilerinden birisi olduğunu anlıyoruz. Demek ki, bildirinin güvendiği yerlerden biri AB yapıları ve özellikle de finansal mali kurumları oluyor.

İşin meta olmaktan çıkartılabilmesi için üretimin amacının değişmesi, kar için üretimin yerini ihtiyaç için üretimin alması gerekir. Ancak böylece üretim insani yabancılaşma aracı olmaktan kurtarılır, iş/üretim insani toplumsal niteliğini yeniden kazanır. İhtiyaç için üretimin birinci

temel önkoşulu bütün üretim araçlarının toplumsal mülkiyete geçirilmesi, sermaye düzenine son verilmesidir. Bildirinin öngördüğü tedbirlerin hiçbiri işin meta niteliğini zayıflatmaz, değiştirmez, ortadan kaldırmaz. Üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti ancak zorlun yoluyla, burjuvazinin siyasi iktidarının yıkılmasıyla gerçekleşebilir. Diğer yandan bildiri bir veri kabul edildiğinde işin meta niteliğinin toplumsal meşruiyetinin akademisyenler arasında erimekte olduğunun tespit edilmesi tarihsel bakımdan önemli ve dikkat çekicidir.

Burjuva Devlete Bağlanmış Umutlar

Final sahnesinde aynı gerçekçilik bir kez daha tezahür eder; “Kendimizi daha fazla kandırmayalım. Verecekleri kararların somut sonuçları olmadıkça, sermaye sahiplerinin ve şirketlerin çoğu, ne emekleriyle şirketleri var eden insanların onurunu umursayacaklar ne de yaklaşan çevresel felaketle mücadele edecekler. Bunların gerçekleşmesini umutsuzca beklemektense, dünyadaki yaşamın sürdürülebilirliğini sağlamanın başka bir yolu var: şirketleri demokratikleştirmek, işi meta olmaktan çıkarmak ve insanı ve emeğini sadece bir “kaynak”tan ibaret görmekten vazgeçmek.”

“Manifesto” “insan onurunu” umursadığını vurguluyor. Yine de en zor soruyu sormaktan imtina etmeyelim: Sömürülmek, sömürülmeyi olağan kabul etmek, sömürmek sömürmeyi olağan kabul etmek “insan onuruna” uygun mudur? Bildiri özsel olarak kapitalizmi ve kapitalist sömürüyü ortadan kaldırmak gibi bir iddiayı ortaya koymuyor. Böylece “manifesto”nun “insan onuru” anla-

yış ve kavramının içerik ve kapsamı ortaya çıkıyor. “Emekleriyle şirketleri var eden insanların onurunu umursayacak” sermaye sahipleri ve şirketlerin “küçük bölümü”nün “insan onuru” anlayışı bildirinin görüş açısından daha fazlası olamaz. Böyle sermayedarlar ve şirketler olabilir mi? Bildiri yayınlayan basın tekel-leri, bildiriyle görüş açısı yakınlığı ve ilişkili tekellerin varlığının işareti kabul edilmelidir.

“2008 finans krizi finansal sektörün koşulsuz şekilde kurtarılmasıyla sona erdi ve kamu borcunu derinleştirdi” tespitini yapan bildiri, “Eğer devletlerimiz bugün ekonomiye müdahale edeceklerse, bu müdahaleden fayda sağlayacak şirketler, demokratik prensiplere uygun hareket etmelidir” sonucunu çıkartıyor. “Şirketlerin demokratikleştirilmesi” işte böyle bir sorun. “Hizmet ettiği ve onu oluşturan demokratik toplum adına devletler” kamu kaynaklarını seferber ederek tekelleri kurtarıırken onları “demokratik prensiplere uygun” hareket etmeye zorlamalıdır:

“Devletler, müdahalelerden fayda sağlayacak şirketlerin, çerçevesi net şekilde belirtilmiş çevresel düzenlemelere uymasını sağlamanın yanında; şirketlerin iç yönetim ile ilgili demokratikleşmeye yönelik adımları atmasını da dayatmalıdır. Çevresel yıkımdan çevresel onarıma yapılacak geçişi teşvik etmeye en hazır şirketler, şüphesiz demokratik yönetimleri olan şirketler olacaktır. Böyle bir yönetim anlayışı da, ancak hem sermayedarların hem de emekçilerin seslerini duyurabildikleri ve uygulanan stratejilere birlikte karar verebildikleri yönetimlerle mümkündür.”

Şirketleri demokratikleştirmek, kapitalizmi terbiye etmek için umu-

dunu burjuva devletlere bağlayan araştırmacı ve akademisyenler, fena halde yanılıyorlar. Pek güvendikleri “devletleri” egemen tekelci burjuvazinin devletleridir. Devletin “görelî özerkliğinin” (yani bürokrasinin burjuvaziden “bağımsızlığı”) en geniş olduğu durumlarda bile bürokrasi her halükarda düzenin devam ettiricisidir, keza tekelci burjuvazi ile çelişkilerinin keskinleştiği durumlarda ise son tahlilde tekelci burjuvazinin çıkarlarına tabidir. Ekonomik bakımdan egemen olan sınıf devlet iktidarını da elinde tutar, iktidarı yalnızca siyasi vb. bakımdan değil ekonomik bakımdan da kendi sınıf çıkarları için kullanır. Tekelci kapitalizmin emperyalist küreselleşme aşamasının temelini oluşturan dünya tekellerinin faaliyet alanı siyasi iktidarı ellerinde bulundurdukları ülkelerle sınırlı değildir. Emperyalist küreselleşme döneminin bütünsel dünya piyasasında faaliyet yürütmekte, varlık ve egemenlik mücadelesi sürdürmektedirler. Tekellerin itici gücü azami kar yasasıdır. Çıkarları ne ülkede ne de dünyada demokrasiyi gerektirmez, onlar hakimiyet için mücadele ederler, “egemenlik” onların varlık koşuludur. Demokrasiyle uzlaşabilirler, uzlaşmak zorunda kalabilirler (ki, bu durumda borsa ve hükümetlerle işbirliği, bürokrasinin rüşvetle hizalanması vb. yöntemler yürür) ama kontrol ettikleri “kendi” devletlerinin bütünsel dünya pa-

zarında kıran kırana süren rekabette kendilerini desteklemesini istemekle de kalmazlar, bunu muhakkak sağlarlar.

Devletin demokratik toplum tarafından oluşturulduğu ve demokratik topluma hizmet ettiği, yani sınıflar üstü olduğu iddia ve görüşü proletarya ile burjuvazi arasında kalan toplumsal sınıf ve katmanların temel teorik, ideolojik ve politik yanılığıdır. Haliyle verili düzene, kapitalizme ve tekelci burjuvazinin egemenliğine hizmet etmektedir. Araştırmacı ve akademisyenlerin pek demokratik buldukları ve demokratik toplumun hizmetinde gördükleri burjuva devletler, şu günlerde ABD ve Fransa’daki polis teröründe, halkın gösteri hakkının, eylem özgürlüğünün polis postalları altında ezilmesinde olduğu gibi toplumsal artığı üretmeleri, sömürülenleri baskı altında tutan bastırma aygıtlarıdır. Devleti demokratik toplumların oluşturduğu ve devletin de demokratik toplumlara hizmet ettiği düşüncesi kuşkusuz 650 üniversiteden 3 bini aşkın iyi yetişmiş araştırmacı ve akademisyenin en vahim yanılığları oluyor. Enerjinizi, “emek, gezegen ve sermaye arasında bir denge bulunma”sı için çalışmakla harcamayın. Sermaye egemenliğini ve sermayeyi ortadan kaldırmaya yönelmek, emeğin kurtuluşunun ve dünyadaki yaşamın sürdürülebilirliğinin tek güvenceli yoludur.

Enternasyonalle kurtulur insanlık

“Post-kapitalizm”, kapitalizmin aşıldığı, kapitalizmsiz bir gelecek ufku olarak sunulabilir, ama bunu kabaca bile olsa “kapitalizmi yıkalım, sonrasına bakarız” şeklinde yorumlamak gerçeğin aslına uygun düşmez. Kapitalizmi “yıkamak”, kapitalizmin devrimci tarzda ortadan kaldırılması anlamına gelir ki, İE ve “post-kapitalizm” savunucularının böyle “yıkıcı” bir yaklaşım ve yönelimi, iddiası söz konusu değildir! Zaten İE kaynaklarında böyle bir “yıkıcılık”la karşılaşılmıyor. Daha önemlisi ise kapitalizmsiz gelecek “ufkunun” sosyalizme ya da açık net başka bir şeye bağlanamamasıdır.

Enternasyonalizm, sınıfları ortadan kaldırmak için dünya proleteryasını bölen ırk, din, dil gibi bütün ayrımların ve sınırların kaldırılması; dünya devrimi programı ve dünya burjuvazisine karşı savaş ilanı olduğu gibi tarih içerisinde derinleşen, kapsamlılaşan anlamıyla erkek egemenliğine karşı savaş ilanıdır da. I., II., III. Enternasyonaller, dünya burjuvazisine karşı açık ve kesin, kararlı mücadele çağrıları, savaş ilanı olarak tarihe geçmiştir. İnsanlığı kurtuluşa götürecektir enternasyonalizm ve enternasyonalle örgütlenmeye enternasyonalle deneyimlerini tekrar ederek değil onların izini sürerek ulaşılabilir. Dünya sosyalist hareketinin çok uzun bir sürece yayılan ağır ideolojik ve örgütsel krizi bunun kolay olmayacağını gösteriyor. Diğer yandan enternasyonallerin

izini takip etmeseler de az çok bu tarihi birikimden etkilenen, kısmen esinlenen yapılar sahneye çıkabiliyorlar. Özellikle dünya sosyalist hareketinin ideolojik ve örgütsel kriz içerisinde olduğu koşullarda böyle çok sayıda çaba ve girişim söz konusu oluyor. Bu yazıya konu olan İlerici Enternasyonalle’in ilanı, buna güncel ve ilgi uyandıran bir örnek.

11 Mayıs 2020’de yapılan duyuruyla İlerici Enternasyonalle’in (İE) Danışmanlar Kurulu açıklandı, Mayıs-Eylül arasında sürecek “inşa” döneminin akabinde eğer “salgın izin verirse” Eylül’de İzlanda’nın başkenti Reykjavik’de nihai kararları verecek “zirve” toplanacak. Danışmanlar Kurulu’nda 31 ülkeden 50 aydın bulunuyor. Mevcut yapılanmasında konsey, kabine ve sekretarya kurumları var. Hukuku ve

yapılanmasının “zirve”de kesinlik kazanacağı anlaşılıyor.

Hareketin sürükleyici öncüleri açısından bakıldığında İlerici Enternasyonal’e yönelik çalışmaların daha geniş bir zamana yayıldığı görülüyor. Girişime, yakın işbirliği içerisinde çalışan ABD’den Sanders Vakfı ile Avrupa’dan DİEM25 öncülük ediyor.

Ocak-Temmuz 2015 arasında Yunanistan Syriza hükümetinin Maliye Bakanı Yannis Varoufakis, “alacaklı kurum ve kuruluşlarla uzlaşmak yerine mücadele edince” Başbakan Aleksis Çipras tarafından görevinden alındı. Varoufakis, Avrupa Demokrasi Hareketi 2025’i (DİEM25) 2015’in sonuna doğru kurdu, hareket 2016 Ocak’nda resmileşti. AB’nin merkezi Brüksel bürokrasisi DİEM25’in hedef merkezinde bulunuyor. AB’nin yani tekellerin Avrupası’nın reforme edilerek sürdürülmesini, Pan-Avrupa koordinasyonu ile “Avrupa’nın toparlanmasını en üst düzeye çıkartmak, ekonomik ve sosyal sonuçları optimize etmek ve istemsiz göçün başlıca çevresel ve sosyo-ekonomik

nedenlerine çözüm bulabilmek” hareketin amaçları arasında. Hareketin en önemli taleplerinden biri bakış açısının mesafesi ve niteliği hakkında fikir veriyor; “Evrensel temel kar payı ile ekonomik alanın demokratikleştirilmesi ve kapitalizm sonrası ekonomiye doğru bir yol oluşturulması için program uygulanacaktır.” DİEM25, 2016’dan beri İlerici Enternasyonal için çağrı yapıyor.

Barnie Sanders, ABD’de üyesi olduğu Demokrat Parti içerisinde 2016 seçimlerinde yıldızı parlayan “demokratik sosyalist”. ABD’nin iki iktidar partisinden biri olan Demokrat Parti içerisinde dönen dolaplarla devlet başkanlığı adaylığının engellendiği kanısı genel kabul görüyor. 2015 yılında yaptığı bir konuşmada büyük bir idealinin olmadığını açıklamıştı. “Herhangi bir yabancı ‘isme’ inanmıyor”, “Fakat Amerikan idealizmine derinden bağlı!” İE’in sürükleyici öncülerinden Sanders Enstitüsü Bernia Sanders’in eşi Jane Sanders öncülüğünde kuruldu. Amacını “ilerici kurumları desteklemek için demokrasiyi canlandırmak” biçiminde tanımlayan bir düşünce ku-

ruluşu. DİEM25 ve Sanders Vakfı, İE'in kuruluşu için birlikte çalışıyorlar. İnisiyatif onların elinde. Onlara bakınca hareketin sistemi içeriden eleştiren niteliği daha da anlaşılır oluyor.

İlerici Enternasyonal'in kuruluşu 2016'lardan beri sürükleyici öncülerinin gündeminde olmasına karşın sonuç alıcı adımların neden atılmadığını bilemiyoruz. Pandemiyle beraber ağırlaşan kriz koşulları, hem çok değişik siyasal sınıfsal yönelimlerin eski hareket planlarını güncellemelerinin koşullarını oluşturdu hem de kendi doğrultularında ileriye doğru hamle yapmaya, sıçramaya zorladı. İlerici Enternasyonal bakımından da bu geçerli görünüyor, krizin hem cesaretlendirip hem de baskılandırarak hızlandırıcı olduğu anlaşılıyor.

İsimlerin kendi başına çok şey söylemeyeceği iddia edilebilir, bu yanlış da sayılmaz, ama "ilerici" isimlendirmesi, "sosyalist", "komünist" ya da "devrimci" enternasyonel gibi isimlendirmelerin tercih edilmemiş olduğunu kesin bir netlikle söylüyor. "İlerici" adlandırması öncelikle amaç sınırlılığı ve

görüş açısı mesafesinin kısıllığının bir işareti gibi duruyor. Bunun aşarında değineceğimiz başka saikleri de var. Hareketin amaçları kendi belgelerinde şöyle veriliyor:

"Arzu ettiğimiz dünya:

Demokratik, insanın toplumu ve kurumlarını şekillendirecek güce sahip olduğu,

Sömürgeciliğin aşıldığı, bütün ulusların kolektif kaderlerini baskıdan uzak şekilde belirledikleri, Adil, toplumlarımızdaki eşitsizliğe çözüm arayan ve ortak tarihimizin mirasına sahip çıkan,

Eşitlikçi, küçük bir zümrenin değil, çoğunluğun çıkarlarına hizmet eden,

Özgürlükçü, tüm kimliklerin tanıdığı, eşit haklara sahip olduğu ve gücün paylaşıldığı, Dayanışmacı, her birimizin mücadelesinin herkesin mücadelesi olarak görüldüğü,

Sürdürülebilir, gezegenin sınırlarına saygı duyan ve ön saflardaki toplulukları koruyan,

Ekolojik, insan toplumunu yaşam alanıyla uyumlu hale getiren,

Barışçı, savaş şiddetinin yerine halkların diplomasisine öncelik veren,

Post-kapitalist, her türlü emeği ödüllendirirken çalışma kültürünü sona erdiren,

Müreffeh, yoksulluğu ortadan kaldırıp geleceğe yatırım yaparak bolluğu paylaşan,

Çoğulcu, farklılığın güç olarak kutlandığı bir dünya.” (<https://progressive.international/support>)

Vizyon belgesi fotoğrafını üç temel boşluğun gölgesi sarartıyor. İlki, erkek egemenliği ve kadın özgürlük mücadelesine dair bir şey söylenmemesidir. İkinci, vizyon belgesinde her hangi bir şekilde iktidar sorununun geçmemesi, yer bulamamasıdır. Üçüncüsü ise, sosyalizm amaç ve hedefinin yer almıyor olmasıdır.

İlki, erkek egemenliği ve kadın özgürlük mücadelesine dair bir şey söylenmemesidir. İkinci, vizyon belgesinde her hangi bir şekilde iktidar sorununun geçmemesi, yer bulamamasıdır.

I, II ve III. Enternasyonaller kategorik olarak kapitalizme ve burjuvaziye karşı işçi sınıfının enternasyonel mücadele örgütleri olarak kurulduklar, dünya devrimini amaç edindiler. İlerici Enternasyonel’in programı, amaçları bakımından I., II., ve III. Enternasyonel çizgisinde durmadığının, kapitalizmin devrimci bir eleştirisini geliştirmek, kapitalizmin yıkıcısı ve sosyalizmin kurucusu olarak proletaryanın tarihsel rolünü tanımlamak gibi bir iddia ve yöneliminin olmadığı, emperyalist küreselleşmenin devrimci eleş-

tirisinden uzak olduğunun ve keza dünya devrimini hedeflemediğinin altı çizilmelidir. İE’nin böyle bir iddiası olmadığı gibi, “İlerici Enternasyonel” olması için böyle bir zorunluluğu da yoktur zaten. Fakat “Enternasyonel” isminin tarihsel çağrışımları nedeniyle İE gerçekliğinin kavranabilmesi bakımından bu tarz kıyaslamalı değerlendirmeler de gerekli ve anlamlı olmaktadır.

İE’nin kapitalizm eleştirisi olmadığını “iddia etmek” gerçeğe tam uygun düşmez; yine de vurgulanmalıdır ki, sömürgeciliğe ve hegemonyacılığa açık tavır alabilen hareketin kapitalizm eleştirisi oldukça silik ve titrek. “Post kapitalizm” söylemine rağmen hareketin amacı aşağı yukarı kapitalizmin demokratikleştirilmesine veya demokratik kapitalizme denk düşmektedir. İE’nin sermaye düzenine karşı “devrimci” bir eleştiri dili olmadığı gibi kapitalizme karşı yıkıcı bir mücadele çağrısı da söz konusu değildir. Bunlar İE’yi I., II., ve III. Enternasyoneller geleneğinden ayıran temel sorunlar içerisinde.

Diğer Danışmanlar Kurulu üyeleri katılırlar mı bilemiyoruz, ama Ertuğrul Kürkçü’nün yorumunu buraya alalım: “Bizim diskurumuzda yerleşik olmamakla birlikte, ‘post-kapitalist’ terimi Batı’da, özellikle Sovyetler Birliği’nin ve reel sosyalizmin çöküşünün ertesinde, kapitalizm sonrası dünyanın nasıl şekilleneceği konusunda ortaya çıkan müphemlikler dolayısıyla sosyal demokrasi, sosyalizm ve anarşizmin kapitalizm eleştirilerini bir arada kapsadığı düşünülen ‘kapitalizmsiz bir gelecek’ ufkunun ifadesi olarak çok daha yaygın olarak telaffuz ediliyor. Çok kabaca, bunun

‘kapitalizmi yıkalım, sonrasına bakarız’ demeye geldiğini de söyleyip basitleştirebiliriz, ancak yine de İlerici Enternasyonal daha karmaşık bir tarihsel dizilişin ifadesi. İşçi hareketi ve anti-kapitalist dalga içindeki damarları birbirinin karşısına koymaksızın bir arada mütalaa etmeye elverişli bir kavram olarak iş görüyor.”

“Post-kapitalizm”, kapitalizmin aşıldığı, kapitalizmsiz bir gelecek ufku olarak sunulabilir, ama bunu kabaca bile olsa “kapitalizmi yıkalım, sonrasına bakarız” şeklinde yorumlamak gerçeğin aslına uygun düşmez. Kapitalizmi “yıkamak”, kapitalizmin devrimci tarzda ortadan kaldırılması anlamına gelir ki, İE ve “post-kapitalizm” savunucularının böyle “yıkıcı” bir yaklaşım ve yönelimi, iddiası söz konusu değildir! Zaten İE kaynaklarında böyle bir “yıkıcılık”la karşılaşılıyor. Daha önemlisi ise kapitalizmsiz gelecek “ufkunun” sosyalizme ya da açık net başka bir şeye bağlanamamasıdır. Kapitalizmi aşmak, ötesine geçmek isteyip de ne yapacağını tanımlayamamak, müphem bırakmak bizzat bu iddianın kendisini kemiren, eriten bir etkidir, onulmaz bir iç çelişkidir! Sosyalizmin yenilgisi koşullarında, 20. yüzyılın son çeyreğinde böyle bir durum bir ölçüde tolere edilebilirdi belki. Artık “sosyalistler”in kendilerini bu belirsizlikten, bu titreklilikten, bu yeniklikten “kurtarabilmeleri” gerekir. Her belirsizlik gibi kararsızlık üretir. Kürkçü’nün takdim ettiği gibi, İE’nin öyle aman aman abartılacak vurgulu “kapitalizmsiz bir gelecek ufku” yoktur.

Kürkçü’nün, “Post kapitalizm”, “İşçi hareketi ve anti-kapitalist

dalga içindeki damarları birbirinin karşısına koymaksızın bir arada mütalaa etmeye elverişli bir kavram olarak iş görüyor.” yorumu doğrudur. Fakat 1990’lar ve 2000’lerin başında anlaşılır olan “müphem”, ucu açık duruşlar bugün “işçi hareketi”nin devrimci gelişiminin ihtiyaçlarına cevap vermekte midir, verebilir mi? Yaklaşan kesin hesaplaşmalar döneminin hazırlık ve girişinde “işçi hareketi”nin ihtiyacı nedir? Kürkçü ve onun yorumuna göre İE, “İşçi hareketi ve anti-kapitalist dalga içindeki damarları” “bir arada mütalaa etme”k istiyor. Diğer bir anlatımla herhangi bir şekilde ayrışmasını istemiyor.

İE Kürkçü’nün yorumuyla, “İşçi hareketi ve anti-kapitalist dalga içindeki damarları birbirinin karşısına koymaksızın bir arada mütalaa etme” yönelimiyle, I. Enternasyonal’e benzetilmektedir. Ama İlerici Enternasyonal “işçi hareketi ve anti-kapitalist dalga içerisindeki” devrimci eğilimleri kapsayabilir mi, taşıyabilir mi? Bu soruya olumlu yanıt vermek olanaklı görünmüyor. Ve zaten açıklanan “Danışmanlar Kurulu” üyelerinden, onları belirleyen yapının devrimci eğilimleri kapsamak

gibi sorun ve özeni olmadığı açıkça görülüyor. O halde İE'nin daha çok ve esasen "işçi hareketi ve anti-kapitalist dalga içerisindeki" devrimci olmayan eğilimlerle ilgili olduğunu saptamak yanlış olmaz.

Devrimci teori açık ve sert sınıf mücadelelerinin hazırlık ve girişinde safları belirginleştirmenin, devrimci önderlik iddiasında olanların "netleşmesini" (özellikle teori, strateji ve program bazında) öngörür. Deneyimler de bunu doğrulamıştır. Almanya'da "işçi hareketi"nin kabaca 1914-1924 dönemi buna çok çarpıcı bir örnek oluşturmaktadır, Spartaküslerin sosyal demokratlardan ayrılarak Alman "işçi hareketi"nin bütün devrimci unsurlarını birleştiren bir parti kurmaya yönelmede gecikmeleri, safların netleştirilememesinin getirdiği hazırlık yetersizliği Alman Devrimi'nin yenilgisini getiren temel nedenler arasındadır. "İşçi hareketi"nin, anti-kapitalist hareketin, sosyalist hareketin veya komünist hareketin bugünkü durumu ve yaklaşan büyük, sert ve kesin mücadeleler dönemi

devrimci olanlar ile devrimci olmayanların ayrışmasını gerektiriyor. I., II., ve III. Enternasyonalin izini süren yeni bir enternasyonal, ancak dünya sosyalist hareketinin bütün devrimci unsurlarını birleştiren bir enternasyonal olabilir.

I. Enternasyonal, henüz işçi partilerinin olmadığı koşullarda kuruldu. Dünya (siz bunu Avrupa diye okuyun) işçi hareketi içerisinde sosyalizmin herhangi bir eğilimi "egemen" değildi. Marks ve Engels'in kurucusu oldukları "bilimsel sosyalizm", işçi hareketi içerisinde sosyalizmin diğer eğilimleri gibi bir eğilimdi. O tarihi koşullar altında I. Enternasyonal sosyalizmin bütün eğilimlerini bilimsel sosyalistleri, anarşistleri, anarko sendikalistleri vb. birleştirmişti. I. Enternasyonal demokratik merkezîyetçi bir örgüttür, daha sonra kurulacak komünist partiler için örgütsel bir model oluşturmaktadır. Keza işçi hareketinin taktik ilkeleri de bu dönemde inşa edilir. Tanımlayıcı nitelikleriyle I. Enternasyonal "işçi hareketinin", sosyalist hareketin kuruluş döneminin enternasyona-

lidir. Tarihi boyunca sosyalizmin değişik eğilimlerinin sert mücadelesine sahne olmuştur. Paris Komünü'nün hazırlığında önemli bir rol oynayan I. Enternasyonel, Paris Komünü'nün yenilgisiyle tarihsel ömrünü doldurmuş, sosyalizmin değişik eğilimlerinin birlikte yürüme imkanları tükenmiştir.

I., II., ve III. Enternasyoneller kendilerini açık siyasi ve sınıfsal kimlikleriyle dünya proletaryasının enternasyonel devrimci örgütleri olarak tanımlamışlardır, İlerici Enternasyonel'in bu çizgi üzerinde durmadığını da saptamak gerekir. İE proleter sınıf niteliğine sahip olmadığı gibi dünya proletaryasının mücadelesine bağlanmak gibi bir iddia ve yönelimi de söz konusu değildir, diğer yandan ezilenlerin mücadelesiyle dayanışmaya hazır ve gönüllü olması, yönünün ezilenlerin mücadelesine dönük olması değerlendirilebilecek ilerici siyasal bir duruştur. "Filistin'in geleceğini tahayyül etmek" başlıklı form ve ABD'de George Floyd'un ırkçı beyaz bir polis tarafından katledilmesiyle başlayan ve gelişen ırkçılığa karşı isyan ve gösterileri desteklemek, dayanışmayı geliştirmek için yayınladığı bildiri İE'nin ilk etkinlikleri oldu. Sömürgeciliğe,

ırkçılığa ve gelişen faşist eğilimlere karşı tutarlı demokratlık çizgisinde bir tutum ortaya koyma yönelimi önemlidir.

Dünya komünist hareketi 20. yüzyılın ortalarından başlayarak yarım yüzyıllık döneme yayılan yıkıcı iç mücadelelerin belirlediği derin bir bölünme, parçalanma süreci yaşadı. 20. yüzyıla damgasını vuran görkemli başarılarına ve insanlığın geleceğini aydınlatmasına karşın sosyalizm, '89-90 olaylarıyla birlikte SSCB'nin kendi içine çökerek yıkılması ve tasfiyesi, Varşova Paktı'nın dağılması, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti ve Doğu Avrupa halk demokrasilerinin tasfiyesi ile 20. yüzyıl sosyalizmin yenilgisiyle sonuçlandı. Böylece sosyalist mücadele tarihinin bir dönemi kapandı. Diğer yandan henüz yeni mücadele dönemi ana çizgileriyle belirginleşmiş değildi.

İdeolojik ve örgütsel kriz içerisindeki dünya komünist hareketi, sosyalist mücadele tarihinin kendisi gibi bir geçiş döneminde bulunuyordu ve dönemin yeniden yapılanma görevleriyle karşı karşıyaydı. Böyle bir dönemde öncülük arayışı adına ister ülkeler ister enternasyonel düzeyde değişik yönelim ve girişimlerin ortaya çıkması kaçınılmazdı. Nitekim bu çeyrek yüzyıllık dönemde enternasyonel düzeyde bir önceki dönemin mezhepci yapılarını kötümleşerek ve doğmatikçe de olsa sürdürme çabalarının yanısıra çok değişik arayışlar, yönelimler, örgütlenme girişimleri açığa çıkmış, her biri değişik roller oynamışlar, kalıcı izler bırakanlar ya da bırakmayanlar olmuştur.

Aşağı yukarı çeyrek yüzyıl süren bu sisli, netameli geçiş dönemi,

minin sonuna geldiğini gösteren alametler çoğalıyorsa da İE ile bu geçiş döneminin sayısız enternasyonal girişimlerinden birisi olarak değerlendirilerek ilişkilenebilir. Sanders Vakfı ve DİEM25'in öncülük ettiği bir aydın girişimi olmakla birlikte beyanları ve ilk pratik adımları İE'nin yüzünün ezilenlerin mücadelesine dönük olduğuna işaret ediyor. İE, dünya proleteryası ve ezilenlerin mücadelesinin enternasyonal devrimci ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır ve zaten böyle bir misyonu da yoktur. Enternasyonal sorunu sorumlu devrimci öncülerin önünde durmaya devam edecektir. İE hakkında tarihin hükmünü dün-

yanın ezenleri ile ezilenleri, sömürülenleri ile sömürülenleri, yönetenleri ile yönetilenleri arasında süren büyük sınıf mücadelesinde tutacağı yer belirleyecektir.

İşçi sınıfının mücadelesi özünde evrensel, şu ya da bu coğrafyada, şu ya da bu ulusun içerisinde cerayan etmesi, gerçekleşme formu vb. bu gerçekliği değiştirmez. Bu nedendir ki, enternasyonalizm ve enternasyonal, işçi sınıfı için "dayanışma"dan daha fazla bir şeydir. Sınıf mücadelesinin en yüksek ve en kapsamlı düzeyi, nihai kurtuluşa ve evrensel barışa giden yoldur. Sermaye egemenliği ve erkek egemenliğini yıkma, sos-

yalizm ve komünizmi kurma müca-
delesidir. Bütün ülkelerin işçilerinin
“enternasyonel”e daima ihtiyaçları
olmuştur, burjuvazinin egemenliği
yıkılınca kadar da bu ihtiyaç sını-
f mücadelesinin gündeminde ka-
lacaktır. Komünist Manifesto işçi
sınıfının vatanının olmadığını ilan
eder; “Bütün ülkelerin işçileri bir-
leşiniz”, Manifesto’nun son sözü
olur. Leninist yaratıcılık o son sö-

Günümüz
Enternasyonelin
kuruluşu demek daha
öncekilerin kuruluş
süreçlerinde olduğu gibi
bir devrimci yol arayışıdır.
Bu yol arayışı mevcut
tarihsel koşullar altında
“ideolojik söylemleri”
farklı olsa bile sosyalizm
iddialı parti ve örgütlerin
gerçekten devrimci
yönelim içerisinde
olanlarının birleşik
devrimci eyleminin eseri,
dünya burjuvazisine
karşı dünya devrimi için
mücadelenin örgütü
olabilir.

zü tekelci kapitalizm, emperyalizm
koşulları altında “Bütün ülkelerin
işçileri ve ezilen halklar birleşiniz”
formülüyle döneme uyarlar. Bu III.
Enternasyonel’in stratejik sloganı
olur. Lenin’in yöntem ve tarzına
bağlı öğrencileri Marksist Leninist
Komünistler enternasyonellerin tem-
el stratejik yaklaşımını tekelci ka-

pitalizmin emperyalist küreselleş-
me aşamasına uygulayarak, “Bütün
ülkelerin işçileri ve ezilenleri birle-
şiniz” temel şiarıyla güncellediler.

İçerisinden geçmekte olduğumuz
tarihsel ve siyasal koşulların dev-
rimci ihtiyaçlarına yanıt verecek
enternasyonel örgütlenmesi nasıl
olmalıdır? Bu soru, henüz düşünsel
ve pratik bakımdan yanıtını bulabil-
miş değil enternasyonel devrimci
iddialarında ciddi birey, grup, örgüt
ve partilerin gündeminde bütün haş-
metiyle duruyor.

Kendisini dünya komünist hare-
ketinin coğrafyamızdaki kolu gören
Marksist Leninist Komünist öncü,
çeyrek yüzyıllık varoluşunda içeri-
sinden geçmekte olduğumuz tarih-
sel dönemin ve siyasal koşulların
devrimci önderlik iddiasını teorik
ve programatik bakımdan olduğu
kadar siyasal ve örgütsel olarak da
inşa etti. Onun tarihsel olarak I., II.,
ve III. Enternasyonel çizgisinde,
dünya işçi sınıfı ve ezilenlerin sınıf
mücadelesinin devrimci ihtiyaçları-
na yanıt olabilecek devrimci enter-
nasyonelin kuruluşunda üzerine dü-
şecek sorumlulukları almaya hazır
olduğu görülüyor.

Marksist Leninist Komünist ön-
cü enternasyonel ilişkilerde “geçiş
döneminin gereklerine” uygun bir
çizgi izlemiştir. Kuruluşundan baş-
layarak bütün değişik uluslararası
platformlarda yer almış, değişik
parti ve örgütlerin, ülkelerin dene-
yimlerinden öğrenmeye ve etkile-
şime açık olmak kadar Marksizm
Leninizmin devrimci temelleri üze-
rinde ideolojik mücadele yürütme
bakış açısı ve yönelimini de pra-
tikleştirmiş, ciddi bir deneyim bi-
riktirmiştir. Onun pratiğinde verili
egemenlik ilişkilerine saldıran ve

pratik olarak değiştirmeye çalışan sosyalizm iddialı parti ve rgtler, Balkanlar ve Ortadoğu'daki anti-emperyalist ya da devrimci yapılar daha yakın ve sistematik ilişkilerin, devrimci işbirliğini örgütleyip kurumlaştırma çabalarının öncelikli muhatapları olmuştur.

I., II., ve III. Enternasyonallerin her biri içerisinde hareket ettikleri tarihsel ve siyasal koşulların devrimci ihtiyaçlarını yanıtlayan farklı yapılanmalardır. Dünya komünist hareketinin zengin birikimi enternasyonal deneyimlerinin tamamını kapsar. Herhangi birini tekrar et-

mek mümkün de gerekli de değildir, bunun ayırında olarak bütün bu deneyimlerden öğrenmek devrimci bir görev ve sorumluluktur. Günümüz enternasyonalin kuruluşu demek daha öncekilerin kuruluş süreçlerinde olduğu gibi bir devrimci yol arayışıdır. Bu yol arayışı mevcut tarihsel koşullar altında "ideolojik söylemleri" farklı olsa bile sosyalizm iddialı parti ve örgütlerin gerçekten devrimci yönelim içerisinde olanlarının birleşik devrimci eyleminin eseri, dünya burjuvazisine karşı dünya devrimi için mücadelelerin rgt olabilir.

ABD sokaklarında siyah ateş

Muhsin Yorulmaz - Güney Işıkara

ABD gibi hem küresel kapitalizmin ağababalığını yapan, hem de kendisini soykırım ve kölelik temelinde tahkim etmiş bir ülkede toplumsal çelişkilerin tek boyutlu olabileceğini beklemek, her derde deva "sınıfçı" ya da "kimlikçi" yaklaşımlardan medet ummak büyük bir yanılgıdır. Tıpkı Türkiye'de olduğu gibi ABD'de de sınıfsal ilişkiler, toplumsal cinsiyet, ulusal sorun, ırkçılık gibi dolayimlarla kendini ifade etmektedir. Bu dolayım ilişkisi, örneğin ulusal sorunun ya da kadın özgürleşmesinin ikincil önem taşıdığı anlamına gelmez. Aksine, Marx'ın Kapital'de belirttiği gibi, "emek kara tende ezildiği sürece beyaz tende asla özgür olamaz."

Sahte 20 dolar kullanmaya çalıştığı iddia edilen Georg Floyd'un 25 Mayıs günü polis tarafından gözaltına alınırken katledilmesi, Amerika Birleşik Devletleri'nde Sivil Haklar Hareketi'nden de geriye giden bir mücadele tarihine son halkanın eklenmesinde tetikleyici oldu. Bunu izleyen bir aylık süreçte gelişen isyanın boyutları malum. Ancak isyanın niteliğini, daha geniş ve tarihsel bağlamda nereye oturduğunu, örgütlü ve örgütsüz öncellerini, dolayısıyla potansiyel olarak vaat ettiklerini anlamak için biraz geriye, Afro Amerika'nın ezilme ve mücadele tarihine gitmemiz gerekiyor. Bu tarihsel bağlamı kısaca aktardıktan sonra mevcut eylemlere, polisin bütçesinin kesilmesi ve lağvedilmesi gibi talep-

lere ve siyah hareketin kendi içindeki çeşitliliğe değineceğiz.

Tarihsel Arka Plan

ABD'de kanunların uygulanmasının burjuva tarih yazımındaki biçimi dahi, özellikle köle emeğine dayalı güney eyaletlerde silahlı beyazlardan oluşan ve köleleri disipline etmek, kontrol altında tutmak için gezen devriyelerin mevcut polis teşkilatının öncellerinden olduğunu kabul eder. Köle sahibi aristokrasiye hizmet eden bu devriyelerin işlevini üç başlıkta toplayabiliriz: 1) Şiddet ve bunun doğurduğu korkuya dayanarak köleleştirilmiş Afrikalı nüfusu tarlalarda çalışmadıkları zamanlarda terörize etmek, kontrol altında tutmak; 2) Kaçak köleleri yakala-

mak ve cezalandırmak; 3) Çok korkulan köle isyanlarını -ki bunların en başarılısı Nat Turner İsyanı'dır - bastırmak. Bu düzen, güney eyaletlerinin ABD ekonomisinin batıya doğru nasıl genişleyeceği üzerine çıkan anlaşmazlıklar sonucu birliği terk etme kararı almasına, yani Amerikan İç Savaşı'na kadar yürürlükte kaldı. Köle sahibi aristokratların silahlı kolu bu bağlamda fiilen isyancı Konfedere Ordu'ya dönüştü. Ancak bu ordu varlığını yalnızca birkaç sene sürdürebildi ve daha sonra ABD ordusuna teslim oldu.

İç Savaşı takiben kölelik kaldırıldı ve onunla beraber bu devriyeler de dağıtıldı. Güneyde bu dönemde bir dizi devrim ve karşı devrim meydana geldi - yani devlet yapısı gelgitler yaşıyordu. Geçmişte köle sahibi olan aristokrasi, bir yandan şimdi özgürleşmiş köleleri yeniden kendine tabi kılma arayışındaydı, öte yandan ise Cumhuriyetçi Parti'nin inisiyatifi sonucu kaybettiği toprakları (o zamanlar daha da sağda duran) Demokrat Parti aracılığıyla Yeniden İnşa (1863-77) sürecine itiraz ederek geri kazanma derdindeydi. Güneydeki yeni özgürleşmiş siyahlardan ve solcu beyazlardan (hem "keratalar" olarak bilinen güneyin yerlisi solcu beyazlar, hem de güneye sonradan göçmüş ve "maceracılar" olarak bilinen beyazlar) oluşan radikal cumhuriyetçiler ABD ordusu tarafından destekleniyordu.

Önceleri köle sahibi olan aristokrasi işte tam da bu bağlamda maceracıları kuzeye geri püskürtmek, keratalarıysa siyah toplumdaki uzaklaştırarak yeniden ırk temelinde ayrışan bir düzen tesis etmek için ırkçı, faşist, karşı devrimci ve terörist bir örgüt olan Ku Klax Klan'ı (KKK) kurdu. O dönemde ABD'nin cumhuriyetçi başkanı (ve eski bir general) olan Ulysses S. Grant yönetiminde Klan büyük ölçüde yenilgiye uğratıldı.

Ancak kuzeydeki sermayenin uzun vadede güneyde şiddetli çatışmalar içeren bir devrimi sürdürmek gibi bir amacı yoktu -özellikle de güney aristokrasisi anlaşmaya yeşil ışık yakmışken. Cumhuriyetçi Parti giderek yumuşadı ve Grant'in başkanlığının son bulmasıyla beraber ABD ordusu güneyden çekildi. Kapsamlı toprak reformu ve toplumsal devrim artık masada değildi. Demokrat Parti ülke çapında etkisini kademeli olarak arttırdı. Irkçı Jim Crow yasaları büyük bir hızla yürürlüğe sokuldu ve böylelikle Afro Amerikalılar güneyde toplumun geri kalanından ayrı, ikincil bir varoluşa hapsedildiler.

Yirminci yüzyılın şafağı sökerken, güneyde ilerici toplumsal dönüşümü devindiren unsur gelişen kapitalizmin kırsal alandaki yoksulları kentlere doğru çekmesiydi. Bu, ırk zeminindeki çelişkilerin keskinleşmesine neden oldu. Güneydeki yasal düzen ve dağınık ırkçı şiddet Afro Amerikalıları ve onların müttefiki beyazları zapturapt altında tutmakta yetersiz kaldı. Bu nedenle 1915'te, İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar etkin olacak ikinci bir Klan oluşturuldu. Bu dönemde Klan'ın faşist teröründen kaçan Afro Amerikalıların 1970'lere kadar sürecektir güneyden kuzeye kitlesel göçü başladı.

Aynı dönemde ABD Komünist Partisi (ABDKP) Lenin ve Stalin'in cesaretlendirmesiyle Afro Amerikalı Marksist Leninist Harry Haywood'un Siyah Kuşak teorisini resmi olarak kabul etti. Buna göre köle ticareti sonrası ABD'de Afrikalıların en yoğun biçimde yaşadığı topraklar, bu dönemde gelişmiş yeni Afro Amerika ulusuna ait topraklardı. Dönemin burjuva siyah milliyetçisi örgütleri gibi ABDKP de iki savaş arası dönemde Afro Amerikalıları örgütlerken ekonomik yoksulluk, sivil haklardan mahrum bırakılmaları ve Yeniden İnşa süre-

Aynı dönemde ABD Komünist Partisi (ABDKP) Lenin ve Stalin'in cesaretlendirmesiyle Afro Amerikalı Marksist Leninist Harry Haywood'un Siyah Kuşak teorisini resmi olarak kabul etti.

cinin akamete uğramasının ardından yoksun bırakıldıkları radikal toprak reformu taleplerini kullanıyordu.

Daha sonra Browdergil revizyonistlerin etkisi altına giren ABDKP bu tezi terk etti ve İkinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle doruk noktasına ulaşacak olan, kuzeyli beyaz liberallerle yakınlaşma dönemine girdi. İkinci Dünya Savaşı'yla beraber ikinci Klan'ın da sonu geldi. Bu dönem, Roosevelt'in sosyal demokrat Yeni Anlaşması savaştan dönen beyaz askerlere ev satın alma konusunda büyük fırsatlar sunuyordu. Burjuva siyah milliyetçiliğinin yenilmesi ve ABDKP'nin Afro

Amerika sorusunu rafa kaldırmasıyla beraber Klan terörünü sürdürmek için de bir neden kalmamıştı. Onun yerine polis ve sermayenin diğer uzuvları beyaz ve siyahları ayırıştırma, siyahlara "gününü gösterme" işlevini üstlendi. Ancak savaştan dönen siyah askerler, ülke için gösterdikleri fedakarlığın tümüyle karşılıksız kalmasına öfkelenmişlerdi. Her ne kadar ABDKP güneydeki örgütlenmesini Siyah Kuşak ekseninde yapmaktan vazgeçmiş olsa da, "işçi sınıfının birliği" adına eşit sivil haklar mücadelesini sahiplenmesi için hatırı sayılır bir basınç vardı.

Afro Amerikalıların ayrı bir ulus olduğu analizini terk etme sorunu, diğer ülkelerde de olduğu gibi, bir ulusun oluşmasına zemin hazırlayan tarihsel gelişmelerin silikleşmesidir. Söz konusu olan belirgin topraklardır; bu topraklarda çoğunluk olarak yaşayan ezilen bir halktır; ve bu halkın ezilmesi sistematik olarak karşı karşıya bırakıldıkları ırkçılıkla doğrudan ilişkilidir. Sorun yalnızca "toplumsal önyargılar"dan ve birkaç ırkçı yasadan ibaret olsaydı, ABDKP bütün gücünü bu yasaları yürürlükten kaldırma ve işçi sınıfını emek ekseninde birleştirmeye kanalize etmekte haklı olurdu.

Nitekim ABD'li işçiler birçok tarihsel dönemde böyleleri önyargıların üstesinden gelmeyi başarmıştır. İrlandalı, Polonyalı ve İtalyanlar da ABD'ye ilk göç ettikleri zaman dışlanma ve zulümle karşılaşmış, ancak hepsi bunun üstesinden (bir noktaya kadar) gelmiş, sistematik bir ayrımcılığa maruz kalmadan ABD toplumunun parçası olmayı başarmıştır. Aradaki kritik fark şudur: Afro Amerikalılar göçmen değil, uzunca bir süre köle olmaya mahkum edil-

miş, kölelik kaldırıldıktan sonra da topraklarından kovulmuş insanların torunlarıdır. Özgürlük ve eşitlik talepleri ise ABD'nin güneyindeki politik düzenin sinir uçlarına dokunmaktadır.

Sivil Haklar Hareketi'nin en radikal ve hafızalarda en çok yer etmiş lideri Malcolm X, katledildiği güne dek bir kez bile siyah milliyetçisi ilkelerinden taviz vermemiştir. Malcolm X'in öldürülmesi siyahların mücadelesini hiçbir şekilde geriletmemiş, aksine, "siyahların kurtuluşu" perspektifine sahip daha da radikal yeni bir neslin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bunların en bilineni Kara Panter Partisi (Black Panther Party) ve onun teorik olarak daha keskin, pratikteyse daha militan halefi Kara Kurtuluş Ordusu'dur (Black Liberation Army). Devletin geliştirdiği ve on yıllar süren, ülke çapında her bir siyah mahallesinde hissedilen kontra terörün sonucunda bu örgütler büyük ölçüde etkisizleştirilmiş, liderleri (Twymon Meyers gibi) katledilmiş, (Jalil Muntaqim gibi) hapsedilmiş, ya da (hala Küba'da yaşayan Assata Shakur gibi) sürgüne gitmek zorunda kalmıştır.

1980'lere gelindiğinde bu radikal örgütler yenilmişti. Güneydeki siyah mahalleleri ve kuzeydeki göç-

men gettoları kokaine boğulmuştu. Uyuşturucunun yaygınlığı devlete, "Suça taviz yok" yasalarıyla genç siyah erkekleri kitleler halinde hapsedme olanağı sunuyordu. Piyasaların, devletin ve toplumun neoliberal yeniden yapılandırılmasıyla beraber, ABD'de politik mücadelenin öncü unsuru olan siyah topluma karşı geliştirilen bu hamle, solda büyük bir gerilemeyi beraberinde getirmiş, kapitalist emperyalist sistemin kalbindeki bu ülkenin fethedilmesi imkânsız bir kale gibi görünmesine neden olmuştu.

Afro Amerikalı halkın büyük bir kısmı genel bir politik kötümserliğe kapılmış, omurgasız işbirlikçi burjuva liderliği izlemeye başlamıştı. Obama, siyahlara "değişim" in tek umudu olarak bu bağlamda sunulmuştur. Ve şimdi tüm dünyanın farkına vardığı gibi aslında hiçbir şey değişmeyecek, Afro Amerikalılar baskı ve zulüm altında ezilmeye devam edecekti. Obama döneminin Black Lives Matter hareketinin doğuşuna tanıklık etmesi de bir ironi olarak tarihe geçecekti.

Obama'dan Trump'a Obama Ve Siyahların Siyaseti

Demokratik Parti içinde siyahlar için açılan kürsünün talipleri zengin-

leşme ve kurtlar sofrasında kendine yer açma derdindeki işbirlikçi burjuvaziydi. Ancak bu kümelenmenin ardında başka bir toplumsal dinamik daha vardı: 20. yüzyılda ABD'ye diğer ülkelerden göç eden siyahlar kölelik ve sonrasındaki döneme dair toplumsal hafızadan yoksundular ve bu ülkede yeni bir "siyahlık" söylemi oluşturmanın koşullarını yaratabileceklerini düşünüyorlardı - ki bu, burjuvazinin siyah kanadının da umuduydu. Afrika ve Karayipler'den gelen yeni göçmenler eğitim ve kültürel özümseme yoluyla yeni bir tarih yazabileceklerine inanıyorlardı: Kölelik ve Jim Crow'dan azade, siyahlığın ABD toplumunda ve tarihinde özdeşleştiği lekeyi silen yeni bir tarih...

Obama, bu akımın doruk noktasıydı. Liberal bir beyaz olan annesi (eyalet "statüsü"ne kavuşmuş bir sömürge olan) Hawaii'ye taşınmış, Kenyalı babasıyla tanışmıştı. Yıllarca yerel düzeyde siyaset yapan Obama, ırkçılık karşıtı beyaz liberallerin ve radikal toprak reformu, tazminat gibi taraklarda bezi olmayan yeni siyah göçmenlerin karışımının cisimleşmiş, canlı bir örneğidir. ABD'de aldığı eğitim ve takip ettiği politik

hat onu 'iyi bir siyah' yapmış, Demokratik Parti içindeki işbirlikçi Afro Amerikalıların dayattığı asimilasyon politikalarıyla birebir örtüşmesini sağlamıştır.

Bu yönüyle Black Lives Matter Obama ve onun temsil ettiği siyaset açısından büyük bir bozundur. Siyahlar onun başkan seçilmesini ABD'de siyah yurttaşların her he-defe ulaşabileceklerinin, başkan dahi olabileceklerinin teminatı olarak görmüşlerdi. Ancak Obama'nın kurduğu hükümette Bush'unkinden bile daha az siyah vardı.

Siyahlara karşı bitmek tükenmek bilmeyen polis (ve devlet) şiddeti karşısında kabaran spontan ve haklı öfke özelinde Obama, kitleleri sükunete ve diyaloga çağırarak gibi ahlakçı bir tepkinin ötesine geçemedi. Siyahlar açısından taşıdığı muazzam sembolik önemi gözetilen Obama, Black Lives Matter sloganını sahiplendi -ancak bu sahiplenme kağıt üzerinde kaldı: Pratikteki kitle sel direnişten, sokak hareketlerinden kendini ayırttırdı ve söylemleriyle hareketin içeriğini bulandırdı. Aşağıda göreceğimiz gibi bunun, Cumhuriyetçi bir başkan yönetiminde beyaz liberallerin ve siyah işbirlikçilerin

mevcut isyan özelindeki tutumundan hiçbir farkı yoktu.

Obama Ve Beyazların Siyaseti

ABD siyaseti yalnızca iki politik partinin egemen olmasıyla değil, çerçevesinin, başka hiçbir partinin varlık bile gösteremeyeceği şekilde çizilmesiyle tanımlanır. Sağda ya da solda duran herhangi birine üçüncü bir partinin var olduğunu hatırlatırsanız alaycı bir kahahtadan başka bir cevap alamazsınız. Hâl böyleyken, hemen hemen her temel konuda aynı görüşte olan Demokratik ve Cumhuriyetçi Parti, teatral bir şekilde çeşitli rollere bürünüp, birbirine karşı husumet beslermiş gibi yapıp, ötekini suçlama yoluna gitmektedir.

Bu noktadan bakınca Obama'nın Demokratik Parti'den seçilmiş bir başkan olarak Cumhuriyetçiler tarafından bir nefret objesi olarak fetişleştirilmesini anlamak zor değil. Yine de Obama'nın siyah olması, güneydeki Siyah Kuşak'ta kapalı kapılar ardında hala Ku Klux Klan ile iş çeviren Cumhuriyetçi Parti açısından "muteber muhafazakarlık" ile açıktan ırkçı, faşist söylem arasındaki çizginin bulanıklaşmasını getirdi.

Görevdeki ilk yıllarından itibaren Obama "komünist bir ajitatör", Kara

Panter Partisi'yle aynı düzeyde "aşırılık taraftarı bir siyah", "eşinin sağlıklı yiyecek ve çocuklar için spor programlarına ilgisiyle beyaz Amerikalı gençliği kontrol altına almaya çalışan bir tiran" olarak resmedildi. Bu dönem, her türden paranoyak ve ırkçı komplo teorisi Fox News ekranlarında -ki ABD'de Fox News Cumhuriyetçi Parti'nin, CNN ise Demokratik Parti'nin avukatlığını üstlenir - sıklıkla dillendirildi. Buna göre Obama "ABD'lilerin silahlarını ellerinden almak" (elbette kastedilen beyazların silahlarıydı) istiyor; şiddet yanlısı bir hareket gibi gösterilen Black Lives Matter hareketini destekliyordu. Halbuki Obama çoktan eylemcilerin kullandığı şiddet ile arasına olabilecek her türlü mesafeyi koymuştu. Bu, ilerici bir siyah Hristiyan vaiz olan Cornel West'in tepkisi çekmiş; West, Obama'yı siyahları satmakla suçlamıştı.

2008'deki küresel krizi izleyen dönemde Cumhuriyetçi Parti'nin içindeki ve etrafındaki proto-faşist unsurlar Çay Partisi (Hareketi) isimli gerici bir hareket örgütlemeye kalkıştılar. Bunlara yakın Cumhuriyetçiler özellikle ABD'nin iç ve dış düşmanlarına, yani Black Lives Matter hareketine ve özellikle Venezuela'ya karşı kes-

kin görüşler savunuyorlardı. 2016 seçimleri öncesi Cumhuriyetçi Parti içindeki ön seçimde bu harekete yakın Ted Cruz ve Marco Rubio gibi simaların şansı yüksek görünüyordu. Ancak (KKK'den tut kadın düşmanı "Gururlu Oğlanlar"a kadar) faşist milislerin örtük desteğini, Steve Bannon gibi beyaz üstünlüğüne inanan düşürlerin ise açık desteğini alan Donald Trump ipi göğüsledi.

Polis Şiddetine Karşı Barışçıl Eylemler, Barışçıl Eylemlere Karşı Polis Şiddeti

Floyd'un katledilmesini izleyen eylemler barışçıl başladı. -Bunu eylemlerin "nasıl olması gerektiği"ne dair normatif bir tonla değil, bir olgu olarak vurgulama ihtiyacı hissettiğimiz için yazıyoruz.- Eylemlerin odak noktası olan Minneapolis, bu dönemde ABD'de gelişen isyan dinamizmini anlamak açısından önemli bir noktada duruyor.

Genelde ABD polisi eylemciler beyaz olduğu sürece en kaba küfürleri bile herhangi bir fiziksel karşılık vermeksizin tolere eder. Bu bağlamda polisin Minneapolis'te gerçekleşen ilk gündüz eylemine henüz (kendi açısından) kışkırtıcı bir şey bile yaşanmadan saldırmaması, imajını biraz sarsacak ama kalıcı bir iz bırakmayacak bu "tekil vaka"yı güpegündüz bir meydan muharebesine çevirmesi (yine kendi açısından) taktik bir hataydı. Direnme iradesi taşıyan Minneapolis göstericilerini potansiyel bir tehdit gibi gören ve onlardan "intikam" almak isteyen polisin bu tutumu, eyalette - kısa sürede Birleşik Devletler'deki 50 eyaletin hepsine yayılacak - yeni bir sokak momentumu doğurdu.

Radikal siyasetin yerel dinamiklerinden, siyah nüfusun toplam nüfusa oranından ya da herhangi başka bir etmenden bağımsız olarak eylemciler ülke çapında sokakları zaptederken, yönetenler de yeni bir söylemin zeminini oluşturuyordu. Buna göre şiddet eylemlerinin arkasında "Antifa terörü" yatmaktaydı. Antifa'nın (ya da antifaşist eylemin) tarihsel kökleri ve bu isme sahip herhangi bir örgüt olmadığı malum olsa da, sağ medya ısrarla "Antifa"nın terörist bir örgüt olduğunu öne sürüyordu.

Halbuki Obama çoktan eylemcilerin kullandığı şiddet ile arasına olabilecek her türlü mesafeyi koymuştu. Bu, ilerici bir siyah Hristiyan vaiz olan Cornel West'in tepkisini çekmiş; West, Obama'yı siyahları satmakla suçlamıştı.

Böylelikle polis, sokaklarda yalıtık bir sol-radikal örgütle karşılaşacağı beklentisiyle hareket etmeye başladı. Elbette bu söylemin oluşmasında Trump'ın yanı sıra polis departmanının içindeki faşist kümelenmelerin de rolü yadsınamaz. Sonuç olarak, radikal olmayan ya da daha az politik eylemciler de polisin saldırısına maruz kaldılar ve herhangi bir Antifa deneyimleri olmamasına rağmen öz savunma taktikleri geliştirmeyi öğrenmeye başladılar. Bu eylemlere katılan birçok genç, polisin gerçek niteliğiyle kısa sürede tanıştı.

Direnış Ve Sol

Her geçen gün büyüyen ülke a-
pındaki direniş çoğunlukla yerel ko-
miteler tarafından yönlendiriliyordu
- ki bunların çeşitli sosyalist örgüt-
lerle, devrimci siyah milliyetçilerle,
anarşist kolektiflerle ya da eylemlere
koşut olarak gelişen kendiliğinden
“tayfa”larla bağlantıları olduğunu
düşünebiliriz. Ne tek bir sol örgüt-
tn ne de bileşik bir platformun ülke
apında eylemlere öncülük ettiğini,
rgtleyici olduğunu söyleyebiliriz.
Elbette bir örgütün (daha doğrusu
koalisyonun) merkezi bir konumu
var: Black Lives Matter.

Black Lives Matter lke çapında
görece gevşek bağlardan oluşan bir
aç. Çoğu yesi aynı zamanda (hem
devrimci siyah milliyetçi gelenek-
ten, hem de devrimci sosyalist gele-
nekten) başka örgütlerin de parçası.
Mevcut eylemlilikleri bu ağın yn-
lendirdiğini, özellikle basın ayağını,
sokak eylemlerine dair karar alımını,
lojistik ihtiyaçları örgütlediğini sy-
leyebiliriz.

Black Lives Matter sloganının,
ataerkil normlara da bağlı olarak,
toplumsal bilinçte çoğunlukla katle-
dilen siyah erkekleri çağrıştırdığını
söyleyebiliriz. Ancak liderlik düze-

yinde önemli bir toplumsal cinsiyet
bilincinin bulunduğunu ve bunun Si-
yah zgrlk Hareketi’nin tarihin-
deki cinsiyet ilişkilerine dair eleştirel
bir farkındalık tařıdđını söyleme-
liyiz. Nitekim eylemler çoğaldıkça
geçmişte ve şu anda gözardı edilen,
siyah kadınları -özellikle de siyah
trans kadınları- hedef alan şiddet ve
cinayetler ön plana çıkarıldı.

Bu dönemde devrimci siyah mil-
liyetisi Malcolm X Grassroots
Movement (Tabandan Malcolm X
Hareketi) genç siyahların eylem ve
söylemlerinde tekrar hayat buldu.
Bu rgt, güneydeki Siyah Kuşağı,
siyahların ulusal toprakları olarak
zgrleştirme temelinde hareket
ediyor. Black Lives Matter eylem-
lerinde ve sosyal medyada “Toprağı
zgrleştir” sloganını kullanıyor.
oğunluğu kadın olan bu eylemci-
lerin hemen hepsi ısrarlı bir şekilde
siyah trans kadınların katledilmesine
dikkat çekiyorlar.

Kadın önderliğinin kayda değer
bir rneği olarak Aurielle Marie’ye
değinmeliyiz. Güneydeki en büyük
siyah şehirlerinden Atlanta’da yetiş-
miş lezbiyen bir siyah olan Marie,
en ufak bir tereddüt dahi gösterme-
den ulusal sorunu gündeme getiriyor

ve “Toprağı Özgürleştir” sloganını sahiplenmekten geri durmuyor. Marie’nin imajı o kadar ön plana çıktı ki liberaller onu sahiplenerek kendi propagandalarının bir parçası haline getirmeye, ama aynı zamanda (ulusal sorun da dahil) bütün radikal yönlerini törpüleyerek reformist taleplerle uzlaştırmaya çalıştılar. Ancak bu girişim Aurielle Marie’nin sert tepkisine maruz kaldı.

Direnış Ve Liberaller

Böylesi kitlesel ve dinamik bir hareket içinde, özellikle de polis şiddeti ve direniş iradesi çarpışırken, liberaller ‘daha az çatışmacı yöntemler’ tavsiye etmek için istemedikleri kadar fırsat buldular. Burjuva medya ve liberaller, polisin eylemcilere sempatiyle yaklaştığını ispatlamak ve bunu hakim söylem haline getirmek için büyük çaba harcadılar. Televizyonlarda gösterdikleri ‘sevgi dolu’ polislerin birkaç saat sonra sokaklarda terör estirdiği, hatta yeni cinayetler işlediği durumlarda bile bunu yapmaktan çekinmediler.

Durumdan istifade eden liberaler, özellikle de Demokratik Parti’ye bağlı siyah liberaller, beyaz anarşistlerin eylemleri yönettiğinde ısrar etmeye başladılar (ki bu, Trump’ın “Antifa teröristleri” söyleminden pek de farklı değildir) ve “barışçıl eylemcileri”, şiddet kullananları tutuklayarak polise teslim etmeye çağırdılar.

Son olarak ve belki de en önemlisi, eylemlerin içindeki liberal unsurlar ve medya, öncü örgütlerin ve eylemcilerin büyük kısmının taleplerinden ve tonundan tamamen uzak olan Demokratik Parti’nin taleplerini ön plana çıkardılar. Black Lives Matter ağına yakın öncü unsurlar ise esas he-

defin polisin lağvedilmesi olduğunu ısrarla vurguladı. Buna koşut olarak birçok eylemci, polis teşkilatı bütçesinde radikal kesintiler talep etti. Liberaller ise “polis reformu”ndan öteye gitmedi. Peki bu taleplerin tarihsel kökeni ve aralarındaki fark nedir?

Polisin Lağvedilmesi Ve Angela Davis

Yukarıda değindiğimiz gibi Browder revizyonizmi parti çizgisi haline geldikten sonra ABDKP Afro Amerika konusunu bir ulusal sorun olarak ele almaktan vazgeçti. Bunun yerine sivil haklar mücadelesine ve ırkçılık karşıtı mücadeleye dayalı bir hat

Browder revizyonizmi parti çizgisi haline geldikten sonra ABDKP Afro Amerika konusunu bir ulusal sorun olarak ele almaktan vazgeçti. Bunun yerine sivil haklar mücadelesine ve ırkçılık karşıtı mücadeleye dayalı bir hat izlemeyi tercih etti.

izlemeyi tercih etti. Bu, ABD’deki devrimci siyaset açısından önemli bir gerileme olsa da ABDKP, kuzey ve güneydeki somut devlet yapısı ve bölünmüşlük bağlamında ilerici bir rol oynamayı sürdürdü. Jim Crow’a karşı mücadele veren sivil haklar hareketine katılan ABDKP böylelikle KKK tarafından gerçekleştirilen linçlere ve Cumhuriyetçi Parti içinde bunları savunan temsilcilere karşı gelişen harekete fiilen katıldı.

ABDKP’nin siyah halkı savunmaya çalışan, ancak bu siyaseti

mantıksal sonuçlarına (yani siyah milliyetçiliğinin demokratik niteliğini teslim etme; toprak talebini, kendi kaderini tayin hakkını ve ayrılma hakkını tanıma) taşımaktan kaçınan tutumunun en bilinen temsilcisi Angela Davis'tir. Davis artık bir ABDKP üyesi olmasa da parti, kendisiyle Kara Panter Partisi arasındaki örgütsel halkayı temsil eden Davis'i sahiplenmek ve desteklemek için yoğun çaba harcamıştır. Bu çaba öyle boyutlara ulaşmıştır ki ABDKP Davis'i 1980 ve 1984'te olmak üzere iki kez başkan yardımcılığı için aday göstermiştir.

Sovyetler Birliği'nin parçalanmasının ardından ABDKP'yi terk eden Davis'in aktivizm ve araştırmacılığı hapisanelerin ve polisin lağvedilmesine odaklanmıştır. Bu alandaki öncü çalışmaları bugün Black Lives Matter aktivistleri tarafından polisin lağvedilmesi talebinin temeli olarak alıntılanır.

Davis'in argümanı esasında basittir: Polis ve hapisaneler bünyesinde beliren cezalandırma modeli, "suç" olarak tanımlanan şeyin toplumsal zeminini kavrayamaz. Bu modelde siyahlar orantısız bir şekilde cezalandırılmaktadır, ki bu polis tarafından öldürülmelerini ve idam cezasını da içine alır. Buna rağmen toplum daha sağlıklı ve uyumlu değil, daha bölünmüş ve işlevsiz bir hâl alır. Polis teşkilatı ezelden beri yoktu ve kapitalist devlet dahi toplumsal yarala-

ra çare bulmak, hatta özel mülkiyeti korumak için ağır şekilde silahlandırılmış bir polisten başka çözümler bulabilir.

ABD'de polisin lağvedilmesini savunanların sıklıkla başvurduğu argümanlar arasında sosyal hizmet görevlilerinin sayısının artırılması, kamusal hizmetlerin kalitesinin yükseltilmesi ve kapsamının genişletilmesi, siyah ve yoksul yurttaşları "suç" a iten toplumsal etmenlerin merkez alınarak yeni politikaların geliştirilmesi ve tüm bunlar yapılırken polis teşkilatının kademeli olarak küçültülmesi, lağvedilmesi yer alır. Bu talepler devrimci bir altüst oluşu gerektirmez. Nitekim New Jersey eyaletindeki Camden şehrinde, güncel isyandan yıllar önce polis teşkilatı dağıtılmıştı bile.

Ancak sistemin böylesi devasa reformları gerçekleştirmesini, özellikle de yoksulların yaşam standardını yükseltmeye yönelik adımları atmasını beklemek saflıktır. Ayrıca polis teşkilatının önce bütçesinin kesilmesi, daha sonra da toptan lağvedilmesi devletin ve hakim sınıfların her şehirde bir orduyu yitirmesi anlamına gelir, ki bu da toplumu gözetlemek ve denetlemek için başka araçları gündeme almalarını beraberinde getirir. Kısacası, polis teşkilatı gibi bir sopayı elinde tutanları gücünden etmeksizin, onlardan sopayı bir kenara bırakmalarını beklemek iyimser ve idealist bir politik duruşu temsil ediyor.

Sosyal Hizmetler Bağlamında Polis Reformu

Polisin şiddet kullanımına getirilmesi talep edilen sekiz kısıtlamayı ifade eden "8 Bekleyemez" ("8 Can't Wait") programındaki "dizle

boyuna baskı uygulama” gibi pratikler aslında birçok eyalette zaten polis yetkisinin dışında kalıyor. Ancak polis, canı isteyince kırmızı ışıkta geçmekten tutun sokakta insan öldürmeye kadar yasaları her daim keyfince çiğnemekten geri durmuyor. Devletin, polis teşkilatının kendi kendini soruşturmasına ve masum bulmasına izin vermesi sayesinde polis daima kendini temize çekmeyi başarıyor. Teşkilata katılanların ezici çoğunluğu erkek ve bunların da büyük bir kısmının katılma sebebinin gönlünce şiddet uygulamak olduğu herkesin bildiği bir sır.

Böylesi bir kurumun şiddetten uzaklaştıracak şekilde reforme edilebileceğini düşünmek zor. Özellikle de polise sözlü uyarı yoluyla yurttaşları katletmemesini salık veren türden “reform”ların eylemcilerde öfke uyandırması gayet doğal. Atlanta’daki “8 Bekleyemez” kampanyasının kendisini sahiplenmesi karşısında Aurielle Marie’nin açıkça öfke kusmasının sebebi de bu.

Geniş halk kitlelerinin polise dair talep ettikleri reform, ABD’de devlet okulları için burjuvazinin her da-

im talep ettiği reformla aynı: bütçe kesintisi! Polisin lağvedilmesi taraftarlarının ve eylemlerdeki radikal çevrelerin daha geri bir talep olan “polis bütçesinin kesilmesi” etrafında birleşmesinin sebepleri şöyle sıralanabilir:

“Polisin bütçesinin kesilmesi, devletin polis teşkilatını gitgide askeri bir güce dönüştürdüğü ABD bağlamında bir mevzi kazanımı olacaktır;

Polis teşkilatına ayrılan bütçenin tartışmaya açılması, polisin toplumsal rolüne ve onu gerekli kılan toplumsal ilişkilere, iktidar ilişkilerine dair bir tartışmayı da beraberinde getirecek; kamu güvenliği için polisin gerekli olduğu yalanını (Camden, New Jersey gibi örneklerle dayanarak) boşa düşürecek;

Polisin lağvedilmesi talebini sahiplenmeyen eylemciler de bu sayede teşkilatın bütçesiyle sokaklarda polisin estirdiği terör arasında bir bağlantı kurabilecektir.”

Fakat “polis lağvedilsin” sloganından ödü kopan liberallerin bütçe kesintisi gibi daha yumuşak bir sloganı sahiplenmekten geri durmadıklarını belirtmeliyiz. Hatta bunu bir üst li-

mit, soyut bir nihai hedef olarak tanımlayıp daha yüzeysel reformlara doğru bükmenin hayallerini kurduklarını söyleyebiliriz. Buna cevaben radikal eylemciler, uzlaşmacı gibi görünen ama uzlaşmayan bir slogan kullanmaya başladılar: “Lağvetmek için bütçe kesintisi”.

Siyah ABD ve ABD'nin Ötesi

Siyah Radikalizmi ve Reformizmi

Polis teşkilatına karşı gelişen güncel mücadele devrimci mücadeleyi besleyen önemli öğrenme olanakları

Özellikle güneyde Demokratik Parti içindeki önemli siyah simalar aslî görevlerini beyaz ABD'ye karşı Afro Amerikalıların sesi olmak yerine Cumhuriyetçilere karşı kendi partilerini savunmak olarak görürler.

sunuyor. Fakat devrimcileri bunun da ötesinde teorik sorular bekliyor. Amerika Birleşik Devletleri'nde ulusal demokratik ve sosyalist devrimin olanakları nelerdir? Mevcut isyan bu bağlamda bize neler söylemektedir?

i) Atlanta: Siyah burjuvazi kendi kaderini tayin hakkını savunabilir mi?

Obama döneminin sona ermesinden beri, hatta Obama başkanlığını da kapsayacak şekilde, siyahlar için “birleşik ABD” paradigması içinde bir çözümün olanakları azalmaktadır. Siyah Amerika'nın sorunlarına karşı mutlak kayıtsızlık beyaz hakim sınıfları birleştiren unsurlardan biri. Trump iktidarında ise reformist

ve işbirlikçi siyah liderler için bile mevcut düzeni siyah kitleler açısından sürdürülebilir ve cazip kılmak giderek zorlaşmıştır.

Bu bağlamda siyah milliyetçiliği giderek yükselmektedir. Black Lives Matter eylemlerinde gitgide artan bir şekilde kırmızı/siyah/yeşil şeritlerden oluşan Afro Amerika ulusal bayrağı kendini göstermektedir. Devrimci siyah milliyetçisi Tabandan Malcolm X Hareketi (MXGM) daha önce hiç olmadığı kadar görünür ve popüler ve ortaya koyduğu sloganlar güneydeki eyaletlerde eylemlerin ana hattını belirliyor. Elbette tüm milliyetçi hareketlerde olduğu gibi, siyah milliyetçiliği de bu ulusun burjuvazisinin iştahını kabartmaktadır. Sömürgeci Yankee burjuvazisinin kontrol ettiği doğal kaynaklar ve sömürdüğü siyah işçilerin emek gücü, bunları “kendi hakkı” olarak gören siyah burjuvaziye hayaller kurdurmaktadır.

Ancak bunun karşısındaki ilk dolaysız engel, siyah burjuvazinin önemli bir kısmının işbirlikçi rolünü oynamasıdır. Özellikle güneyde Demokratik Parti içindeki önemli siyah simalar aslî görevlerini beyaz ABD'ye karşı Afro Amerikalıların sesi olmak yerine Cumhuriyetçilere karşı kendi partilerini savunmak olarak görürler. Bu şaşırtıcı değildir. Tutarlı ve samimi bir tarihsel yüzleşme kaçınılmaz olarak Demokratik Parti'nin niteliğini ve çıkarlarını gözler önüne serecektir.

Güneyin en önemli şehirlerinden olan ve ABD'nin her tarafından siyah göç almasından ötürü “Siyah Mekke” olarak tabir edilen Atlanta önemli bir örnek teşkil eder. Demokratik Parti yönetiminde ‘yeni Siyah Mekke’ olarak geçmiş sözde

sünger çeken, Ku Klax Klan (KKK) düzeninden uzak yeni bir neoliberal rüya inşa etmeyi hedefleyen bu kentte, bu yeni düzenin koruyucuları gibi resmedilen siyah bir kadın olan vali Keisha Bottoms ve beyaz lezbiyen polis müdürü Erika Shields ülke çapında sokağa çıkan eylemcileri “terörist” olarak nitelendirdi ve KKK destekli Trump ile aynı söylemi sahiplendi. Yanlarına Atlantalı ünlü rapçileri alarak ekranların karşısına geçtiler ve Atlantallılara eylemlere katılmama çağrısı yaptılar; katılan kitleleri çocuk gibi azarladılar; Atlanta’nın aslında “Wakanda”, ABD’nin tarihinden ve bugününden bağımsız bir dört başı mamur bir cennet olduğunu anlattılar. Elbette burada açıkça gördüğümüz, siyah burjuvazinin işbirlikçi rolünü en önemli toplumsal figürleri öne sürerek ifa etmesidir.

Fakat izleyen günlerde Rayshard Brooks, silahsız bir siyah polis tarafından katledilince Shields istifa etmek zorunda kaldı, Bottoms ise sokakları zapteden kitleler karşısında etkisiz kaldı. Brooks’un önünde katledildiği Wendy’s mağazası ateşe

verildi ve Atlantalı kitlelerin, siyah gençliğin, ABD çapında radikallerin ve sosyalistlerin yükselen marşları eşliğinde yerle bir oldu. Atlanta’da ki otoyol tümüyle işgal edildi, polis ise eylemciler karşısında mevzilerini terk etmek zorunda kaldı. Bu yanı sıra siyah işbirlikçilerin zayıf bir engel teşkil ettiğini, kitlesel eylem sayesinde kolaylıkla defedilebileceği söylenebilir.

Devrimci bir perspektiften bakınca, siyah burjuvazinin emperyalist ve sömürgeci Yankee burjuvaziden talep ettiği demokratik talepleri desteklememek için hiçbir gerekçe yok. Fakat aynı zamanda siyah halk kitlelerinin kendi eylemliliğiyle Atlanta’da polis teşkilatına ve idari kurumlara uyguladığı basınç gözletildiğinde, mücadelenin geliştirilmesi için siyah burjuvazinin keyfinin beklenmesine gerek olmadığı da açıktır. ABD’nin büyük bir kısmında olduğu gibi Atlanta’da da en ilerici toplumsal kesim Afro Amerikalı işçi sınıfıdır, ki bu, gerek ulusal mücadelenin ilerletilmesi, gerekse de ülke çapındaki devrimci sosyalist hareketin gelişmesi için öncü rolü üstlenebilecek potansiyele sahiptir.

ii) *Minneapolis: Siyah proletarya kendi kaderini tayin hakkını savunabilir mi?*

Georg Floyd cinayetinin kitlesel bir eylemlilik doğurduğu ve çoğunlukla siyah olmayanların yaşadığı Minneapolis’te ise haftalar süren di-

reniş proleter dayanışma sayesinde ayakta kaldı.

Siyah emekçilerin yaşadığı mahalleler bu paylaşımın, dayanışmanın ve direnişin kalbi haline geldi ve (polis şiddetine son verilmesi gibi) başlangıçta dile getirilen taleplerin ötesine geçip, farklı bir toplum tahayyülünün tohum halinde belirmesini beraberinde getirdi. Polis de bunu fark etmiş olmalı ki, arabayla bu mahallelerin içinden geçerken keyfi bir şekilde ateş etmeye, şiddet saçmaya başladı.

Burada, Black Lives Matter ile ilişkili ağların da yardımıyla, Kara Panter Partisi anlayışını anımsatan bir şekilde polisin lağvedilmesi talebi yerini mahallelerin öz örgütlülüğüne dayalı modellerin tartışılmasına bıraktı. Bu tür bir otonomculuk mevcut koşullar ve iktidar ilişkileri gözetildiğinde toplumsal devrim açısından büyük bir önem taşıyor. Burjuva devletin tepeden inmece anlayışına alternatif olarak bir halk demokrasisinin tohumlarını içeriyor. Temsilciler Meclisi'nin en sol seslerinden, genç bir Somalili-Amerikalı olan Ilhan Omar, kendi mahallesinde

ve tabanında Demokratik Parti'nin politik hattına fazla bağlı olmakla eleştirilmeye başladı.

Elbette ufku bu yerelliğin ötesine geçmeyen bir siyasetin sınırları açıktır -özellikle de Afro Amerikalı halk için.

Siyah işçi sınıfının devrimci potansiyeli yalnızca işbirlikçi siyah burjuvaziye karşı sınıfsal konumundan değil, aynı zamanda ulusal tikelliğinden de kaynaklanıyor: ABD'deki mevcut toplumsal düzen açısından en tehlikeli kitle, Afro Amerikalı işçi ve emekçilerdir.

Peki çözüm, siyah emekçilerin sınıf kardeşlerinden uzaklaşarak güneyde ulusal demokratik devrim için birleşmesinde mi yatıyor? Ulusal sorun, işçi sınıfının kurtuluşu sorunuyla bağdaştırılabilir mi?

iii) Yerleşimciler ve Seattle: Beyaz işçi sınıfına güven duyulabilir mi?

Geçtiğimiz ay ülke çapında gelişen isyana dair en kayda değer gelişmelerden biri Seattle'de Capital Hill Özerk Bölgesi'nin (CHAZ) ilan edilmesi oldu. Ülkenin kuzeybatısında bulunan bu bölgede küçük bir yerli nüfus ve yine küçük bir Afro Ameri-

kalı nüfus yaşıyor. Şehrin en büyük azınlığını son dönemde gelen Asyalı göçmenler oluşturuyor. Dolayısıyla buranın tipik bir beyaz şehri olduğu söylemek mümkün.

ABD'nin beyaz nüfusu (çoğunlukla Avrupa'dan göç eden), bu yeni toprakları sömürgeleştiren ve yerlilere karşı soykırım uygulayan yerleşimcilerden oluşuyor. Daha sonradan gelen ve kendini ABD'nin politik ve ulusal tarihiyle özdeşleştiren beyaz göçmenler de yerlilere karşı durmaksızın yürütülen bu soykırımı, Afro Amerikalıların köleleştirilmesine, Porto Riko ve Hawaii'nin sömürgeleştirilmesine ve gezegenin büyük bir çoğunluğunun sömürülmesine, yağmalanmasına ortak olmuştur. Küresel emperyalizmin tam merkez noktasında duran "beyaz" kimliğinin taşıdığı ayrıcalıklar nedeniyle genellikle beyaz halk kitlelerine ve işçi sınıfına devrimci mücadelede ikincil ya da daha aşağı bir önem atfedilir. Ne de olsa bunlar (küresel bağlamda) bir işçi sınıfı aristokrasidir; dünyanın geri kalanında (ve ABD'de yerlilere

ve Afro Amerikalılara) yürütülen sömürü, baskı ve talan politikasının kaymağını yerler.

Bu noktadan bakılınca, Seattle kadar beyaz bir şehirde faşistlerin baskın bir güç olmasına şaşırılmak gerekir. Ama aynı zamanda bu şehirdeki beyaz işçilerin anarşistler ve devrimci sosyalistler tarafından örgütlenebileceğini, nitekim örgünlendiğini de atlamamalıyız. Anarşistlerin son isyan dalgasında Capitol Hill mahallesinde altı bloktan oluşan bir bölgede kontrolü ele geçirmesi bu bakımdan önemli bir inisiyatifdir.

CHAZ hakkındaki en çarpıcı gerçek ise direnişçilerin, alandaki devrimci ufku alabildiğine genişletmiş olmalarıdır. Ülke ölçeğinde düşününce altı bloktan oluşan bir alan kulağa çok büyük gelmeyebilir, ama bu, Seattle'deki isyancıların kendi olanaklarını mümkün olduğunca zorladıkları gerçeğini değiştirmez. CHAZ girişindeki tabelalarda "ABD'yi terk ediyorsunuz" yazıyor çünkü eylemciler bu bölgeyi yerli halkın (bu şehirde yaşamakta olan

Duvarın kabilesinin) işgalden kurtarılmış toprakları olarak tanımlıyor. Küçük bir anarşist komününün emperyalist ABD'yi alaşağı edemeyeceği aşık, ancak bir sokak isyanı dinamiklerinin toplumsal kurtuluş pratiklerine doğru evrilebileceğini görmek cesaret verici.

Amerikan Rüyası Çökerken

2008'deki ekonomik krizi izleyen Occupy hareketinden bugüne kadar geçen on iki yıllık süreçte ABD'de emekçi ve ezilenlerin çok mesafe kat ettiğini, öğrendiğini söylemek mümkün. Ayrıcalıklı beyaz işçi sınıfının yaşam standardının bile durmaksızın aşındığı, ortalama gelirin üstündeki bir ailenin dahi eğitim, sağlık gibi temel hizmetlere erişiminin giderek daraldığı, kapitalizmin içinde debelendiği varoluşsal krize cevaben bir yandan nihai kurtarıcı olan faşizmin ayak seslerinin duyulduğu, diğer yandan da işçilerin ve ezilenlerin silkelendiği, ortak saflarda buluşmaya başladığı tarihsel bir dönem yaşıyoruz.

ABD gibi hem küresel kapitalizmin ağababalığını yapan, hem de kendisini soykırım ve kölelik temelinde tahkim etmiş bir ülkede toplumsal çelişkilerin tek boyutlu olabileceğini beklemek, her derde deva "sınıfçı" ya da "kimlikçi" yaklaşımlardan medet ummak büyük bir yanılgıdır. Tıpkı Türkiye'de olduğu gibi ABD'de de sınıfsal ilişkiler, toplumsal cinsiyet, ulusal sorun, ırk-

çılık gibi dolayımınla kendini ifade etmektedir. Bu dolayım ilişkisi, örneğin ulusal sorunun ya da kadın özgürleşmesinin ikincil önem taşıdığı anlamına gelmez. Aksine, Marx'ın Kapital'de belirttiği gibi, "emek karatende ezildiği sürece beyaz tendela özgür olamaz."

Bu bağlamda son bir ayda ABD sokaklarını kasıp kavuran eylemler, siyah ulusal kurtuluşunu tekrar politik gündeme sokarak önemli bir sıçramaya vesile olmuştur. Elbette bu bilincin eylemleri belirlediğini, kitleler tarafından özümsemiş olduğunu söylemeyiz. Fakat göçmenlerin, beyaz işçi ve emekçilerin de azımsanmayacak düzeyde katılım sağladığı, hatta ilk araştırmalara göre çoğunluğu teşkil ettiği bu eylemlerin etrafında birleştiği sloganlardan birinin "polislin lağvedilmesi" olması dahi, tüm eksikliklerine rağmen, önemli bir niteliksel ilerleme teşkil eder.

Amerikan rüyası çöküyor. Ezilen siyah ulus, ABD ekonomisini her gün yeniden üreten göçmenler, kadınlar ve LGBTİ'ler ölü toprağını üzerinden atıyor. 15 yıl önce bu ülkede düşünülemez olan, bugün milyonlar tarafından meydanlarda haykırılıyor. Tıpkı genç kuşağın büyük bir çoğunluğunun kapitalist toplumdaki ümidini kesmiş olduğunu açıkça ifade etmesi, sosyalizm kavramının artık gündelik siyasetin bir parçası haline gelmesi gibi... Devran dönüyor.

Otonomi ve karşı iktidar: Sarı Yelekliler Hareketi'nin ardından örgüt meselesini yeniden düşünmek

Sarı Yelekliler hareketi örgütlü özneye kitle hareketi arasındaki ilişkiyi test etmek için muazzam bir zemin oldu. Bu sürecin temel derslerinden biri bizim için militanların bir yandan "sudaki balık gibi" hareketin içinde olması gerektiği gerçeğinde yatıyor. İçeriden konuşmalılar, gerçekten içeriden, en temel meclis oluşumlarına katılmalılar, yerel gruplarla bağlantılar kurmalılar, (anket benzeri) incelemeler, araştırmalar yapmalılar, önemli günlerde destek olmalılar, mücadelenin bu yenilikçi biçimleri tarafından "kırılmayı" kabul etmeliler, kısacası kitlelerin okuluna yazılmalılar.

Otonomi ve karşı iktidar: Sarı Yelekliler Hareketi'nin ardından örgüt meselesini yeniden düşünmek

Bu yazı, ACTA'nın¹ geçen Aralık ayında Katalan dergi Catarsi'nin Barcelona'da düzenlediği uluslararası konferansta yaptığı konuşmanın metnidir. Üçüncüsü düzenlenen konferans, sendikacılık, metropollerdeki mücadeleler, faşizmin yükselişi, dijital çağda politik iletişimin zorlukları gibi konularda deneyim aktarımları ve düşünce paylaşımı için farklı ülkelerden eylemcileri ve entelektüelleri bir araya getirdi.

Biz de bu vesileyle son aylarda Fransa'da ve tüm dünyada seri hal-

de gelişen ayaklanmalara, bunların özelliklerine ve stratejik çıkmazlarına dair incelemelerimizi formüle etme fırsatını değerlendirdik. Burada, bir yandan bugün muğlak görünen zafer kavramı üzerine bir sorgulamaya girişmek için taslak oluştururken bir yandan da örgüt sorununu yeniden gündeme sokmayı amaçladık.

2019, yeni bir küresel ayaklanmalar dalgasının yılı oldu. Dünyanın dört bir yanında onlarca ülke şehirlerin yanısıra, ekonomilerinin paralize oluşuna, hükümetlerin meşruluğunun sokakta sorgulanışına tanıklık etti. Çoğu durumda ve bağlamlarındaki bariz farklılıklarına rağmen halk

Yazı Yaşam Uzun tarafından <https://acta.zone/autonomie-et-contre-pouvoir-repenser-la-question-de-lorganisation-apres-le-mouvement-des-gilets-jaunes/> sitesinden Markist Teori için çevrilmiştir.

¹ ACTA, mücadeleler içinden videolar, röportajlar ve müdahale makaleleri üreten bağımsız ve partizan bir medyadır. (<https://acta.zone>)

hareketliliklerinin ortak hedefleri vardı: artan güvencesizlik, toplumsal geri çekilme ve bütçe kesintileri bir yanda; on yıllardır uygulanan vahşi liberalizmin sonuçları, egemenlerin yolsuzlukları, politik katmanın güven kaybederek gözden düşmesi ve devletin otoriterleşmesi diğer yanda.

Örneklerin çoğundaki ortak öğe kurumsal arabulucu mekanizmaların çökmesiyle ilgiliydi. Hareketler, çoğu zaman, hem partilerden hem de sendikalardan belli bir mesafede gelişip yayıldılar, tabii açıktan bir düşmanlık sergilemedikleri örneklerde. Fransa'da Sarı Yelekliler'in, temsilin herhangi bir türüne dair şüpheciliği artık çok görünür değil, ne var ki emeklilik reformuna karşı gelişen hareket, sendikaların bürokratik liderleriyle karşı karşıya gelen mücadeleci sendika tabanlarının bu olay ekseninde güçlenmesini pekiştirdi. 5 Aralık tarihinin kararlı bir şekilde dayatılmasında, (yenilenebilir ama "küme küme" olmayan tarzda) grevin yürütücülüğünün ele alınmasındaki istekte, daha çatışmalı eylem biçimlerinin denenmesinde ve (zaman zaman konfederasyonlardan yayılan) uzlaşma çağrılarına uymayı reddetmesinde bu durum pek çok düzeyde olumlandı.

Sarı Yelekliler, geleneksel temsil organlarının bugün artık protesto enerjisini yakalamada yetersiz oluşu, protestoları yönlendirmede ise daha da yetersiz kalışı gerçeğinin üzerine göz kamaştırıcı bir ışık tuttu. Devletle yüzleşirken insanlar şimdi yalnızlar. Paris'ten Santiago'ya, oradan Beyrut'a halk isyanları dayatılan çerçevelerin ötesine taşıyor, her yönden sınırların ötesine geçiyor. Silahları, evrensel olan, blokaj ve isyan.

Ancak karşıtlığın bu iki terime indirgenmesi, belirli durumlarda halkı politik ihanetler ve örgütsel aparatlarda dönen diğer dolaplardan koruyabilse de hareketin olası sonuçları ve uzun dönemli istikrarı açısından yine de sorunludur. Bu konuya daha sonra tekrar döneceğiz.

Son dönemdeki çoğu hareketin taktiksel zaferler kazandığına şüphe yok. Fransa ve Lübnan'da isyanın merkezinde yer alan yeni vergilerden vazgeçilmesi, Şili Anayasası'nda değişiklikler yapılması için referandumun gitme sözünün verilmesi ve metro biletlerine yapılan zammın iptali, Ekvador'da kemer sıkma planından vazgeçilmesi, Hong-Kong'da sınır dışı etme yasasının geri çekilmesi, Cezayir'de Buteflika'nın istifa etmesi...

Tüm ülkelerde devletler halk üstündeki baskıyı artırdı. Ancak, birkaç istisna dışında, hareketler devam etti ve taktiksel kazanımların ötesinde devam etmeyi de sürdürüyor. Fakat, bu uzamanın kendisi, son dönemdeki tüm deneyimleri kesen temel bir zorluk noktasını ortamdaki boşlukta açığa çıkardı: sadece taktiksel değil, stratejik olarak da bugün neyin bir zafer olacağına dair ortak bir kavrayışa sahip değiliz. (Ne olacağına dair öncü bir tanım yapmamız gerekirse, şu ana kadar zafer dediğimiz şey daima, geri dönülemez bir noktanın tarihte belirmesidir.)

Buna dair net bir kavrayışımız bile yok. Zafer kavramı bizim için muğlak bir kavram.

Tam aksine, 20. yüzyılda zafer kavramının dünyanın her yanındaki devrimciler tarafından kabul edilen görece daha açık bir temsili vardı. Muzaffer olmak devlet iktidarını ele geçirmek demektir. İster klasik seçimler yoluyla veya silahlı ayaklanma yoluyla. Burjuva demokrasisinin kurallarına uyararak iktidara gelen “ilerici” oluşumlar, herhangi bir toplumsal dönüşüm umudunu kurumsal sınırların ağırlığı altında veya devlet yapılarının iç çürümüşlüğü nedeniyle reddettiler; aksi halde kendilerini zengin sınıfların ve onların emperyalist müttefiklerinin tepkisi karşısında çaresiz ve kırılabilir bir konumda bulacaklardı. Diğer yandan, tarihsel deneyim devlet iktidarının devrimci yoldan ele geçirilişinin de kendiliğinden komünizme doğru genel bir ilerleyişi garanti etmeyeceğini ve sonuç olarak ayaklanmacı başarının zafer kavramını tüketemeyeceğini göstermiş oldu. (Bu anlamda biz, zaferin sadece “askeri” tanımıyla yetinemeyiz.)

Buradan baktığımızda şu ana kadar, son yıllarda tüm dünyayı sarsan

ve her yerde aynı stratejik çıkmazlarla karşılaşan hareketlerin getirdiği yeniliğe uygun, yeni bir zafer kavrayışına ulaşmayı başaramadık.

Şunu belirtmek önemli: Zafer sorunu, örgüt sorunuyla çok yakından ilişkilidir. Hatta aslında şu söylenebilir: zafere dair belirli bir önermenin doğurduğu azim ile kendini bu önermenin başarısına uyarlayan belirli bir örgüt tipinin bu önermedeki kararlılığıyla ilgilidir. Lenin’in görüşlerinde (askeri disiplinle kuşanmış ve devlet iktidarını ele geçirme hedefine bağlı) öncü parti teorisi doğrudan, başta Paris Komünü’nün yer aldığı 19. yüzyıl devrimci ayaklanmalarının başarısızlıklarının analizinden beslenmiştir. O böylece, proletaryanın nihayetinde zaferi fethetmesini sağlamaya yetkin yeni tipte bir politik örgütün ayırt edici çizgilerini formüle etmiştir. Ve Leninist parti biçimi, büyük ölçüde 1917 zaferinden devşirdiği prestijle 20. yüzyılın çoğu boyunca kendini temel devrimci örgüt biçimi olarak ortaya koymuştur. Önerme bir şekilde kendi kendini kanıtlamıştır.

İktidarı ele almakla vazifelendirilmiş Leninist parti, şüpheye yer

birakmayacak şekilde kendini zorlu ayaklanma anındaki etkililiğiyle göstermiştir; ancak komünizm stratejik hedefinin başarılması ve devrim sonrası gelişmeler açısından bu iktidarın icrasında taşıdığı radikal eksiklikler de kendini göstermiştir. Alain Badiou'nun yazdığı üzere “Leninist parti, muzaffer ayaklanmanın gerektirdiği görevler için uygun olsa da komünizme geçiş görevlerinde bir ölçü olamaz.”

1970’lerde çoktan Fransız Maoistler ve İtalyan Otonomcular kuruluş siyasetinin ana görevlerinden biri olarak geleneksel Leninist paradigmanın ötesine geçmeyi (diğer şeylerin yanında) kendilerine görev olarak belirlemişlerdi. Bugün miras aldığımız sorun budur. Ve açık ki, bu konuda bizim kampın bütününde genel bir yönsüzlük mevcuttur. Bazıları (kendi başına ölümcül bir yabancılaşma ile eşanlı olduğu bahanesiyle) örgütün tüm harekete geçirici güdülerini süpürüp atmaya karar verirken diğerleri öncü partinin kemikleşmiş modelini yenilemekten memnun.

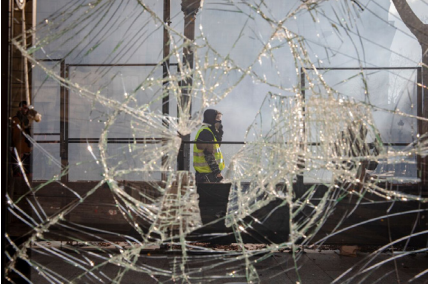
İlki, kendileri içinden çıkan her yeni figüre arka çıkmak amacıyla politik faaliyetini azaltarak pirüpak bir hareketi baş tacı ediyor. Öte yandan akut bir çelişkinin gündeme geldiği süreçte dikkat çekici taktiksel eylemlilik gösterdiklerinde sıklıkla, fetişleştirdikleri çekim gücü düzeyleri onları hareketsizlik dönemlerinde geri çekilmekten alıkoymuyor.

İkinciysiyse, onları hareketlerin içerisine gerçek anlamda girmekten mahrum bırakan ve mücadelenin yeni dinamiklerinden giderek daha fazla kopmalarına yol açan zamanı geçmiş örgütsel modellerine sıkı sıkıya bağlılıklarını sürdürüyor.

Örgüt sorununu bugün hâlen, gerekliliklerini devrimci militanların halletmesinin zorunlu olduğu açık bir sorun olarak görüyoruz. Sarı Yelekliler hareketi örgütlü özneyle kitle hareketi arasındaki ilişkiyi test etmek için muazzam bir zemin oldu. Bu sürecin temel derslerinden biri bizim için militanların bir yandan “sudaki balık gibi” hareketin içinde olması gerektiği gerçeğinde yatıyor. İçeriden konuşmalılar, gerçekten içeriden, en temel meclis oluşumlarına katılmalılar, yerel gruplarla bağlantılar kurmalılar, (anket benzeri) incelemeler, araştırmalar

Alain Badiou'nun yazdığı üzere “Leninist parti, muzaffer ayaklanmanın gerektirdiği görevler için uygun olsa da komünizme geçiş görevlerinde bir ölçü olamaz.”

yapılmalılar, önemli günlerde destek olmalılar, mücadelenin bu yenilikçi biçimleri tarafından “kirletilmeyi” kabul etmeliler, kısacası kitlelerin okuluna yazılmalılar. Dışarıdan bir duruşla ya da daha kötüsü 2018 kışındaki ayaklanmanın başlarında pek çok solcunun yaptığı gibi küçümseme içinde durup kalmakla yetinemezler. Bu tam da Marks'ın Komünist Manifesto'da “Komünistler her yerde mevcut toplumsal ve siyasi düzene karşı her devrimci hareketi desteklerler” diye belirttiği şeydir. Ancak, devrimci militanların pozisyonu sadece destekten ibaret de olamaz: sadece harekete eşlik etme sorunu değildir bu ya da onun içinde

dağılmak, aksine politik olarak müdahale etmektir.

Burada çok temel bir noktaya temas ediyoruz: politik müdahale daima bölünmeyi tetikler. Hareketi birleştiren, özellikle de ilk günlerinde, negatif bir şeydi: böyle bir hükümete, böyle bir yasaya, baskıcı düzenin böyle belirgin bir yönüne karşı ortak bir karşı koyuş için bir araya gelmiş halkın farklı kesimlerinden insanlar. Herhangi bir desteğin bu birliği ne pahasına olursa olsun korumayı ve politik ayrışmaları öne çıkarmanın hareketin kendini güçsüzleştireceğini göz önünde bulundurması gerekir. Fakat, biz bir hareketin negatif birliğinin daima önemli çelişkilerin (ve hatta bazen tam zıtlıkların) üstünü örttüğünü ve devrimci militanların rolünün tam da bu çelişkiler karşısında bölünmeyi de varsayarak müdahil olmak olduğunu düşünüyoruz. Çünkü ancak bu bölünme pahasına doğru, pozitif bir birlik inşa edilebilir.

Sarı Yelekliler Hareketi içinde, örneğin antifaşizm konusunda bu tarz bir çalışma yürütüldü. İster gerici fikirlerini yaymak için olsun ister gruplarının şiddet eylemlerini yaymak için, hareketin başlangıcında aşırı sağın da var olduğuna şüphe yok. 26 Ocak 2019'daki Yeni Antifaşist Parti (NPA) kortejine yönelik vahşi saldırıya kadar milliyetçi, neo-faşist veya Pétainist gruplar kendilerini Etoile kavşağında pankartlarını

açacak, Champs-Élysées'de çalımla yürüyecek, solcu eylemcileri dövecek kadar özgüvenli hissettiler. Antifaşist bir tepkinin örgütlenmesi bu milliyetçi grupların defedilmesini mümkün kıldı ve fiili olarak yürüyüş kortejlerinden çıkarıldılar. Ancak daha da önemlisi, çeşitli otonom kolektifleri ve yerel Sarı Yelekliler gruplarının oluşturduğu Adama Komitesi gibi işçi sınıfı mahallelerinde kurulan ırkçılık karşıtı yapıları bir araya getiren birliklerin erkenden şekillenmesi hareketin çelişkileri üzerine politik çalışma yapmayı ve gerici bileşenlerini adım adım marjinalize edecek sloganları geliştirmeyi mümkün kıldı.

Ayrıca şu da çok açık ki, bugüne kadar yalnızca işçi sınıfı mahallelerindeki ezilen ırklara yönelen, ancak bu yönelimi artık bugün bir bütün olarak tüm toplumsal hareketi vurmaya dönen, polis baskısı ve adli baskının (devletin otoriterliğiyle) daha baştan kolektif bir şekilde deneyimlenmesi ile hareketin bu politik olgunlaşma süreci hızlanmıştır.

Biz bu nedenle hareket sürecinde örgütlenen militanların görevinin sadece kitle eylemine taktiksel destek sunmak olmadığını, aynı zamanda çoğu durumda bir dizi içsel çelişkinin derinleşmesinin eşlik ettiği hareketin içinden düzgün bir politik müdahale olduğunu da düşünüyoruz.

Ancak örgütün (kendi yeniden üretimine takılıp kalmaktan çok) olası atağa geçme anları konusunda hassas olması gerekiyorsa isyanın belirli bir sürecinin de taşıyıcısı olması gerekir; örgüt isyanın en gelişkin politik içeriğinin kristalleşmiş hâli olmalıdır. Çelişkilerin düşük olduğu süreç de dahil olmak üzere politik faaliyetin sürekliliğini sağlayan budur. Bölge-

sel kökleriyle, menzindeki alanlara açılarak ve oraları canlandırarak, kalıcı yapılar, öz-egitim mekanları, propaganda ve tartışma araçları inşa ederek, ayrıntılarında derinleşmiş teorik çalışmalar yaparak; kısacası bir eylem programını uygulayarak.

Komünistler, Marks'ın dediği gibi, politik sürecin sıradaki aşamasını temsil etme yetisindedirler, ayaklanmaların saf güncelliğine bağlanıp kalmakla yetinemezler. Stratejik sonuçları olmadan (ne kadar görkemli olursa olsunlar) taktiksel hamlelerin başarısıyla da yetinemezler. Burada bir kez daha tekrar eden bir zayıflığı gözlemliyoruz: Sıra dışı ve neredeyse kesintisiz bir toplumsal çatışma döneminden geçen Fransa'da, 2016'dan bu yana devrimci örgütlerin istikrarsızlığına ve parçalanmasına tanık oluyoruz. Dar görüşlü hareketçilik her türden uzun vadeli yeniden oluşumun önünü kesiyor gibi görünüyor.

Sarı Yelekliler Hareketi şunu doğruladı: Bugün devlete ve onun kurumlarına mesafeli durmayan herhangi bir kurtuluş siyaseti yürü-

tülemez. Bu nedenle, kurtuluş için yola çıkan her örgütlü süreç ancak özerk/otonom karakterde olabilir. Sarı Yelekliler kendi öz güçlerine güvenmeyi öğrendiler, son yarım yüzyıldan fazladır görülmedik düzeyde bir toplumsal çatışmayı üstlenmek için herhangi bir sendikaya veya siyasi partiye ihtiyaç duymadılar. Negri'nin Hakimiyet ve Sabotaj kitabındaki terimleri kullanarak söylersek, (ayaklanmacı Cumartesi isyanları üzerinden) rejimin politik istikrarsızlığını ve (lojistik blokajlar, kavşakların işgali ve bunların bölgesel yayılması üzerinden) sistemin maddi imhasını birleştirdiler denilebilir. Parçalı ve tamamlanmamış da olsa halkçı bir karşı iktidarın embriyosunu deneyimlediler.

Bu da bizi yukarıda özetlediğimiz stratejik düşünüşe geri getiriyor. "Karşı iktidar" derken ne demek istiyoruz? Karşı iktidar özerkliğin ön formudur: aynı zamanda "kurtarılmış alan"dır, tüm diğer toplumsal ilişkilerin delâleti bir deneme sahasıdır ve toplumsal düzenin yeniden üretiminin bir noktada geçiş yolunu tıkayan çatışma bölgesidir. Pozitif-

liği negatiftikten, karşıtlığın yaratılmasından ayıramayız. Çünkü “geleceğin şimdiki zamanda içerilmiş gizli var oluşu yalnızca mevcut ideolojik temsiller ve siyasi programlarda var olmakla sınırlı değildir. Aksine, devrimci sürecin patlak vermesi aşamasında çoktan tezahür ederler ve baskın ilişki biçimlerinde ardı ardına gelen atılımlardan başlayarak en şaşırtıcı ve beklenmedik suretlerde kendini ifade ederler.”²

Mesele, merkezi iktidarın ele geçirilmesinden önce hiçbir şey mümkün değil fikrine bir son verme meselesi olduğu sürece, devletin çöküşünü sağlama meselesi olduğu sürece, sadece tarihsel bir ufuk değil, politik eylemin kendisinde güncelle görünür olan bir ilkedir: karşı iktidar bugün herhangi bir kurtuluş gerçekliğinin temel noktasıdır.

“Sarı komünler” ile göz göz işaretlenmiş Fransa’da bu yoğun kavşaklar ve diğer sayısız öz-örgütlülük çekirdekleri, metropol ayaklanmalarına ek olarak, büyük bir ekonomik blokaj uygulamak için maddi koşulları oluştururken binlerce proleterin kardeşlik duygusunu yeniden keşfetmesine olanak tanımaktadır. Bu nedenle geçen kışın Fransa’sı tabandan diğer bir iktidarın, oluşum sürecindeki, kendi kurumlarıyla donanmış halkçı bir iktidarın, gerçek yaşam boyutlarında bir yakınsamasıydı. Notre-Dame-des-Landes’teki ZAD direnişi³ veya Sarı Yelekliler’in kendileri gibi yakın dönem deneyimleri, herhangi bir karşı iktidar dinamiği-

nin meseleyi bir öz savunma sorunu ekonomisi ve bu karşı iktidarın korunması aşamasına taşıyıp taşıyamayacağını açıkça göstermiştir. Bu sorun, devletin otoriter dönüşümü ve zincirinden boşanmış baskıcı yöntemleri bağlamında daha da yakıcı hale geliyor. Karşı iktidarın kılcal kanallara genişlemesinin kendi başına üstlenemeyeceği, burjuva hukukunun ve egemen düzenin temellerinin yıkılmasını görevini edinen (sadece taktiksel değil) stratejik bir negatiftiğin uygulanmasının olası biçimlerini sorgulamaktan da kaçınamayız.

Öyleyse örgüt sorusunu tekrar gündeme getirmenin zorlukları neler? Bu konuda gerçekten ilerlememizi sadece tarihsel deneyimin sağlayacağı açık. Ve bu teorik birikim, zaten pek çok konuda olduğu gibi, sadece problemleri formüle etmek için kullanılabilir.

Örgüt öz savunma alanına müdahale etmelidir. Saldırı kapasitesine göre bu alana da tabi ki. Konu, bu anlamda, kitlesel bir çatışma anındaki taktiksel faaliyeti, Trontici⁴ bir sezgiyi kullanmaya gelir. Çünkü, dediğimiz gibi, halk iktidarının birikimi mutlaka devletin “engelleyici gücü” ile çarpışır. Belli bir güç ve zamansal tutarlılık eşiğinin ötesinde, tüm özgürleştirici deneyim, hayatta kalmasını tehlikeye atan bu “yasaklama gücü” ile karşı karşıya kalır. Doğrusal bir süreci düşünmek en basitinden saflık olur. Bu tam da örgütlü politik öznel rolünün devreye girdiği noktadır: Halk iktidarının gücünün artması-

² Renato Curcio, Alberto Franceschini, *Gouttes de soleil dans la cité des spectres*

³ <https://www.e-skop.com/skopbulten/zad-bir-direnis-ve-otonomi-hikayesi/3780>

⁴ <http://www.kostebekkolektif.org/populizm-halk-olmadigi-icin-var-mario-tronti/>
<https://komunizminguncelligi.wordpress.com/2016/10/07/lenin-ingilterede-mario-tronti/>

nın önündeki “engelleri kaldırmak”. Düşmanın komuta gücünü dağıtmak. “Umudu, gelecek olasılığını kapitalist tahakkümden çekip almak”.⁵ Aksi takdirde, “eski toplumun rahminde” gelişen özgürleştirici öğelerin kabul görmesi ve genelleştirilmesi sürecinin nasıl gerçekleşebileceğini göremeyiz.

Ancak bu faaliyet, sorunu tüketmek için yeterli değil. Herhangi bir örgütsel sürecin bir başka önemli yönü de çokluğudur. “Tek boyutlu” olamaz. Dahası bu, 1970’ler döngüsünden geçen mücadeleciler oluşumlarının temel hatasıydı: Askeri eylem, diğer tüm faaliyetlerin ona emilmesiyle sonuçlandı, politik pratik hayaleti bunun kısmi bir boyutuna indirildi. Halbuki örgüt farklı mücadele biçimleri, farklı alanlar ve müdahale tatbikleri arasında bir bağdaştırma ve eklemlenme işlevi görmelidir. “Parti, unutulmuş olsa da hiçbir zaman yasal ve yasadışı, görünür ve yeraltında, kamusal ve komplocu olmaktan vazgeçmemiştir.⁶ Zenginliği ve olası gücü bu çoklu halinde yatar.

Dolayısıyla örgüt, politik yeniden yapılanma rolünü de üstlenmelidir. Bugün hareket içinde belirli zeminlerde faaliyet yürüten ve görece özerkliği savunan bir dizi mücadele hattı var. Örneğin, (kendileri de önemli çizgilerden geçen) feminist ve ırkçılık karşıtı hareketler için durum budur. Günümüzde örgüt sorunu bu nedenle aynı zamanda bir örgütler sorunudur. Bu nedenle alın motifi metaforu, bu yeniden birleşmenin olası bir şekli olarak dolaşıma girer. Mücadele merkezleri ve farklı toplumsal öznellikler arasındaki bağlantıları desteklemesi, oluşacak gerçek durumları değerlendirmek üzere bir kriter olarak komünist bir öncünün öne çıkarak hareketsizlik veya parçalanma riskini önlemesi doğrultusunda devrimci militanların kararlaştırılmış programatik bir sentez için çalışması görevine sahip oldukları, zorunlu olarak iç çelişiklere açık bir alan olurdu bu.

2016’dan bu yana ve son aylarda daha yoğun bir şekilde, sendikaların mücadeleciler kesimleri, otonom kolektifler, yerel Sarı Yelekliler grupları, işçi sınıfı mahallelerinden örgütler, radikal çevre aktivistleri ve liseli gençlik arasında eşitlikçi ittifaklar kuruldu. Bugünkü görevimiz bu ittifakları sadece hareketin geçici süreçlerinin ötesinde sürdürmek, böylece yeni bir tür halk birliğinin temellerini yaratabilecek bir örgüt ve koordinasyon alanı oluşturmaktır.

⁵ Oreste Scalzone, *Débat sur l'organisation post-léniniste pour le communisme*: <https://acta.zone/oreste-scalzone-le-debat-sur-lorganisation-post-leniniste-pour-le-communisme/>

⁶ Auguste Blanqui, *Maintenant, il faut des armes*, La Fabrique, Préface anonyme.

iki kongre, iki program, iki politika

Inan Özgür

ÖDP'den Sol Parti'ye geçişin, sosyalizm lafzıyla soslanmış halkçı demokratik bir reform programından burjuva demokratik bir restorasyon programına doğru gerilemeye tekabül ettiğine dair hayli veri bulunuyor. Erdoğan diktatörlüğünün faşist ideolojik-politik tasfiye kuşatmasına dışı dışı direnme takatinden yoksunluk, tasfiyeci reformizmi, majestelerinin muhalefeti burjuva düzen solunun yanına doğru savuruyor. Devrimi örgütlenme iradesi ve kararlılığıyla, kendini aşarak ilerleme çizgisinde yol alan MLKP ise, "Antifaşist, Antiemperyalist, Antisömürgeci, Cins Özgürlükçü Demokratik Devrim Programı" kapsamında görüşlerini devrimci temelde yenileyip geliştirerek, işçi sınıfı ve ezilenlerin devrimci önderliğini kazanmayı hedefliyor.

2019 yılında emekçi sol harekette özellikle iki kongre dikkat çekti. İlki, MLKP'nin Ocak-Şubat'ta gerçekleştirdiği 6. olağan kongreydi. İkincisiyse, ÖDP'nin Aralık'ta gerçekleştirdiği 8. olağanüstü kongreydi. Bu iki kongre, emekçi sol hareketin devrimci ve reformist kanatlarının yeni koşullar altında sergiledikleri iki farklı yönelimin birer cisimlenişiydi.

Yeniden Yapılanmanın İki Yolu

ÖDP, parti olarak meydana gelişini, "sol sosyalist değerlerin sorgulandığı ve kapitalizmin he-

gemonyasını ilan ettiği bir dönemde bir tür savunma örgütü olarak kuruldu"¹ olarak tarif eder. MLKP için ise, partinin kuruluşuna giden yol, "akıntıya karşı çok zorlu bir yürüyüş"² tür.

MLKP ve ÖDP, sosyalizm için mücadelenin bir tarihsel döneminin kapandığı ve yeni bir tarihsel dönemin açıldığı koşullarda dünyaya geldiler. Her ikisi de, bu yeni tarihsel dönemin değişen koşullarına yanıt olma arayışının ürünüydüler. Fakat birinin arayışı devrimci, diğersinin arayışı reformcu karakterdeydi.

¹ Alper Taş, Cumhuriyet gazetesiyle röportaj, 30 Aralık 2019.

² Ateş Altında, Süleyman Demircioğlu, Varyos Yay., 2003, s. 19.

1980’li ve ‘90’lı yıllar, sermaye ilişkilerinin dünya çapında “neoliberal” temelde yeniden örgütlenişine, emperyalizmin yeni bir evreye geçişine tanıklık ediyordu. Emperyalist küreselleşme, sermayenin uluslararasılaşmasında varılan yeni nitel düzeyin ifadesiydi. Sovyetler Birliği ve Varşova Paktı yıkılıp dağılmış, emperyalist dünya burjuvazisi ideolojilerin ölümünü, kapitalizmin ebediliğini ve böylece “tarihin sonu”nu ilan etmiş, emekçi insanlığın üzerine kalın bir burjuva ideolojik sis tabakası çökmüştü. Uluslararası komünist hareketi derin bir ideolojik ve örgütsel krize yuvarlayan bu ideolojik-politik tasfiyeci rüzgar, Türkiye ve Kürdistan topraklarında da tüm şiddetiyle esiyordu. Üstelik emekçi sol hareket, 12 Eylül askeri faşist darbesinin yaralarını sarmaya başlamış olsa da, bir siyasi atılım yoluna girmiş değildi. Kabarmalar yaşayan işçi-emekçi hareketleri de, sosyalizm iddialı parti

ve örgütlerin saflarına artık kendiliğinden yönelmiyordu. Bir yandan Kürt ulusal devrimi serhildanlar biçiminde patlak vermiş, ama diğer yandan devrimimizin eşitsiz gelişimi ve Türkiye’de kışkırtılan şovenizm emekçi sol hareketi baskılamış durumdaydı. Hem dünya devriminin, Türkiye ve Kürdistan devriminin koşulları değişmiş, hem de olanca yakıcılığıyla ve yeni muhtevasıyla parti sorunu, grupçuluk ve ilkesiz ayrılıkçılık geleneğiyle malul emekçi sol hareket bileşenlerinin önüne dikilmişti.

Her iki parti, işte böylesi koşullarda tarih sahnesine adım attılar. MLKP, Eylül 1994’te, devrimci komünist örgütlerin birleşmesiyle kuruldu. ÖDP ise, Ocak 1996’da, kimi eski devrimci ve reformist kesimlerin birleşmesiyle oluştu. İlki, devrimci savaşı ve düzen dışı varoluşu temel aldı. İkincisi, irade kırılması ve tasfiyecilik zemininde,

kendini yasallık ve barışçıl mücadeleyle çerçeveledi.

Biliniz, bir siyasal partinin gerçek niteliği, onun sözünden ziyade eyleminde verilidir. Peki, ömürleri çeyrek asrı bulmuş olan iki partinin eylemleri, yani politik pratikleri karşılaştırıldığında, nasıl bir tablo ortaya çıkar?

MLKP'nin pratiği, Türkiye-Kürdistan birleşik devrimi stratejisine, işçi sınıfı ve ezilenlerin tüm sorunlarını, taleplerini ve özlemlerini gündemleştiren öncü bir savaşım hattına, Kürt ulusal özgürlük mücadelesi içinde önderleşme iddiasına, kadın devrimini örgütleme anlayışına, birleşik devrimci önderlik arayışına ve hem yerüstünde hem de yeraltında cepheleşme hedefine, bölgesel devrimci gelişmelere bağlı olarak Ortadoğu, Balkanlar ve Kafkasya'da demokratik ve sosyalist federasyonlar perspektifine bağlılık temelinde gelişmiştir.

MLKP'yi, gözaltında kaybetme saldırısına karşı Cumartesi Anneleri mevzisini yaratan ve Hasan Ocak'ı simgeleştiren kampanyada, Gazi halk ayaklanmasında ve bu ayaklanmayı büyütüp yayma eksenli öncü konumlanışta, 4-5 Şubat '96 üniversiteli gençlik atılımının merkezinde, 1 Mayıs '96'da patlayan işçi öfkesinde, Sultanbeyli ilçesini kuşatan devrimci silahlı baskında, NATO İstanbul toplantısının kurulan halk barikatlarıyla ve patlayan bombalarla karşılanışında, kadına yönelik

şiddete karşı 1 milyon imza kampanyasında, zindanlardaki ölüm orucu savaşımalarında, Gezi Haziran ayaklanmasından 6-8 Ekim Kobanê serhildanına ve 7 Haziran seçim zaferine uzanan halk kabarışının odağında, hem Kürdistan'ın sosyalist geleceğinin temsilcisi hem de Türkiye'nin öncü enternasyonalist dayanışma gücü olarak mevzilendiği Rojava cephelerinde, Nusaybin özyönetim direnişi siperlerinde, komünist gençliğin Kobanê inşa kampanyasında ve Suruç katliamını tam bir kararlılıkla göğüsleyişinde görebilirsiniz. Bütün bu örneklerde, mücadelenin yasal veya yasadışı, barışçıl veya şiddete dayalı, kitlesel veya öncü güçler temelindeki, silahlı veya silahsız tüm biçimlerini ahenkli kullanma yönelimini adım adım izleyebilirsiniz. Zira MLKP'nin pratiğinde, iş cinayetlerine karşı grevler, zam-vergi soygununa karşı mitingler ve seçim kampanyaları da vardır, kentlerde ve kırlarda gerilla birliklerinin eylemleri, sokak çatışmaları ve kuşatılmış devrimci üslerde silahlı direnişler de. Binlerce üyesi, taraftarı ve sempatzanı işkencehane ve hapishanelerden geçmiş, her yaştan ve her düzeyden kadın, erkek ve LGBTİ+ onlarca ölümsüz komünist onun devrimci mücadelesinin simgesi olmuştur.

ÖDP pratiğinde ise, nispeten canlı bir politik aktiviteyi ancak onun kendi adaylarıyla katıldığı seçim süreçlerinde bulabilirsiniz. Kürdistan'da herhangi bir politik iddiaya zaten sahip olmayan ÖDP, Türkiye'deki belli başlı devrimci ve ilerici mücadelelerde de kayda değer bir politik enerji ortaya koyamamıştır. Mesela Gazi ayaklanmasında yoktur ÖDP. Susurluk'ta pislikleri ortaya saçılmış kontrgerilla cumhuriyetine karşı ge-

lişen “aydınlık için 1 dakika karanlık” hareketinin başlangıcında politik bakımdan etkindir, ama hareketi militan bir sokak mücadelesine dönüştürme görüşünden de takatinden de yoksundur. Parti tabanı Gezi-Haziran ayaklanmasının içindedir, fakat parti yönetimi ayaklanmayı ileriye taşımak için ne bir bakış açısı ne de bir kararlılık ortaya koymuştur. Söz, basın, örgütlenme, toplantı ve eylem özgürlüğüyle bağlı demokratik hakların genişletilmesi mücadelesi, ÖDP pratiğinde, dışı dış bir eylemsellik değil, esasen rutin bir propagandif ve bürokratik bir sendikal çalışmayla sürdürülmüştür.

Çeyrek asra baktığımızda, faşizm ve sömürgecilik ile işçi sınıfı ve ezilenler arasındaki mücadelenin şu veya bu muharebesinde, ÖDP’den, gelişmenin yönü üzerinde etkili olan somut bir iz bulamamanız tesadüfi değildir. Zira onun politik-pratik varoluşu, faşizmin en dar hale getirdiği yasallığa mahkum temelde örgütlenme, kendini mücadelenin barışçıl ve yasal biçimleriyle sınırlama, mücadelenin yasadışı ve şiddete dayalı biçimlerinin mutlak reddi, Kürt ulusal demokratik hareketine sosyal-şoven tarzda mesafeli olma, buna karşılık CHP’yle ittifak arayışında ısrar etme anlayışları temelinde şekillenmiştir. İşçi sınıfı ve ezilenleri temsil etme iddiasında olan, ama örgütlenmede ve politikada faşizmin yasalarını çiğnemeyi, savaşımın zindan ve ölümsüzlük uğraklarını göze alamayan zihniyet ve pratiğiyle, faşist Türk burjuva devlete karşı mücadelede anlamlı hiçbir politik başarı kazanamamıştır.

Hemen ayırt edileceği üzere, MLKP ve ÖDP, dünyada, Türkiye ve Kürdistan’da sosyalizm için savaşımın farklılaşmış tarihsel koşullarında, birbirine karşıt devrimci ve tasfiyeciler nitelikte iki ayrı yeniden yapılanma yolunda yürümüştür. Geline uğrakta, her iki partinin son kongresi de, işçi sınıfı ve ezilenlerin sosyalist geleceğini kurma mücadelesinin değişip çeşitlenen ihtiyaçlarına yanıt verme iddiası güden önemli programatik ve yapısal yenilenme hamlelerine sahne olmuştur.

Faşizmi Yıkarak: Devrim Mi Burjuva Demokrasisi Mi?

ÖDP Başkanlar Kurulu üyesi Alper Taş, şimdi sosyalizmin hücumu geçme zamanı olduğunu söylüyor ve Sol Parti’nin kuruluşunu bu ihtiyaca yönelik bir yenilenme girişimi olarak tarif ediyor.³

Sosyalizm için “hücumu geçme zamanı” nitelemesinde bir yanlışlık yok. Dünya ölçeğinde varoluşsal kriz içindeki kapitalizm ideolojik hegemonyasını yitiriyor, sürdüren bir iktisadi bunalım halinden çıkışı sağlayamıyor, politik manevra imkanlarını tüketiyor. Burjuva parlamentolar ve burjuva partiler, kesin bir güven kaybı sorunuyla boğuşuyorlar. Birçok ülkede halklar, art arda ayaklanmalara imza atıyorlar. Faşist politik İslamcı şef Erdoğan ise, dümenini ele aldığı Türk burjuva devletinin yapısal rejim krizini herhangi bir burjuva çözüm yoluna sokmayı başaramadığı gibi, başkanlık formundaki diktatörlüğünün toplumun yarısı tarafından meşru sayılmayışının da üstesinden gelemiyor. Antifaşist

³ Alper Taş, *Cumhuriyet gazetesiyle röportaj*, 30 Aralık 2019.

kitleler, pervasız faşist devlet terörü karşısında geriye çekilmelerine rağmen, direnme potansiyellerini yitirmediklerini, Gezi-Haziran ayaklanmasında gün yüzüne çıkan devrimci durum dinamiklerinin sürdüğünü her fırsatta ortaya koyuyorlar.

Gerçekten de, içinden geçtiğimiz dönemin bu özgün koşullarında sosyalist öncülük iddiası, programda, stratejide ve taktikte, söylemde ve eylemde, politik pratikte, işçi sınıfı ve ezilenlerin devrimci hücumunu örgütleme hedefiyle bağlı bir varoluş tarzını gerektiriyor. Ve haliyle, sosyalizmin hücum döneminden bahsedildiğinde, bunun programatik karşılığı olan sosyalist perspektif ve çözümlerin daha güçlü gündemleştirilmesini bekliyor insan. Fakat Sol Parti'nin kuruluşunu kararlaştıran kongrenin ilan ettiği manifesto, programatik nitelikteki maddeler toplamı olarak, bırakalım sosyalist argümanları güçlendirmeyi ve sosyalizm için mücadele kılavuzu olmayı, ÖDP programından bile geri bir noktaya sürüklenildiğine işaret ediyor.

Programatik özellikteki 12 maddelik manifesto, esasen, faşist politik

İslamcı şeffik rejiminin kurumlaşması karşısında bir güncel burjuva demokratik geçiş programına denk düşüyor.

Eski programında ÖDP, “Özgürlükçü, özyönetimci, enternasyonalist, demokratik planlamacı, ekolojist, militarizm karşıtı ve feminist bir sosyalizm doğrultusunda, sermaye güçlerinin egemenliğini ve emperyalizmin tahakkümünü ortadan kaldırarak emek güçlerinin siyasi iktidarının kurulmasını amaçlar”⁴ vurgusuyla, lafızda da olsa, işçi-emekçi iktidarını amaçladığını belirtiyordu. Yeni manifestoda ise, tek adam rejiminin halka karşı olduğu ve derhal ortadan kaldırılması gerektiği ifade edildikten sonra, “Kuvvetler ayrılığına dayanan, halkın söz, yetki ve karar süreçlerine dahil edildiği, yerel yönetimlerin ve yerinden yönetim anlayışının temel alındığı yeni bir düzen kurulmalıdır”⁵ deniliyor. Sol Parti, söz konusu manifestosunda, yeni bir düzenin “halkın sorunlarına hiçbir çözüm üretmeyen eskinin parlamenter rejimine geri dönülecek” kurulamayacağını söylemesine karşın, burjuva parlamentarizmin klasik kuvvetler ayrılığı ilkesini sa-

⁴ ÖDP Programı, <http://odp.org.tr>. Yazı boyunca ÖDP programından yapılan alıntılar aynı kaynaktır.

⁵ Katılın, Solun Etkili Gücünü Birlikte Yaratalım, <http://solparti.org/manifestomuz>. Yazı boyunca Sol Parti manifestosundan yapılan alıntılar aynı kaynaktır.

vunarak, halk meclislerine dayalı bir politik iktidar kurumlaşması öngör-meyerek, bunun yerine yerel yön-e-timlerin temel alınmasını önererek, böylece halkın söz, yetki ve karar süreçlerine nasıl dahil olacağını be-lirsiz bırakarak, programatik rotasını aslında burjuva demokratik parla-menter rejim doğrultusuna çevirmiş oluyor.

Manifestoya bütünsel baktığımız-da da aynı doğrultuyu görebilirsiniz. “Neoliberalizme” karşı bir tür “sos-yal devlet” savunusunda bulunan, politik İslamcılığın tasfiyesini laik-liğe bağlayan, Kürt sorununun şid-detle değil “yerinden demokrasi”yle çözüleceğini varsayan, mezhepçi ve yayılmacı dış politikanın değiştiril-mesini isteyen, kadın özgürlük mü-cadelesini kadına yönelik şiddetin önlenmesi düzeyinde ele alan, dev-rimden, işçi-emekçi iktidarından, sosyalizmden hiç söz etmeyen ma-nifesto, bu hayli sınırlı politik, eko-nomik ve toplumsal amaçlar bütün-lüğü itibarıyla da, orta sınıfın düzen sınırları içinde kalan bir demokratik geçiş programı olma özelliğini taşı-yor.

“Geride kalmış bir dönemin mü-cadele eksenini ve taleplerini içerdiği için ÖDP programı, eskidi ve bugü-ne yanıt vermiyor”⁶ diyor Alper Taş. Demek ki yeni dönemde “yenilen-me”, mücadele eksenini ve taleple-rini daha geri bir düzeyden kurmak oluyor. Her ne kadar Sol Parti adına yapılan Alper Taş’ınki gibi açıklama-larda, birkaç ay boyunca parti programı ve tüzüğü üzerine çalışma yürütüleceği ve nihayetinde bunlar için bir kongre toplanacağı dillendi-

riliyorsa da, 12 maddelik manifesto-nun işaret ettiği üzere, ortaya çık-a-cak şeyin lafızda da olsa “sosyalizm çizgisi”ni güçlendirecek bir program olmayacağını, bilakis onu daha da zayıflatacağını bugünden söylemek için kahin olmaya gerek yok.

Rejimin başkanlık formundaki faşist politik İslamcı restorasyonu, yani politik mücadelenin somut ko-şullarındaki bu değişim, işçi sınıfı ve ezilenlerin mücadelesine önderlik et-me iddiasındaki politik güçlerin po-zisyon alışlarını hiç kuşkusuz etkili-yor. Mücadelenin ne amaçla, kiminle

Üstelik programatik görüşlerdeki sağa kayışı ittifak yönelimlerdeki ve mücadele biçimlerdeki sağa kayıştan ayrı ve soyut düşünmek imkansız, zira bütün bunlar iç içe geçerek bir politik yönelimin bütünlüğünü oluşturan başlıca bileşenler.

ittifak halinde ve hangi biçimlerle yürütüleceği sorularına verilen, bir ucu programatik görüşlere ve diğer ucu günlük çalışmalara bağlanan ya-nıtlar çeşitleniyor.

Bazı ilerici politik güçlerin saf-larında, faşizmin salladığı kanlı sopa derin bir ürküntü yarattıkça, militan mücadelenin ağırlaşan be-dellerini göğüslemekte tereddüt artıkça, işçi ve ezilen yığınların devrimcileşebileceğine olan inanç

⁶ Alper Taş, Tükenmez Haber’le röportaj, 26 Aralık 2019.

ve güven kırıldıkça, politik iddia ve ufuktaki erezyon da hızlanıyor. Sol Parti'nin faşist şeffik rejimine karşı kısıtlı bir demokratik geçiş programına meyletmesi esasen bundan kaynaklanıyor. Üstelik programatik görüşlerdeki sağa kayışı ittifak yönelimlerdeki ve mücadele biçimlerdeki sağa kayıştan ayrı ve soyut düşünmek imkansız, zira bütün bunlar iç içe geçerek bir politik yönelimin bütünlüğünü oluşturan başlıca bileşenler.

Faşist şeffik rejimine karşı mücadeleyi bir işçi-emekçi iktidarının kuruluşuyla sonuçlandırma hedefine bağlamayan, bunun yerine ne idüğü belirsiz “yeni bir düzen” sözünü geçiren Sol Parti’de, faşizme karşı silahlı mücadele görüşü ve pratiğinin gelişebileceğine ihtimal vermek elbette abesle iştigal olur. Fakat bunun ötesinde, Alper Taş’ın, Kürdistan’daki özyönetim direnişlerini, “yeniden silahlı bir çatışma dönemine girilmesi” ve “hendek ve barikat savaşları üstünden bir askeri çözüm

iradesi” sözleriyle “Kürt siyasetinin yanlışları”⁷ olarak nitelendirmesinden de görüleceği gibi, silahlı mücadele biçimlerinin kategorik olumsuzlanmasıyla, bir yandan faşist şeffik rejimine ve öte yandan da burjuva muhalefetten olası müttefiklere politik teminat veriliyor. Üstelik bu, politik İslamcı Saray faşizminin herhangi bir burjuva muhalefet imkanını dahi ortadan kaldırmayı program edindiği, genel ve yerel seçimler ile parlamento ve belediyeleri gittikçe etkisizleştirdiği, demokratik mücadele ve örgütlenmedeki yasal imkanları günden güne tırpanladığı, dolayısıyla politik mücadelenin yasadışı ve şiddete dayalı biçimlerinin nesnel bakımdan ve kaçınılmaz bir ihtiyaç olarak öne çıktığı koşullarda yapılıyor.

Sol Parti geleneğinin ideolojik-politik liderlerinden Oğuzhan Müftüoğlu, “Laiklik başta olmak üzere, kamuculuğa, bağımsızlıkçılığa, emekçi sınıfların, gençlerin ve kadınların haklarını savunmaya

⁷ Alper Taş, Tükenmez Haber’le röportaj, 26 Aralık 2019.

dayanan devrimci bir sol muhalefet hareketinin geliştirilip güçlenmesi hayati bir ihtiyaç olarak ortaya çıkıyor”⁸ sözleriyle, “yenilenme”nin bir başka temel motifine, laikliğe vurgu yapıyor. 12 maddelik manifestoda da kuvvetle vurgulanan laiklik, politik İslamcı faşizme karşı mücadelenin ana eksenini olarak kavranıyor. Oysa, Türkiye’nin tarihsel-toplumsal gerçekliğinde en etkin burjuva siyasal ideolojilerden biri olan, burada daima burjuva düzenin bir kutbunu temsil eden laikliğe bu angaje oluş,

Faşizme her kritik siyasi dönemeçte koltuk değnekliği yapan CHP, bu yüzdendir ki, faşist şeffik rejimi karşısında antifaşist cephenin genişletilmesinin muhatabı olamaz.

emekçilerin ve ezilenlerin devrimci mevzilendirilişine hizmet etmiyor. İktidardaki politik İslamcılığa karşı laiklik zemininde kalındığı sürece, burjuva düzenin ona karşı kutbunu güçlendirmenin ötesine geçilemiyor. Faşist politik İslamcı dinsel baskı karşısında, laiklik hassasiyeti olan ve yaşam tarzı tehdit altında bulunan emekçileri politik özgürlük devrimi saflarında mevzilendirmenin yolu, “yaşam tarzı özgürlüğü” ve “inanç özgürlüğü” hattında mücadele vermekten geçiyor. Emekçi sol saflarda politik İslamcılığa karşı laiklik bayrağını sallayanın ise, adeta kural olarak, devrimci değil reformcu bir politik karakter taşıdığı, CHP’ye ya-

kın ama HDP’ye uzak durduğu görülüyor.

Programatik görüşleri daha da daraltmanın, politik mücadele biçimlerinde daha da sağa kaymanın, kısıtlı bir burjuva demokratik geçiş programını savunur noktaya gelmenin, CHP’nin AKP karşıtı bir ittifakta Sol Parti’ye vize vermesi imkanını artıracak hesabıyla ilişkisini kurmak Sol Parti’ye haksızlık olmasa gerek. ÖDP’den Sol Parti’ye geçiş, emekçi sol hareket için, “sosyalizmin hücumunu” örgütlemek değil ama, CHP’ye politik entegrasyonu örgütlemek anlamı taşıyor. Bir başka ifadeyle bu, tasfiyeci reformizmde derinleşmek demek. Ne yazık ki bu kulvar, faşist şeffik rejimine karşı işçi sınıfı ve ezilenlerin özgürlük mücadelesini büyütmeye değil, CHP aracılığıyla faşist rejimin parlamenter restorasyonuna yedeklenmeye bağlanıyor. Bu kulvarı adımlayarak, faşist şeffik rejiminin sol muhalefeti sıfatıyla CHP’nin bitişiğinde bir yer kapabilirsiniz belki, ama faşist şefin buna imkan bırakıp bırakmayacağı da şüpheli.

Sol Parti’nin aksine, politik varoluş tarzını bir sol muhalefet partisi olarak değil, bir toplumsal devrim partisi olarak kuran MLKP, faşist şeffik rejimini devrimle alaşağı etmek amacıyla dövüşüyor. Onun için, faşist şeffik rejiminin alternatifi, burjuva politik rejimin herhangi bir demokratik biçim altında restorasyonu değildir: “İşbirlikçi tekelci burjuvazinin sömürgeci faşist diktatörlüğü zora dayalı devrimle yıkılacak, yerine ayrılma hakkının korunduğu, işçi-emekçi meclislerine dayalı Türkiye

⁸ Oğuzhan Müftüoğlu, *Birgün Pazar’la röportaj*, 29 Aralık 2019.

ve Kuzey Kürdistan Halk Cumhuriyetleri Birliği kurulacaktır.”⁹ İşçi-emekçi meclislerinden oluşacak bu devrimci iktidar, halklarımızın tüm demokratik hak ve özgürlüklerinin teminatı, politik özgürlüğün icra merkezi olacağı gibi, sosyalizme geçiş yolunu da açacaktır.

Faşist şeflik rejimine karşı politik mücadelenin bütün biçimlerini kullanmayı temel alan, işçilerin ve ezilenlerin faşizme karşı silahlı mücadelesini örgütlemenin öncü sorumluluğunu yüklenen MLKP, programında, devrimci proletaryanın görüş açısından ittifaklar için

Sol Parti'nin Kürt ulusal sorununa yaklaşımı iki politik argümandan ibaret: “barışçıl bir temelde” ve “yerinden demokrasi anlayışıyla” çözüm.

şu stratejik kılavuz çizgisini ortaya koyuyor: “Proletarya, sosyalist devrime geçebilmek için demokratik devrimi zafere ulaştırmak zorundadır. Bu yüzden, kırsal ve kentten küçük burjuvazisi, ulusal ve inançsal topluluklar, Kürt ulusu ve ezilen cins ile asgari programı temelinde stratejik bir bağlaşma oluşturur.” Faşizme her kritik siyasi dönemde koltuk değnekliği yapan CHP, bu yüzden ki, faşist şeflik rejimi karşısında antifaşist cephenin genişletilmesinin muhatabı olamaz. CHP’de toplanmış burjuva düzen solu, faşizme karşı muzaffer bir mücadelenin ittifak gücü değil, yalıtılacak güçüdür. Siyasi

mücadele tarihi bunu kanıtlamaya devam ediyor.

Kürdistan Devrimi Ve Sosyal-Şovenizm

Önceli ÖDP gibi Sol Parti’nin de Kürt ulusal özgürlük mücadelesiy-le ilişkisi tamamen dışsal. Yani Sol Parti, Kürt sorunu konusunda, sadece egemen ulustan emekçiler adına, sadece Türkiye zemininden konuşuyor. Ama bunu da, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını koşulsuz tanıyan, ulusal demokratik mücadele sürdüren Kürdistan güçlerine açık enternasyonalist destek veren tutarlı demokratik bir içerikte yapmıyor.

ÖDP programı, Kürt sorununda “gönüllü yurttaşlık” temelinde bir arada yaşamak” diye formüle ettiği bir çözüm öngörüyor, bunun için “Kürt kökenli yurttaşların demokratik, siyasal, kültürel hakları”, “anadillerini geliştirebilmesi için kamusal eğitim-öğretim olanakları”, “genel siyasi af”, “bölgesel eşitsizliklerin kamu eliyle giderilmesi için kararlı bir ‘bölgesel kalkınma planı’” ve “insanların kendi yaşamları ile ilgili kararları kendilerinin alabilmesinin önünü açan yerinden yönetim ilkesi” ile doldurmaya çalışıyordu. Sol Parti’nin manifestosu ise, Kürt ulusal demokratik hareketinin şiddete dayalı mücadele biçimlerini mahkum ederek, bir adım daha geriye gidiyor: “Kürt sorununun barışçıl bir temelde ve halkın nasıl yaşamak isterse öyle yaşamasını kabul eden bir yerinden demokrasi anlayışıyla çözülmesi gereklidir.

⁹ MLKP Programı, Partinin Sesi, sayı: 96, Mayıs 2019. Yazı boyunca MLKP programından yapılan alıntılar aynı kaynaktır.

Şiddet politikaları halkları birbirine düşman etmenin yanı sıra çözümünü de imkânsızlaştırmaktadır. Sorunun çözümünde silahlardan arınmış bir barışçıl siyasal süreç devreye sokulmalıdır.”

Burada, Kürt ulusunun bağımsız devlet kurma veya dört parça Kürdistan'ın birleşme hakkı yok. Kuzey Kürdistan'ın Türkiye'yle demokratik federatif birliği çözümü de yok. Hatta, dört parçaya bölünmüş sömürge Kürdistan gerçekliğinde, ulusal sorunun demokratik çözümünde ancak bir ara aşama sayılabilecek olan özerklik dahi yok. Sol Parti'nin Kürt ulusal sorununa yaklaşımı iki politik argümandan ibaret: “barışçıl bir temelde” ve “yerinden demokrasi anlayışıyla” çözüm.

Kürtlerin siyasi ve demokratik haklarının en başına ulusal kaderini tayin hakkı yazılmadığında, bu da kendi devletini kurma hakkı olarak içeriklendirilmediğinde, devrimcilik iddiası daha baştan boşa düşer. Denilebilir ki, yasal zeminde örgütlenen bir siyasi partinin faşist anayasa ve yasalarca kuşatılmış resmi programı buna olanak tanımaz. Fakat bu sav iki bakımdan gerçeği yansıtmaz. Birincisi, sosyalizm iddialı başka bazı yasal partilerin resmi programla-

rında ulusların kendi kaderini tayin hakkı yer alıyor. Kuzey'de “Kürdistan” adıyla kurulan partilerin varlığı da sır değil. İkincisi, önce ÖDP ve şimdi Sol Parti, gittikçe belirginleşen şekilde, AB müktesebatına uyumlu kılınabilir bir “yerinden demokrasi” anlayışını savunuyor.

Liberal burjuvazinin AB'ye uyum programının normları arasında bulunan “yerinden demokrasi” uygulaması, ulusal sorunu bireysel siyasi ve kültürel haklar düzeyine sıkıştırır, kolektif hakları dışlar. Ne federasyon ne de bölgesel özerklik, herhangi bir ulusal siyasi statü tanımaz, yalnızca yerel idari mekanizmanın yetkilerinin genişletilmesini kapsar. Ulusal inkarın ve sömürgeci boyunduruğun sürdürülmesine göz yummak veya fiilen razı olmak dışında bir anlam taşımaz. Dolayısıyla bu, sosyal-şovenizm nitelemesini hak eder.

Sol Parti manifestosu, nitel ayrım gözetmeksizin şiddet politikalarını mahkum ederek, Türk burjuva devletinin faşist sömürgeci şiddeti ile Kürt ulusal hareketinin devrimci şiddetini, ezenin katliamcılığı ile ezilenin öz savunmasını, haksız ve kirli savaş ile haklı ve meşru savaşı birbirine eşitler. Ve silahlardan arınmada da, Türk burjuva devletinin faşist ordu, polis

ve istihbarat teşkilatlarının dağıtılmasını gündemleştirmedigine göre, Kürdistan devriminin silahlı güçlerinden ister. Ama bu “silahlardan arınma” sakızını çiğneyip durmak, hele de bunu, faşist şeflik rejiminin Kuzey Kürdistan’da seçilmiş vekilleri zindana doldurduğu, belediyeleri kayyumla gasp ettiği, kentlerde sıkıyönetim uyguladığı, kırları bombalayıp durduğu, Rojava Kürdistan’da sömürgeci işgalini olanca ırkçı zalimliğiyle genişlettiği, Güney Kürdistan’da ulusal referandumla sömürgeci tahammül-

Son kongresinin parti programında gerçekleştirdiği değişiklikler ise, MLKP’nin, Kürdistan’ın sosyalist geleceğini temsil ettiğini bir kez daha gösterdiği gibi, Kürdistan devriminin öncülüğü iddiasını ve sosyalist yurtsever çizgisini derinleştirdiğine de işaret ediyor.

süzlüğünü fazlasıyla ortaya koyduğu ve Medya Savunma Alanları’na yönelik sömürgeci işgali kanıksatmaya uğraştığı koşullarda yapmak, Kürt ulusal özgürlüğü için mücadele edene, “uysalca başını giyotine uzat” demekle özdeşir.

Sol Parti, programatik görüşlerinde ve güncel politikasında sosyal-şovenizmin sığ sularında gezinerek, ortalama Türk emekçisinin bilincini devrimcileştirmiyor, tersine, burjuva egemenden kopamayan bu bilinç biçimini Türkiye emekçi solu saflarında yeniden üretiyor. Oysa politik

mücadelenin tüm uğrakları, Kürt ulusal demokratik hareketine mesafeli durunca, Kürtlerin devlet kurma hakkını dillendirmekten kaçınınca, Kürt ulusal demokratik hakları için mücadeleyi arka sıraya atınca Türk işçi ve emekçileri arasında büyük bir siyasal-örgütsel gelişim sağlayacağını sanmanın büyük bir sosyal-şoven yanılığdan başka bir şey olmadığını çeyrek asırdır defaatle kanıtıyor.

Emekçi sol hareket içinde, Kürt ulusal sorununa çözüm konusunda en ileri programatik görüşleri hiç kuşkusuz MLKP taşıyor. MLKP programı, “*Kürt ulusuna uygulanan asimilasyon ve sömürgeci faşist terör siyasetine ve kirliliğe son verilecek, Kürt ulusunun kendi devletini kurma hakkını kullanmasının ve bu amaçla ajitasyon, propaganda ve örgütlenme özgürlüğü önündeki tüm engeller kaldırılacaktır*” maddesiyle, egemen ulus proletaryasının Kürt ulusal sorununda alması gereken devrimci pozisyonu apaçık ortaya koyuyor. Ve bunu, “*Kürt ulusunun birleşme hakkı tanınacak ve savunulacaktır*” yaklaşımıyla, dört ayrı sömürgeci devletin boyunduruğundaki dört parça Kürdistan’ın birleşmesi perspektifine genişletiyor.

Son kongresinin parti programında gerçekleştirdiği değişiklikler ise, MLKP’nin, Kürdistan’ın sosyalist geleceğini temsil ettiğini bir kez daha gösterdiği gibi, Kürdistan devriminin öncülüğü iddiasını ve sosyalist yurtsever çizgisini derinleştirdiğine de işaret ediyor.

MLKP’nin programı ve eylemi, Kürt ulusal sorununu, Türkiye’de ezen ulus proletaryasının devrimci görüş açısından, Kürdistan’da ezilen ulus proletaryasının devrimci görüş açısından ele alıyor. İki ülke ger-

çeği, programın, stratejinin ve tak-
tiklerin de ikili karakter taşımasını
kaçınılmaz kılıyor. İşte bu bakımdan
program değişiklikleri, Türkiye ve
Kürdistan birleşik devriminin prog-
ramını daha da geliştirmek anlamına
geliyor.

İlkin, birleşik devrimin programa-
tik görevlerine ağırlıklı olarak Tür-
kiye cephesinden yaklaşım, Türkiye
ve Kürdistan cephelerinden birbirini
bütünleyen ve bölgesel niteliği güç-
lenen bir yaklaşım yönünde gelişim
göstereyor: “Türkiye ve Kürdistan
devrimi, bölgesel devrim koşulları
içerisinde, Türkiye/Kuzey Kürdistan
birleşik devrimi, Kürdistan’ın ken-
di başına kurtuluşu ve Kürdistan’ın
diğer üç parçasının İran, Suriye ve
Irak devrimlerine bağlı birleşik dev-
rimler biçiminde gelişimi olasılıkları
taşır. Komünist hareket, bu devrimci
gelişim olasılıklarının bütününe gö-
zeterek mücadele eder. Bu gelişimi
Ortadoğu bölge devriminin parçası
olarak görür. Ortadoğu, Balkanlar
ve Kafkasya’da bölgesel demokratik
ya da sosyalist federasyonlar kurul-
ması için çalışır.”

İkincisi, devrimci program dört
parça Kürdistan gerçekliğini temel
almaya yöneliyor: “Dört parçaya

bölünmüş Kürdistan Devrimi, aynı
zamanda Türkiye, İran, Irak ve Su-
riye devrimidir. Kürdistan’ın kendi
başına kurtuluşu olanaklı olsa da,
Türkiye’nin yanı sıra bu üç ülkede
politik özgürlüğün kazanılması, iş-
çi-emekçi meclislerine dayalı halk
cumhuriyetleri kurulması, Kürdistan
devriminin tamamlanması ve güven-
celenmesi için ulaşılmaması gereken
bir eşiktir. Türk, Kürt, Arap, Fars ve
bölgenin diğer halklarının meclisle-
re dayalı cumhuriyetlerinin federatif
birliğini sağlamak proletaryanın ilk
eldeki görevlerindedir. Komünist
hareket dört parça Kürdistan’ın
özgürlüğü ve birliği için mücadele
eder.”

Demek ki MLKP, Kürdistan’ın
bütün parçalarında işçi sınıfı ve
ezilenlere yönelik devrimci politik
çalışma perspektifini ve dört parça
Kürdistan bütünlüğünde devrimci
önderlik iddiasını dile getiriyor. De-
mek ki MLKP’nin Rojava devrimin-
deki siyasi ve askeri varlığı, onun
sadece enternasyonalist devrimci
karakterinden ileri gelmiyor, Kür-
distanlı işçi ve ezilenlerin komünist
öncüsü misyonundan kaynaklanı-
yor. MLKP programının tarihsel
izleğinde, Kürt ulusunun birleşme

hakkının tanınması formülasyonundan Kuzey Kürdistan'la tanımlanan siyasi varoluş sahasının Kürdistan'la tanımlanmaya başlanmasına uzanan değişiklikler zinciri, son parti kongresiyle beraber, artık programın dört parça Kürdistan'ın devrimci amaç ve perspektiflerini doğrudan içermesine varıyor.

Geride kalan yıllarda, Kürdistan devriminin ateşi Başûr'da ve Rojhilat'ta daha fazla yayılmış, Rojava'da ise yangına dönüşüp zafere varmıştır. Kürdistan'ı dört sömürgeci bölge devleti arasında paylaşmış olan yapay tarihsel sınırlar hiç olmadığı kadar aşınmaya uğramıştır. Bu koşullarda MLKP'nin siyasi varoluş sahası da, siyasi bilinciyle beraber, dört parça Kürdistan'a doğru açılıp genişlemiştir. Program değişiklikleri, her şeyden önce, partinin bu devrimci gelişim çizgisinin yansımalarıdır.

Kadın Özgürleşmesi: Evrim Ya Da Devrim

Sol Parti manifestosununun 12 maddesinden biri, kadın özgürlük mücadelesinde programatik özellikte hedefler ileri sürüyor. Bu hedefler, "erkek şiddetine son verecek önlemler" vurgusunda, 6284 sayılı yasa ve İstanbul Sözleşmesi'nin uygulanması talebinde somutlaşıyor. Manifestonun "Kadınların her tür ezilme biçimi ve her düzeyde erkek egemenliği ortadan kaldırılmalıdır. Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayacak her türlü önlem alınmalıdır" sözleri ise, erkek egemenliğini ortadan kaldırmanın ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamanın yoluna ve yöntemine ilişkin herhangi bir temel görüş konulmadığından, bir temenni olmanın ötesine gidemiyor.

Erkek egemenliği toplumsal maddi açıdan nerelerde cisimleşiyor ve nasıl yıkılacak, toplumsal cinsiyet eşitliği hangi toplumsal ve siyasal mekanizmalarla teminat altına alınacak dersiniz, Sol Parti manifestosunda buna hiçbir yanıt bulamazsınız. Oysa kadın özgürlük mücadelesinin kılavuzu olma iddiası taşıyan bir programatik görüş oluşturuluyorsa, mutlaka, kadına yönelik şiddetin önlenmesinden daha fazlası ortaya konulmalıdır. Manifesto ÖDP programındaki kadın özgürleşmesine dair reformcu muhtevanın Sol Parti'ye geçişte daha da daralmakta olduğu

Manifesto ÖDP programındaki kadın özgürleşmesine dair reformcu muhtevanın Sol Parti'ye geçişte daha da daralmakta olduğunun bir sinyali sayılabilir.

nun bir sinyali sayılabilir.

Sol Parti, ÖDP programında belirtilen "özgürlükçü sosyalizm feministtir" niteliğini elbette sürdürecektir. Ama zaten, meselenin düğüm noktası da buradadır. Zira feminist olmak, kadın özgürlük mücadelesinde otomatikman hiçbir gelişkinlik sağlamadığı gibi, genellikle, kadın cinsin özgürlüğünün devrimci değil evrimci bir çizgide aranmasını getirir.

Çoğu feminist anlayış gibi, "özgürlükçü sosyalizm" in feminist anlayışı da, evrimci ve reformcudur. Zira karşı çıktığı erkek egemenliğinin maddi iktidarını yıkmaya mücadelesini esas almaz, kadın özgürlük hareketlerini erkek egemenliğinin maddi iktidarını ortadan kaldıracak bir top-

lumsal devrim hedefine bağlamaz. Kadınlar adına demokratik mevziler kazanmak, kadının toplumsal ve siyasal hayatta varoluş alanını genişletmek, erkek egemenliğine darbeler indirmek hedeflenir, fakat erkek ile kadın arasındaki ezme-ezilme, yönetme-yönetilme, sömürme-sömürülme ilişkisini kökten sonlandırma-ya yönelinmez.

Patriarkayla kaynaşmış kapitalizmde, bu egemenlik ilişkisinin maddileştiği yer sermaye üretimi ve burjuva devlet iktidarındır. Kadın özgürlük mücadelesinde komünist program ile reformist program arasındaki fark da, erkeği ezen cins olarak görüp görmemekte, erkek egemenliğiyle mücadele edip etmemekte değildir. Buradaki nitel fark, kadın cinsin erkek cinsle mücadelesinin, erkek egemenliğinin kurumsal maddi temelleri ve dayanaklarının havaya uçurulması, sermaye ilişkilerinin ve burjuva devlet iktidarının ortadan kaldırılması amacına bağlanıp bağlanmadığıdır. Üstelik kadının cinsel kimliğinin toplumsal düzeyde erkekliğin nesnesi kılındığı, bütün

bir kadınlığın metalaşarak sermayenin yağmasına sunulduğu emperyalist küreselleşme evresinde, burjuva devlet düzeni çerçevesinde kadın özgürleşmesinin reformist limitine varılmışken, erkek egemenliğine karşı mücadele ile sermaye egemenliğine karşı mücadele nesnel bakımdan hiç olmadığı kadar iç içe geçmişken, bu fark çok daha büyük bir önem kazanmıştır. Örneğin, Erdoğancı faşist şeflik rejiminin ataerkil politik İslamcı gericiliğine karşı kadın mücadelesini Türk burjuva devletini yıkan ve Türk işbirlikçi tekелci sermayesini mülksüzleştiren bir devrime doğru götürme perspektifinden yoksunluk, erkek egemenliğinin faşist politik İslamcı biçimlerinin yenilgiye uğratılması başarılı olduğunda dahi, erkek egemenliğinin herhangi bir biçimdeki burjuva restorasyonuna seyirci kalmaya, hatta daha kötüsü, onunla uzlaşarak ortak olmaya yol açar.

İşte MLKP, kendi devrimci gelişim çizgisinin ulaştığı düzey sonucu, 6. kongresinde, toplumsal devrimin ikili karakterine, yani proletarya devrimi ile kadın devriminin birliğine dair

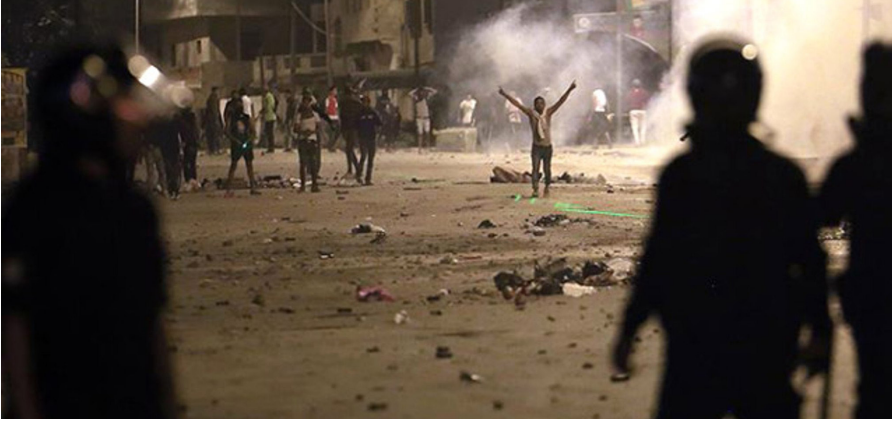
görüşünü, kadın devrimi programını, parti programının temel bir bölümü olarak şekillendirmiştir.

MLKP programının “Cinsiyetçi Toplum, Erkek Egemenliği Ve Kadın Devrimi” bölümünde şöyle deniyor: “Kadın devrimi, kadın kurtuluşunun devrimci programıdır. Kadın devrimi, erkek egemen burjuva devletin tasfiyesiyle, sosyalizmi hedefleyen bir toplumsal devrimle ve sosyalizmle kesişir. Serüveni ancak komünizmde son bulur. Ezilen cins ile ezilen sınıfın toplumsal devrimi, birleşik bir devrim karakteri taşır.” “Kadın cinsi, toplumsal devrim içinde, hem bu toplumsal devrimden çıkarı olan sınıf ve tabakaların bileşeni olarak o sınıflar adına; hem de, cins olarak bu devrimden çıkarı olan kendi başına bir toplumsal dinamik olarak, cinsi adına konumlanır. Ezilen cins ile ezilen sınıfın ilişkisi, ittifak ve içindelik biçiminde, ikili bir karakter taşır. Cins mücadelesi bu ittifakın içerisinde ideolojik ve politik mücadeleler biçiminde sürer.”

Kadın devrimi programı, politik İslamcı ataerkil faşist şeflik rejimine karşı mücadelenin politik perspektifini de kurar: “Sosyalizme kesintisiz geçişin ön basamağı olan demokratik devrim, bir kadın devrimi olarak da gelişir, faşist diktatörlüğün tü-

müyle erkek egemen karakter taşıyan yasal ve kurumsal yapısını dağıtır; toplumsal cinsiyet çelişkisinin politik özgürlük kapsamındaki sorunlarını çözer; eşitsizler arası eşitliğin sağlanması görevleriyle, ezilen cins ve baskı altına alınan cinsel kimliklere bütün alanlarda pozitif ayrımcılık temelinde ilişkilendirir.”

Hem toplumsal devrimin sürekliliği ve hem de toplumsal devrimde kadın özgürleşmesinin sürekliliği, kadın cinsin devrimci iktidarda ne kadar pay sahibi olacağına bağlıdır. Çünkü proletaryanın, özel mülkiyet dünyasıyla erkek egemen ayrıcalıklar üzerinden de herhangi bir bağı bulunmayan kadın yarısı, devrimin her yönüyle sürekliliğinin öncü dinamimidir. Kadınların, cins bilinci temelinde kendi özerk iktidar örgütlenmelerini oluşturmamaları, devrimci iktidarı eş temsiliyet ilkesine göre örgütlememeleri, kolektif bir toplumsal ve siyasal kuvvet olarak bu rollerini zayıflatır. Bu yüzden ki, MLKP programı, “Türkiye ve Kürdistan Halk Cumhuriyetleri Birliği’nde kadınlar iktidarın eşit ve bağımsız ortağı olacaktır” ve “Halk Cumhuriyetleri Birliği’nin bütün kurumları toplumsal cinsiyet eşitliği ve eş temsiliyet ilkesine göre kurulacak ve işletilecektir” pers-

pektifini somutlaştırır. MLKP'nin kadın devrimi programına göre, *“Yeni toplum inşasının kadın özgürleşmesi çizgisinde gerçekleşmesinin güvencesi olarak, kadınlar kendi toplumsal yapılanmasını bağımsız biçimde de örgütleyecek, bütün kurumlarda eş temsiliyete ek olarak, işçi-emekçi kadın meclisleri birliği kurulacak, kadın ordusu ve milisi oluşturulacak, cinsel suçlar için kadın ve LGBTİ+’lardan oluşan özel mahkemeler kurulacaktır. Seks endüstrisinin tasfiyesi, ev işlerinin toplumsallaştırılması, kadın işçilerin ekonomik, siyasi ve toplumsal yaşamının düzenlenmesi görevleri başta olmak üzere, Halk Cumhuriyetleri Birliği'nin kadın özgürlük alanındaki bütün faaliyetlerinde yasama yetkisi dahil bütün haklar kadın meclislerine ait olacaktır.”*

Son kongresinde MLKP, kadın devrimi anlayışını programatik bir çerçeveye kavuştururken, parti yapılanmasında daha ileri bir örgütsel formla da buluşturmuştur. O, yasadışı temelde örgütleniyor olmanın bütün gerçek zorluklarını göğüsleme kararlılığı içinde, eş düzeyli örgütlenme ve eş temsiliyet uygulamalarını geliştirmiştir. Eş genel başkanlık kurumu, partinin kadın devrimi programının kağıt

üzerinde kalmayacağını en canlı örgütsel kanıtlarından biridir.

“Sosyal Devlet” Mi Sosyal Devrim Mi?

Sol Parti'nin kurucu manifestosu, iktisadi ve toplumsal düzlemde, “sosyal devlet”e bir nevi geri dönüşü öngörüyor. *“Halka Ait Tüm Varlıklar Yeniden Kamulaştırılmalı”, “Eğitim Ve Sağlık Parasız Olmalı, İşsizlik Sorunu Çözülmeli”* başlıkları altında, özelleştirilmiş devlet işletmelerinin ve ortak zenginliklerin tekrar kamulaştırılması, eğitim ve sağlığın parasız olması, özel okulların ve özel hastanelerin kamulaştırılması, devlet kaynaklarının işsizlik sorununun çözümüne seferber edilmesi savunuluyor.

Sermaye oligarşisinin varlıklarına dokunmaktan, işbirlikçi tekeci burjuvaziyi mülksüzleştirmekten, bankaları, sigorta şirketlerini, büyük çaplı sınai ve ticari işletmeleri, büyük emlakları kamulaştırmaktan söz edilmiyor. Dolayısıyla bu, tekelci sermaye egemenliğini ortadan kaldırmaksızın, ekonomik ilişkilerin ve toplumsal hizmetlerin devletin müdahalesiyle halk yararına kısmi düzenlenişi anlamına geliyor.

Devletin ekonomiye ve maliyeye toplumsal eşitsizlikleri azaltma

yönlü müdahalelerde bulunması istemi, iş ve yaşam şartları gündün güne kötüleşen ortalama emekçinin, aşılımış bir tarihsel dönemin bir daha yinelenemeyecek olan modeline duyduğu özlemle özdeştir. “Neoliberal politikalar”, yani devlet işletmelerinin özelleştirilmesi, piyasaların finansallaştırılması, eğitimin ve sağlığın ticarileştirilmesi, sosyal hakların gasp edilmesi, nihayetinde “refah devleti”nin mezara gömülmesi, sermayenin ulaştığı muazzam merkezileşme ve yoğunlaşma düzeyinin, üretimin gitgide daha fazla dünyasallaşmasının kaçınılmaz sonucu olmuştur. Bir tarihsel

MLKP ise, elbette tek tek iktisadi ve sosyal haklar ve reformlar için mücadeleleri büyötmeyi hedefliyor, ama bu mücadeleleri devrime tabi kılıyor.

döneme ait sermaye birikim modeli tıkanmış, o dönemin “refah devleti” dünya tekellerinin ayak bağı haline gelmiştir.

MLKP programı ise emperyalist küreselleşmenin maddi temelleri üzerinde sorunu ele alır.

Emperyalist küreselleşme evresinde varoluşsal krize sürüklenen kapitalizmin, iktisadi ve siyasi manevra imkanları son derece daralmıştır. Sermaye-emek ve devlet-halk çelişkilerinin bu derece keskinleşmesiyle, Batılı emperyalist merkezlerde sınıf uzlaşısı dönemi kapanmış, işçiler ve emekçiler için kapitalist sistem içi geçici “çözüm”lerin toplumsal maddi temeli ortadan kalkmıştır.

Sistem içi geçici “çözüm”ler üretilmediği içindir ki, bugün burjuva egemen sınıf, birçok ülkede art arda patlayan halk ayaklanmalarıyla karşı karşıya kalıyor. Daha fazla polis zorbalığı, daha pervasız faşist yasalar ve daha çıplak burjuva devlet terörü, daha hızlı militarizasyon, daha fazla sömürgeci savaş ve işgal, yani sermaye egemenliğinin siyasi zora dayalı biçimleri, “sosyal devlet” temelindeki rıza üretiminin yerini alıyor.

Bu durumda, demokratik ve sosyal haklar için mücadeleler gittikçe anti-kapitalist renklere bürünürken, işsizlik, yoksulluk ve güvencesizlik şimdi gittikçe sermaye ilişkilerine karşı genel bir öfkeyi ve bilinci mayalarken, özetle, emekçi insan kapitalizmden nesnel olarak kopma güzergahına girerken, emekçilere kılavuz olma iddiasındaki bir siyasi program neyi ileri sürmeli? Kapitalizm çerçevesi içinde kimi halkçı reformlarla “sosyal devlet”e dönüş ham hayalini mi yaymalı, yoksa kapitalizm çerçevesini kırıp atacak bir sosyal devrim amacını mı bayraklaştırmalı?

Sol Parti, neoliberalizme karşı bir tür sol Keynesyen çizgiyle, işçi sınıfını orta sınıf reformizmine yedekleyecek bir programatik yenilenmeye yönelmiş görünüyor. İşçilerin ve ezilenlerin tek tek iktisadi ve sosyal reformlar için mücadeleleri, böylece, onları yeniden ve yeniden düzene bağlamaktan başka bir şeye hizmet etmeyecek olan bir reform programına tabi kınıyor. Böyle olduğu için de, “sosyalizmin hücumu geçme zamanı” lafı, Sol Parti liderliğinin dilinde, orta sınıf reformizminde derinleşmenin örtüsü olmaktan başka bir işe yaramıyor. Ve hayli yakınımızda, Yunanistan’da, emekçilerin antikapitalist öfkesine dayanarak seçimleri

kazanan ve birkaç yıl hükümet eden Syriza'nın, sermaye ilişkilerini darbelemeyi ve bunun getireceği siyasi çatışmayı göze alamadığından ciddi bir toplumsal reform dahi yapamaması ve alelade sosyal demokrat bir düzen partisine dönüşmesi örneği taptaze duruyor.

MLKP ise, elbette tek tek iktisadi ve sosyal haklar ve reformlar için mücadeleleri büyütmeyi hedefliyor, ama bu mücadeleleri devrime tabi kılıyor. İşçi sınıfı ve ezilenlerin emperyalist küreselleşme politikalarına karşı tepki ve arayışlarının ufkunu, sermaye ilişkilerine son vermekte somutlaşan çözüme doğru genişletiyor. MLKP'ye göre, *“Emperyalist küreselleşme evresinde proletaryanın saf-ları genişlemiş, enternasyonal kimli-ginin maddi zemini güçlenmiş, kol ve kafa emeğinin toplumsal konumları arasındaki fark zayıflamış, proletar-ya ile nüfusun hızla mülksüzleşerek varoluş imkanları giderek tükenen proleter olmayan ezilen ve sömürülen emekçi katmanları birbirlerine daha fazla yakınlaşmış, işçi sınıfının diğer ezilenleri kendi programı etrafında birleştirme olanakları güçlenmiştir.”*

İşçi sınıfının bu devrimci programı uyarınca, Türkiye ve Kuzey Kürdistan'da devrimin ilk adımında, *“Emperyalistlerin, işbirlikçi tekelci burjuvazinin, devletin ve devrime karşı silahlı savaşa katılan tüm güçlerin mülkiyetindeki işletmelere, taşınmazlara ve diğer zenginliklere el konacaktır... Büyük emlak sahipleriyle, devletin mülkiyetinde bulunan tüm yapılar ve kentsel araziler ile büyük iç ve dış ticaret halk mülkiyeti haline getirilecektir... Halk mülkiyetine dönüştürülen ekonominin bütün sektörlerinin yönetimini elinde tutan meclisler iktidarı, ekonominin diğer*

sektörlerinde işçi-emekçi meclisleri aracılığıyla işçi denetimi sağlayacaktır... Zoralm yoluyla büyük toprak sahiplerinin ve devletin mülkiyetinde bulunan tüm topraklar, üretim aletleri ve diğer zenginlikler halk mülkiyeti haline getirilecektir.”

Sonuç: Tek Yol Devrim

Dünyada emperyalist küreselleşme ve kapitalist varoluşsal kriz, Türkiye ve Kuzey Kürdistan'da ise faşist şeflik rejimi ve ideolojik-politik tasfiye kuşatması koşulları, tarih sahnesine, bir reform dönemini değil, bir devrim dönemini çıkarıyor. Ara yollar gitgide kapanıyor, düzen içi geçici reformist “çözüm”ler imkansızlaşıyor.

Ya devrimi örgütleme yolunda ilerleyeceksiniz ya da düzeni yeniden örgütleme yoluna gerileyeceksiniz!

ÖDP'den Sol Parti'ye geçişin, sosyalizm lafzıyla soslanmış halkçı demokratik bir reform programından burjuva demokratik bir restorasyon programına doğru gerilemeye teka-bül ettiğine dair hayli veri bulunuyor. Erdoğan diktatörlüğünün faşist ideolojik-politik tasfiye kuşatmasına dişe diş direnme takatinden yoksunluk, tasfiyeci reformizmi, majestelerinin muhalefeti burjuva düzen solunun yanına doğru savuruyor.

Devrimi örgütleme iradesi ve kararlılığıyla, kendini aşarak ilerleme çizgisinde yol alan MLKP ise, *“Antifaşist, Antiemperyalist, Antisömürgeci, Cins Özgürlükçü Demokratik Devrim Programı”* kapsamında görüşlerini devrimci temelde yenileyip geliştirerek, işçi sınıfı ve ezilenlerin devrimci önderliğini kazanmayı hedefliyor.

Birinin yolu, faşist şeflik rejimine karşı yasal sol muhalefete çıkıyor, diğerininki ise faşist şeflik rejiminin mezarını kazmaya...

Leninizm'de proletaryanın rolü

Veysel Güney

Leninizm, Marksizm'de daha önce tanımladığınız sınıfın rolüne ilişkin gerilime devrimci bir cevap vermiştir. Yalıtık bir sosyal kategori ya da üretici güç olduğu için kendisine rol tanınan bir sınıfa diğer emekçi katmanlar, ara sınıflar, parti, konsey, sovyet tipi örgütler ve halkları yanına alarak rolünü oynamasının imkanlarını açığa çıkarmıştır. İşçi sınıfının tarihsel rolüne ilişkin analizi devrimci özne olarak modern proletaryanın yanına ezilen halkları katmasıdır. Ezilenler sadece ezilen uluslar değil burjuvazi-proletarya arasındaki hesaplaşmada işçi sınıfının rolüne destek olabilecek katmanlar, ara sınıflar, toplumsal gruplar ve halklardır. Proletarya bir devrimci özne çeşitliliği içerisinde sürükleyici rolünü oynamaya adeta itilmektedir. Bu Leninist analiz ile halkların özgürleşmesi, Marksist tarih yazımında dar anlamda tarihi olmayan ve tarihi olan uluslar ayrımının ötesinde, içinde sınıf mücadelesini barındıran bir özgürlük mücadelesi olarak kabul edilir.

Klasik Marksizm'de işçi sınıfına sadece ekonomik pozisyonu, sömürülmesi, mülksüzleşme ve yoksullaşma üzerinden değil bir toplumsal sınıf olarak diğer sınıflara karşı konum olarak bir özne haline gelmesi üzerinden bir rol biçilir. Bu rol teorik, farklı değişkenlere bağlı ve nesnel olmayan bir roldür yani birden çok koşul bir araya geldiğinde ortaya çıkabilecek bir güçtür; potansiyel, tarihsel ve öznenin hareketine bağlı bir roldür. Potansiyel rolü tanımlamak aslında sanıldığı kadar kolay değil-

dir, keza bu rol kaynağını kapitalist üretim tarzının işleyişinden¹, artık değer yasasından alıyor ancak politik devrim, toplumsal yapılanma ve iktidar ilişkilerinin analizi ile ancak hayata geçmeye başlıyor.

Rol, tarihseldir ayrıca siyasaldır. İşçi sınıfının devrimci rolü tarihsel referans olarak 1848 devrimleri sonrasındaki Almanya ve Avusturya'daki sınıf hareketinin gelişmesi ile formüle edilmiştir. Öncelikle bir tarihsel deneyime dayanması anlamında tarihseldir. O rolün başka

¹ Artık değer yasası ve sermayenin organik bileşiminin gelişmesi sonucunda mülkün giderek az sayıda grubun elinde birikmesi ve mülksüzleşen emek gücünü kiralamaktan başka bir ekonomik değeri kalmayan giderek büyüyen bir sınıfın uzlaşmaz çelişkisi.

ülke, bölge, mekan ve bağlamlarda yeniden realize olması yani evrenselleştirilmesi teorik bir önermedir, kaçınılmaz değildir ve toplum yasalarının işleyişinden kaynaklanmaz.

Proletaryaya 19. yüzyıl Marksizminde tanınan rol dünyanın değişik bölgelerinde gelişen sınıf mücadelelerinin analizinden beslenmemiş ve orta ve batı Avrupa odaklı bir tarihsel analizden kaynaklanmıştır. Sınırlılıkları ile birlikte formüle edilmiştir. Bu orta ve batı Avrupa odaklı analiz giderek bir modele dönüştüğünde bugüne dek devam eden bir pozitivist siyaset felsefesine rücu olur; ekonomik gelişme ile birlikte nicel olarak gelişecek ve mülksüzleşme ile birlikte kutupsal olarak burjuvaziye karşı konumlanacak bir işçi sınıfı hareketi modeli. Bu pozitivist model işlemediğinde Bernstein'dan 1968 sonrası Avrupa yeni-sol hareketlere kadar işçi sınıfının devrimci

rolüne kuşkuyla bakan ve red eden akımların güçlendiklerini görüyoruz. Bu pozitivist siyaset sadece Avrupa deneyimlerini referans alan yeni solda değil Balkan ve doğu Avrupa “reel sosyalizm” deneyimlerinde de etkili olmuştur.² Oysa Komünist Manifesto’da kurucu önderler, “işçi sınıfının değişik gelişim evrelerinden geçtiğini ve mülk sahibi sınıflara karşı mücadelesinin işçi sınıfının varlığı ile başladığını” hatırlatırlar. Burjuvaziye karşı mücadele etmeden önce aslında bir sınıf olarak işçiler yoktur, yoksulluk, sömürü, sefalet vardır ama sınıf mücadelesi işçi sınıfının varlığından söz etmenin ön koşuludur.³

Bu bilinç hali ile işçi sınıfı arasında kurulan ilişki kimi metinlerde maddi sınıfsal çıkar ilişkisi olarak tarif edilmiştir, yani indirgenmiştir. Kimi metinlerde ise ancak işçi sınıfının bir azınlığının 1-iradi müdahalesi 2- kolektif aksiyon gücü varsa siyasette karşılığı olan bir potansiyel söz konusudur.

İnsan iradesine tanınan pay yuvarıda dile getirilen rol ile iç içedir. Marksizm’den önce siyasi mücadeleyi insan hırslarının, aklın, soyut değerlerin ya da vicdanın bir fonksiyonu olarak tanımlamak genel eğilimdir. Bu eğilim aslında bürokratik sosyalizm deneylerinde kurumsal

² İşçi sınıfının rolüne ilişkin pozitivist siyaset felsefesinde üretici güçlerin asli öğesinin canlı üretici emek olduğu açıkça ilan edilmeden geri plana itilmiştir. Siyasal mücadelede unutmak bilinçli bir eylemdir. Üretim araçları üretim aletleri ve makina ile özdeşleşmiştir. Batı ve orta Avrupa odaklı laik-pozitivist aydınlanma işçi sınıfına moderniteyi ve üretimi temsil ettiği ölçüde toplumsal değer vermiştir. İşçi sınıfı ekonomik rolü üzerinden ve giderek artan nicel gücü temsili demokrasi açısından bir avantaj olarak ele alınmıştır.

³ Ezilen kitlelerin, emekçilerin her hareketini sınıf mücadelesi alanına dahil etmek sorunlu bir kolaycılıktır. Ancak sınıf mücadelesini sadece ücretli emekçilerin geleneksel araçlarla (sendika, parti, grev, hukuksal ve yasal hak savunusu vs.) verdikleri tepkilere ve sömürüyü sınırlandırma eylemlerine indirgemek özellikle Avrupa ve K. Amerika dışı toplumsal formasyonlar söz konusu olduğunda daha büyük bir handikaptır.

yöneticiliğe ideolojik bir öncülük rolü, işçi sınıfına da üretme işlevi atfetmeye dayalı işbölümü ve yozlaşmanın kaynağıdır. Bugün orta sınıf aydınlar hatta ilerici aydınlar nezdinde yapılan “yeni insan” yaratmak, iktidarın yozlaştırıcı gücü, solun toplumsal vicdanın ifadesi olması, iktidara gelmeden toplumu dönüştürme vb. tartışmalar önsel olarak önemsiz, soyut değildirler ancak işçi sınıfının toplumsal özgürleşme hedefi ile oynayabileceği devrimci rol tezinin yanında ikincil tartışmalardır. Daha doğrusu ikincil kategorideki motivasyonlar, birinci kategoriye -devrimci role- bağlandıkları ölçüde Marksizm açısından değerlidir.

Pozitivist siyaset felsefesindeki işçi sınıfı ise ürettiği için var olan hatta mücadele eden bir sosyal kategoridir. Bu açıdan bakıldığında yasal bir komünist partisi, sosyal demokrasi, Keynezyen istihdam politikası savunan bir burjuva hükümeti, sosyal liberal denen akımlar, korporatist milliyetçi akımlar, sol liberal orta sınıf katmanlar, sosyal sorumluluk projelerinden başını alamayan kapitalistler, yoksul kitleler nezdinde tabanı olan

bir din referanslı hareket, sendikalara üye ve kimi görelî güvencelerini yitirmek istemeyen sendikacı ve işçi tabanı, anti-kapitalist bir programı olmayan yeşil hareketlerin işçi sınıfına tanıdıkları rol nicelik farkları ile ayıdır; demokratikleşmeye katkıda bulunmak, oy vermek, vergi, fatura ve aidat ödemek, alım gücünü arttırmak için ulusal pastanın büyümesini beklemek ama herşeyden önce üretmek.

Başlangıçta tanımladığınız potansiyelin kuvveden fiile çıkması, tarihsel rolün güncel bir karşılık bulması ve giderek özneleşme Marksizm’in kurucuları tarafından ağırlıklı olarak varsayımlar geliştirdiği bir alandır. Varsayımlardan kurama geçiş Leninist örgüt kuramı ile gerçekleşmiştir.

Kapitalist üretim tarzı ve artık değer kuramından kaynanlanan, tarihsel olarak tanımlanan bir potansiyelden politik devrimde işçi sınıfının rolüne geçiş örgüt aracılığı ile olacaksa bu aracın yaratılması ve başarılı olması için gerekli merkezi ve önaçıcı gücün de tanımlanması gereklidir. İşte Marksizm’in Leninizm’e devrettiği budur; sınıf bilinci ile hareket eden işçiler. Ancak

sınıf bilincinin tanımı ilk aşamada bir karşıtlık ve sınıfsal çıkarlar çerçevesi ile yapılmış -biz ve onlar ayrımı- giderek karmaşıklaşmıştır. Sınıf farkındalığı -sınıf bilinci- komünist bilinç farklı kerteler olarak ayrışmaya başlamıştır.

1845'de Alman İdeolojisi'nde sınıfın içinden fıskıran komünist bilinç⁴ tarif edilirken, 1848 devrimlerinin eşliğinde Komünist Parti Manifestosu'nda ise tarih bir sınıf mücadeleleri tarihi olarak tanımlanırken acaba 1859'da Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı'nın önsözünde bir tarihsel rolün oynanabilmesi için üretici güçlerin gelişmesinin üretim ilişkilerinin gelişimini aşmasının beklenmesi bir çelişki midir?

İşçi sınıfının rolüne ilişkin özneye, dolayısıyla örgüte tanınan rolü ve üretici güçlerin gelişmesini sadece sanayileşmeye, işçi sınıfının nicel gücünün artmasına yani bir anlamda kapitalist sanayileşme ve modernleşmeye bağlarsak evet bu bir çelişkidir. Marksizm gibi Leninizm'in de farklı yorumları vardır ve Leninizm'in ancak devrimci ve yaratıcı bir yorumuna göre bu farklı açıklamalar bir tutarsızlık hatta çelişki değil bir devrimci gerilimdir. Eğer Leninizm

sınıfa bilinci dışarıdan ideolojik olarak taşımakla görevli bir aydın faaliyetine indirgenirse bu farklı teorik vurgular bir çelişki olarak kalmaya devam edecektir. Evet Lenin "Ne Yapmalı?"da işçi sınıfının kendiliğinden devrimci bilince ulaşamayacağını ve bu bilincin dışarıdan taşınacağına dayalı bir potansiyeli harekete geçirme tezi öne sürmüştür. V.I Lenin'in tezine yapılan katkılar hem orta Avrupa'dan hem de emperyalizmin zayıf halkalarından gelmiştir.⁵

Leninizm, Marksizm'de daha önce tanımladığımız sınıfın rolüne ilişkin gerilime devrimci bir cevap vermiştir. Yalıtık bir sosyal kategori ya da üretici güç olduğu için kendisine rol tanınan bir sınıfa diğer emekçi katmanlar, ara sınıflar, parti, konsey, sovyet tipi örgütler ve halkları yanına alarak rolünü oynamasının imkanlarını açığa çıkarmıştır. İşçi sınıfının tarihsel rolüne ilişkin analizi devrimci özne olarak modern proletaryanın yanına ezilen halkları katmasıdır. Ezilenler sadece ezilen uluslar değil burjuvazi-proletarya arasındaki hesaplaşmada işçi sınıfının rolüne destek olabilecek katmanlar, ara sınıflar, toplumsal gruplar ve

⁴ Karl Marx, Friedrich Engels, *Alman İdeolojisi*, Sol Yayınları 2004, s.66

⁵ Bir örnek, Macar Marksist Gyorgy Lukacs, 1922 yılında yani Ekim Devrimi'nin hemen ardından *Tarih ve Sınıf Bilinci* başlıklı çalışmasını yayınladığında devrimci özne ve praksis (eylem) kavramlarına verdiği merkezi önemden ötürü bir sol komünizm suçlaması ile karşılaştı. Marksizm'de işçi sınıfına tanınan ekonomik ve yapısal rolü arka plana itip yerine tarih bilincini de temsil eden devrimci özneyi ve partiyi koymasıyla belki de istediğinden farklı olarak iki yönde Leninizm'in devrimci yorumundan kopmanın işaretlerini verdi. Birincisi bugün adına bir tür orta sınıf Leninizmi ya da kampüs Leninizmi adını verebileceğimiz tarih bilincinin tekeline sahip olduğunu varsayan bir legal Marksizm (devlet KP'leri) ekolü öte yandan sınıf mücadelesinde proletaryanın rolünün nesnel olarak sıradanlaştığını varsayan yeni-sol akımlar. Bu akımların hepsi birden aynı biçimde ve yoğunlukta siyasal alanda işçi sınıfının rolünü sabote etmezler. Sadece 2. Dünya Savaşı sonrasında örnek vermek gerekirse Frankfurt ekolü işçi sınıfının rolünün önemsizliği ile başladığı eleştirel evrimi, anti-komünist ve liberal sivil toplum inşası doktrinine kadar götürmüştür, öte yandan yine 2. Emperyalist Savaş sonrasında ABD'de gelişen Afro-Amerikan halkın örgütlenmesi siyah proletaryanın sınıf bilincinde devrimci bir sıçrama yaratmıştır.

halklardır. Proletarya bir devrimci özne çeşitliliği içerisinde sürükleyici rolünü oynamaya adeta itilmektedir. Bu Leninist analiz ile halkların özgürleşmesi, Marksist tarih yazımında dar anlamda tarihi olmayan ve tarihi olan uluslar ayrımının ötesinde, içinde sınıf mücadelesini barındıran bir özgürlük mücadelesi olarak kabul edilir.⁶

21. yüzyılda sadece Marksizm'in ekonomik kalkınmacı ve pozitivist yorumundan değil Leninizm'in de devletçi-elitist-revizyonist yorumuna karşı dikkatli olmak durumundayız. Şu ana dek yapılan vurgular işçi sınıfının potansiyel rolünün verili bir potansiyel değil harekete geçirilmesi için özne ve araçlara gerek duyduğunu hatırlatmaktadır. Örgüt ve öncülük rolü ise zor inşa edilen ve kolay yıpranıp içeriği boşaltılabilecek araçlardır. "Leninizm'in, işçi sınıfının kendisi için sınıf olma yeteneği kazanması açısından en ayırdedici yönü nedir?" diye sorulursa devrimci yaratıcılığdır denebilir. Yaratıcılık

her toplumsal formasyonda, farklı politikalar ve öncülük biçimleri geliştirebilme kapasitesi demektir.

Eğer sendikalar ve devlet solu, devletin ve sermayenin işçi sınıfını denetleme araçlarına dönüşmüşse, sendikalar bir aristokratik asalak tabakanın elinde işverenin insan kaynakları departmanına, büyük bir örgütsüz emekçi kitleler denizinde insansız adacıklara dönüşmüşse, sosyalist politika basın açıklaması ve kurum binalarındaki bir faaliyete dönüşmüşse bunun asıl sorumlusu burjuvazinin zulmü değil Leninizmi coğrafyamızın koşullarına uyarlama yeteneğimizin düşüklüğüdür. Artık tarih bilincini temellük etmiş adanmış aydınlar/politikacılar ve bilinçlenmek için bekleyen işçiler dualitesi kabul edilmemelidir. Ezilenlerin özgürlük mücadelesinde sınıf mücadelesi potansiyel olarak içkindir. Tarih bilinci olmayan, sadece ekonomik kaygısı olan kuşaklar arası sınıf mücadelesi kolektif hafızası kopmuş bir "sınıf mücadelesi" komünistler için çok geriden başlamak anlamına gelecektir.

Yeni toplumsal hareketler olarak tanımlanan⁷ hareketlere işçi sınıfı hareketinin bir rakip ve tehdit olarak bakması günümüzde gereksizdir. Bu hareketler çeşitlenerek çoğalacak, bir kısmı zayıflayıp geri çekilecek bir kısmı da güçlenerek devam edeceklerdir. Akademik hak mücadelesi

⁶ Leninizmi bir ideolojik kalıp olarak değil bir devrimci yaratıcılık olarak devrimci siyasete uyarlayan bir akım örneğinin sınıf mücadelesi ile Anadolu halklarının mücadelesi arasında da bir dışlama ilişkisi kurmaz bir halkın özgürlük mücadelesi içerisindeki sınıf mücadelesi boyutunu saptar.

⁷ Marksizm açısından geleneksel işçi sınıfı hareketi dışındaki muhalif hareketleri tanımlamak için kullanılıyor ve farklı ülkelerde farklı özneleri içeriyor; özgün talepleri olan gençlik hareketleri, çevre-doğa-insan ilişkilerine yönelik eleştirel gündemi olan hareketler, yoksul ülkeler ve mültecilerle dayanışma hareketleri, cins eşitlikçi ve cinsiyet özgürlükçü hareketler, inkarcı politikalara karşı kimlik hareketleri vs.

si, ücret sendikacılığı ya da anayasal hakların geliştirilmesine dayalı 1960'ların sonu ve 2000'li yıllara kadar devam eden muhalif hareketlerin ricat ettiklerini ve onlardan doğan boşluğa çok uzun bir süre geri çekilmeyecek şekilde cins eşitlikçi doğa-insan ilişkilerini yeniden tanımlayan hareketlerin doldurduğunu saptıyoruz. Bu hareketlere sınıf kavgasını da sokmak aynı zamanda bu hareketleri sınıf mücadelesinin konusu da yapmak demektir.

Artık komünist kadro sınıf bilinci ile tarih bilincini bütünleştiren Marksist, yaratıcı Leninist'tir. Yaratıcı Leninizm'de Marksizm'in yabancılaşma -kapitalist sömür-mülkiyet ilişkileri kategorilerini öncü proleter -sınıf zoru- işçi sınıfının içindeki eşitsiz gelişim gibi kategorilerle zenginleştirmeliyiz. Öncü işçinin tanımını yeniden yapmalıyız, artık kapitalist toplum eleştirisini yapamayan öncü işçi olamaz. İşçi sınıfına bilincin dışarıdan taşınma tartışmasını coğrafyamızın realitesi ile bağlantılı kılmalıyız. Çünkü eski tabirle Türkiye işçi sınıfı Anadolu'nun deniz kıyılarında ve ortasında devlet denetiminin altında ve sermaye ideolojisinin sınırları içerisinde hapsolmüştür.

Leninist bir yöntem, işçi sınıfı partisinin sınıfsal pratiği ve kadro ihtiyaçları ile örgütsel yapısı arasında bir uyulanma öngörür. Avrupa'da özellikle 2. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrasında kurumsallaşan, yasallaşan hantal yapılar giderek toplumsal mücadelenin sert çelişkilerle yürütüldüğü ülkelere de yayılmıştır. Devrimciler örgütü, işçi sınıfının kendisini yeniden örgütlediği toplumsal mekanlardan da ezilen kitlelerin mücadelesinden de kopmuştur. Sadece istisnalar vardır. Bırakalım proletaryaya dışarıdan bilinç taşımayı, Marksizm referanslı yapılar kimi sendikal konular dışında proletarya ile etkileşimsiz aygıtlara dönüşmüştür.

Önümüzde ekonomik, mekansal ve siyasal olarak giderek karmaşık bir yapıya kavuşmuş, geleneksel sanayi proletaryasının yaşam tarzından, işçi kültüründen uzaklaşmış bir işçi sınıfının direnişi, önder kadro adaylarını komünizme örgütlemenin yaratıcı yöntemlerini geliştirme sorunu vardır. Yaşayan, devrimci krizlere hazırlıklı, her yapısı bir örgütlenme organı olarak da çalışabilecek önder kadroları ile 21. yüzyıl Leninizmini hayata geçirme sınavı vardır. Bu birikim ve potansiyel mücadelemizde vardır.

Eğitimde ısrar ve süreklilik

Şurası açık olmalı ki, bugün özellikle yerel örgütlerde şiddetle ihtiyacı duyulan eğitim çalışmaları, nitelik biriktirme faaliyetleri, komünist öncünün özgür eğitim merkezi tipindeki kurumlarına havale edilemez. Bu havale edişin yol açacağı aşırı zaman kaybı göze alınamaz. Bugün acil ihtiyaç, “yüksek nitelikli, çok yönlü eğitim imkanı yaratılması” hatasına düşmemek ve her parti örgütünün, yönetici görevdeki her kadronun, kendi sorumluluk sahasının eğitim ihtiyacına dolaysızca eğilmesidir. Bilhassa fiili meşru mücadele cephesinde, bazen düşman saldırıları ve bazen de irade yetersizlikleri nedeniyle kesintiye uğrayan eğitim çalışmaları sistemini durmaksızın yeniden kurmak, bugünkü siyasi koşullara uygun yöntemlerle beslemek, şimdi asla ihmale gelmeyecek, daha fazla ertelenemeyecek bir görevdir.

Komünist partisi, siyasi varoluşunun nesnel bir uzanımı olarak, aynı zamanda bir eğitim sistemidir. Çünkü siyasi eylemi ve örgütsel işleyişiyle parti, adeta “bir kadro fabrikası” gibi çalışır. Kadrolaşma ve yeni kadroların yetişmesi süreci, komünist öncünün kendini yeniden ve yeniden üretmesinin başlıca boyutlarından biri olarak, parti çalışmasının bütün gözeneğinde gerçekleşir. Militanlar, partinin her günlük hareketi içinde, onun ideolojik duruşuna, politik önderlik anlayışı ve politik mücadele tarzına, örgütsel işleyiş normlarına göre şekillenirler. Devrimci bilincin gelişimi, bilginin ve deneyimin birikimi, bu hergünkü hareketin bütün-

sellüğünün içsel bir parçasıdır. Yani devrimci eğitimin temeli, her şeyden önce, partinin devrimci eylemidir, devrimci pratiktir.

Fakat bu koyuş, devrimci eğitimin özellikle örgütlenen bir görev olarak ele alınması gereğini gölgelemez. Partinin bir kadro fabrikası niteliği kazanması, onun politik mücadelesi ve örgütsel yapısıyla varoluşunun sadece kendiliğinden bir sonucu olarak gerçekleşmez. Bu niteliğin bilinçli ve iradi tarzda elde edilmesi, çeşitli tiplerde ve düzeylerde bir eğitim çalışmaları bütünlüğüyle inşa edilmesi gerekir.

Devrimci eğitim salt pedagojik bir iş değildir elbette, devrimci pratiğe

rehberlik etmek içindir. Yine de bu vurgu, bir tek yanlılık taşır. Zira eğitim, devrimci eylemin destekleyicisi, hazırlayıcısı veya yol göstericisi olmakla kalmaz, aynı zamanda, bizzat devrimci bir eylemdir de.

Çünkü, ilkin, kapitalizm bireyin zihinsel ve fiziksel kapasitesinin gelişimini sermaye üretiminin ve devlet yönetiminin gerekleriyle sınırlar. Ve kapitalist toplumun varoluşsal krize tutulmasıyla emekçi insan için entelektüel, moral ve fiziksel yönleriyle tam bir çoraklaştırma, tam bir otomatlaştırma düzeyine varmış olan bu sınırlama karşısında, kapitalizme karşı mücadele eden bireyin anlama, kavrama, sorgulama, sorunlaştırma, çözümleme, anlamlandırma, tasarlama için çaba göstermesi, bu amaçla donanımını artırması, başlı başına bir savaş cephesi pratiği olur. Hele de, faşist politik İslamcı Saray rejiminin halklarımızı sistematik bir kara propaganda bombardımanına tabi tuttuğu, alıklaştırıcı bir ideolojik ablukaya almak istediği günümüz koşullarında, bu gerçek, olanca açıklığıyla gözler önündedir. Komünizm insanın entelektüel, moral ve fiziksel kapasitesini sonsuzca geliştirme im-

kanıysa, yeni insanın özgürce filizleneceği yepyeni topraksa, bugünden, kapitalizmin bütün bu prangalarını kırıp atmayı içeren bir eğitim ve gelişim süreci, komünist bireyin varoluşuna içsel olmalıdır. Komünist militanın bilgiye ve deneyime açıklığının, tutkulu bir öğrenme ve gelişme arzusuyla dolup taşmasının tarihsel toplumsal kaynağıdır bu.

Çünkü, ikinci olarak, komünist militan, işçilerin ve ezilenlerin ışık taşıyıcısıdır. Komünistler, işçi sınıfının en bilinçli ve en örgütlü bölüğünü meydan getirirler. Bilincin iki nitel düzeyi arasındaki, yani kendiliğinden işçi bilinci ile devrimci sınıf bilinci arasındaki etkileşimi yönetmek, tabii ki, devrimci sınıf bilincini kendi varoluşunda cisimleştiren komünist militanın işidir. Bu ise, komünist bireyin, devrimci bilinç öğeleriyle donanmış olmasını gerektirir. Öncü komünist, politik mücadelenin herhangi bir düzeyinde yer alan kitleden farklı olarak, devrimci ideolojinin oluşturucu öğeleriyle, bilimsel sosyalizmin teorik argümanlarıyla, politik mücadele tarihinden süzölmüş deneyimlerle, güncel toplumsal ve siyasal gerçekliğin verileriyle kasten

ilgili olmalıdır ki, misyonunu layıkıyla yerine getirebilsin. Devrimci eğitim, bu bakımdan, partili öncünün emekçi kitleyi devrimci tarzda mevzilendirme amacını, bu temel siyasi varoluş amacını en etkili, en verimli tarzda gerçekleştirmesiyle özdeşleşir. Yani devrimci eğitim, en yalın ifadeyle, daha güçlü devrimci savaş, daha başarılı devrimci eylem demektir. Komünist militanın devrimci gelişimini sorunlaştırmasının, eğitim ve gelişim ihtiyacıyla yanıp tutuşmasının güncel-siyasal kaynağıdır bu.

Partide eğitimin somut amacı, komünist kadroların yetiştirilmesi, devrimci niteliklerinin yükseltilmesidir. Bir komünistin omuzladığı görevdeki verimliliği, kuşkusuz ki, o göreve özgü nitelikleri ve yetenekleri asgari düzeyde edinmesine bağlıdır.

Partide eğitimin somut amacı, komünist kadroların yetiştirilmesi, devrimci niteliklerinin yükseltilmesidir. Bir komünistin omuzladığı görevdeki verimliliği, kuşkusuz ki, o göreve özgü nitelikleri ve yetenekleri asgari düzeyde edinmesine bağlıdır. Ve mücadelenin hangi cephesinde olursa olsun, komünist militanın eğitimi, üstlendiği ve üstleneceği devrimci görevlerde onun başarısının bir nevi anahtarıdır. İster geniş kitle çalışmalarında, ister devrimci zoru da kapsayan yeraltı faaliyetlerinde, ister basın ve kültür çalışma-

larında, ister enternasyonal alanda, isterse değişik tipte özel örgütlerde ter döksün, bir komünist, gerek parti çizgisine ve partinin temel görüşlerine hakimiyette derinleşerek, gerekse kendi görev alanına dair ideolojik, politik, teorik, “mesleki”, örgütsel, askeri veya teknik niteliklerini güçlendirerek devrimci görevindeki başarı çitasını yükseltebilir. Parti kadrosunun bireysel pratiği ile parti örgütünün kolektif pratiği devrimci eğitimin iradiliğinde buluştuğunda, üstesinden gelinemeyecek devrimci görev yoktur.

Denilebilir ki, partinin devrimci iktidar perspektifinin sınıdığı sahalardan biridir eğitim. Zira devrimci politik mücadeleyi büyütme iddiası ve iradesi, devrimci eğitimi geliştirmeyi ve süreklileştirmeyi koşullar. Partinin kendini aşarak ilerlemesi, bir yandan parti gövdesinde devrimci direniş ruhunun durmaksızın yeniden üretilmesini, devrimci amaç açıklığının her adımda yeniden sağlanmasını, devrimin zaferine inancın sürekli bilinmesini gerekli kılarken, diğer yandan kadroların ve organların politik-örgütsel önderlik niteliklerinin geliştirilmesini, yeni güçlerin eğitilip mücadele cephelerinde etkinleştirilmesini, boşalan nöbet yerlerini dolduracak yedeklerin hazırlanmasını şart koşar. Devrimci eğitim sistemindeki her ciddi aksama ise, belirtilen bu görevler bütününde ağır sakatlanmalara yol açar.

Eğitim Çalışmaları Tüm Kolektiflerin Acil Görevlerinden Biridir

Komünist öncü, 20 Temmuz 2015 faşist Saray darbesinden bu yana, faşist devlet terörünün alabildiğine

tırmadığı, inkarcı sömürgeci bo-yunduruğun en kanlı biçimlere büründüğü, antifaşist kitle hareketinin geriye çekildiği, faşist ideolojik-politik tasfiye kuşatmasının gitgide ağırlaştığı koşullarda mücadele ediyor. Politik İslamcı faşist şef Erdoğan'ın elebaşlığındaki Saray cuntası, son olarak koronavirüs salgını süresince devreye soktuğu yasakları, antifaşist kitleleri siyaseten soluksuz bırakma, emekçi soldan parti ve örgütler ile kitleler arasındaki bağları koparma, böylece devrimci ve demokratik dinamikleri kötürümleştirme fırsatına çevirmek istiyor.

Gözaltı ve tutuklama furyaları, hapis cezaları ve hapisane zorbalıkları, katliam saldırıları, psikolojik savaş hamleleri ve karaçalmaları, tam da partinin devrimci iradesini kırmayı ve örgütsel sürekliliğini baltalamayı hedefliyor. Buna karşılık olarak komünist öncü, Temmuz 2015'ten bu yana, mücadelenin yasal ve yasadışı, barışçıl ve devrimci kitle şiddetine dayalı, silahsız ve silahlı tüm biçimlerini kullanarak, kitlelerle birlikte veya özgüçlerine dayalı biçimde politika yapmasıyla, devrim-

ci örgütlenmesindeki sürekliliğiyle, kitle çalışmasındaki ısrarıyla, bedelleri göğüslemekteki kararlılığı ve fedakarlığıyla, emekçi sol hareketin en ön saflarında mevzileniyor. Salgın döneminde eve hapsolmamanın, değişen koşullara uygun mücadele ve örgütlenme yöntemlerine yönelmenin, öncü politik eylemselliğin yeni biçimlerine başvurmanın, işçilerin ve ezilenlerin ileri kesimlerini yeni mücadelelere hazırlamanın parlak örneklerine imza atıyor.

Faşist şeffik rejimi açısından da, emekçi sol hareket açısından da, koronavirüs salgınıyla yeni bir politik sürece giriliyor. Bu yeni sürecin daha sert politik mücadelelere sahne olacağını kestirmek zor değil. Geride kalan sürecin verileri, halk yığınları arasındaki desteği belirgin bir aşınma eğilimine giren, iktisadi ve siyasi manevra imkanları zayıflayan, devrimci direniş ocaklarını söndürüp dağıtma hedefine ulaşamayan faşist Saray iktidarının, bir taraftan en rezil yalanlara ve öte taraftan en aşağılık zorbalıklara sarılmakta, faşist devlet zorunu limitine vardırılmakta tereddüt etmeyeceğine işaret ediyor. Bu, hem

göğüslenmesi gereken bedellerin boyutlanacağı ve sergilenmesi gereken devrimci kararlılığın misliyle artacağı, hem de omuzlanması gereken devrimci görevlerin çeşitleneceği ve doldurulması gereken nöbet yerlerinin çoğalacağı anlamına geliyor.

Demek ki şimdi, komünist öncünün saflarında devrimci eğitim ihtiyacı, partinin kendini yeniden üretmesi bakımından taşıdığı genel ve olağan önemin ötesinde, faşist şeflik rejimiyle dışı dış çarpışmada, partinin siyasal ve örgütsel sürekliliğini düpedüz teminat altına almakla tarif edilebilecek somut ve kritik bir önem taşıyor. Bir başka deyişle, komünist öncünün, faşist yayılım ateşi altında sürdürmek zorunda olduğu devrimci direnişin, siyasal kararlılığın ve kitle çalışmasının sürekliliği zincirinde tayin edici halkalardan birini eğitim sorunu oluşturuyor.

Vurulup ölümsüzleşenlerin, tutuklanıp zindana kapatılanların, hatta yorulup yılmayanların devrimci görevleri mi sırtlanacak? Faşizmin saldırıları sonucu dağılan örgütler tekrar mı kurulacak? Komünist kadroların alanlarında birikmiş ideolojik ve örgütsel sorunları çözümlene ve çözümlenebilir mi genişletilecek? Yeni siyasal faaliyet alanlarına açılarak, yeni devrimci mevziler inşa ederek faşist şeflik rejimine meydan mı okunacak? Aralıksız çalışan faşist yalan ve demagoji fabrikasının sahte ürünleri, toplumsal gerçekleri halklarımıza açıklama niteliğini güçlendirme yoluyla çöpe mi atılacak? İşçilerin, kadınların, gençlerin, yoksulların ve ezilenlerin aklına ve ruhuna seslenme, onları faşist şeflik rejimine karşı savaşımında saflaştırma ve örgütlenme yeteneği mi geliştirilecek? Politik-örgütsel çalışmaların güvenli-

ği kapsamında devrimci uyanıklık ve tedbirlilik düzeyi mi yükseltilecek? Üstesinden gelinmeyi bekleyen bütün bu devrimci görevler için, partinin, gerek hazır örgütlü güçlerinin ve gerekse potansiyel taze güçlerinin devrimci eğitiminde, tam bir seferberlik içine girilmesi kesin bir şarttır.

Şurası açık olmalı ki, bugün özellikle yerel örgütlerde şiddetle ihtiyacı duyulan eğitim çalışmaları, nitelikli biriktirme faaliyetleri, komünist öncünün özgür eğitim merkezi tipindeki kurumlarına havale edilemez. Bu havale edişin yol açacağı aşırı zaman

Üstesinden gelinmeyi bekleyen bütün bu devrimci görevler için, partinin, gerek hazır örgütlü güçlerinin ve gerekse potansiyel taze güçlerinin devrimci eğitiminde, tam bir seferberlik içine girilmesi kesin bir şarttır.

kayıbı göze alınamaz. Bugün acil ihtiyaç, “yüksek nitelikli, çok yönlü eğitim imkanı yaratılması” hatasına düşmemek ve her parti örgütünün, yönetici görevdeki her kadronun, kendi sorumluluk sahasının eğitim ihtiyacına dolaysızca eğilmesidir. Bilhassa fiili meşru mücadele cephesinde, bazen düşman saldırıları ve bazen de irade yetersizlikleri nedeniyle kesintiye uğrayan eğitim çalışmaları sistemini durmaksızın yeniden kurmak, bugünkü siyasal koşullara uygun yöntemlerle beslemek, şimdi asla ihmale gelmeyecek, daha fazla ertelenemeyecek bir görevdir.

Bir parti örgütünün “Bunca pratik görev yoğunluğu içinde eğitime zaman ayıramıyoruz” ya da bir parti kadrosunun “Bunca koşuşturmaca arasında okumaya pek zaman bulamıyorum” şeklindeki sözleriyle sıklıkla karşılaşılır. Kolektif veya bireysel eğitim çalışmasının da devrimci pratik olduğu bilinci ve kavrayışı yoktur bu sözlerde. Fakat daha kötüsü, burada, komünist bireyin kendi gelişimini yönetmekte kapıldığı kendiliğindencilik, onun devrimci özneleşmekte üzerinden atlamaya kalkışmadığı zihinsel çitler görünür. Devrimci çalışmada entelektüel emek harcamayı dert etmeme, ezberlerle ve alışkanlıklarla hareket etme tarzındaki kısırlığın işaretleri yükselir. Yeni ve daha kapsamlı görevleri omuzlayan yoldaşları, bu görevlerin gerektirdiği asgari donanımdan yoksun ve dolayısıyla başarısızlık tehlikesiyle karşı karşıya bırakma ihmalkarlığı su yüzüne çıkar. Parti görüşlerinin işçiler ve ezilenler arasındaki güncel propagandasında baş gösteren tahammül edilemez yüzeyselliklere boyun eğiş yankılanır. Kadroların çeşitli tipten devrimci zorluklar karşısında çaresiz ve inisiyatifsiz kalışlarını bir kadermişçesine kabulleniş göze çarpar. Ve nihayet, yer yer üstü örtük bir şika-

yetlenme anlamına da gelen “pratik görev yoğunluğu” ile bu yoğunluğu paylaşacak daha fazla sayıda ve daha gelişkin nitelikte komünist militan yetiştirilmesi ihtiyacı arasındaki bağlantısızlık yansır burada.

Mesele, eğitim çalışmasının da pratik görevler yoğunluğunun oluşturucu bir ögesi olduğu gerçeğini özümsemektir.

Eğitimin Çalışmalarının Kapsamı Öncelikleri Ve Yöntemleri

Devrimci eğitimin öncelikli güncel ekseni, komünist militanların parti çizgisini kavrayışlarını geliştirmek, devrimci inanç ve kararlılıklarını bilemektir.

Bu eksen, a) partinin programatik ve stratejik görüşleri, b) partinin tarihi ve mücadele deneyimleri, c) partinin politik önderlik anlayışı ve politik mücadele tarzı, d) partinin örgütsel modeli, düzgün parti işleyişi kriterleri ve kadro politikası ölçütleri, e) partinin kadın devrimi çizgisi, f) partinin Kürt ulusal özgürlük sorununu hakkındaki görüşleri ve hattı, g) partinin cepheleşme politikası, h) partinin örgütsel güvenlik normları, konularını mutlaka kapsmalıdır. Bunlarla birlikte, devrimcinin çeşitli ideolojik niteliklerini işlemeyi içermeli, örneğin feda ruhu, yoldaş sevgisi, ölümsüzlere bağlılık, gözaltında ve zindanda direnişçilik, öğretilmiş erkeklik ve geleneksel kadınlık rolleriyle mücadele, devrimci disiplin gibi ideolojik konu başlıklarını da, devrimci hayattan ve tarihten örneklerle harmanlayarak ele almalıdır.

Çeşitli düzeylerde yönetici sorumluluklara sahip komünistlerin ve profesyonel devrimci kadroların politik ve örgütsel önderlik niteliklerini güçlendirmek... Geniş kitle çalışma-

sında görevli komünist militanları, parti görüşlerine bağlı daha etkili ajitasyon ve propaganda yapabilecek bir seviyeye getirmek... Parti saflarına yeni katılan yoldaşların ve partide örgütlenmesi hedeflenen ilişkilerin partinin temel düşüncelerini dolaysızca anlamalarını ve kavramalarını sağlamak... Kadın özgürlük cephesinde faaliyet sürdüren komünist kadınlara, kadın devrimi çizgisini kadın kitleleriyle buluşturmada daha etkin olmalarını sağlayacak bir donanım kazandırmak... Gençlik örgütü militanlarına, partiye ideolojik-siyasi bağlılık ilkesinin gereklerine göre daha hızlı yetişmeleri ve kadrolaşmaları için yol göstermek... Bunlar, içinden geçtiğimiz dönemde ve komünist öncünün mevcut örgütsel gerçekliğinde, sözü edilen temel eksenlerdeki eğitim çalışmalarının somut hedefleridir.

Partinin deney havuzunda, kolektif eğitim çalışmalarının verimi sınanmış çok çeşitli biçimleri ve yöntemleri yer alıyor: Okuma grubu, eğitim grubu, panel, seminer, kitle kampı, kadro kampı, kurumlaşmış parti okulu, mobil parti okulu, toplumsal cinsiyet çözümleme atölyesi, komite toplantısının eğitime ayrılan bölümü vb... Eğitimin dar veya geniş bileşimli, grupsal veya kitlesel, açık veya gizli, yoğunlaştırılmış veya rutin, süreğen veya geçici biçim ve yöntemlerinden oluşan büyük bir kolektif eğitim yelpazesi var komünistlerin elinde. Hangi somut biçim ve yöntemlerle yol alınacağı sorusunun yanıtı, elbette ki, dönemin siyasi koşullarına ve partili güçlerin durumlarına bağlı olarak değişkenlik gösterecektir. Hangi biçim elverişliyse o değerlendirilecektir. Yer yok da denemez. Mesele, böyle bir faa-

liyet için karar alınması, planlama yapılması ve uygulamanın denetlenmesidir.

Vurgulandığı gibi, kolektif eğitimin biçim ve yöntemlerini, dönemin ve cephenin somut şartları ve ihtiyaçları belirleyecek. Örneğin, hapisanede katı bir tecritte bulunan komünist tutsaklar, devrimci bir engel tanımazlık ruhuyla, faşist tecrit duvarlarını aşma kararlılığı ve yaratıcılığıyla, bireysel ve kolektif eğitim çalışmalarını gerçekleştirecekler; daha deneyli ve donanımlı komünistler, daha az deneyli ve donanımlı yoldaşların eğitimine adayacaklar kendilerini. Örneğin, fiili meşru mücadele cephesinin komünist kadroları, faşist şefflik rejiminin yasakları altında örgütlenmesi imkansız kılınan merkezi kitlesel bir gençlik veya emekçi memur kampı yerine, gençlik veya emekçi memurlar için, yerelerde ya da bölgelerde geniş katılımlı ve yoğunlaştırılmış eğitimler düzenlemeyi hedefleyecekler. Örneğin, komünist kadınlar, kadın devriminin programatik ve stratejik görüşlerindeki yenilikleri incelemek ve özümsemek amacıyla, partinin ilgili teorik yayınları çerçevesinde periyodik tartışma toplantıları örgütleyecekler. Örneğin, seyyar örgütçülük görevleriyle

ve belirli sürelerle farklı kentlere ve ilçelere giden komünist yöneticiler, gittikleri her bir alanda başlıca işlerinden birinin, partinin temel görüşleriyle beraber, dönemsel taktiklerini ve dönemsel önceliklerini, en canlı örneklerle savaşım azmini ve iradesini parti kitlesine aktaracak eğitim toplantıları düzenlemek olduğunu akıllarından çıkarmayacaklar. Örneğin, politik askeri cepheden komünist savaşçılar, partinin teorik-politik çizgisine ve politik askeri mücadelenin devrimci tarihine daha güçlü bir hakimiyetin daha başarılı bir eylem hattı anlamına geldiğini hiç unutmayacaklar, kolektif ve bireysel eğitim iradelerini asla gevşetmeyecekler.

Hangi biçim elverişliyse
Ho değerlendirilecektir.
Yer yok da denemez.
Mesele, böyle bir faaliyet
için karar alınması,
planlama yapılması
ve uygulamanın
denetlenmesidir.

Eğitsel çalışmaların yaygın örgütlenmesi yönünde bir atak yapmak, ancak her düzeyde ve çok sayıda komünistin eğitimci olarak görev alması yoluyla gerçekleşebilir. Bu, henüz hiçbir eğitim çalışması sorumluluğu üstlenmemiş yoldaşların eğitimci olarak görev almaları anlamına geldiği gibi, eğitimcilerin de eğitilmesi ihtiyacını gündemleştirir. Çalışmaların verimliliği için, özellikle deneyim ve birikimleri henüz daha sınırlı olan kadroların, eğitimci olarak ele alacakları konularda, hem önceden kendilerinin kolektif eğitimden geçirilmeleri, hem de bi-

reysel hazırlıklarının desteklenmesi ve yönlendirilmesi şarttır. Bizzat bir eğitimcilik görevi üstlenmeninse, teorik-politik bakımdan derinleşmenin ve propagandacılık yeteneklerini geliştirmenin fiili ve etkili bir yöntemi olduğu ortadadır.

Komünist öncünün saflarına yeni katılan ya da katılmaya aday olan her devrimcinin, hiç zaman yitirmeksizin, partinin temel görüşleri, devrimci değerleri ve mücadeleci ruhu kapsamında eğitimden geçirilmesi yaygın eğitimin ilk ögesidir. Böyle bir eğitime en elverişli biçim, genellikle, yerel okuma ve eğitim gruplarıdır. Bu ilk basamak eğitimi, bireyin somut devrimci görevler üzerinden örgütlü kılınmasını bütünleyen bir pratiktir aynı zamanda. Onu, partinin görüşlerini asgari ölçüde propaganda edebilir bir kavrayışa kavuşturmak, partizan düşünme ve duygulanma tarzıyla buluşturmak içindir. Burada hemen varılması beklenen hedef, partide ilk örgütlenme adımının üzerinden neredeyse birkaç yıl geçmiş ve ama herhangi bir sistematik eğitim çalışmasına halen temas etmemiş olan tek bir komünistin bile kalmamasıdır.

Komünist kadınların eğitimi, sadece kadın örgütlerinin değil, karma örgütlerin de görevidir. Ve bu eğitimlerin kapsamı, toplumsal cinsiyet rollerinin devrimci eleştirisi ve kadın özgürlük mücadelesinin devrimci perspektifiyle sınırlı değildir. Bir komünist kadın militanın, öğretilmiş kadınlıkla mücadelede ve kadın devrimi çizgisini kavrayışta derinleşmesinin yanı sıra, genel olarak parti çizgisine hakimiyetini güçlendirme, düzeyine ve potansiyeline göre politik-örgütsel önderlik kapasitesini genişletme ve profesyonel devrim-

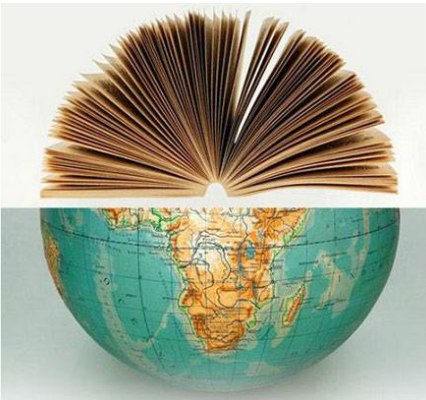
ci özelliklerini geliştirme amacını içerir. Eğitime katılacak kadınların saptanmasının, bireysel ve kolektif eğitim konularının somutlaştırılmasının, eğitimcilerin de ayrı ayrı belirlenmesinin, nihayet tüm bunların zaman ve mekan bağlamı bir planda birleştirilmesinin yerine getirilmesi zorunlu bir görev sayılması, komünist kadınlara yönelik eğitim çalışmalarının eğitimde ihmaller listesinin ilk sırasına yazılmasına neden olan karma örgüt içindeki muhtemel erkek egemen ilgisizliği önlemeye bir dayanak teşkil edecektir.

Komünist yayınların örgütsel faaliyetlerde yeterince değerlendirilmiyor, kolektif eğitim materyalleri olarak yeterince kullanılmıyor oluşu, eğitimin başlıca bir zaafını meydana getiriyor. Teorik yayınlarda işlenenlerin herhangi bir seminere konu edilmemesi ya da merkezi politik ajitasyon-propaganda yayınından belirli yazıların kolektif bir tartışmayla ele alınmaması, özellikle de geniş kitle çalışması yürüten komünistler açısından, devrimci eğitimde kabul edilemez bir ilkelik göstergesi olarak duruyor. Komünist basını kolektif tartışma ve eğitimlerin, panel ve seminerlerin aracı kılacak planlamalar, üstelik eğitime ve nitelik biriktirmeye bunca ihtiyaç duyulan bir

dönemde, artık çokça eleştirel söz sarf etmeyi değil, durumu pratikte değiştirici bir irade ortaya koymayı gerektiriyor.

Profesyonel devrimcilerin ve profesyonel devrimci adaylarının, yönetici sorumluluklar omuzlayan komünist kadroların eğitiminin daha gelişkin bir temelde düzenlenmesi gerektiği açıktır. Zira bu kategorideki eğitim, profesyonel kadronun ayırt edici özelliklerini, yani günün 24 saatini devrim için değerlendirme bilinç ve iradesi, asgari bir Marksist-Leninist teorik formasyon, parti çizgisini kendi başına uygulama gücü, sürekli örgütlenme alışkanlığı, gizli çalışmada ve siyasi polise karşı mücadelede deneyim şeklinde özetlenebilecek özelliklerini güçlendirmeye odaklanır. Profesyonel devrimci nitelikleri edinmek ve güçlendirmek ise, materyalist diyalektiği bir eylem kılavuzu olarak kullanabilme yeteneği geliştirmeyi, dolayısıyla Marksist-Leninist teorinin köşetaşlarını, devrim ve sosyalizm mücadeleleri tarihini, Türkiye ve Kürdistan'ın tarihsel ve toplumsal özelliklerini incelemeye yönelmeyi şart koşar ki, bu mutlaka, kolektif eğitim çalışmalarına eşlik edecek bireysel eğitim çalışmalarlarıyla olur. Demektir ki, profesyonel devrimci adaylarının önünde, bireysel eğitim çalışmalarına da kılavuzluk yapacak bireysel gelişim stratejileri bulunmalıdır.

Bireysel gelişim stratejisi ve bunun bir unsuru olarak bireysel okuma-eğitim programı oluşturma pratiğinin komünist öncünün saflarındaki yaygınlık derecesi, devrimci eğitim sisteminin gelişmişlik ölçülerinden biridir. Bireysel okuma, inceleme ve eğitim planlamasını, profesyonel devrimci adaylarından başlayarak,

bütün örgütlü komünistlere doğru genişletecek kolektif örgütsel adımlar atmak, bugün parti içi eğitim seviyesini yükseltmeye önemli bir katkıda bulunacaktır. Böylesi bireysel eğitim planlarının, her bir komünist militan için, onun ideolojik duruşuna, teorik-politik düzeyine, kavrayış yeteneğine, mevcut ve muhtemel görevlerine göre farklılaşması ve özgülleşmesi doğaldır.

Pratikte göstermek veya pratikte örneklik yoluyla eğitim, hele de devrimci hayatlarının henüz ilk yıllarını adımlayan komünistler için, eğitimin çok verimli ve gerekli bir biçimi, devrimci eğitim sisteminin bütünleyicisidir. Bu, birincisi, kadrolarca edinilmiş deneyimlerin, günlük politik-örgütsel faaliyetler içinde birlikte hareket edilerek, ama bilinçli ve kasıtlı olarak, daha az deneyimli olanlara somut ve dolaysız tarzda aktarımıdır. Gerçekleşmesi, bir eğitim çalışmasının sorumluluğunu beraberce üstlenmek yoluyla propagandacılık görevinde nasıl başarılı olunabileceğini göstermekle de olabilir, birlikte rapor yazmak yoluyla dönemselsel bir örgüt raporunun nasıl hazırlanabileceğini veya beraber toplantıya katılmak yoluyla bir antifaşist platformda partinin en etkin nasıl temsil edilebileceğini göstermekle de. Bu, ikinci olarak, "eğitimcinin" gündelik yaşamı, dev-

rimci azmi, disiplini, yenilenme iradesi, yoldaşlık sevgisi, partizanlığı ve düşmanla uzlaşmazlığıyla örnek olması, esinlendirmesi, yön ve perspektif kazandırması yoluyla gerçekleştirilir.

Koronavirüs Salgını Koşullarında Atılan Adımları Süreklileştirelim Ve Pekiştirelim

Koronavirüs salgını atmosferinde, hem işçi havzalarında ve fabrika önlerinde politik kitle ajitasyonu yaparak faşist yasakları paçavraya çevirme, hem de yaşam alanı komünlerinde kolektif eğitimler yaparak devrimci nitelik biriktirme pratiğinin bir arada sergilenebilmiş olması, yeni dönemde yeni bir eğitim atağı için yeterli bir başlangıç noktasıdır.

Hedef, parti tarzının temel bir bileşeni olarak devrimci eğitimde ısrar ve süreklilik sağlamaktır. Unutulmasın ki bu, şimdi, politik İslamcı faşist şeffik rejimini devrimle alaşağı etme mücadelesinde ısrar ve süreklilikle eşanlamlıdır.

Faşizme karşı daha etkili savaşma isteği, bir parti örgütü nezdinde de, bir parti militanı nezdinde de, karşılığını, devrimci eğitimin örgütlenişini kendiliğindencilikğin tüm tezahürlerinden kurtarma iradesinde bulmalıdır.

Ulusal Birlik, Rojava ve Kürdistan'ın geleceği

Arîn Çîya

Uzlaşmadan kazançlı çıkan Devrim Yönetimi oldu. Yine de bu verilen tavizi önemsiz kılmaz. "Emperyalizme eline veren kolunu kaptırır" gerçeği yerli yerinde duruyor. ENKS'yle uzlaşma, PDK dolayısıyla Kürt burjuvazisinin devrime ortak yapılması demektir. Buradan da görülüyor ki bundan böyle Rojava'da sınıf mücadelesi yeni bir içerik kazanacaktır. Bugüne kadar saflar az çok belirgindi: Rejimden ve Türk devlet işgalinden yana olanlar ve ona karşı çıkanlar. Yönetim devrimcilerin elinde olsa da devrim yanlısı mülk sahibi sınıflara dokunulmamış, dahası bunlar yönetimde yer bulmuştu. ENKS'nin yönetime dahil olması sınıfsal ayrışma ve çatışmayı keskinleştirecektir. Mülk sahibi sınıflar yönetimde daha fazla söz hakkı isteyecektir ve onlar arkalarında emperyalistlerin desteğini bulacaktır. Ambargonun hafiflemesi ve sermaye akışı da yeni zenginleşme olanakları yaratacaktır.

Ulusal Birlik ya da Ulusal Kongre tartışmaları Kürt özgürlük mücadelesinin değişmez ve vazgeçilmez konusu olmaya devam ediyor.

Son zamanlarda gündemi meşgul eden iki konu bu tartışmayı bir kez daha alevlendirdi.

İlki Zinî Wertê'de PKK ile PDK'nin karşı karşıya gelmesi, ikincisi ise Rojava'da ENKS ve TEVDEM partileri arasında yapılan görüşmelerde uzlaşmaya varılmasıdır.

Bu her iki olay bir yandan ulusal özgürlük mücadelesi yürüten Kürt partileri arasında bir ulusal birlik ya da ulusal kongrenin ne kadar elzem olduğunu diğer yandan oluşan yeni

koşullar nedeniyle bunun hiç de kolay olmayacağını bir kez daha gösterdi. Ne zaman kolaydı ki?

İttifak İhanet Birakuji

İlkin feodal parçalanmışlık ulusal birliğin önündeki başlıca engeldi. Sonra Kürdistan'ın dört parçaya bölünmesi başlangıçta sömürgeci iradelerin parçalayıcı etkisiyken sonra zamanla birliğin önüne dikilen objektif bir set oldu. Bugünlerde ise Kürdistan toplumundaki yeni sınıfsal farklılaşma olası ulusal birliği daha başlamadan saflaştırma potansiyeli barındırmakta.

Kürdistan'ın Osmanlı ve İran devletleri arasında paylaşılmasından önce Kürtler "Mirlik" denilen her biri bir mirin liderliğindeki onlarca feodal özerk yapıda örgütlenmişler, diğer bir anlatımla da bölünmüşlerdi.¹ Kürdistan'ın ikiye bölünmesi bu durumu değiştirmede.² Bu Mirlerin hiçbiri diğerleri üzerinde hakimiyet kurarak bir Kürt devleti kuramadı.³

19. yüzyıl başlarından itibaren Kuzey Avrupa'da gelişmekte olan kapitalizm ve burjuva modernleşme hareketleri Osmanlı ve İran devletlerini etkisi altına alıyor ve bu ülkelerde merkezileşme eğilimlerini güçlendiriyordu. Her iki devlet de feodal özerk Kürt mirliklerini tasfiye etmeyi bu merkezileşmenin gereği sayıyordu. Her iki devlet sınırları içindeki Kürt feodaller bu duruma itiraz ederek pek çok ayaklanmaya imza attılar. Burjuva ulusçuluk akımları Kürt feodallerini de bir ölçüde etkisi altına alsa da dar feodal çıkarılara bağlı Mirlerin liderliği birleşik bir ulusal hareketin doğmasının önündeki başlıca engeldi.⁴

Örneğin Hoşap kalesini merkez haline getirerek 1838'de isyan eden Müküs beyi Han Mahmud'a karşı Cizre ve Hakkâri mirleri saldırıya geçerek Osmanlı devletinin isyanı bastırmasında belirleyici rol oynamışlardı. Daha sonra Osmanlı devleti ile anlaşmazlığa düşen Cizre ve Hakkâri Mirleri bu kez Han Mahmud'la ittifak yapmaktan geri durmayacaklardı. Cizre Miri Bedirhan Bey liderliğindeki bu ayaklanma bu kez Hakkâri Mirliği'nin komutanı Êzdînsêr'in Osmanlı devleti tarafına geçmesi ile yenilgiyle sonuçlanmıştır. Daha sonra Êzdînsêr anlaşmazlığa düşerek isyana kalkışıyor. O da fazla bir başarı elde edmeden Os-

¹ "Kürtler, ayrı ayrı kabile ve aşiretler tarzında yaşamaktadır. Sadece Allah'ı bir bilip Muhammed ümmeti olduğumuzda ittifak halindeyiz. Diğer hususlarda birbirimize uymamız mümkün değildir." Kürt beylerinin İdris-i Bitlisi aracılığıyla Yavuz Selim'e yazdığı davet mektubundan.

² "Kürtler arasında emrine uyulacak ve yargısı uygulanacak bir kimse bulunmadığı için, çoğu kan döker, güvenlik ve düzen kurallarını çiğnerler. Kürtler en ufak ve önemsiz nedenlerle ayaklanarak, öngörülemez hatalar ve küçük suçlar yüzünden büyük suçlar işlerler. Sonra bu kişinin öldürülmesi karşılığında diyet kabul ederler; bu diyet ya bir kızdır veya bir attır ya da birkaç keçidir." Şerephan, Şerefnâme, Deng Yayınları

³ "Comertlik, himmet, mertlik, / Beylik, hamiyet ve yiğitlik, / Hep Kürt kabileleri için onaylanmıştır, / Onlar kılıçla ve himmetle ün salmıştır. / Cesarettin hamiyetli oldukları kadar, / Minnetten de nefret ederler. / Bu hamiyet ve yüksek himmettir ki, / Engel oldu minnet yükünü yüklenmelerine. / Bunun içindir ki hepsi her zaman ittifaksızdır, / Her zaman birbirlerine karşıdır ve parçalanırlar. / Olsaydı eğer bir ittifakımız bizim, / Hep birlikte bir birimiz itaat etseydik, / O zaman dini de, devleti de ikmal eder, / İlimi de, hikmeti de elde ederdik. / Sözler o zaman birbirinden ayırdedilir, / Gerçek hüner sahipleri çıkardı ortaya." Ehmedê Xanî, Mem û Zîn, çeviren M. Emin Bozarlan, Hasat yayınları

⁴ "Birbirinize saman yığını altında gizli kalan ateş gibi kinli olduğunuz sürece / Ordularınız fırtına da olsa kâğıttan bir kaplan olarak kalır. / Kürt kavmi kendi arasında barışmadığı sürece / Kürt ülkesi her zaman vîrane kalacaktır." Hecî Qadirê Koyî (1816-1897), aktaran Faysal Dağlı, Birakuji, (Kürtlerin İç Savaşı), s. 15, 16.

manlı devletine boyun eğmek zorunda kalıyor.

Yukarıda örnek olarak verilen gelişmeler 19. yüzyılda meydana gelen bütün Kürt ayaklanmalarının bir özeti sayılabilir.

Osmanlı devleti Tanzimat Fermanı'nın ilanı ile kapitalist devletlerin isteklerine uygun olarak devlet sistemini yeniden düzenlemeye girişecekti. Bu yeni düzenlemenin Kürdistan coğrafyasına etkileri kaçınılmazdı. Osmanlı devleti idari örgütlenmelerde yenilikler yaparak eyalet, sancak ve kaza sınırlarını yeniden oluşturmaya karar vermişti. Bu Kürt mirlerinin sınırlarına haliyle onların özerkliklerine müdahale anlamına geliyordu. Nitekim Han Mahmud'a karşı Osmanlı devletinin yanında yer alan Bedirhan Bey Cizre'nin Musul Valiliği'ne bağlanmasına karşı çıktığı için isyan başlatmıştır. Yeni düzenlemelerden bir diğeri her valinin yanına bölge kuvvetlerine komuta edecek bir genel

komutanın atanmasıydı. Bu doğru-
dan doğruya Kürt feodal özerk yapı-
larının iç işlerine müdahale anlamına
geliyordu çünkü mirler askeri birlik-
lerinin yegâne hakimiydi.

Tanzimat Fermanı'nın bir diğer önemli sonucu aşar vergisinin maliye memurları ve Hıristiyanlardan alınan Cizye'nin Patrikhaneler vasıtasıyla toplatılmasıydı. Bu karar-
la da Kürt mirlerinin Kürdistan'da
yaşayan Hıristiyanlar üzerindeki
hakimiyetini ortadan kaldırmak he-
defleniyordu çünkü o güne kadar bu
vergileri toplama hakkı mirlerdeydi.⁵

Feodal çıkarlar ulusal bilincin ve birliğin oluşmasını engelliyordu. Kürdistan'ın birinci emperyalist paylaşım savaşının ardından dört parçaya bölünmesine kadar bu böyle devam etti. Şimdi artık bölgedeki iki burjuva devletin yanı sıra İngiliz ve Fransız emperyalizmi de Kürdistan'ın paylaşılmasına ortak olmuşlardı. Kürtler bu duruma öyle kolayca razı olmadılar ama kal-

⁵ Osmanlı Arşiv Belgelerinde Kürtler ve Kürt Direnişleri 1817-1867, Sinan Hakan, Doz yayınları

kıstıkları hiçbir isyan ulusal birlik temelinde gelişmedi. Mirlikler 19. yüzyılda bütünüyle ortadan kaldırılmışlardı, buna karşın onlardan doğan boşluğu doldurabilecek ve ulusal birliği sağlayabilecek ne burjuva ne de emekçi cepheden bir liderlik ortaya çıkarılmadı. Sömürgeci İran ve Türkiye'nin burjuva önderlikleri ile Suriye ve Irak'taki Fransız ve İngiliz emperyalizmi karşısında birleşik bir ulusal hareket halini alamayan ayaklanmalar kısa sürede vahşi biçimde bastırıldı. Mirlikler yoktu artık ama şimdi küçük feodal hakimler, ağa ve

Kürtler sadece siyasi olarak değil iktisadi olarak da bu devletlere zincirlenmişti. Kürdistan'ın zengin yer altı ve yer üstü kaynakları bu devletler tarafından yağmalanıyor, Kürtlerin geleneksel iktisadi talan edilerek yıkılıyordu.

şeyhler vardı. Bu koşullarda ulusal birlik daha zordu. Feodal ilişkiler ve kültür de bağımsız bir köylü ulusal hareketinin doğmasını engelliyordu. Koçgiri, Simko, Berzenci, Şeyh Sa- it, Ağrı isyanları bu koşullara birer meydan okuma harekâtı olsa da bu koşulları değiştirmeyi başaracak bir güce ulaşamadı. Koşulları değiştirmeye en çok yaklaşan Mahabad merkezli Kürdistan Cumhuriyeti'ydi. O'nun da ömrü kısa sürdü. Gücünü aşiretten, feodal ya da dinsel liderlikten değil, ulusal çıkarları program edinmesinden alan ve SSCB desteğini arkalayan burjuva demokratik

içerikteki bu hareket feodal çıkarların sınırına çarparak dağıldı. O günkü koşullarda Kürtlerin yalnızca Rojhilat'da değil diğer parçalarda da birliğinin olanakları vardı. Ne var ki Rojhilat düzeyinde bile bu birlik gerçekleştirilemedi. Pek çok Kürt feodali Kürdistan Cumhuriyeti'ne katılmak ya da onun parçası olmak yerine İran egemenleri ile işbirliğine girmeyi tercih ettiler.

İkinci Paylaşım Savaşı'nın ardından Kürdistan'ın bölünmüşlüğü perçinlendi. Kürdistan'ı egemenliği altında tutan devletlerden Türkiye ABD liderliğindeki emperyalist cepheye bütünüyle angaje olmuş, İran da gerçekleştirilen ABD darbesi ile aynı kulvarda yerini almıştı. Irak ve Suriye bağımsız devletlerdi artık. Kürtler sadece siyasi olarak değil iktisadi olarak da bu devletlere zincirlenmişti. Kürdistan'ın zengin yer altı ve yer üstü kaynakları bu devletler tarafından yağmalanıyor, Kürtlerin geleneksel iktisadi talan edilerek yıkılıyordu. Sömürgeci yağma ve talanın yoksullaştırdığı Kürt köylüleri sömürge metropollerinin ucuz işgücü kaynaklarıydı. Kürdistan'ın mülk sahibi sınıfları da ancak sömürgeci egemenlerle işbirliği içinde kendilerine bir alan açabiliyorlardı. Bu yeni koşulların düşünsel karşılığı olması kaçınılmazdı. Şimdi dört parça Kürdistan'ın birliği yerine her parçanın kendi kurtuluşu için mücadele belirleyici hale geliyordu.

Burjuva-feodal önderliğin etkin olduğu Başûr'u bir yana bırakacak olursak 1970'li yıllardan itibaren kendini sosyalist olarak tanımlayan parti ve örgütlerin Kürt ulusal mücadelesinin önderliğini üstlenmeye başladıklarını söylemek yanlış olmaz. Kürt emekçi sınıflarının ulusal

kurtuluş mücadelesinde rol üslenmesinin bir göstergesi oldukları kadar bunlar her parçada ayrı ayrı doğan ve ortaya çıktıkları parçaya göre şekillenmiş yapılarıdır. Büyük kitle tabanları olsa da Kürt ulusal birliği ya da bir Kürt ulusal kongresi toplamaya öncülük edemediler. Oysa o günkü koşullarda pek ala birleşik bir Kürt Ulusal Kurtuluş Meclisi oluşturulabilirdi. Kimi örgütler tarafından “birleşik bağımsız sosyalist Kürdistan” şiarı yükseltile de buna uygun bir örgütlenme ve önderlik hiçbir zaman oluşturulamadı. Bırakalım dört parçadaki ulusal kurtuluş mücadelesinin birliğini sağlamayı her parçanın kendi içinde dahi ulusal kurtuluşu hedefleyen bir ulusal birlik, herhangi bir ulusal örgütlenme kurulamadı. Örneğin 1970’lerin sonlarında Bakur ulusal kurtuluş meclisi kurmanın önünde bir engel yoktu.

Hiç değil son iki yüz yılı hesaba katarak söyleyebiliriz ki hangi sınıftan ve hangi ideolojinin etkisi altında olursa olsun Kürt ulusal mücadelesine girişenler ne başkalarını kendi liderlikleri altında birleştirebildiler ne de birleşik bir liderlik yaratabildiler. Bunun nedenlerini az çok irdelemeye çalıştık.

1980’li yılların ortalarından sonra yeni koşullar oluşmaya başladı.

Bakur’da 12 Eylül faşist askeri darbesine karşı 1984’de PKK tarafından başlatılan Kürt gerilla savaşı dengeleri değiştirdi. Diğer ulusalcı partiler darbe karşısında etkili bir strateji oluşturamayınca PKK Bakur’da giderek toparlayıcı ve sürükleyici güç haline geldi. Bunun kaçınılmaz olarak Başûr’a etkileri oldu. Sömürgeci Türk devleti PKK’ye karşı Başûr’daki öne çıkan iki partiyle ittifak kurdu. Daha birkaç yıl önce PKK ile birlikte Türkiye’yi faşist ilan eden bir anlaşmaya imza atan PDK ve onun solundaki YNK şimdi Türk devleti ile birlikte PKK’yi Başûr’dan “süpürmeye” girişiyorlardı.

Bu partiler neden birleşerek Türk devletine karşı ulusal kurtuluş savaşı vermek yerine Türk devleti ile PKK’ye karşı savaş ittifakı yapıyorlardı? Bu partilerin sınıfsal nitelikleri göz ardı edilerek bir değerlendirme yapılamaz.

PDK, mir ve şeyh geleneğinin milliyetçi kimlik kazanmış haliydi. YNK bu geleneğin içinden çıkmış, küçük ve orta mülk sahiplerinin çıkarlarını sol bir programla temsil ediyordu. Biri milliyetçi diğeri sol milliyetçi olsa da ulusal kurtuluşu kendi hegemonya alanları ve hegemonik çıkarları ile sınırlayan mir, aşiret, şeyh geleneğinin milliyetçi

versiyonunun dışına çıkamamışlardı. PKK ise bunun dışına çıkan Kürt yoksul sınıflarının temsilcisi olarak siyasal arenada yerini almıştı.

PKK'nin gerilla savaşı etkili olunca Türk devleti Başûr'daki bu partilerin yardımını istedi. Bu partiler ya PKK ile birleşerek ulusal kurtuluş savaşı vereceklerdi ya da PKK'ye karşı kendi hegemonya alanlarını korumak için Türk devleti ile işbirliği yapacaklardı. İkincisini tercih etmeleri Kürt ulusal davasının yeni bir aşamaya ulaşmasını, birleşik bağımsız Kürdistan hedefine bağlanmasını engelledi.

Başûr'daki iki parti birleşik bir ulusal kurtuluş şemsiyesi altında bir araya gelmek bir yana Başûr'da en elverişli koşullarda bile uzun süre birliktelik sağlayamadılar. Birliktelik bir yana bırakalım birbirine karşı silahlı mücadeleye giriştiler. Kürtler arasındaki bu iç savaşta binlerce savaşçı öldü. "Birakuji" olarak adlandırılan bu dönem daha sonra bu her iki partinin bilhassa da PDK'nin PKK'ye karşı savaşı ile yeni bir boyut kazandı. Kürt dağlarındaki meşe yaprakları Kürt savaşçılarının kan rengine büründü.

Başûr'daki her iki parti kendi inisiyatifleri ile değil ABD ve İngiltere'nin arabuluculuğu ile bir araya gelebildi. Emperyalizmin çıkarları Saddam rejiminin yıkılması ve yeni bir Irak devletinin inşasını gerektiriyordu. Kürtler hesaba katılmadan bu yeni adım atılamazdı. Kürtleri barıştırmak bu stratejinin bir adımıydı.

Yine de eğer PKK'nin etkili gerilla mücadelesi olmasaydı sömürgeci Türk devleti Başûr'un statüsünü öyle kolayca kabul etmezdi. Türk devletinin Başûr'la ittifakının odağında

PKK'ye karşı mücadele yatıyordu. PKK'yi tasfiye etmenin diyeti olarak Başûr'daki yeni duruma razı oluyordu. Başûr'daki federasyon da Türk devletine güvence vermek adına bir yandan onunla birlikte PKK'ye karşı saldırılara dahil oluyor diğer yandan sömürgeci Türk ordu ve istihbaratına üslenme olanağı sağlıyordu. ABD emperyalizmi Başûr'daki Kürt federasyonunun kabul edilmesini sağlamak için Türk devletinin PKK'ye karşı karadan ve havadan saldırılarını destekliyordu. ABD emperyalizmi Irak devletinin sınırları içinde bir Kürt federasyonunu desteklerken,

Türk devletinin Başûr'la ittifakının odağında PKK'ye karşı mücadele yatıyordu. PKK'yi tasfiye etmenin diyeti olarak Başûr'daki yeni duruma razı oluyordu.

Kürtlerin dört parçaya bölünmesi ile oluşturulan statünün değişmesini istemiyordu, bu nedenle birleşik bir ulusal hareket oluşturulmasına karşı sömürgeci Türk devletine her türlü yardımda bulunuyordu.

Değişen Koşullar Yeni Stratejiler

1990'ların başında Sovyet revizyonizminin ve onun etkisi altındaki ülkelerin çökmesi, PKK'nin serhildanlarla birleşen gerilla mücadelesinin stratejik saldırı aşamasına geçerek bir devrime ulaşmaması, ABD emperyalizminin Irak'a işgal saldırısıyla Başûr'da bir federasyon imkânının oluşması, Başûr'da oluşmakta olan statünün kabulü karşılığında Öcalan'ın bir komployla Türk dev-

letine teslim edilmesi, bütün bu sürecin içinde olgunlaşan ve Öcalan'ın savunmaları ile çizgileşen ve esasen Kürdistan'ın bağımsızlığı talebinden vazgeçmeyi içeren yeni stratejinin ortaya çıkmasını Rojava Devrimi'ne kadar geçen dönemin belirleyici önemdeki başlıca gelişmeleri olarak tanımlamak yanlış olmasa gerek.

Rojhilat'ta ise faşist molla rejiminin vahşice ezdiği Kürt partileri ne tek ne de birleşerek güçlü bir direniş hareketi yaratarak durumu değiştirme gücüne ulaşamadılar. Bundan dolaydır ki Kürt özgürlük mücadelesi içinde belirleyici bir çizgi oluşturamadılar.

Ulusal Kurtuluş mücadelesinde Başûr'da PDK ve YNK ile Bakur'da PKK belirleyici konumdaydılar. PKK Rojava ve Rojhilat'ta da etkin di ama henüz buralarda belirleyici bir konuma ulaşmamıştı.

Başûr'daki iki egemen parti, federasyonu siyasi ve iktisadi olarak paylaşmışlardı. Yönetici sınıf giderek zenginleşmekteydi. Bilhassa yönetici konum kazanan aile ve aşiretler büyük burjuva haline gelmekteydi. Bu yönetici sınıflar tıpkı geçmişteki aşiret federasyonları ya da beyliklerde olduğu gibi elde ettikleri kazanımları korumayı her şey haline getirmekteydi. Hal böyle olunca mevcut statüyü tehlikeye atabilecek her girişimi düşmanlık, mevcut statüyü korumayı içeren her adımı dost-

luk olarak görmeye başladılar. Bu koşullarda YNK bölgesi (Sülemani) İran sömürgeci devletinin, PDK bölgesi (Hewler) Türk sömürgeci devletinin adeta mali ekonomik sömürgeci haline geldi. Bilhassa PDK'nin Türk devleti ile iktisadi bağları çok güçlendi.

2007/08 dünya ekonomik krizi, Tunus'tan İran'a bütün Ortadoğu coğrafyasını kapsayan Arap devrimleri süreci, Rojava Devrimi ve IŞİD'in ortaya çıkması Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinde yeni olanaklar yarattı ve yeni politik dengelere yol açtı.

Olanaklar ve değişen dengeler bağlamında bu kez Rojava diğer parçalardan öne çıktı ve diğer parçalardaki Kürt özgürlük mücadelesini etkiledi.

Rojava'da bir devrim gerçekleşeceği, bu devrimde oluşan güçlerin insanlığın başına bela olan IŞİD'in yenilgiye uğratılmasında baş rolü oynayacağını kimse beklemiyordu. Rojava'daki devrime PYD önderlik etmişti ve bu parti KCK'nın içindeydi. Üç kantondan ibaret Kürt devrimi giderek diğer halkları da kapsamına alarak Kuzey-Doğu Suriye demokratik halk devrimi halini almıştı.

ABD, IŞİD'e karşı mücadele kapsamında Rojava devrim yönetimi ile askeri taktik ittifaka girdi. Sömürgeci Türk devleti başlangıçta tıpkı Başûr'da olduğu gibi devrim yönetimini kendisi ile işbirliğine zorladı. Ne ki Rojava devrim yönetimi Başûr'daki iki partiden farklıydı. Türk devleti bu kez Başûr'daki PDK'nin uzantısı olan PDK-S'nin merkezinde yer aldığı ENKS aracılığıyla işbirlikçiler örgütlenme yoluna gitti. Böylece PYD düşman ve ENKS dost kuvvetler oluyordu. Gerçek-

te sömürgeci Türk devletinin temel hedefi her ne pahasına olursa olsun Kürtlerin bir ulusal statü elde etmesini engellemektir. PDK Başûr'daki işbirliğini böylece Rojava'ya da taşımıştı.

ABD'nin yanı sıra Rusya da Suriye sahasına indi. Suriye böylece bölgedeki emperyalist rekabetin üssü haline geldi. Devrim yönetimi bu her iki gücün rekabetinden doğan boşluğu kullanarak hakimiyet alanını genişletti. Devrimin yanı sıra IŞİD'e karşı mücadeledeki etkinliği ona dünya halkları nezdinde büyük bir prestij sağladı. Ulaştığı askeri gücü, halklar içindeki desteği ve dünya halkları arasında artan prestiji Kuzey Doğu Suriye Özerk Yönetimi'ni mutlaka hesaba katılması gereken bir güç haline getirdi.

Irak'taki hakimiyeti sarsılan ABD, İran'ı perdelemek için Başûr'a her zamankinden fazla ihtiyaç duymaya başladı. Stratejik askeri konumlanmasını buraya kaydırды. Suriye'de ise Rusya'yı dengelemek ve oluşturulması istenen yeni Suriye üze-

rinde etkili olabilmek için Kuzey Doğu Suriye Özerk Yönetimi ile askeri taktik ittifakını bir adım ileri taşımaya gerekiyordu. Gel gör ki askeri taktik ittifakın siyasi ittifaka dönüşmesinin önünde engeller vardı. Bunlardan ilki devrimin niteliğiydi. Devrim yönetiminin, yürürlüğe koyduğu halkçı demokratik sistem, emperyalizmin ve bölgedeki sömürgeci güçlerin çıkarlarına uygun değildi ve devrim yönetimi bu sistemi Ortadoğu sathına yaymayı hedef haline getirmişti. Diğer yandan sömürgeci Türk devleti olası bir Kürt ulusal statüsünü engellemek için var gücünü kullanıyor, isteklerini yerine getirmesi için Rusya ile yakınlaşarak ABD'ye şantaj yapıyordu. Bu şartlar altında ABD hem Türkiye'yi yatıştırmak hem de devrim yönetiminin devrimci içeriğini boşaltma girişimlerinde bulunuyordu.

ABD, Serêkanîye ve Girê Spî işgallerinin önünü açarak Türkiye'yi yatıştırmaya çalıştı. Yine de bu yetmezdi. Önemli sorunlardan biri devrim yönetimi ile PKK arasındaki bağların

koparılmasıydı, bu konuda Türkiye ve ABD'nin aynı zamanda onlarla koşut olarak Başûr yönetiminin çıkarları örtüşüyordu. PKK'nin bir "engel" olmaktan çıkarılması ve Rojava'daki devrim yönetiminin tıpkı Başûr'daki gibi emperyalizmin isteklerine uyumlu hale getirilmesi gerekiyordu.

Zînî Wertê ve Rojava'daki Kürt partileri arasındaki görüşmeler bu olgular hesaba katılmaksızın ele alınamaz.

Sömürgeci Türk devleti Rojava Devrimi'ni tasfiye ve PKK'yi yok etmeyi bir beka meselesi hale getirmiş durumda. Medya Savunma Alanları'nı (MSA) işgal etmeden bu beka sorununu çözemeyeceğini biliyor. Başûr yönetiminden destek almadan bu stratejik hedefe ulaşma gücünden yoksun. Türk devleti Başûr'a pek çok saldırı düzenledi. Bunların hemen hepsinde Başûr'un desteğini alsa da sonuç alamadı. Çünkü ne kadar ilerlerse ilerlesin nihayetinde kalıcı işgalci bir güç haline gelmedikçe ya da buraları Başûr yönetiminin denetimine girmedikçe kazanması mümkün değil. Bakur'dan sonra Rojava'da da belirleyici bir güç ha-

line gelen ve dört parçadan (Rojhilat ve Başûr'dan daha sınırlı olmakla birlikte) katılımlarla kendisini siyasi ve askeri olarak üreten bir güçle Başûr'un kendi başına baş etmesi de mümkün görünmüyor. Bundan dolayıdır ki sömürgeci Türk devleti sayısını durmadan arttırdığı askeri ve istihbari üslerle Başûr'da adeta işgalci bir güç haline gelmiştir.

Zînî Wertê, Medya Savunma Alanları ile Başûr ve Rojhilat'ı bağlayan önemli bir geçiş noktasıdır. Türk devletinin PDK desteğiyle burada üs kurma çabası PKK'yi kuşatma böylece karadan ve havadan saldırılarla onu boğma girişimidir.

Rojava'daki Ulusal İttifak ve Stratejik Kırılma

Sömürgeci Türk devleti PKK'nin dik duruşuyla Zînî Wertê'de istediğini elde edemese de planladığı gibi MSA'ya kapsamlı bir saldırıya geçti, Şengal ve Maxmur'un da içinde olduğu hava bombardımanlarının ardından karadan yeni bir işgal harekâtına girişti.

Bu hareketin başladığı anlarda Rojava'da merkezinde PDK-

S'nin olduğu ENKS ile merkezinde PYD'nin olduğu TEV-DEM partileri arasında uzlaşmaya varıldığı açıklanıyordu. Bu uzlaşma ABD ve Fransa arabuluculuğuyla gerçekleşmişti ve aynı zamanda PKK ve PDK'nin anlaşması anlamına geliyordu.

Sömürgeci Türk devleti için bu stratejik bir kırılmaya yol açabilir çünkü böyle bir anlaşma "Rojava'da teröre karşı mücadele" iddiasını bir anda ortadan kaldırmaktadır. Türk devleti PYD'yi terörist kabul ederken ENKS'yi Kürtlerin meşru temsilcisi olarak muhatap alıyordu. Şimdi ABD ve Fransa'nın desteği ile bu kuvvetler arasında bir uzlaşma sağlandığına göre Türk devletinin bütün argümanları çökmüş demektir. Bu durumda Türk devletinin Rojava'daki işgalinin bilhassa Efrin ve Serêkanîye işgallerinin gerekçesi ortadan kalkmış oluyor. Sömürgeci Türk devleti ortağını düşmanına kaptırmış durumda.

Türk devleti için asıl stratejik kırılma bu anlaşmanın onun NATO'daki ortaklarının gözetiminde ve desteğinde olması ve Başûr'daki PDK'nin anlaşmanın dolaylı taraflarından biri olmasıdır. Bu sadece Rojava'da değil Başûr'da da ortağını yitirmesi anlamına gelir ya da bu yolun açıldığı.

ABD ve Fransız emperyalistleri, onlarla işbirliği içindeki ENKS ve PDK'nin taraf olduğu bir anlaşmaya varılmış olması Rojava Devrimi ve PKK için de bir stratejik kırılma anlamına gelmez mi?

Bunu ancak anlaşmanın içeriğine bakarak ve olayların seyrini izleyerek anlayabiliriz. ABD emperyalizmi Rojava Devrimi'nin devrimci dışlerini sökmek istiyordu çünkü ancak bu koşulda onunla siyasi bir ortaklık kurabilirdi. Suriye'deki IŞİD'e karşı

askeri mücadelede hiçbir katkısı olmayan ENKS'yi siyasi muhatap alan ABD bu mücadelede belirleyici olan PYD'yi siyasi muhatap saymıyordu. ENKS'yi özerk yönetime dahil ederek, Rojava ile MSA arasındaki askeri ve siyasi ilişkiyi en aza indirerek, Kuzey-Doğu Suriye'de Kürt, Arap ayrışması yaratarak, böylece devrimi parçalayarak amacını gerçekleştirebileceğini düşünüyordu. Bunun devrim için bir stratejik kırılma olacağı açıktı.

PYD'nin bu görüşmelere katılmaya mecbur kalması taviz vermenin kapısını açıyordu elbette çünkü bu ENKS üzerinden temsil edilen bur-

PYD'nin bu görüşmelere katılmaya mecbur kalması taviz vermenin kapısını açıyordu elbette çünkü bu ENKS üzerinden temsil edilen burjuvaziyle iktidarı paylaşmak demektir.

juvaziyle iktidarı paylaşmak demektir. PYD Rojava'daki diğer Kürt partilerini sürece dahil ederek devrimi tasfiye saldırısına karşı ilk hamlesini gerçekleştirdi. ENKS özerk yönetimi ve Kürt bölgelerinde tek askeri güç olabileceğini kabul etmek zorunda kaldı. Bu haliyle devrim yönetimi ENKS'yi sürece dahil etme tavizi karşısında Rojava'nın gelecekteki Suriye'de kazanımlarını bir statüye kavuşturmasının zeminini güçlendirdi ve Türk devletinin kendisine biçtiği işgal gerekçesini elinden çekip almış oldu.

Şimdi sıra Kürt-Arap ayrışmasına izin vermeden, Özerk Yönetim böl-

gesini bütünlüklü ele alan ve halkların eşitliği temelinde aşağıdan yukarıya meclisler üzerinden demokratik sürece katılmaya dayalı sistemi güçlendirmeyi sürdürmekte.

Sahadaki güçleri hesaba katmadan, onlara arasındaki çelişkileri değerlendirmeden, gerektiğinde geri adım atmayı göze almadan hatta bazen berbat uzlaşmalara imza atmadan emperyalistlerin ve bölgedeki bütün güçlerin hegemonya mücadelesine tuttuğu Rojava'da kazanımları korumak ve geliştirmek mümkün değil. Burada asıl dikkatle izlenecek konu devrimci ilkelere bağlılıktır. Kürt

Halklar arası eşitlik temelinde kardeşlik ilişkisi siyasal araçlarla olduğu kadar şimdi iktisadi temelde de geliştirilmelidir. Bu iktisadi temeldeki gelişim şimdiye kadar olduğundan farklı olmalıdır.

ulusal kurtuluş mücadelesinin kazanımlarıdır. Her iki açıdan bakıldığında ortaya çıkan sonuç olumludur.

Uzlaşmadan kazançlı çıkan Devrim Yönetimi oldu. Yine de bu verilen tavizi önemsiz kılmaz. "Emperyalizme eline veren kolunu kaptırır" gerçeği yerli yerinde duruyor. ENKS'yle uzlaşma, PDK dolayısıyla Kürt burjuvazisinin devrime ortak yapılması demektir. Buradan da görülüyor ki bundan böyle Rojava'da sınıf mücadelesi yeni bir içerik kazanacaktır. Bugüne kadar saflar az çok belirgindi: Rejimden ve Türk devlet işgalinden yana olanlar ve ona karşı çıkanlar.

Yönetim devrimcilerin elinde olsa da devrim yanlısı mülk sahibi sınıflara dokunulmamış, dahası bunlar yönetimde yer bulmuştu. ENKS'nin yönetime dahil olması sınıfsal ayrışma ve çatışmayı keskinleştirecektir. Mülk sahibi sınıflar yönetimde daha fazla söz hakkı isteyecektir ve onlar arkalarında emperyalistlerin desteğini bulacaktır. Ambargonun hafiflemesi ve sermaye akışı da yeni zenginleşme olanakları yaratacaktır.

O halde devrimin siyasal olduğu kadar sosyal zeminini güçlendirmenin yegâne yolu yoksul sınıflara daha fazla dayanmak, iktisadi temeli bu yönde güçlendirmek, ekonomik canlanmayı toplumsal ekonominin güçlendirilmesi yönünde kullanmak devrimi önümüzdeki dönem ayakta tutmanın ve savunmanın başlıca biçimleri haline gelecektir. Halklar arası eşitlik temelinde kardeşlik ilişkisi siyasal araçlarla olduğu kadar şimdi iktisadi temelde de geliştirilmelidir. Bu iktisadi temeldeki gelişim şimdiye kadar olduğundan farklı olmalıdır. Kürt ve Arap mülk sahipleri çıkarları gereği ayrışma eğilimi içinde olacaklardır ve emperyalistler bunu teşvik edecektir. Devrim yönetimi ise Kürt, Arap ve diğer halklardan yoksulları, emekçileri birleştiren onlar arasında sınıfsal birlik ve kardeşleşmeyi teşvik eden önlemler alarak buna yanıt verebilir.

İşbirliği Ve İşbirlikçilik Arasındaki İnce Çizgi

Kürtlerin tarihlerinden aldığı en önemli olumlu miras bitmek bilmez isyankarlıkları ise en önemli olumsuz miras ise kendi aralarında birlik kuramamalarıdır. Bu olumlu ve olumsuz miras kaçınılmaz olarak bir yandan onları dış düşmanları ile ama

diğer yandan kendi kardeşleri ile durmadan karşı karşıya getirmiştir. Bundan dolayıdır ki dost ve düşman ayrımı hep geçişken olmuştur. Bugün dost olan yarın düşman, bugün ihanetçi olarak adlandırılan yarın savaşı ortağı haline gelebilmektedir.

Bu her iki miras bugün de bütün ağırlığı ile Kürt ulusal gerçekliğini belirlemektedir. Yakın tarihimize bakmak yeterli. Rojhilat'taki PDK-Î ile Başûr'daki PDK-I (Barzanilerin partisi) önce birbirlerinin kardeş partiydiler, sonra biri diğerini İran ve Irak devletinin ajanı sayarak çatıştılar, sonra tekrar kardeş oldular. Başûr'daki YNK, PDK'den koptu ve onu Saddam'la işbirliğine girmekle itham etti, ardından aralarında şiddetli çatışmalar meydana geldi, derken federasyon yönetiminde ortaklaştılar. PDK ile PKK 1982'de Türk devletini düşman ilan eden dostluk protokolü imzaladılar, iki yıl sonra PDK Türk devletini dost, PKK'yi düşman saydığını açıkladı.

O kadar gerilere gitmeyelim. Zîni Wertê olayında PDK Türk devleti ile ortaklık yapıyordu, Rojava'daki uzlaşmadan sonra Türk burjuva basını PDK'yi PKK ile anlaşmakla suçluyor. ENKS PKK ve PYD tarafından haklı olarak ihanetçi olarak

yaftalanmıştı, şimdi ENKS yönetime ortak ediliyor. Türk devleti daha dün ENKS'lileri en iyi biçimde ağırlıyordu, şimdi hedef olduklarını söylüyor. ENKS daha dün Türk devletini dost sayıyordu, şimdi onu asimilasyon ve etnik temizlik uygulamakla suçluyor.

Bunu Kürtlerin olumsuz mirasının bir sonucu saydık ama bu kendi başına durumu açıklamaya yetmez ya da gerçeğin sadece küçük bir tarafıdır. Dost düşman arasındaki bu geçişkenlik Ortadoğu coğrafyasının bir özelliğidir ve kaynağında bölgedeki keskin hegemonya mücadelesi yatar. Diğer yandan bütün ulusal kurtuluş mücadelelerinde bu geçişkenliği görmek mümkündür. Bilhassa ulusal mücadelenin burjuva unsurları sınıf niteliklerinden gelen oportünist ve kaypak ilişkilere girmeye yatkındır. Ortadoğu'da ülkeleri dört parçaya bölünmüş Kürtlerin ulusal kurtuluş mücadelesi de bundan azade değildir. Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin burjuva unsurların bu kaypaklığına neden şaşıralım ki? Ulusal burjuvazi bazen işbirlikçi de olabilir bazen kurtuluş savaşçısı da; bazen de uzlaştırıcı bir rol oynar.

Ulusal kurtuluş mücadelesine önderlik iddiasıyla ortaya çıkan bir hareketin stratejisinin odağında bütün

ulusal kurtuluşçuları sömürgecilerle karşı birleştirmek bulunmalıdır. Haliyle sınıf çıkarları nedeniyle işbirliğine de mücadeleye de meyledebilecek olan kesimleri de birliğe dahil ederek sömürgecilerin siyasi manevra alanını alabildiğine daraltmak gerekir. Ulusal burjuvazi de bu güçlerden biridir ve onun kaypaklığına karşı uyanıklık ulusal önderliğin önde gelen görevleri arasındadır.

O halde ulusal mücadeleler söz konusu edildiğinde düşman kuvvetlerle zaman zaman işbirliğine girenlerle bu işbirliğini bir çizgi haline getirerek bütünüyle bu güçlere angaje olanlar arasındaki ayrıma dikkat edilmelidir.

Ulusal Kongrenin Hedefi Ve İlkeleri

Rojava'daki Kürt partileri arasındaki uzlaşmadan sonra Ulusal Kongre ve Ulusal Birlik bir kez daha Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin odağına oturdu.

Yakın zamanda Marksist Teori'de yayınladığımız bir makalede⁶ Ulusal

Kongre ile ilgili yaklaşımımızı ortaya koymuştuk. Yedi madde halinde açıkladığımız bu yaklaşımımızda bir değişiklik yok. Bu yedi maddeyi hatırlayalım

1) Ulusal kongrenin ilk elde hedefi kendini kurmaktır. Bu kongrenin toplanması başlı başına önemlidir. Bu, sömürgecilere verilmiş esaslı bir yanıt olacak, Kürt ulusuna moral ve motivasyon kazandıracak, ulusal bilinci ve özgür Kürdistan umudunu büyütecektir.

Demokratik ve adil temsiliyet olmadan böyle bir ulusal kongrenin toplanamayacağı açıktır. Hegemonik rekabet ulusal kongrenin toplanmasının önündeki başlıca iç engeldir. Partisel veya grupsal çıkarlar bir kenara bırakılarak, gerektiğinde tavizler pahasına, bu kongrenin toplanması güvenceye alınmalıdır. 2013'te kongrenin hazırlık aşamasında kalmasının başlıca nedenlerinden biri partisel ve grupsal çıkarların öne geçirilmesi, konuya stratejik değil taktiksel yaklaşımlardır.

⁶ <http://www.marksistteori1.org/104-marksist-teori/sayi-28-eylul-ekim-2017/876-kurt-ulusal-kongresi.html>

Kürt ulusal demokratik mücadelesine katılan tüm gruplar kongrede temsil edilmelidir. Ancak bu yoldan ulusal birlik oluşturulabilir. Bunun yapılamadığı koşullarda toplanan bir kongrenin istenen sonucu yaratamayacağı ortadadır.

Tartışma konularının başında gelen temsil oranı sorunu stratejik yaklaşımla aşılabılır. Bir kez böyle ele alındı mı, çeşitli yöntemler devreye sokulabilir. Örneğin, her parti ve kurumun karara uymayı taahhüt etmesi koşuluyla, kongre öncesi bir hazırlık kurultayında seçilecek bir kurul tarafından temsil oranları tespit edilebilir.

Belirlenmiş kurallar çerçevesinde her katılımcının konuşma hakkı ve özgürlüğü güvence altına alınmalıdır. Bu olmadan demokratik bir kongre gerçekleştirilemez.

Kadınların eşit temsil hakkı mutlaka gözetilmelidir. Demokratik ulus bilincinin oluşumunda Kürt kadınlarının oynadıkları ve oynayabilecekleri rol ortadadır. Bunu hesaba katmayanların demokratik bilinci yamuktur, ulusal bilincin gelişmesine hizmet etmez.

2) Kongrenin amacı demokratik ulus bilincini inşa etmek ve bunu Ortadoğu halklarına mal etmektir. Ortadoğu çok uluslu, çok dinli, çok mezhepli bir coğrafyadır. Bu farklılıklar emperyalistler ve bölgedeki egemen güçler tarafından istismar edilmiştir. Bölgede, bırakalım demokratik halkçı bilincin yeşermesini, burjuva demokratik bilinç de gelişmemiştir. Ulus, din ve mezhep egemenler kadar ezilenler için de bir siyasal bayraktır. Ortadoğu'da demokratik ulus bilinci, ancak tüm bunların üstüne çıkarak, bu farklılıkları dışalayan ya da rakipleştiren değil, onları

demokrasi, bir başka deyişle politik özgürlük çatısı altında kapsayan bir yaklaşımla inşa edilebilir.

Kürdistan, yalnızca Kürtlerin değil, Kürdistan'da yaşayan tüm halkların yurdudur; şu ya da bu dine ve mezhebe inananların değil, herkesindir. Bütün ulusların, ulusal toplulukların ve inançların hakları garanti altında olmalıdır.

Ulusal kongre, çoğunlukla asimilasyoncu, kimi kez ırkçı her türlü burjuva ulusalcı ideolojilerle arasına keskin ayrımlar koymalıdır. Kongre daha baştan bunu taahhüt etmeli ve nasıl gerçekleştireceğini karar altına

Ulusal kongre, çoğunlukla asimilasyoncu, kimi kez ırkçı her türlü burjuva ulusalcı ideolojilerle arasına keskin ayrımlar koymalıdır. Kongre daha baştan bunu taahhüt etmeli ve nasıl gerçekleştireceğini karar altına almalıdır.

na almalıdır. Tarihsel haksızlıkları gidermek adına girişilebilecek her türlü intikamcı harekete karşı daha baştan tavrını açıklamalıdır.

3) Başlangıçta her parça demokrasiyi kendi özgün koşullarına göre uygulayabilir ya da uygulanagelen biçimler geliştirilebilir. Aşağıdan yukarıya halkın yönetime katılması esas alınmalıdır. Rojava'da uygulanan sistem bunun laboratuvarıdır. Herkese açık komünler ve meclisler temel temsil organlarıdır. Komünler ve meclisler demokratik iktidarın da-

yanaklarıdır. Halkın iktidara katılımı bu yolla gerçekleştirilir.

Başûr'da uygulanan gelen burjuva parlamentoculuk ulusal demokratik bilincin gelişmesine, ulusal, dinsel, mezhepsel ayrımların çözümüne yeterli bir yanıt değildir. Parlamenter biçim ya sayısal çoğunluğun egemenliğine yol açar ya da yetkilerin nüfus oranlarına göre paylaşılmasına dayanır. Oysa komünler ve halk meclisleri sistemi bu ayrımları aşar; herkesin bulunduğu yerden, ulusal, dinsel ve mezhepsel ayrımına bakılmaksızın, devlet işlerine karışmasına olanak verir. Böylece ulusal, dinsel ve mezhepsel ayrımlar politik temsil niteliğinden arındırılmış olur.

Ulusal kongre birleşik bağımsız Kürdistan'ı hedeflemelidir. Güncelde ise her parçada var olan kazanımları tüm ulusun kazanımı saymalı ve sahiplenmelidir.

4) Ulusal kongre birleşik bağımsız Kürdistan'ı hedeflemelidir. Güncelde ise her parçada var olan kazanımları tüm ulusun kazanımı saymalı ve sahiplenmelidir. Başûr'daki bağımlı federatif yapı yalnızca KDP ve KYB'nin kazanımı değildir, Rojava'dakinin yalnızca PYD'nin kazanımı olmaması gibi. Aksi takdirde bir ulusal bilinç ve birlikten söz edilemez. Rojava ile Başûr sınırı KDP tarafından kapalı tutulur ve geçişler engellenirken hangi ulusal birlikten söz edebiliriz?

5) Ulusal demokratik güçler arasındaki her türden çatışma kesinkes yasaklanmalıdır. Hem parti ve gruplar arasında hem de Rojava ve Başûr

arasında meydana gelebilecek bütün sorunların çözümü ile görevli bir komisyon ulusal kongre tarafından seçilmelidir. Bir çeşit adalet divanı olacaktır bu. Divanın çözemediği konular bir sonraki ulusal kongre gündemine getirilmelidir.

6) Kürdistan'ın diğer bölgelerinde yaşayanlar, Başûr ve Rojava'da kendini yurdunda hissetmeli, herhangi bir seyahat ve çalışma kısıtlamasına tabi tutulmamalıdır. Örgütlenme, söz ve yürüyüş hakları garanti altına alınmalıdır. Kürdistanlı hiç kimse Kürdistan'ın herhangi bir parçasında "yabancı" muamelesi görmemelidir.

7) Ulusal kongre, katılımcılarından birine yönelik bir dış saldırıyı tüm kongreye yapılmış sayılmalı ve bu doğrultuda tutum almalıdır. Dört parçanın herhangi birinin kazanımlarını gasp etme hedefli her türlü girişim ortak bir karşı koyuşla yanıtlanmalıdır. Kongre bu iradeyi en net biçimde ortaya koymalıdır. Dolayısıyla, silahlanma ve askeri hazırlık ortak çabanın ürünü olmalı, her parça diğerinin mücadelesini kolaylaştırmayı görev saymalıdır. Her parçadaki ulusal kongre bileşenleri hiçbir koşulda sömürgecilerin işlerini kolaylaştıracak davranışlar sergilememelidir.

Ulusal Kongre Ulusal Birlik Ve Sınıf Mücadelesi

Rojava'daki deneyimi hesaba katmalıyız. Nasıl Başûr'da PDK ve YNK'yi ABD ve İngiltere barıştırdı ise Rojava'da da ENKS ve PYD'yi ABD ve Fransa uzlaştırdı. Başka güçlerin kendi çıkarları gereği Kürtleri birleştirme girişimleri yerine Kürtler bağımsız inisiyatifleri ile bir araya gelmeyi başarmak zorundalar,

aksi taktirde ortaya çıkmış ve çıkacak olan fırsatları heba etmiş olurlar.

Rojava'daki deneyimden çıkarılması gereken bir diğer ders emperyalizmin ve burjuvazinin hesapları karşı hamleyle bozulmasının imkân dahilinde olduğudur. ENKS'yle PYD'yi geri temelde uzlaştırma çabasına PYD diğer ilerici ulusalcı partileri bağımsız bir irade haline getirerek boşa çıkarmış ve böylece ENKS'yle Türk devleti arasındaki ittifakı da bozmuştur.

Bu deneyden yola çıkılarak hem her parça Kürdistan'da hem de dört parça Kürdistan ve diasporayı kapsayan ilerici ulusal kurtuluş kongrelerini ya da kongreleri yapılarak her parçada ayrı meclis ve onların birleştiği Kürdistan Ulusal Meclisi oluşturulabilir. Demek istiyoruz ki öncelikle yoksulları, işçi ve emekçileri temsil eden ulusalcılar bir araya gelerek birleşik mücadele örgütleri, kongreler ve meclisler oluşturmalı, ulusal burjuvaziyle ittifak da bu meclisler ve kongreler üzerinde gerçekleştirilmeli. Kürt yoksullarının, işçi ve emekçilerin temsilcilerinin, Kürt özgürlük mücadelesinin ilerici, devrimci bölüklerinin ittifakı gerçekleştirildiğinde bir ulusal kongre top-

lanmasının koşulları çok daha elverişli hale gelir.

Ulusal burjuvazi Kürdistan'da giderek Kürt halk kitlelerinden ayrışmaktadır. Bunların bir bölümü bir hayli zenginleşmiştir. Başûr'daki burjuvalaşma bunun tipik örneğidir. Bu nedenle ulusal kurtuluş mücadelesi içindeki hegemonya kavgası her zamankinden daha fazla sınıfsal bir içerik kazanmaktadır. Ezilenlerin ulusal kurtuluştan beklentileri ile zengin sınıflarınki giderek birbirinden daha fazla ayrışmaktadır. Dolayısıyla bütün sınıflardan ulusalcı güçlerin dahil olduğu bir ulusal kongrenin başarılı olması için öncelikle ezilen sınıflardan gelenlerin birliği elzem haline gelmiştir. Ulusal burjuvaziye ulusalçı çizgide tutmanın biricik yolu budur, aksi taktirde yüzünü emperyalizme her zamankinden daha fazla çevirecektir.

Bu analiz bizi ulusal kurtuluşu sosyal kurtuluşla iç içe ele alan sosyalist yurtseverlere Kürdistanlı komünistlere her zamankinden daha fazla rol düştüğüne ulaştırır. Sömürgecilere karşı ulusal birlik, burjuvaziye karşı ezilen sınıfların ittifakı her zamankinden elzem hale gelmiştir.

Doğu Akdeniz'de keskinleşen rekabet

İbrahim Okçuoğlu

Doğu Akdeniz aynı zamanda stratejik açıdan da önemlidir. Bu nedenle emperyalist ülkeler bu alanı rakibine terk etmeyecektir veya yenilerek terk etmiş olacaktır. Çin'in bu bölgede ağırlığını ileride göreceğiz.

Bugün açısından bölgenin stratejik önemi üzerine rekabet ABD ve Rusya arasındadır. Enerji ve stratejik önem üzerine rekabet birbirinden ayrı olarak ele alınamaz; Doğu Akdeniz'in enerji yataklarını ve dünya pazarına sevkiyatını kontrol eden, aynı zamanda bölgenin stratejik önemini de kullanan taraf olacaktır. AB'nin bu konuda bütünlüklü bir politikasının olmadığını göz önünde tutarsak esas ittifaklaşma ya ABD+Türkiye ve diğer ülkeler veya da Rusya+Türkiye ve diğer ülkeler eksenli olacaktır.

Doğu Akdeniz'de Hegemonya Mücadelesi

Her ne kadar Doğu Akdeniz'de, son yıllarda keşfedilen petrol ve doğal gazdan dolayı emperyalist ve kıyıdaş ülkeler arasında giderek keskinleşen bir rekabet söz konusu olsa da bu bölge tarihsel olarak da jeopolitik konumu ve bu bağlamda stratejik önemi bakımından her zaman elde tutulması gereken alan olarak görülmüştür. Tarih boyunca bu bölge, stratejik olarak, keşfedilen enerji kaynaklarının gölgesinde kalamayacak derecede önemli olmuştur:

1-Tarih boyunca büyük güçler bu bölgeyi kendi hakimiyetleri altında

tutmak istemişlerdir. Roma İmparatorluğu Doğu Akdenizi'ni "Mare Nostrium" -Bizim Deniz- olarak tanımlar. Bu bölgeye 15. yüzyılın ortalarından 19. yüzyılın ortalarına kadar, 400 yıl boyunca Osmanlı İmparatorluğu hakim olmuştur. Osmanlı'dan sonra Doğu Akdeniz üzerinde hakimiyet İngiltere'ye, 1945'ten sonra ABD'ye geçmiştir; 1960'lardan sonra ise Doğu Akdeniz üzerinde kapitalist revizyonist blok arasında bölgede hegemonya mücadelesi sürdürülmüştür.

Çarlık Rusyasının ve Kruşçev sonrası SSCB'nin "sıcak deniz"inin ilk adımı bu bölgedir.

2- Doğu Akdeniz, Avrupa-Asya-Afrika kıtalarını birbirine bağlayan bir kavşak konumundadır.

3- Doğu Akdeniz, aynı zamanda, Kuzey-Güney, Doğu-Batı yönlerinde dünyanın önemli bir kavşağıdır.

4-Doğu Akdeniz, Çanakkale Boğazı, Marmara Denizi ve İstanbul Boğazı üzerinden Karadeniz'e; Cebelitarık Boğazı üzerinden Atlantik Okyanusu ve Süveyş Kanalı üzerinden de Hint Okyanusu'na açılan ve böylece önemli kara bölgelerini ve deniz alanlarını birleştiren bölgedir.

5- Doğu Akdeniz, Ortadoğu'nun Akdeniz'e, Ege'ye, Karadeniz'e, Kızıldeniz'e ve Atlantik'e açılan kapısıdır.

Doğu Akdeniz kontrol edilmeksizin, Süveyş Kanalı deniz trafiği kontrol edilemez; Doğu Akdeniz kontrol edilmeksizin Orta Doğu'nun kontrolü etkisiz kalır.

6- Bu coğrafi konumundan dolayı Doğu Akdeniz, dünya ticaretinde önemli bir merkez durumdadır; dünya ticaretinin yaklaşık yüzde 30'unun, Avrupa ticaretinin yüzde 40'ının; Bağımsız Devletler Topluluğu'nun ithalatının yaklaşık yüzde 60'ının ve ihracatının da yüzde 50'sinin; deniz yolu petrol ticaretinin yüzde 20'sinin bu bölgeden geçmesi bu bölgenin önemini göstermektedir.

7-Dünya ticaret trafiği açısından baktığımızda ise şunu görüyoruz: Dünya deniz ticaretinin yüzde 30'u; deniz yoluyla yapılan dünya petrol ticaretinin yüzde 25'i Doğu Akdeniz'den geçmektedir (Bkz.:UNEP, United Nations Envi-

ronment Programme, Mediterranean Action Plan, 2012).

8-Doğu Akdeniz, doğrudan Levant'e (Suriye, Lübnan, İsrail ve Filistin) ve Ortadoğu'ya açılan deniz kapısıdır.

9-Bu özelliklerinden dolayı Doğu Akdeniz, bölge ülkeleri ve emperyalist ülkeler arasında rekabet edilmesi gereken oldukça önemli bir stratejik konuma sahiptir. Doğu Akdeniz kontrol edilmeksizin, Süveyş Kanalı deniz trafiği kontrol edilemez; Doğu Akdeniz kontrol edilmeksizin Orta Doğu'nun kontrolü etkisiz kalır.

10-Doğu Akdeniz'de son dönemde keşfedilen, kısmen üretime açılan ve sondaj çalışmaları devam eden petrol ve doğal gaz kaynakları bölgenin önemini daha da artırmış.

Müdahil Güçler: Amerikan emperyalizminin Doğu Akdeniz'e bakışı:

Amerikan emperyalizmi açısından bölgenin vazgeçilemez önemde olmasının iki nedeni vardır: Birinci neden ister "Avrasya jeopolitikası" açısından olsun isterse de bu stratejiden bağımsız olarak dünya hakimiyeti stratejisi bakımından olsun bu bölge a) Avrasya'yı güneyden çevreleyen mutlaka elde tutulması gereken bir konuma sahiptir. Doğu Akdeniz ve Türkiye, Ortadoğu gibi çevresi Rusya'yı güneyden kuşatmanın üssüdür; b) Rusya, Çin gibi dünya hegemonyası için rekabet gücüne sahip olan emperyalist ülkeler bu bölgeden uzak tutulmalıdır. Bu uzak tutma, bölgedeki enerji zenginliklerine hakim olmaktan ziyade, enerjinin AB ve dünya pazarlarına taşınma rotasını kontrol etmek, böl-

genin dünya ticareti bakımından ve Avrasya kuşatmasındaki stratejik öneminden dolayıdır.

ABD, Doğu Akdeniz'i bölge ülkeleriyle İsrail'in güvenliği merkezli bir ittifak ilişkileri üzerinden elde tutmaya çalışmaktadır.

ABD, aynı zamanda AB'yi güçlendirme bakımından değil, Rus gazına bağımlılığını azaltmak; enerji temelinde AB-Rusya yakınlaşmasını engellemek, dolayısıyla AB üzerinde baskısını devam ettirmek için Doğu Akdeniz enerjisinin AB pazarlarına akışını teşvik etmektedir.

ABD, aynı zamanda AB'yi güçlendirme bakımından değil, Rus gazına bağımlılığını azaltmak; enerji temelinde AB-Rusya yakınlaşmasını engellemek, dolayısıyla AB üzerinde baskısını devam ettirmek için Doğu Akdeniz enerjisinin AB pazarlarına akışını teşvik etmektedir.

Tabii, her şey Amerikan emperyalizminin planladığı, düşündüğü gibi gitmemekte: Türkiye-İsrail arasında ilişkiler eski "normal"liğine dönmediği müddetçe gelişmeler ABD'nin istediği gibi olmayacaktır. Bunun ötesinde ABD'nin, Doğu Akdeniz enerjisi ve AB pazarına sevkiyatı için birbiriyle rekabet eden bölge ülkeleri arasında yatıştırıcı, birleştirici bir rolü geçmişteki etkili düzeyde oynadığı da pek söylenemez. Örneğin Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki çıkarlarına Yunanistan, Güney Kıbrıs,

Mısır penceresinden bakması bunu açıkça göstermektedir. Öte yandan Libya'da ise Türkiye'nin çıkarları yanında tavır alması bölgedeki müttefiklerini birleştiremediğinin diğer örneğidir.

Bunun ötesinde Suriye'de sıkışan ABD, Doğu Akdeniz'de de Rusya ile karşı karşıya kalacaktır. ABD'nin Rusya'yı güneyden kuşatma stratejisi, Rusya'nın Suriye iç savaşına müdahil olmasından ve bu ülkeye yerleşmesinden bu yana büyük bir yara almıştır.

Sonuç itibariyle: Amerikan emperyalizmi açısından Doğu Akdeniz sorunu sadece, bölgede keşfedilen enerjinin çıkarımı ve dünya pazarlarına sevkiyatıyla sınırlı değildir. Amerikan emperyalizmi açısından Doğu Akdeniz, dünya hakimiyeti jeopolitikası ve stratejisi anlamında oldukça önemlidir. ABD'ye göre bu alanda Rusya ve ilerisi için de Çin'in hakim güç olmaları engellenmelidir. Sorun budur.

Rus emperyalizminin Doğu Akdeniz'e bakışı:

Rusya açısından bölge birkaç açıdan önemli:

1) Çarlık döneminden kalma "sıcak denizlere inme" hayalinin gerçekleşmesi.

2) Rusya'nın, Avrasya'nın kuşatılmasında güneyin (Doğu Akdeniz ve çevresinin) işlevsiz hale getirilmesi.

3) Doğu Akdeniz enerjisine sahip olmaktan ziyade bu enerjinin çıkarımını ve sevkiyatını denetim altında tutmak.

Bu nedenlerden ve bu nedenlerle bağlantılı gelişmelerden dolayı Rus emperyalizmi bölgede etkili olmak istiyor. Beklemediği gelişmeler sayesinde etkili de olmaktadır. Ön-

celikle Suriye’de Esad rejimi üzerinden elde ettiği olanaklar (üsler) Ortadoğu ve Doğu Akdeniz coğrafyasında Rusya’sız bir gelişmenin artık olamayacağını göstermektedir.

Rusya, Suriye dışında İsrail, Kıbrıs Rum kesimi, Yunanistan ilişkileri üzerinden etki alanını genişletmeye çalışmaktadır. Çıkarılacak enerjiye ortak olma çabası içindedir; bu anlamda yatırımlar yapmakta ve ilişkide olduğu ülkeleri teşvik etmektedir.

Rusya’nın Doğu Akdeniz’deki faaliyeti, doğrudan Türkiye karşıtı faaliyetlerdir. Ancak, bu karşıtlığın ne zaman neye dönüşeceği zaman içinde anlaşılacaktır. Rusya da ABD

Rusya, Doğu Akdeniz’e kıyıdaş olan Suriye üzerinden enerji rekabetine müdahil olurken, Lazkiye ve Tartus’ta bulunan deniz ve hava üsleriyle de müdahale etmek için hazır olduğunu göstermektedir.

gibi, bölge ülkeleri bakımından aynı ata oynamaktadır. Bunun ötesinde her iki emperyalist gücün bölgedeki faaliyetleri, ister MEB tespiti, isterse de doğal gaz ve petrol arama olsun Türkiye karşıtı faaliyetlerdir. Ancak, bu noktalarda ortaklaşan ABD ve Rusya’nın beraberce Türkiye’yi baskı altına alacaklarını düşünmek de biraz safdillik olur.

Doğu Akdeniz’de rekabetin keskinleşmesi safları netleştirecektir.

Sonuç itibariyle: Rusya, Suriye’de askeri güç olarak varlığını aynı zamanda Doğu Akdeniz’de de nüfuz

sahibi olacak biçimde konumlandırılmıştır. Rusya açısından Suriye, genel olarak Ortadoğu politikası ile Doğu Akdeniz politikasının merkezi üssü konumundadır.

Rusya, Doğu Akdeniz’e kıyıdaş olan Suriye üzerinden enerji rekabetine müdahil olurken, Lazkiye ve Tartus’ta bulunan deniz ve hava üsleriyle de müdahale etmek için hazır olduğunu göstermektedir.

Bu durumdan dolayı Doğu Akdeniz’de Rusya’nın olmadığı bir rekabet düşünülemez.

AB’nin Doğu Akdeniz’e bakışı:

Paris’te toplanan Avrupa, Yakın Ortadoğu ve Afrika’dan 43 ülke (27 AB üyesi ülke ve Akdeniz’e kıyısı olan 16 ülke) tarafından 13 Haziran 2008’de kurulan “Akdeniz Birliği”¹ girişiminin (“Akdeniz Birliği”, 1995’te başlayan resmi amacı Akdeniz’in temizlenmesi; solar enerjisinin teşvik edilmesi; Akdeniz’in kuzey ve güneyindeki ülkeler arasında işbirliğinin güçlendirilmesi olan AB-Barselona sürecinin devamıdır) başarısız kalması, AB’nin giderek önem kazanan Doğu Akdeniz’e ilgisiz kaldığı anlamına gelmez. Özellikle doğal gaz kaynaklarının keşfinden sonra bu bölge AB enerji güvenliği açısından daha da önemli olmuştur.

AB, Rusya’dan doğal gaz alımını azaltmak, bu bağlamda Rusya’ya bağımlı olmamak için sürekli enerji kaynağı arayışı içindedir. Doğu Akdeniz’de doğal gazın bulunması bu bakımdan AB için önemlidir. Bu nedenle bölgedeki doğal gaz aramalarını desteklemektedir.

Bölgeden AB’ye doğal gaz sevkiyatında AB, kendi üyeleri (Yunanistan, Güney Kıbrıs) üzerinden bir

hattın inşasına destek sunmaktadır. Ancak, bunun pek gerçekçi olmadığı da Türkiye'nin MEB girişiminden sonra ortaya çıkmıştır. İsrail'den başlayarak bölgeden AB'ye doğal gaz sevkiyatında en ekonomik hattın Türkiye'den geçtiği de bilinmektedir.

AB'nin Fransa, İtalya ve İngiltere gibi emperyalist ülkelerinin NATO üzerinden Libya'yı bombalamaları aslında AB'nin Akdeniz Birliği üzerinden Akdeniz Alanı ve Ortadoğu'da hakimiyet politikasının bombalanmasından başka bir anlam taşımaz.

AB, Akdeniz Alanı içinde kendi üyesi olmayan ülkelerle politikalarını ortaklaştıramamıştır. Bunun yerine Libya örneğinde olduğu gibi bilateral (ikili) ilişkilerle bu alanda etkili olmaya çalışmıştır, çalışmaktadır.

Doğu Akdeniz'i Paylaşım hamleleri

Bölge ülkeleri olan Kıbrıs Rum Kesimi, Yunanistan, Mısır, İsrail ve Lübnan kendi aralarında "Akdeniz Stratejik İttifakı"nı oluşturdular. Bu ittifaka göre söz konusu ülkeler, bölgedeki doğal gazın işletilmesinde, pazarlanmasında ve ülkelerin kıta sahanlığı paylaşımında anlaştilar. Savaşta olan Suriye ve bilinçli olarak da Türkiye ve Kuzey Kıbrıs bütünüyle bu sürecin dışında bırakıldılar.

AB, Kıbrıs'ın bütününe tek ülke olarak görüyor. AB içinde Doğu Akdeniz'de etkili olmaya çalışan ülkelerin başında da Fransa ve Almanya geliyor. Fransa müdahil olmayı askeri seçenek boyutuna taşıırken, Almanya işi şimdilik diplomasi yoluyla yürütüyor.

İngiltere ise (şimdi AB üyesi değil) Kıbrıs'daki garantörlük rolünden dolayı Doğu Akdeniz'deki gelişmelere doğrudan müdahil oluyor.

Kıbrıs Rum Kesimi, Yunanistan, Mısır, İsrail ve Lübnan arasında imzalanan "Akdeniz Stratejik İttifakı"nın arkasındaki güç öncelikle ABD'dir. AB de bu ittifakın içindedir. Arama ruhsatı verilen şirketlerin menşei meselenin ne olduğunu göstermektedir.

Türkiye, Doğu Akdeniz'de "değerli" yalnızlığını, Libya ile yapmış olduğu MEB ve askeri anlaşmalarla yıkmaya çalışıyor. Yaptığı son hamleler kendi gücüne dayanarak yapılan hamlelerdir. Küresel ve bölgesel güçlerin kendini hesaba katmadan oluşturmaya çalıştıkları Doğu Akdeniz stratejilerini zora sokan hamlelerdir bunlar. Bir taraftan "ulusal çıkar", diğer taraftan da "ulusal çıkarı" koruma hamleleridir; bunlar, Doğu Akdeniz'de Libya ile varılan anlaşma sonucunda sınırları tespit edilen MEB, "ulusal çıkarı" ve Libya ile yapılan askeri anlaşmalar da "ulusal çıkarı" korumayı ifade eden hamleleridir.

Türkiye'yi Doğu Akdeniz'den dışlamaya çalışan güçler şunu söylüyorlar: Türkiye, her ne kadar coğrafi olarak üç kıtanın birleştiği yer ve Doğu Akdeniz'de sınırları en uzun kıyıdaş ülke olsa da, Doğu Akdeniz'de belirlediğimiz ötesinde bir hakkı olamaz.

Hal böyle olunca diktatör Erdoğan da fırsatı kullanarak yayılcı savaş için demagojiyi tırmandırıyor:

“Gecikmiş bir hak teslimi peşindeyiz: Ülkemizin izlediği politika hem kendimiz hem dostlarımız hem de tüm insanlık için gecikmiş bir hak teslimi peşindeyiz”.

“Suskun ve çekingen politika sürdürme lüksümüz yok: Yunanistan ve destekçisi kimi ülkeler bir süredir Türkiye’yi denize adım atamaz hale getirmenin peşindeydi. İsrail’in benzer çabalarda olduğunu biliyoruz. Bizim kimsenin hakkını gasp etmek gibi niyetimiz yok. Artık bu suskun ve çekingen politikayı sürdürme lüksümüz yok. KKTC ve Libya ile başladığımız süreçten vazgeçersek, denize girecek kıyı, olta atacak sahil bırakmayacaklar.” (R. T. Erdoğan’ın açıklaması, 23 Aralık 2019 tarihli Sabah gazetesinden)

Diktatör Erdoğan, “Doğu Akdeniz’de bizi dışlayarak yapmış olduğunuz MEB paylaşımı bir haksızlıktır, hakkımızı teslim edin, hakkımızı almak için mücadele ediyoruz” diyor.

Haksız da değil. Doğu Akdeniz’i Türkiye’yi dışlayarak paylaşan ülkeler gerçekten de Türkiye’ye “Denize girecek kıyı, olta atacak sahil” bırakmadılar. Aşağıdaki paylaşım haritasını bunu gösteriyor:

İlk Paylaşım Senaryosu:

1. Harita bazında Doğu Akdeniz'in paylaşımı:

Doğu Akdeniz’de keşfedilen petrol ve doğal gazın çıkartılması ve pazarlanması bölgenin stratejik önemini enerji bazlı olarak da arttırmış, ittifakların yeniden şekillenmesine neden olmuştur. Başlangıçta Suriye iç savaşının biraz gölgesinde kalan bu kaynaklar üzerine bölge ülkeleri (Filistin, İsrail, Kıbrıs, Türkiye, Mısır, Suriye ve Lübnan) ve emperyalist güçler (ABD/AB-Rusya) arasındaki rekabet, Rusya’nın Suriye’de savaşa aktif katılımıyla keskinleşmiştir. Suriye’de iç savaşın nasıl sonuçlanacağı Doğu Akdeniz’in de hangi güçlerin hakimiyetinde olacağını belirleyecek derecede önemlidir.

Türkiye hariç diğer ülkelerin münhasır ekonomik bölge sınırları tespitinde uluslararası enerji tekel-leri ve onlarla bağlam içinde farklı emperyalist güçler belirleyici bir rol oynadılar. Dolayısıyla, enerji kaynaklarının daha işlenmediği bu dönemde ortaya çıkan rekabet, bölgenin paylaşımıyla ilgilidir. Bunun ötesinde bu bölgede elde edilen petrol ve doğal gazın başta Avrupa olmak üzere dünya pazarlarına nasıl; hangi güzergah üzerinden sevk edileceği sorunu da henüz çözülmemiştir.

Doğu Akdeniz'de Türkiye-Güney Kıbrıs Rum Kesimi-Yunanistan ve Mısır; Türkiye-İsrail; İsrail-Lübnan; İsrail-Mısır; Suriye-İsrail; İsrail-Filistin arasında bu enerji sahasının paylaşılması üzerine açık, kapalı rekabet; bu rekabete emperyalist ülkelerin doğrudan ve dolaylı olarak müdahil olmaları veya bölge ülkelerinin emperyalist güçlerin çıkarlarını hesaba katarak rekabet etmeleri; buna ek olarak İran ve Basra Körfezi kaynaklı petrol ve doğal gazın Irak-Suriye üzerinden Akdeniz'e ulaştırılması sorunu, bu bölgedeki rekabetin ne denli bölgesel olmaktan çıktığını göstermektedir.

Yukarıdaki harita Kıbrıs'da Türk ve Rum yönetimleri dışında açılan ruhsat alanlarını ve aynı zamanda tekeller arasındaki rekabeti göstermektedir. Aşağıdaki haritada da petrol ve doğal gaz rezervlerinin oldukça zengin olduğu Levant çanağı olarak tanımlanan alanı görüyoruz. Bu alanda Filistin-İsrail, İsrail-Lübnan arasında çelişkiler,

bölgesel kalamayacak derecede derinleşecektir.

Sorun Doğu Akdeniz'de keşfedilen petrol ve doğal gazın sadece nasıl paylaşılacağıyla sınırlı değildir. Paylaşım üzerine rekabet sürerken, çıkarılacak enerjinin Avrupa başta olmak üzere dünya pazarlarına taşınabilmesi için güzergah üzerine de birbiriyle rekabet eden projeler gündeme getirilmiştir.

Bu projeler içinde Türkiye'yi tamamen dışlayanlar olduğu gibi, "olmazsa olmaz" yapan projeler de var.

İlk Paylaşım Senaryosuna Göre Boru Hattı Güzergahı:

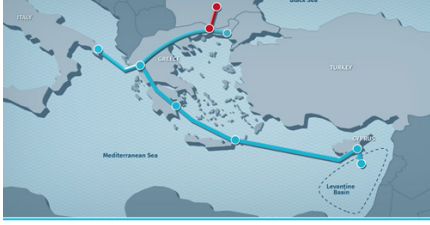

İran-İrak-Suriye-Doğu Akdeniz-Avrupa hattı:

Güzergah konusunda Türkiye açısından felaket senaryosu herhalde bu projede ifadesini bulmaktadır. Bu projenin gerçekleştirilebilmesi için Doğu Akdeniz'in tamamen Rusya-İran kontrolünde olması gerekir. Bu, Mısır ve Libya doğal gazını da söz konusu hatta bağlayacak derecede bir Doğu Akdeniz hakimiyetidir. Bu proje, ABD/AB'nin Rusya'yı Avrupa pazarlarından dışlamasına karşı aynı pazarlara girmek için başka bir güzergahın mümkün olabileceğini göstermektedir.

Diğer taraftan Rusya-İran veya İran-İrak-Suriye hattı olmasa da Doğu Akdeniz'de elde edilen enerjinin Avrupa pazarlarına denizden geçen

hatla sevkiyatı mümkündür. Ama bunun gerçekleşebilmesi için doğal gazı çıkartan ülkelerin kendi aralarında böyle bir hattın inşası için anlaşmaları gerekir. Aşağıdaki haritada bunun ilk adımını görüyoruz.

Türkiye açısından ikinci felaket senaryosu “Doğu Akdeniz (EAST-MED) Boru Hattı Projesi”dir.

Yunanistan Başbakanı Kyriakos Miçotakis, İsrail Başbakanı Benyamin Netanyahu ve Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Nikos Anastasiades Atina’da EastMed Doğu Akdeniz doğal gaz boru hattı projesinin gerçekleştirilmesi için anlaşmışlardır. Yukarıdaki harita bu projeye göre boru hattı rotasını göstermektedir.

İlk Paylaşım Senaryosunda Olmaması Gereken Boru Hattı:

Rusya doğal gazına bağımlı kalmak istemeyen veya gaz temin etme kaynaklarını çeşitlendirerek bu bağımlılığı geriletme isteyen Avrupa’ya doğal gaz satmak için harekete geçen İsrail, sevkiyatın en ekonomik olarak Türkiye üzerinden sağlanabileceği için denizaltında

Ceyhan’a kadar uzanan bir boru hattı için Türkiye’nin kapısını çaldı. O dönem “Mavi Marmara” meselesinden dolayı Türkiye ile ilişkilerin gergin olması, İsrail’in sonuç alması önünde engel oldu. İsrail, ABD’nin baskısıyla “Mavi Marmara” saldırısı için özür dilese de sonuç alamadı. Bunun ötesinde inşa edilmesi durumunda bu hat, Lübnan ve Suriye karasuları dışında, ama Kıbrıs Rum kesimi karasuları içinde geçecekti. Buna da Kıbrıs Rum Kesimi onay vermemekte.

İkinci Paylaşım Senaryosu:

Bir taraftan, Türkiye hariç Doğu Akdeniz’e sınırdaş diğer ülkeler, münhasır ekonomik bölge sınırlarının tespitinde uluslararası enerji tekelleri ve onlarla bağlam içinde farklı emperyalist güçlerle çıkar birliği temelinde ortak hareket ederken Türkiye, BM’nin devlet olarak tanıdığı Libya (“Ulusal Mutabakat Hükümeti”) ile 27 Kasım 2019’da imzaladığı anlaşmayla Doğu Akdeniz’deki Kıta Sahaneliği/Münhasır Ekonomik Bölge sınırlarını belirledi. Arkasından askeri alanda işbirliği anlaşması ve Libya’ya asker gönderme sorunu gündeme geldi. Türkiye’nin Libya ile attığı bu adımlar, Doğu Akdeniz’in kıyıdaş ülkeler arasında paylaşımı üzerine rekabeti keskinleştirdi. Öncelikle Yunanistan, Kıbrıs Rum Kesimi, İsrail ve Mısır öncülüğünde Doğu Akdeniz’in MEB bazlı paylaşımı, Türkiye-Libya arasındaki MEB anlaşmasıyla tartışılır hale getirildi. Doğu Akdeniz’de Türkiye’nin doğrudan müdahil olmasından ve askeri korumayla sondaj gemilerini Doğu Akdeniz’e salmasından bu yana üstü kapalı rekabet dönemi sonlandı.

TÜRKİYE'NİN DOĞU AKDENİZ'DEKİ MUHTEMEL MÜNHASİR EKONOMİK BÖLGESİ**İkinci Paylaşım Senaryosuna Zemin Teşkil Eden Sav, Libya İle Deniz Komşuluğu:**

Kapitalizmde adaletli bir paylaşım söz konusu değildir. Bu sistemde paylaşımın dayanağı güçtür. Gücün varsa, paylaşım da gücün oranında olur. Bu her iki harita bu gerçeği göstermektedir. AB güdümünde hazırlanan ilk haritada esas itibariyle Yunanistan/Kıbrıs Rum Kesimi'nin MEB çıkarları esas alınmıştır. Türkiye'ye bu paylaşım dayatılmıştır. Bu paylaşımın gerçekleşmesi için güç kullanımı esastır. Diktatör Erdoğan önderliğinde Türkiye, bu paylaşımı kabul etmediğini, gerekirse güç kullanmaya hazır olduğunu açıklamıştır.

İkinci haritada Türkiye/Libya ortaklığının çıkarlarına; deniz komşuluğu savına göre bir MEB paylaşımı söz konusudur. Bu paylaşımın gerçekleşmesi için de güç kullanımı esastır. Bu sefer Türkiye "Bu paylaşımı kabul ettirmek için güç kul-

lanımına hazırız" diyor ve ona göre hareket ediyor.

Her iki durumda da zor kullanımı söz konusu. Her iki durum da diktatör Erdoğan'a demagoji fırsatı vermektedir. Ve Erdoğan'ın kalemşor askerleri işbaşı yapmakta gecikmediler. Savaş naraları atmaya, toplumu resmen yeni bir savaşa hazırlamaya; ulusal çıkarların savunulmasının kaçınılmaz olduğunu, askerinin hazır olduğunu dillendirmeye başladılar. "Bütün bunları kendi gücümüze dayanarak yapacağız" lafından geçilmez oldu. En önemlisi ise ulusal güvenlik politikasına yeni bir boyut kazandırılmasıdır.

İddia büyük:

"Bugünün Türkiye'si içine kapanamaz, bölgesindeki gelişmeleri olduğu gibi izleyemez. Bu sadece tarihsel bir sorumluluk değil aynı zamanda büyük bir devlet olmanın getirdiği bir zarurettir. Bu yüzden güneydeki terör devletini bitirmek için operasyonlar düzenlediği gibi Doğu Akdeniz'de de egemenlik haklarının ihlaline izin vermeyecektir. Anlaşmadan sonra küstahça açıklamalar yapan Güney Kıbrıs bir yana AB, ABD'de ve Rusya'dan gelen tepkiler Türkiye'nin kendi Doğu Akdeniz politikasını yürütmesini engellemeyecektir. Artık egemenlik hakları için mücadele eden, daha aktif dış politikalarla artık sahada olan bir Türkiye var." (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun, 21 Aralık 2019)

Doğu Akdeniz'de çıkar çelişkilerinin keskinleşmesi Kıbrıs sorununun da fiili çözümünü dayatıyor. Kıbrıs sorunu çözülmeden Kıbrıs'ın bütünü tek ülke olarak AB üyesi yapılması, son gelişmelerin gösterdiği gibi adanın üs ve silah deposuna dö-

nüşmesini beraberinde getirmiştir. Doğu Akdeniz kaynaklarının paylaşılması kabul eden ülkeler, Kıbrıs Rum kesiminde üsler kurmaklardır.²

Türkiye, Doğu Akdeniz'den ancak savaşla çıkartılabilir ve Sevilla MEB anlaşmasına mahkum edilebilir. Peki, Türkiye'ye karşı, onu Doğu Akdeniz'den çıkartmak ve Sevilla MEB anlaşmasına mahkum etmek için kim savaşacak? Yunanistan mı, Mısır mı, İsrail mi, Fransa mı veya AB mi, ABD mi, Rusya mı?

Gerek Doğu Akdeniz'de MEB paylaşımı yapan ülkeler ve gerekse

Doğu Akdeniz'de enerji pastası büyük. Hiçbir güç, başka bir gücün bu pastayı tek başına sahiplenmesini istemeyecektir.

Türkiye burjuvazisi, bütün taraflar, ulusal çıkarlar adı altında Doğu Akdeniz'i ve alandaki doğal zenginlikleri kendi çıkarları yönünde paylaşmak, birbirlerinin aleyhine üstünlük sağlamak için rekabet ediyor, çatışıyorlar. Savaş çanları çalarak, gerçekte halklar arasında barışçı işbirliğinin, zenginlikleri adilce paylaşmanın ancak işçi sınıfı ve ezilenlerin iktidarı almaları yoluyla sağlanabileceğini bir kez daha kanıtıyorlar.

Doğu Akdeniz'de enerji pastası büyük. Hiçbir güç, başka bir gücün bu pastayı tek başına sahiplenmesini istemeyecektir. Bu durumda ABD, Rusya'nın, Rusya da ABD'nin tek başına bu enerji pastasını sahiplenmesine izin vermeyecektir. Doğu Akdeniz'in enerji kaynaklarının

paylaşımı güç, gövde gösterisi ile sağlanacaktır. Bu da bölgede gözü olan emperyalist ülkeler ile kıyıdaş ülkeler arasındaki ittifaklaşma ile mümkün olacaktır. Yukarıdaki haritalar muhtemel ittifaklaşmanın nasıl olacağını göstermektedir.

Libya ile MEB anlaşması faşist diktatörlüğün elini güçlendirmiştir. ABD ve Rusya karşısında tek başına sonuç alamayacağını bilen diktatör Erdoğan, yine, Suriye'de olduğu gibi her ikisiyle dengeli bir yakınlaşma-uzaklaşma taktiğiyle sonuç almaya çalışacaktır.

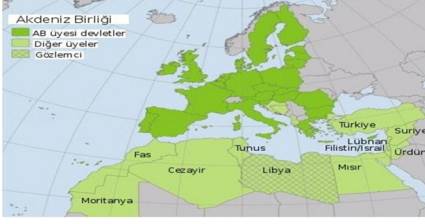
Doğu Akdeniz aynı zamanda stratejik açıdan da önemlidir. Bu nedenle emperyalist ülkeler bu alanı rakibine terk etmeyecektir veya yenilerek terk etmiş olacaktır. Çin'in bu bölgede ağırlığını ileride göreceğiz. Bugün açısından bölgenin stratejik önemi üzerine rekabet ABD ve Rusya arasındadır.

Enerji ve stratejik önem üzerine rekabet birbirinden ayrı olarak ele alınmaz; Doğu Akdeniz'in enerji yataklarını ve dünya pazarına sevkini kontrol eden, aynı zamanda bölgenin stratejik önemini de kullanan taraf olacaktır. AB'nin bu konuda bütünlüklü bir politikasının olmadığını göz önünde tutarsak esas ittifaklaşma ya ABD+Türkiye ve diğer ülkeler veya da Rusya+Türkiye ve diğer ülkeler eksenli olacaktır.

Yani Doğu Akdeniz'in paylaşımında öncelikle ABD-Rusya-Türkiye üçlüsünün nasıl adım atacakları, nasıl bir ittifaklaşmaya gidecekleri belirleyici olacaktır.

Açıklamalar:

¹ "Akdeniz Birliği": Paris'te toplanan Avrupa, Yakın Ortadoğu ve Afrika'dan 43 ülke (27 AB üyesi

ülke ve Akdeniz'e kıyısı olan 16 ülke) "Akdeniz Birliği"ni kurdu (13 Haziran 2008). Fransa'nın inisiyatifıyla Sarkozy'nin "eseri" olarak kurulan bu birlik, 1995'te başlayan AB-Barselona sürecinin devamıdır. Resmi amaç: Akdeniz'in temizlenmesi; solar enerjisinin teşvik edilmesi; Akdeniz'in kuzey ve güneyindeki ülkeler arasında işbirliğinin güçlendirilmesi.

Tunus ziyaretinde Sarkozy, "Akdeniz Birliği"nin herkes için barış ve refah getireceğini açıklıyor ve "Gerçekleşmesi durumunda Akdeniz Birliği dünyayı değiştirecektir" diyordu.

Açıklanan kuruluş nedenlerini bir kenara bırakalım ve Fransa'nın kurulmasına öncülük ettiği bu birliğin esas amacının ne olabileceğine "Grand Nation"un ("Büyük Fransız ulusu") dünyaya bakışıyla bakalım. Yani Fransa'nın bu jeopolitik açılımının arka planında ne var?

AB'nin doğu ve orta Avrupa genişlemesiyle bu yeni üyeler doğrudan Alman nüfuzu altına girdiler. Fransa da güneye doğru genişlemeyi gündemleştiriyor ve bu alanın kendi payına düştüğü düşüncesinden hareket ediyor. Bu birliği, sömürgeci konumunun yok olmasını engelleyecek bir araç olarak görüyor.

AB, "Akdeniz Birliği" üzerinden Kuzey Afrika'ya doğrudan uzanıyor. Böylece "Akdeniz Birliği" AB açısından Afrika'ya sıçrama tahtası oluyor.

Bunun ötesinde "Akdeniz Birliği" sadece Fransa için değil, bir bütün olarak AB için çok önemli başka bir işleve de sahip oluyor: Afrika'dan gelen göçmenlerin AB'ye girişinin engellendiği sınır; göçmenlerin elit takımının AB'ye alındığı, ama büyük kitlesinin alınmadığı sınır kapısı. Bu rolü, bu jandarmalığı şimdiye kadar Fas, Tunus ve Libya gönüllü olarak yerine getirmişler ve bu çabaları da karşılıksız kalmamıştır.

"Akdeniz Birliği" konferansına, kuruluşuna katılmayan tek ülke Libya olmuştur. Kaddafi, bu planın Arap dünyasını böleceği düşüncesindedir.

Fransa da güneye doğru genişlemeyi gündemleştiriyor ve bu alanın kendi payına düştüğü düşüncesinden hareket ediyor. Bu birliği, sömürgeci konumunun yok olmasını engelleyecek bir araç olarak görüyor.

² Buna karşın Kıbrıs Türk kesiminde ise Türkiye, mevcut askeri varlığını takviye ediyor; deniz üssü, İHA ve SİHA üslerinin kurulması adımları çoktan atıldı. Yani her iki taraf da Kıbrıs adasının kendi çıkarlarına göre fiili bölünmüşlük sınırları içinde kullanıyor ve silahlandırıyor. Doğu Akdeniz'deki bu rekabet, adada yaşayan farklı halkların (Türklerin ve Rumların) toplumsal bütünleşmesini imkansızlaştıracaktır. Birleşmek için, şimdiye kadar atılan adımlara benzer adımların atılmasının maddi zemini pek kalmamıştır. Ancak Kıbrıs halklarının devrimci mücadelesi

sonucunda kurulacak sosyalist bir düzende adanın toplumsal birliği sağlanabilir. O zamana kadar Türkiye, adayı, Türk kesimini, Doğu Akdeniz ve ötesi (Kuzey Afrika, İsrail, Mısır) hareketler için üs olarak,

sıçrama, yakın tehdit merkezi olarak kullanacaktır. Adanın Rum kesimi de öncelikle AB, Yunanistan ve İngiltere tarafından aynı amaçla kullanılacaktır.

Libya'da emperyalistler arası "it dalaşı"

İbrahim Okçuoğlu

Kore'ye asker gönderen Türkiye ile bugün Rojava'yı kısmen işgal eden ve Libya'ya asker gönderme kararı alan Türkiye arasında niteliksel bir fark vardır. Kore'ye asker gönderen Türkiye, Amerikan emperyalizmine uşaklık yapmaya hazır olduğunu kanıtlamaya çalışan, Amerikan çıkarları için savaşan bir Türkiye'ydi. Mükafatı NATO'ya girmek oldu. Afganistan'a asker gönderen Türkiye, keza Amerikan emperyalizminin Avrasya jeopolitikasına koşulan bir Türkiye'ydi. NATO adına oraya gitti. Rojava'nın bazı bölgelerini işgal eden Türkiye, bu işgali yeni güvenlik konseptiyle açıklayan, ABD ve Rusya'ya rağmen ve onların rızasıyla bu işgali gerçekleştiren bir Türkiye'dir. ABD adına gitmedi, ABD'ye rağmen gitti. Rusya adına gitmedi. Kendi adına gitti.

"Türkiye'nin savunması Libya'dan başlıyor, yeni konsept bu. Türkiye terörle mücadele konseptini 'terörü sınır dışında önlemek' şeklinde değiştirdi.

Türkiye'nin Libya ile yaptığı anlaşmalar, "her türlü hak ve çıkarlarını da sınır ötesinde koruma konsepti"ne işaret ediyor." (Akşam gazetesi, 17 Aralık 2019)

"Libya'ya asker, savunma kalkanını orada kurmaktır." (Haber7, 16 aralık 2019, haber7)

"Akdeniz Kalkanı Harekatı Libya'ya kadar genişletilmeli..."

Emekli Tümamiral Cem Gürdeniz, ... Yunanistan'ın hamlelerini önlemek maksadıyla Akdeniz Kalkanı

Harekatı'nın Libya'yı kapsayacak şekilde genişletilmesi gerektiğini vurguladı." (Yeni Şafak, 26 Aralık 2019)

"Türkiye'nin güvenliği Misak-ı Milli Sınırlarının Ötesinde Başlar.

Küreselleşme çağında Misak-ı Milli sınırlarının güvenliği sınırların ötesinde başlar. Yani Türkiye'nin güvenliği, bu çağda Misak-ı Milli sınırlarının ötesinde başlar. Siz hattı geniş çizmezseniz, bu küreselleşme çağında ülkenizin ulusal sınırlarını dahi koruyamazsınız. Biz bunun örneklerini defalarca gördük. Libya birilerine çok uzak gelebilir. Libya bizim deniz komşumuzdur. Libya bizim sadece tarihi bağlarımız olduğu

bir yer değil aynı zamanda Kuzey Afrika'nın en belirleyici ülkelerinden biridir. Kuzey Afrika'da bir kriz olduğunda bütün Akdeniz ülkeleri bundan etkilenir, Türkiye bundan etkilenir. Bu, 'Libya'da ne işimiz var?' sözü çok dar bir bakış açısının cümlesidir." (Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın, 29 Aralık 2019)

Alman Savunma Bakanı Peter Struck 5 Aralık 2002'de ne demişti? "Almanya'nın güvenliği Hindikuş'ta savunulur", yani Almanya'dan 7 bin km uzakta.

ABD, en azından 10 bin km uzaktan gelerek, Almanya en azından 7 bin km uzağa giderek Afganistan'da ulusal güvenliklerini sağlarken, Türkiye kendi ulusal güvenliğini bir

Bu saldırı sonucunda Kaddafi rejiminin devrilmesi ve Bengazi muhalefetinin iktidar olmasıyla Libya petrol ve doğal gazının enerji tekellerinin eline geçmesi ulaşılmak istenen hedeflerden biridir.

adım ötedeki Libya'da sağlamak için neden adım atmasın? Nihayetinde Libya'ya asker gönderme teskeresi de Meclis'de kabul edilmiştir.¹

Öncesi:

Kuzey Afrika ve Ortadoğu'da halk ayaklanmaları koşullarını ve iç savaş fırsatı olarak kullanan ABD ve AB emperyalistleri NATO önderliğinde Tunus ve Mısır değil de, Libya'ya doğrudan askeri müdahale ettiler. Jeostratejik çıkarlarını genişletmek için. Kaddafi ve en yakın çevresi-

nin Libya'yı terk etmesi ve Bengazi eksenli muhalefetin iktidara gelmesiyle çıkarlarını büyüteceklerdi. Kaddafi'yi susturmak ve bu değişimi sağlamak için de BM 17 Mart 1973 tarihli bir bildirgesine sığınarak Libya hava sahası üzerinde uçuş yasağı koydular.

Uçuş yasağı kararı ve uygulaması için "sivil halkın korunması" demagojisi öne sürüldü. Ama bu arada sayısız insan NATO bombalarında katledildi.

Önce Amerika'nın doğrudan komutanlık ettiği Libya'ya havadan saldırılar, sonra NATO'ya devretteler.

Libya ve Emperyalistler Arası Çelişkiler

Arap ülkelerindeki kalkışmalar, krizler, devrimler, savaşlar, ayaklanmalar çağını güncelliyor. Blokları ve ittifakları soru götürüyor. Emperyalist ülkeler arasındaki; ABD-AB-Rusya- Çin ve AB içi emperyalist güçler (Almanya-Fransa) arasındaki çelişkileri açığa çıkartıyor. Libya'ya saldırı kararı ve uygulaması emperyalistler arası çelişkilerin de etkili olduğu bir süreçtir.²

Libya'ya saldırı aynı zamanda petrol için bir savaştır. Libya dünyanın en büyük petrol rezervlerine sahip olan ülkelerinden biridir. Bu saldırı sonucunda Kaddafi rejiminin devrilmesi ve Bengazi muhalefetinin iktidar olmasıyla Libya petrol ve doğal gazının enerji tekellerinin eline geçmesi ulaşılmak istenen hedeflerden biridir.

Libya üzerine emperyalistler arası rekabette karşılıklı yoklama aşaması:

Almanya, Libya'da iç savaş sonlandırmak için aracı olma rolüne

geçen sene soyunmuştu. 11 Eylül 2019'da Trablus'ta Alman elçisinin savaşı sonlandırmak için uluslararası bir konferans düzenleneceğini açıklamasından bu yana bir kaç deneme yapıldı. Ancak Rusya-Türkiye inisiyatifinde Moskova'da 13 Ocak'ta düzenlenen Libya'da tarafları barıştırma çabasının başarısız kalmasından sonra Almanya'nın yoğun çabası sonucunda 19 Ocak'ta Berlin'de gerçekleştirilen konferans, sonuç itibariyle "dağ fare doğurdu"dan öteye geçmeyen bir şekilde sonlanmıştı.

Katılımcılar sonuçta 55 maddelik bir "barış planı" ortaya çıkardı, ama Hafter, daha önce Moskova'da hazırlanan ateşkes anlaşmasını imzalamadığı gibi bu planı da imzalamadı.³

Ateşkes çabaları ve BM'nin rolü, silah ambargosu, dış müdahalelerin sonlandırılması, siyasi sürece dönüş, ekonomi ve petrol, taraflar arasında temas ana başlıklarında Libya sorunu BM'ye havale edildi. Böylece Libya sorunu "barışçıl çözümü" başka bir bahara kaldı.

Libya'ya "barış" getirmek için birbirine benzemezler bir koalisyon oluşturdular, sorunu çözmek için masa başında bir araya geldiler. Bu türden sorun çözme çabaları yeni değildir. Hele bu işin içine BM karıştırılıyorsa bunun anlamı, uzun sürecek bir "itiş-kakış" maratonu başlatılıyor demektir. Bir araya gelen güçlerin kesin saflaşması henüz oluşmamıştır, süreç içinde genel anlamda Afrika ve özel olarak da Libya eksenli

Kuzey Afrika sahasında jeopolitik gücü olan emperyalist ülkeler etrafında bir kümelenme olacaktır. Bu kümelenmede Rusya'nın, ABD'nin aynı safta olması mümkün değildir. Bu sahada ABD ve Rusya esas rekabet odaklarıdır. Bu aşamada Çin'in doğrudan, aktif olarak "topa girme" niyetinin olmadığı, aynen Suriye sorununda olduğu gibi bir politika izleyeceği anlaşılıyor.

Libya konusunda da çatlak seslerin çıktığı AB'nin iştahlı hareketi sonucu değiştirmeyecektir. Ortadoğu ve Suriye sahasında seyirci kalmanın pek ötesine geçemeyen veya ABD'nin varlığından dolayı orada olan AB'nin Fransa gibi üye ülkeleri şimdi AB'nin Akdeniz politikasından dolayı Libya sorununda iştahlı kabarmış bir anlayışla aktif hareket etmeye başladılar. Bu türden ülkele rin başını Almanya çekmektedir.

Suriye sorununda izleyici olan AB, Libya sorununda aktif izleyici olmanın ötesine pek geçemez. Buna ABD-Rusya arasındaki rekabet izin vermez; AB ancak taraf olabilir. Fransa'nın Libya'da desteklediği Hafter güçlerine askeri yardım yaparken AB'yi yanında bulamaması bu etkisizliğin ve AB içindeki emperyalist rekabetin örneğidir.

AB'nin Rusya ile ortak hareket etmesi de mevcut dünya konjonktüründe pek mümkün gözükmemektedir. Bu, açıktan açığa Libya eksenli Kuzey Afrika ve Doğu Akdeniz'de Batı dünyasının bölünmesi, AB'nin açıktan ABD politikasına karşı gelmesi ve karşı tarafta, Rusya yanında yer alması anlamına gelir.

Rusya'nın tavrı henüz açık değildir. Her ne kadar Hafter'e askeri destek veriyor olsa da, her iki tarafla ilişkisini sürdürmektedir.

Soruna başından bu yana müdahil olan Amerikan emperyalizmi, Libya'daki gelişmelere uzaktan bakıyor görünümümü veriyor, güya önemsemiyor. Şimdilik işin BM'ye havale edilmesinden memnun gözüküyor, BMGK üzerinden Libya sorununu kontrol edebileceğini düşünüyor, yani son açıklamaların da gösterdiği gibi Sarrac hükümeti yanında yer alıyor. Ama hem Erdoğan'a hem de Sisi'ye "Seni anlıyorum" diyor.

Aynen Suriye sorununda olduğu gibi Libya sorununda da Doğu Akdeniz'de, Libya eksenli Kuzey Afrika'da rekabet eden küresel iki oyuncu etrafında bir kümelenmenin oluşmasına doğru bir gelişmenin başındayız. Tabii, Suriye'den farklı olarak bu alan oldukça geniş ve enerji kaynağı olma ve dünya jeopolitikasında stratejik öneme sahip olma bakımından çok daha önemlidir ve bu nedenle de bu geniş sahadaki rekabet çetin olacaktır.

Suriye'de olduğu gibi Libya'da da son kertede bir tarafta Rusya diğer tarafta da ABD başat güç olacaktır. Dünya jeopolitikasında söz sahibi olan ve olmak isteyen bu iki emperyalist ülkenin Doğu Akdeniz'de ve Libya'da ortak hareket etmeleri, ancak en fazlasıyla güç dengesinin bir göstergesi olabilir; bu durumda

bu denge değişince ortak hareket etmenin de bir anlamı kalmaz. Bu her iki emperyalist ülke için esas olan birbirine karşı rekabettir. Bu nedenle Suriye'de olduğu gibi Libya'da da, Doğu Akdeniz'de de rekabet eden güçler saflaşmasının başını çekecekler.

Libya sorununa müdahil olan ülkelerin her biri "Kendim için bir şey istiyorsam namerdim" diyor. Hepsi Libya'da ateşkes ve barış istiyor! Ancak gerçek şu: Bu ülkelerin önde gelenlerinin her biri, birer emperyalist hayduttur. Hepsi "barış" adı altında Libya'nın talanında aslan payını kapmak istiyor.

Libya'da emperyalistler arasındaki rekabetin şekillenmesi, genel anlamda Kuzey Afrika ve Sahra bölgesinden başlayarak bütün Afrika'da emperyalistler arası çelişkileri tetikleyeceğinden daha fazla keskinleştirecektir. Burada bir taraftan Çin, diğer taraftan ABD, Fransa, kısmen Rusya ve Türkiye karşı karşıya gelecektir.

Libya'da emperyalistler arasındaki rekabetin şekillenmesi, Doğu Akdeniz'in paylaşımında da doğrudan belirleyici olma özelliği taşımaktadır.

Ne diyordu Lenin "Emperyalizm..." yapıtında? "*Kapitalizmde*

nüfuz bölgelerinin, çıkarların, sömürgelelerin paylaşılması konusunda, paylaşım katılanların gücünden, bunların genel ekonomik, mali, askeri vb. gücünden başka bir temel düşünülemez. Oysa paylaşım katılanların gücü aynı şekilde değişmektedir, çünkü kapitalizmde farklı girişimlerin, tröslerin, sanayilerin, ülkelerin, eşit şekilde gelişecekleri düşünülemez. Almanya, yarım yüzyıl kadar önce kapitalist gücü o zamanki İngiltere'nin gücüyle karşılaştırıldığı zaman, zavallı, önemsiz bir ülkeydi; Rusya'yla karşılaştırıldığı zaman Japonya da aynı durumdaydı. On ya da yirmi yıllık bir süre içinde, emperyalist güçlerin nispi kuvvetlerinin değişmeden kalacağını söyleyebilir miyiz? Kesinlikle söyleyemeyiz".

Lenin'in bu analizinin ne anlama geldiğini Suriye sahasında anlamak için bayağı direnildi. Şimdi de Libya sahasında anlamak için gerçeklik karşısında direnmenin bir anlamı olmayacaktır.

Libya Üzerine Emperyalistler Arası Rekabet Karşılıklı Yoklama Aşamasını Henüz Geçmedi

Berlin konferansında kararlaştırılan ateşkes uygulanamamıştır. Bunun açık nedeni, kararı imzalayan Hafter'in kısa zamanda Ulusal Mutabakat Hükümeti'ni devirmek için silahlı mücadeleyi yoğunlaştırarak saldırıya geçmesidir. Ancak, Türkiye'nin çatışmalara doğrudan müdahil olmasından sonra savaşın seyri, Hafter güçlerinin aleyhine değişmiş, birçok stratejik kentin/bölgenin Hafter güçlerinden geri alınmasından sonra Ulusal Mutabakat Hükümeti güçleri Sirte'yi kuşatınca Hafter ateşkesten bahsetmeye başlamıştı. Hafter, Mısır'a gitti. Sisi ile hazırlanan ve Rusya'nın da destek-

lediği "Kahire Deklersayonu" ortak basın bildirisini 6 Haziran'da açıkladı.

Bu arada Rus ve Türk heyetlerinin görüştüğü, Dışişleri ve Savunma Bakanlarının İstanbul'da görüşecekleri duyurulmuştu. Ancak, yapılan açıklamaya göre gündem maddeleri üzerinde anlaşma sağlanamadığı için görüşme ertelenmiştir.

Açık ki, Türkiye ve Rusya bir biçimde Suriye sahasında sürdürdükleri Astana formatlı politikayı Libya'da da uygulamanın yol ve yöntemlerini aramaktalar. Sadece bu durum; Libya sorununda her iki ülkenin inisiyatifi ellerinde tuttuğunu; Libya'da konumunu güçlendiren ülkelere

Açık ki, Türkiye ve Rusya bir biçimde Suriye sahasında sürdürdükleri Astana formatlı politikayı Libya'da da uygulamanın yol ve yöntemlerini aramaktalar.

birisinin Rusya, diğerinin de Türkiye olduğunu göstermektedir.

Müdahil güçler arasında ittifak arayışları:

Libya sahasında ABD-Rusya-Türkiye arasındaki ittifaklaşma nasıl şekillenecek?

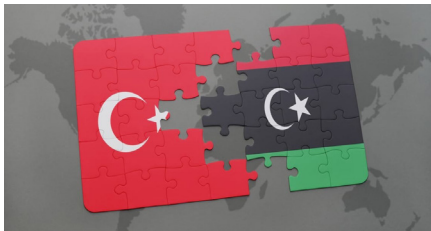
ABD-Rusya-Türkiye arasındaki "üçlü ittifak"ın, Suriye sahasında nasıl şekillendiğini gördük. "Erdoğan'a izin vermezler, azarlar, hizaya getirirler, haddini bildirirler" düşüncesinden hareket edenler yanıldılar. Hem Putin hem de Trump, Erdoğan'dan memnunlar. El ele verip Rojava devrimini tasfiye edenler bunlardır. Aralarında çıkara dayanan, bir çelişki-denge ilişkisi

olan “kutsal ittifak” kurulmuş. İki- si (Rusya ve ABD) küresel oyuncu, diğeri (Türkiye) ise ancak bölgesel oynuyor. Her iki küresel oyuncunun bölgemizde birbirini alt edebilmesi için bölgesel oynayan Türkiye’ye ihtiyacı var.

Bu “ittifak”ın oluşmasına zemin oluşturan hesaplar kısa vadeli değildir; uzun vadeli ve jeopolitiktir. ABD ve Rusya şu veya bu konuda anlaşabilirler ve Türkiye açıkta kalabilir. Bu mümkündür. Ancak, bu her iki emperyalist ülke sıradan emperyalist ülkeler değildir; her ikisi de dünya hakimiyeti jeopolitikası üretme imkan ve yeteneği olan ülkelerdir. Küresel büyük “oyun”un iki belirleyici aktörüdür. Bu iki ülke arasındaki denge değişiminde Türkiye önemli bir konuma sahiptir. Bu denge değişimi de bugünden yarına gerçekleşecek bir değişim değildir. Bu, “Atlantik-Avrasya” arasındaki güç dengesi değişimidir. Dolayısıyla bu uzun erimli süreçte Türk burjuvazisi koparabildiği kadar taviz koparmaktan geri kalmayacaktır.

“Üçlü İttifak” Ve Libya Libya’da Kim Kimi Destekliyor?

Libya, iki hükümetli, iki orduyu ikiye bölünmüş bir ülke konumunda. BM, bazı AB ülkeleri, Türkiye, Katar ve birçok başka ülke Ulusal Mutabakat Hükümeti’ni (UMH) destekliyorlar. Diğeri ise Temsilciler Meclisi ve General Hafter liderliğindeki Libya Ulusal Ordusu. Hafter güçlerini Suudi Arabistan, Mısır,

Birleşik Arap Emirlikleri, Fransa ve açıktan kabullenmese de Rusya destekliyor.

Doğu Akdeniz’in paylaşımında Türkiye’nin Libya ile yaptığı MEB ve arkasından askeri anlaşmalar, bölgeyi Türkiye’yi dışlayarak paylaşan bölge ülkelerini ve bu paylaşımın ardında duran ABD ve AB’yi harekete geçirdi. Doğu Akdeniz ve bu bağlamda Libya sorunu ülke ve dünya gündeminde ilk sırada yer aldı. Libya Ulusal Mutabakat Hükümeti’nin çağrısına uyarak Türkiye’nin Libya’ya asker gönderme kararı ise bir taraftan soruna müdahil ülkeleri telaşlandırırken, diğer taraftan da özellikle iç basında bildik tekerlemelere zemin oluşturdu.

Libya’ya asker gönderme meselesi, Kore’ye, Afganistan’a asker göndermeyle, Efrîn’in, Cerablus-El Bab hattının, Fırat’ın doğusunun işgaliyle bir ve aynı değildir.

Kore’ye asker gönderen Türkiye ile bugün Rojava’yı kısmen işgal eden ve Libya’ya asker gönderme kararı alan Türkiye arasında niteliksel bir fark vardır.

Kore’ye asker gönderen Türkiye, Amerikan emperyalizmine uşaklık yapmaya hazır olduğunu kanıtlamaya çalışan, Amerikan çıkarları için savaşan bir Türkiye’ydi. Mükafatı NATO’ya girmek oldu.

Afganistan’a asker gönderen Türkiye, keza Amerikan emperyalizminin Avrasya jeopolitikasına koşulan bir Türkiye’ydi. NATO adına oraya gitti.

Rojava’nın bazı bölgelerini işgal eden Türkiye, bu işgali yeni güvenlik konseptiyle açıklayan, ABD ve Rusya’ya rağmen ve onların rızasıyla bu işgali gerçekleştiren bir Türkiye’dir. ABD adına gitmedi,

ABD'ye rağmen gitti. Rusya adına gitmedi. Kendi adına gitti.

Libya'ya asker gönderme kararı alan Türkiye, resmen emperyalist politika güden bir Türkiye'dir. Libya için savaşmak veya Libya'da başka güçlere karşı savaşmak, bölgede hegemonya için, emperyalist çıkarlar için savaşmaktır. Bu, tamamen mahkum edilmesi gereken bir girişimdir.

Açık ki, ABD adına gitmedi, NATO adına gitmedi, Rusya adına gitmedi. Onlara rağmen gitti.

Libya, "Asker gönderilen 13. ülke olacak" diye böbürlenmek, ilhakçılığın, yayılmacılığın, savaş çıkırtkanlığının, militarizmin varmış olduğu boyutları gösterir.

Suriye sahasında da bunun hesabı yapılmadı mı? Türk, Rus ve Amerikan güçlerinin karşı karşıya gelebileceği hesapları yapılmadı mı? Özellikle Türk-Rus ve Türk-Amerikan güçlerinin karşı karşıya gelebileceği üzerine derin analizler yapılmadı mı? Ne oldu? Türkiye, söz konusu her küresel emperyalist güçle ayrı ayrı mutabakatlar imzaladı. "Barış Pınarı Harekâtı" kapsamında 17 Ekim 2019'de ABD ile "Ankara Mutabakatı"nı, yine "Barış Pınarı Harekâtı" kapsamında 22 Ekim 2019'da Rusya ile Soçi Mutabakatı'nı imzaladı.

Peki, bu her iki küresel güç Türkiye ile bu mutabakatları niçin imzaladı? Türkiye'den çekindikleri için mi? Veya Trump ve Putin, şimdi Erdoğan bir "ey çekerse" binlerce km uzakta olsak da kulaklarımızın zarı patlar diye korktuklarından dolayı mı? Hayır. Her iki küresel güç, Türkiye'yi kendi yanında tutmak için bu adımları attılar.

Yem, avdan büyük olmadığı sürece bu oyun sürecektir. Ne ABD ve ne de Rusya Doğu Akdeniz'den vaz-

geçebilir. Doğu Akdeniz-Ortadoğu eksenini küresel rekabetin en önemli ayaklarından biridir. Ama bu ekseninde Türkiye olmaksızın tutunmak da mümkün değildir.

Rus emperyalizmi Türkiye'yi sürekli kendi safında tutmak, görmek için Suriye sahasında yaptığının benzerini Doğu Akdeniz ve Libya sahasında da yapmak zorunda kalabilir. Aynıısını ABD de yapacaktır.

Putin-Trump-Erdoğan veya Rusya-ABD-Türkiye arasındaki "üçlü ittifak", çelişkili haliyle kendini var eden bir ittifaktır.

Dünya çaplı jeopolitika üretme yeteneği olan ülke, stratejik düşünen, uzun erimli hesap yapan, üç-beş hamle sonrasını görmeye çalışan veya gören ülkedir. ABD, NATO üzerinden Rusya'yı Baltık ülkeleri, Polonya, Romanya, Karadeniz-Türkiye hattında kuşatmasında en kritik, en belirleyici hattın Türkiye olduğunu biliyor. Bunu Rusya da biliyor.

1952'den bu yana önce sosyalist Sovyetler Birliği'ne, sonra da revizyonist, sosyal emperyalist Sovyetler Birliği'ne karşı kapitalist dünyanın güney hattının bekçisi olan Türkiye'nin bu görevi yerine getirmemekle Amerikan emperyalizminin dünya hegemonyası jeopolitikasında onarılamaz bir yara, gedik açıyor olmasının ne anlama geldiğini ABD çok iyi biliyor. ABD'nin bildiğini Rusya da biliyor.

Bu hattın Türkiye sahasında kopması, Amerikan jeopolitikası ve Rusya'yı çevreleme stratejisi için bir yıkımdır ve Rus emperyalizminin, bu hattın kopması için neleri feda edebileceğini anlamak zor olmasa gerek. Bu hattın işlevsiz kalmasıyla Rusya'nın Karadeniz üzerinden dünyaya açılması önündeki engel yok olacağına, güneyden çevreleme tehdidinin ortadan kalkacağına Rus emperyalizmi jeopolitikası açısından ne anlama geldiğini, bu bakımdan Türkiye'nin stratejik önemini Rusya biliyor. Bunu ABD de biliyor. Ancak, Suriye'yi Suriye olarak görenler, buradaki oyunun dünya hegemonyası jeopolitikasındaki yerini göremeyenler, Doğu Akdeniz'i Doğu Akdeniz, Libya'yı Libya olarak görürler. Bundan dolayıdır ki, Suriye sahasında Türkiye-Rusya, Türkiye-ABD ilişkisini/rekabetini/çelişkesini, bu "üçlü" arasındaki "zorunlu birliktelik" ittifakının Doğu Akdeniz'de, Libya'da ne yapabileceğini anlamazlar.

ABD-Rusya arasında küresel ve Türkiye-ABD-Rusya arasında bölgesel jeopolitik "oyunlar" ve çıkarlar bu "üçlü"yü birbirine bağlamıştır. ABD bir yere kadar Türkiye'nin üzerine gidebilir. Rusya da öyle. Her ikisi de Türkiye'yi küresel jeopolitik amaçları için kazanmak istiyor. Bu da Türkiye üzerindeki baskıyı sınırıyor, Türk burjuvazisine direnme ve kendi çıkarlarına tekabül eden tavizler koparma imkanı veriyor. Diktatör tam da buna oynuyor.

Rusya ve ABD için av, küreseldir. O avı elde etmek için Türkiye'nin istediği en fazlasıyla giderek büyüyen yem olabilir. Her ikisi de bu yemi Türkiye'ye veriyor.

Nasıl ki, ne ABD'nin ne de Rusya'nın Suriye sahasında

Türkiye'ye bir şeyler vermeme lüksünün olmadığını gördüysek, buna benzer bir gelişmeyi Doğu Akdeniz ve Libya sahalarında da göreceğiz. Birisi az, diğeri biraz fazla bir şeyler vermeyecektir; biri bir şeyler verirse diğeri de eş değerde bir şeyler verecektir. Türkiye açısından o "kutsal ittifak"ın olmazsa olmaz kuralı bu.

Suriye sahasında şunu gördük: Türkiye, ABD ve Rusya arasındaki çelişkilerden yararlandı ve yararlanıyor. ABD, Türkiye'yi kaybetmek istemediği için veya kaybetme korkusuyla Türkiye'nin istemlerini, tam anlamıyla olmasa da kabullendi.

Diğer taraftan Rusya, Türkiye'yi ABD'den, Batı'dan, bunun toplamı olarak NATO'dan uzaklaştırmak istiyor. NATO'da kalarak ondan uzaklaşan Türkiye, Rusya'ya yakınlaşan Türkiye demektir. Bu nedenle Türkiye'nin Suriye'deki istemlerine göz yumdu, yumuyor.

Şimdi bu taktik Doğu Akdeniz'de, güncelliği bakımından da öncelikle Libya sahasında yeni bir sınavdan geçecek.

Türkiye'yi Rusya'dan uzaklaştırmak isteyen ABD-NATO, Doğu Akdeniz ve Libya'da Türkiye'ye karşı nasıl bir tavır alacak? Aynı şekilde Türkiye'yi NATO ve ABD'den uzaklaştırmak isteyen Rusya, Doğu Akdeniz ve Libya'da Türkiye'ye karşı nasıl bir tavır alacak?

Bunları göreceğiz.

Gelişmelerin neyi göstereceğini şimdiden kestirmek güç olsa da, gerçekleşmesi durumunda Libya sahasında Türkiye-Rusya arasında ittifak, ABD'ye, AB'ye ve Hafter safında yer alan diğer ülkelere (Mısır, Yunanistan, Fransa, BAE) karşı bir ittifak olacaktır. Suriye sahasında olduğu gibi, Libya sahasında da "Astana süreci" türünden bir sürecin başlatılma olasılığı vardır. Denklem çok basit: Rus emperyalizmi, Ortadoğu'da, onun bir parçası olarak Suriye'de, uzantısı olarak da Doğu Akdeniz ve Libya'da Amerikan emperyalizmine karşı olmazsa olmaz müttefik olarak Türkiye'yi görüyor, görmek zorundadır. Bu, jeopolitik aklın bir gereğidir. Tabii, aynı akıl ABD için de geçerlidir. Her iki emperyalist ülke bu akla sahip oldukları müddetçe -Bölgede hegemonya iddiaları varsa ve bu hegemonyayı dünya jeopolitiği için kendi açılarından kullanmak istiyorlarsa bu akla sahip olmak zorundalar- diktatör Erdoğan da bu sahada at koşturmaya devam eder.

Libya'da Esas İttifaklaşma Sirte-Cufra Hattında Oluşacak

Ulusal Mutabakat Hükümeti güçlerinin Sirte kapılarına dayanması, aslında Libya'da vekalet savaşlarının sonlandığını, sıranın konvansiyonel güçlerle (ordularla) savaşmaya geldiğini gösterir. Sisi'nin çıkışı Sirte-Cufra hattını kırmızı çizgi ilan etmesi bunun açık ifadesidir. Sisi'ye hem ABD hem de Rusya bu açıklamayı yapması için yeşil ışık yaktılar. Ancak Sirte-Cufra hattını ABD ve Rusya ortaklaşa kontrol etmek niyetinde değil. Her biri kendi çıkarına göre hareket ediyor. Neyin ne olacağı henüz belli değil. Ama Libya'da esas ayrışma veya uzlaşma; ülkenin bölünmesi veya birliğinin sağlan-

ması bu hat üzerinden sağlanacaktır. Orada da üç güç aktif; ABD, Rusya ve Ulusal Mutabakat Hükümeti/Türkiye. Sonunda Mısır, BAE, Fransa ya ABD'nin ya da Rusya'nın yanında yer almak zorunda kalacaklar. Bu nedenle söyleyecekleri ABD'nin ve Rusya'nın planlarının ötesinde olmaz. İtalya tavrını açıkladı, Hafter'i destekleyen Fransa da fiilen ya ABD'nin ya da Rusya'nın yanında yer alacaktır. Libya gibi bir sahada ABD ve Rusya ortak çıkarlar için ortak hareket edemeyeceklerine göre ayrışmaları; karşı karşıya gelmeleri Sirte-Cufra hattında olacaktır.

Açık ki, Libya'nın paylaşımında öncelikle ABD-Rusya-Türkiye üçlüsünün atacağı adımlar belirleyici olacaktır.

Açıklamalar:

¹ Türk burjuvazisinin geliştirdiği yeni ulusal güvenlik konseptinin ne anlama geldiğini, daha doğrusu uygulamasını Suriye ve Irak sahalarında gördük, görmekteyiz. Buna şimdi Doğu Akdeniz ve Libya da eklendi. Ancak bu politikanın oluşturulmasında ve uygulanmasında Türkiye yalnız değildir; başka faktörleri hesaba katmaksızın hareket edemez. Bunun anlamı şudur: Yaşadığımız topraklar, coğrafi konum bakımından tarih boyunca hep elde edilmesi, kontrol edilmesi gereken topraklar olarak görülmüştür. Bugün de öyle. Ya bağımsız hareket edecek derecede güçlü olursun ya da dünya hakimiyeti için rekabet eden güçlerin etkisi altında hareket edersin ya da bu güçler arasındaki çelişkilerden yararlanırsın.

Türkiye'yi vazgeçilemez kılan, onun dünya ve bölgesel jeopolitika coğrafi olarak oynayacağı roldür. Her bir güç, bugün açısından

somutta da ABD ve Rusya, kendi aralarındaki rekabette Türkiye kozunu kendi hesaplarına kullanmak istiyorlar. Bunu en açık bir biçimde Suriye savaşında, Batı Kürdistan'ın bir kısmının işgalinde, Rojava devriminin tasfiyesinde gördük. Gözlerimizin önünde ABD ve Rusya ile yaptığı mutabakatlar ve doğrudan işgalle sonuç almaya çalıştı. Alınan en önemli sonuç, hem Türkiye hem de Rusya ve ABD açısından Rojava devriminin tasfiyesiydi.

Türkiye'nin uzanabileceği yakın ve orta yakın her bölgede bu üç ülke (Türkiye, ABD ve Rusya) bir biçimde karşımıza çıkmıştır, çıkacaktır. Doğu Akdeniz'de, Kafkasya'da, Orta Asya'da, Karadeniz'de jeopolitika üretme ve uygulama yeteneğine sahip bu iki emperyalist gücün rekabetinde Türkiye, biri tarafından diğerine karşı hep kazanılmak istenecektir. Bunun böyle olduğunu Suriye sahasında gördük. Şimdi sırada Doğu Akdeniz ve Libya var.

Türk burjuvazisinin yeni ulusal güvenlik politikasını anlamak için gözden kaçırılmaması gereken noktalar vardır. O "soğuk savaş" döneminde iki kutuplu olan dünya, SSCB ve Varşova Paktı'nın dağılmasından bu yana (1990'lı yılların başı) artık yok. O günden bu yana gelişen, çok rekabetli bir dünyadır. İki kutuplu dünya döneminde kutupların varlığını ifade eden kutup çıkarlarını esas alan anlaşmalar artık işlevsizleşmiştir. Dolayısıyla günümüzde küresel ve bölgesel ağırlığı olan her bir ülke kendi çıkarlarına göre hareket etmektedir. Ulusal güvenlik bağlamında ise durum şuydu: Kutuplardan birisine dahil olmak, ulusal güvenliğin de dahil olunan kutup tarafından belirlenmesine ve bunun da ulusal olmaktan ziyade uluslararası anlam

taşımaya neden olmaktadır. NATO ve Varşova Paktı, kapitalist ve revizyonist sistemlerin uluslararası güvenlik araçlarıydı. Bu paktlara üye olan ülkelerin ulusal güvenliğinden de bu paktlar sorumluydu. Dolayısıyla bu paktlara üye olan ülkelerin kendilerine özgü ulusal güvenlik politikaları geliştirmelerinin bir anlamı yoktu.

Diğer bir nokta da Türk burjuvazisinin/sermayesinin gelişmişlik durumudur. Türk sermayesi, dünyaya açılma iddiasında olan bir sermaye konumuna gelmiştir. Bunun siyasi önderliğini de bugün diktatör Erdoğan yapmaktadır. Geliştirilen yeni ulusal güvenlik konsepti "bitlenen" Türk sermayesinin çıkarlarını ifade eden bir konsepttir.

Fransız emperyalizmi,
AB ve Kuzey Afrika'da
giderek etkisizleşiyor.
Saldırganlığının esas
nedeni bu.

Yeni ulusal güvenlik konseptinde yeni olan, Türk burjuvazisinin açıkta saldırganlık politikası güdeceğini açıklamasıdır. Dolayısıyla yeni ulusal güvenlik konsepti savunma eksenli değil, saldırı eksenlidir. Daha önceki ulusal güvenlik konseptiyle yeni ulusal güvenlik konsepti arasındaki temel fark budur.

Yeni ulusal güvenlik konsepti, Erdoğan önderliğinde Türk burjuvazisinin bir savaş programıdır; yeni güvenlik konsepti "tehdidi yerinde yok et" adı altında doğrudan saldırı eksenli konsept olarak geliştiriliyor.

Yeni ulusal güvenlik konsepti sadece güney sınırlarıyla, Batı ve Güney Kürdistan'la sınırlı değildir.

Bu politikanın bir de Ege denizi ve adalar ayağı var. Diktatörün şu sözleri meseleyi açıklıyor: "Karşımızdakilerin hak hukuk adalet gibi birdertleri yok. Haklarımıza göz dikenler meydanın boş olmadığını bilsin. Akdeniz'de en uzun kıyı şeridine sahip Türkiye'nin balıkçılıktan yüzde 1 alacağı bir düzene razı olmayacağız. Ege'deki egemenliği kendine ait olmayan ada, adacık gibi kendileri hazırladığı projeye ortaya çıkarlar meydanın boş olmadığını bilmeliler. Ülkemize emrivaki yapılmasına izin veremeyiz". (23 Ara 2019 tarihli Sabah gazetesinden)

Bu politikanın bir de Batı Trakya cephesi de var.

Bu politikanın Kıbrıs eksenli Akdeniz cephesi de var: Uzatmaları oynayan Kıbrıs sorunu, bölünmüşlüğü bir biçimde resmileştirilmesiyle sonuçlandırılabilir. Son dönemlerde Kıbrıs adası ve çevresinde keşfedilen enerji yatakları ve devam eden sondaj çalışmaları bu sahada rekabetin şimdiye kadar olduğundan daha da keskinleşeceğini göstermektedir. Türk burjuvazisini bu rekabet dışında kalmayacaktır.

Bu politikanın bir de Kafkasya cephesi var: Türkiye, Gürcistan ve Azerbaycan'da da askeri faaliyet sürdürmektedir.

Bu da yetmiyor. Uluslararası alanda "teröre karşı mücadele" adı altında Türkiye, Irak, Somali ve Katar'da askeri üsler kurdu, Sudan'a "el attı". Bu durumda Türk burjuvazisi, Alman emperyalizminin Almanya'nın çıkarlarını Hindikuş'unda savunmak için Afganistan işgaline ve savaşa katıldığı gibi, Türk sermayesinin çıkarlarını korumak için Katar, Somali, Afganistan ve Sudan'a uzanmak gerekir anlayışındadır.

Şimdi buna Libya da eklendi.

Daha önce Rojava, şimdi de Doğu Akdeniz ve Libya için atılan savaş naraları, "kılıç" şakırtıları, dizginsiz şovenizm ve militarist açıklamalar yeni ulusal güvenlik konseptinin bir savaş programı olduğunu yeteri kadar açıklıyor: "Önleyici vuruş hakkı", "düşmanı bulunduğu yerde, sınır ötesinde imha etme" kavramları yeni ulusal güvenlik konseptinin belirleyici öğeleri olmuştur.

² Fransa, sömürgeci güç ve bu ülkeler üzerinde "hak sahibi" olduğu; buraların kendisinden sorulacağı anlayışı içinde hareket ediyor. Ama bu ülkelerin hiçbirinde de istediği gibi etkili olamıyor.

Fransız emperyalizmi, AB ve Kuzey Afrika'da giderek etkisizleşiyor. Saldırganlığının esas nedeni bu. Bu nedenle Almanya karşısında askeri üstünlüğünü koz olarak kullanmaya çalışıyor ve bölgeyle ilgili AB'nin askeri ve diplomatik ilişkilerinin Fransa üzerinden sürdürülmesini istiyor.

AB'nin doğu genişlemesini kontrolü altında tutan Almanya, Rusya ile ilişkilerini derinleştirme ve kapsamlaştırma çabası içinde. Bu da Fransa'yı oldukça rahatsız ediyor. Önemsizleşen AB, önemsizleşen Fransa'nın Almanya ile çelişkilerinin keskinleşmesi demektir.

ABD'nin de Libya'da önemli yapılacak ekonomik yatırımları yok. Ama Libya Amerikan emperyalizmi için ekonomik açıdan potansiyel önemlidir. Dolayısıyla ABD açısından Libya şimdilik siyasi ve askeri olarak önemlidir.

Kuzey Afrika'da savaşın sadece Libya'ya karşı olmakla sınırlı olmadığı, Afrika kıtası üzerinde Çin ve Batılı emperyalist güçler arasındaki rekabetten de; daha doğrusu Çin'in Afrika'daki yayılmasından da anlaşılmaktadır. Çin Ticaret Bakanlığı verilerine göre, NATO Libya'yı bombalamaya başladığında 75 büyük Çin işletmesi Kaddafi rejimiyle toplam 18 milyar dolarlık anlaşma yapmıştı. Savaşın devam etmesi ve Bengazi muhalefетinin hakimiyeti durumunda Çin'in zararı büyük olmaktadır.

Bu savaşın en önemli nedeni belki de Çin'dir. Çin, neredeyse Afrika'nın yarısını satın almış durumda; 1995'te Çin'in Afrika ülkeleriyle ticaret hacmi ancak 6 milyar dolardı. 2010'da bu miktar 130 milyar doları aştı. Güney Afrika Standard Bank'ın tahminine göre Çin'in Afrika'daki doğrudan yatırımları 2015 yılına kadar 50 milyar doları aşabilir. Çin petrol ihtiyacının yüzde 28'ini Afrika ülkelerinden sağlıyor ve sürekli de yeni petrol yatakları elde etmeye çalışıyor.

Çin, sadece ekonomik faaliyetiyle değil, siyasi faaliyetiyle de Afrika ülkelerinde etkili oluyor; yeni okul ve yol yapıyor; düşük faizli kredi veriyor. Bundan dolayı örneğin Angola, Çad, Nijerya, Sudan, Uganda, Eti-

yopya IMF kredilerinden vazgeçerek Çin'den kredi aldılar.

Çin'in bu yayılmasından en çok rahatsız olan Amerikan emperyalizmidir; ne pahasına olursa olsun Çin'i Afrika'da durdurmaya, bir "Çin Afrikası"nın oluşmasını engellemeye çalışıyor.

NATO çerçevesinde emperyalist güçler, başta da Amerikan emperyalizmi, Libya saldırısıyla yeni bölgesel bir savaş alanı oluşturdular. Ortadoğu (Filistin ve Irak) ve Orta Asya (Afganistan) ile birlikte jeostratejik olarak birbiriyle sıkı bağ içinde olan üç bölgede dört savaş alanı açıldı. Buna Suriye de dahil olabilir. Bu bölgesel savaş alanları, Amerikan emperyalizminin dünya hakimiyeti jeopolitikasının ve NATO'nun yeni genel konseptinin-askeri planının bir parçasıdır.

³ Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, İngiltere Başbakanı Boris Johnson, Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, Mısır Cumhurbaşkanı Abdulfettah es-Sisi, AB Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen, İtalya Başbakanı Giuseppe Conte, Kongo Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Felix Tshisekedi, Cezayir Cumhurbaşkanı Abdulmecid Tebbun, BM'nin Libya Temsilcisi Ghassan Salame ile Afrika Birliği ve Arap Ligi temsilcileri katıldı bu konferansa. Ayrıca Çin'i Çin Komünist Partisi (ÇKP) Dışişleri Çalışma Komitesi Ofisi Başkanı Yang Cieçi, Birleşik Arap Emirlikleri'ni (BAE) Dışişleri Bakanı Abdullah bin Zayid Al Nahyan temsil ettiler. (Basından)

Arif Çelebi

Kapitalizmin Varoluşsal Krizi
Toplumsal Devrim Çağı

Ceylan

Kapitalizm yıkılıyor. Yapılması gereken onu onarmak değil, kırırlere asılmaktır. Dünya proletaryası, sosyalist devrimin insanlığın önündeki tek gerçek, rasyonel ve mümkün seçenek olduğu bilinciyle ayağa kalkmalı, devrim iddiasında olan partilerde örgütlenmeye başlamalı ve tüm ezilenlere önderlik ederek kapitalizmin mezara gönderileceği son kavgaya hazırlanmalıdır.
Bütün ülkelerin işçileri ve ezilenleri, birleşin!